

Swatého Th. Caecilia Cypriana,

Biskupa Karthaginského a Mučedlnjka,

Wěk a Spisy wybrané.

Od

Jana Nep. Stárka,

**doktora bohoslowj, professora morálky a české literatury na ústavu
theologickém w Králové Hradci.**

W P r a z e.

Tisk a sklad Jar. Pospjšila.

1844.

Sw. Caecilia Cypriana,

biskupa Karthaginského a mučedlnjka

W Ě K.

P ř e d m l u w a.

Mezi swědky božského původu náš swatě wjry obzwlášťe mužowé ti gsau úwahy hodni, genžto za usta-wičným při djle apoštolském horlenjm zřetel wšech, i sau-wěkých i potomnjch nábožnjků na sebe obraceli, a w onom hrdinném křesťanském wěku wšjm právem za weliká w cjrkwí swěťla gmjni gsauce, žiwotem i spisy swými gj chwalně poslaužili, a prawdu swatého ewangelium krwj swau zpečetiti se nezdráhali.

Swědek takowý byltě wěku apoštolského nedaleký biskup a mučednjk karthaginský, **Thascius Caecilius Cyprian**, kterýž pro maudré a welebné swatého řádu hágenj, pro neohrožené ukazowánj na potřebu gednoty cjrkwě i na božskau moc, gižto biskupowé magj, nesmr-teluaupamátku po sobě zůstawil.

Gešťe nikdy, ani ze Řeků ani ze Řjmanů nikdo swau vlast tak welice nemilowal, gako milowal Cyprian cjrkw

P ř e d m l o u w a .

Kristowu, gegžto blaho s vlastnjm geho blahem co neyaužegi se pogilo. Pročež i památka geho proslula gest negen po Africe, ale i po Ewropě, až i po weškerych na východu, zvláště w Malé Asii rozprostřených cirkwjch.

Sauwěký jáhen karthaginský, **Pontius**, napsal o něm, že se i pohané pro neunawnau geho ku bratřjm lásku gemu ani wynadiwiti nemohli. Spodobnau chwałau připomjnagj o skutejch geho **Vincenc Lirin.**, sw. **Jeronym**, sw. **Řehoř Naz.***), sw. **Augustin** a ginj, uznáwagjce geg za swjci všech swatých biskupů i mučednjků, a za ochrance negen západnictwa, ale i všech na východu a k gihi ležjch vlastj, kamž se koli roznesla slawná o něm powěst.

*) Gakož tento, tak po něm i ginj řečtj autorowé směšugj našeho karthaginského Cypriana se gmenowcem geho, giným totiž Cyprianem, drjwe též zpohaniilem, potom však od Justiny panny na wjru obráceným, gežto s nj zároveň w Bithynii smrtj mučednickau sešel. Orat. 18. n. 19. Tutěz newhoju má Aurel. Prudenc, básnj k španielský pátého stoletj, kterýž we swém zpěwu „de S. Cypriano“ za podobným gmenem též osobu za osobu běfe.

Co se týká pomůcek tnto užitých, wyznává se spisowatel, že w rukau měl staré i nowé knihy, předewšjm ale „S. Caec. Cypriani, Episcopi Carthag. et Martyris opera omnia,“ gežto, gak dle Pameliowa (Colon. Agripp. 1617) tak i dle Baluciowa (Paris 1726 a Würz. 1782) wydánj prošel, a tak dalece ze samé gako studěny čerpal. Ostatnj prameny zde použité gsau následugj: 1) Acta Martyrum genuina Ruinart. ed. Veronae 1731. 2) Deš h. Zh. C. Cyprianus, Bischof zu Karthago und Märtyrer, sämtliche ächte Werke. Uebersetzt von Maurus Hefrabend. München 1818. 3) Geschichte der Religion Jesu von Graf Stollberg, 8 Zh. Wien, 1817. 4) Kirchengeschichte von Katerkamp 1. Abth. Münster, 1828. 5) Zh. Cäcil. Cyp., Bischof von Karthago, dargestellt nach seinem Leben und Wirken von Dr. Fried. Wilh. Rettberg. Göttingen, 1831.

Z učenců pozdějších mnozí kladau za zbytečné we wznešeném charakteru geho ty wzácné tahy ponawrhovati, kteréž tohoto karthaginského biskupa nezapomenutelným učinily, ani prý sama djla geho zaň bytně se ozýwagj a všem gich čitatelům geg samého schwalowati nepřestáwagj.

Wedle tak rozšířené slowutnosti má do sebe nemenšj wáhu i ta plamenná wýmlownost, ta vyššího posvěcenj plná mluwa, ta hogná zásoba důkladné známosti doğmat a zákonů cjrkewnjch, gakauž on negen na sněmjch, gimž gako primas weškeré Afriky předsedal, patrně obgewuge, ale i we swých spisech pronášj. A gakož w nich, obzwláště pak w listech geho, čjtagjci sauwěké obecnstwo mocj slohu i důwodů rozplameněno bylo k ginému bogi, než byl onen, w němžto **Hannibal** se **Scipionem** setkal se: takť ony i do nás i do slzkých časů našich, budeme-li gich neběžně přemjtati, dopomohau wprawiti onoho mocného ducha, kterýmž křesťanstwj swět přemohlo. I byloť by se čemu diwiti, kdyby častějšj a opravdiwě-se objránj se starožitnostmi křesťanskými, a třeba s gedinkým gen swatým spisowatelem tjmto, prawého katoljka newšednj k cjrkwí geho uctau nenaplnilo. Gá aspoň ode dáwna w běhu theologickém pozorným učiněn na welikého Cypriana i na slowo wzaté spisy geho, počal gsem ge powážliwě čjtati, w bohatosti gich zaljbenj mjtí, a pokud možná, s kterýmikoli poměry gegich zwědawě se seznamowati. I našed tu k ogasněnj téměř každého wěro- i mrawoučenj nemálo swětla, newáhal gsem podniknauti práci tuto.

P ř e d m l u w a.

Zde tedy podávám milým kraganům krátce nawrženau powahu osoby a wěku Cyprianowa, gakož i wybór ze spisů geho, zwlastě těch, w nichžto wedle snažné wůle, w Bohu se ustanowiti, i ta útlost lidumilenstwj a horliwost pastýřská žiwěgi se nastiňuje, kteráž při nawedenj duchownjho žiwota, bohda, i u nás nemalý užitek přinese.

U w e d e n j .

Wplyw času na historii o Cyprianu.

§. 1. *Neydawněgěj kronika o něm.*

O prwotném wychowánj, o rodu a waškerém slawnu Cyprianowa až do přigetj od něho wjry Kristowy (ok. r. 246) buď žádné buď kusé toliko zpráwy nás došly. Podlé podobnosti k prawdě se a paměťmi, gimiž tento žiwotopis počjnati by měl, anad wjce neshledáme, leda by staré africké rodopisy, z nichž geště byl čerpati mohl Pontina, we prohlédáwaných entinách staré Karthažiny¹⁾ šťastnan náhodan se obgewili.

Wmaysleme se do vlastj afriokých, rozlehlých na gižnjem pobřežj středozemnjho moře, za starodáwna „Africa propria s. minor“ zwaných. Geště maličko, a wyhladj se drsnatost národů, Islama tam, zdá se, giž nasycených; wzkřjženj gegich se začne, a hlas ojrkwa mocněgi se gim ozwe, tak gako w sausedstwj giž skrze biskupa algjrského²⁾ kmenowcům gegich ozýwati se počjná.

Děgepis vlastj těch pro gedno zvláštnj, tauto doban sio nepatrné, awšak křesťanských w Africe osad hlawau býwalé město na slovo wzat gest. Ono wěkostaré, přjmo ku Wlachům hledjcj přjmořské město, při rozličných proměnách, gež i co do gměna swého mjwalo, pesud slowe Karthažo, a bylo bez pochyby³⁾ kólěbkau

¹⁾ Asi osm set let před Kristem založena od Eliasy (Dido), sestry tyrského krále Pigmaliona, slaula půwodně *Karth hadath*, t. g. nové město. Řekowé z toho přezdělili *Karchédon*, a Řjmané *Karthažo*.

²⁾ Anton. Adolfa Dupucha, praeconia. na biskupstwj algjrské w Řjnuž, 13. zářj 1838.

³⁾ Ze slow: „Ubi me Dequimus et crederet valuit, et crescere“ (Ep.

Thascia Caccilia Cypriana, syna rodičů pohanských. Otce jeho kladau letopisy w řadu slavných a bohatých senátorů.

Až z nowěgšjch učenců negedni o to se snažili, předc, nercili den, ani rok narozenj Cypriana mjstněgi wykázati se gim nepodařilo. Tusjm okolo r. 214 se narodil; neboť gednak nebyl giž gen gako výrostek r. 246, w kterémžto křest přigal, gednak i to za nenepodobné wzjti se může, že, negsa nowárek w powolánj swém, asi 34 let měl, když w Karthašině biskupowati začal.

Byloby dosti zanjmawo ljřiti zde, co byli pokrewnj přátelé jeho; s kterými saudruhy w autlém wěku swém towaryšil; komu na cwik dán; kým zprwu pauze gen k záměrům ctižádosti obracen, a pak ku prawé dokonalosti pěstowán byl; kterak šlechtictwj rodu šlechtictwj ducha i rozsáhlych wědomostj zasněcował, a g. Než pohřjchul pro nuzuost paměť žiwotopisných o věci této nic zewrubněgšjho urřiti se nedá. Měliť gsau za to dáwněgšj žiwotopisci, že hez ngmy charakteru, gegž wystawiti sobě umjnili, opominanti lze oněch wěcj, na znouzrozenj Kristowo we člověku nesměřujecjch.^{*)}

Poměru tedy wšech, w nichžto saukromj po pohansku žil Cyprian, od sauwěkého Pontia mlčenjm zcela pomínuto, a Cyprian sám o těch swých letech, w nichžto přirozené náklonnosti hluboko se wkořeňuj, auhrnkem toliko podotýká: „Gá, pohřjžen gsa w temnosti čiré noci a na bautliwém swěta moři, od prawdy a swělla vzdálen, zmjtan býwal. Při tehdegšjm mrawu nezdálo se mi možná ty záwady překonati, aby kdo znouu zrozen, kanpelj spasné wody nowě ožiwen, kým prwé byl, z toho swlečen, a při té samé vlastnj lepence w duchownjho člověka přetwořen býti mohl.... Když ale nowé narozenj tau spasnau wodau skwrny předešlého žitj mého smylo, a wěsté pray ten gasný a čistý paprsek s hůry se spustil; když gsem skrze druhé narozenj gako nebeským dechem odušewněl:

36. ad Cler. Carth.) a gistotau na domow jeho arcii nedá se uza-wjрати, (kdyby nebylo pewněgšjch důkazů, z tradicj wzatých), anoť se tyto nadepsané wřazy i k jeho tam k wyššjmu powolánj dospělosti naměřiti daj.

- *) Téhož zdánj gestič i jahen Pontius řka (in vit. S. Cypr.), takto: „Unde igitur incipiam? Unde exordium bonorum operum ejus ag-grediar, nisi a principio fidei, et nativitate coelesti? Siquidem hominis facta non debent aliunde numerari, nisi ex quo Deo na-tus est.“ — A zdaliž nepřjpadné gest řci, že křesťanská nauka giž tehdáž ke wšem mudrcům snstawám nměnj pohanskéby ne w giném potahu se nalezala, než w gakém se nalezá slavný knj-žecj dům ku sprostě chatrči? Tudy těch dnů, od kteréhosi Neofity w pohanstwu stráwených, gako nepatrných, od času, gegž Kristu zaswětil, odgmat, nic podiwného nebylo.

tuť aykle! diwným způsobeu ty mogo pochybnosti smizely gsau. Gáf gíz umožněné býti shledal, co se mi dříwe nemožné zdálo...“ (Ep. ad Donat.)

Giné, w tom samém potahu zlomkowité, z pozděgých kterých-koli pramenů nás došlé zpráwy shodugj se w tom svědectwj, že Cyprian na rhetorickém w Karthagině učilišti mistrně vyučował, a prwé než Krista oblékl, řítáujm lepších klassiků vzděláwati sebe samého neopomjgel. Wzhledem toho sw. Augustin, kragau geho, a sw. Jeronym (in catalogo) chwalně o něm pjšj; o řemž ginak i dů-wěrné Cyprianowo zacházenj s Donatem, mužem to nad mjru vý-nikluným, poněkud nasvědčuje; ano obadwa, gako w řetnické slá-wě, tak i w milostech křtu swatého ze stegný podjl měli, ze psanj Donati ad Cypr., a Cypriani ad Donat. patrně wyswjťá. „Máš, tu-řjm, na paměti, přeblahý Cypriane! co gme se nařetňowali, gsau-co gedué myslí a spolu řjtagjce.“

Než z toho stjnu wěd a nauk, gimíž Řecku a Řjmu powinen byl, měl on tudjž pozwednut býti na výslonj uměnj nadzemnjho, a měl powzuěsti se w okres mandrosti ducha Božjho. I šlotě to dogista řjzenjm Božjm, že Cyprian, w těch gsa letech, co se mu wlip ney-krásněgi rozwjgel, mrákotami bludů zastřjn trwał, aby tak zgewno bylo, gak nesmjrně řjše milosti nad řjši pauhé přjrody wyniká.

Že by byl kdy Cyprian i w práwnictwj sobě libował, to s uře-ným Pameliem⁵⁾ snáze připauřjme, nežli že skládánjm rozličných zpěwů se bawil. Ono má něgaký základ n wěci samé, ať práwo a rhetorika tehdegjím obyřegem téměř se stýkaly, a cele do geduobo nměnj wcházely. Werše však, pod geho gménem wydaué, klade zdrawěgřj kritika za podwřzené.

§. 2. Padesátiletá doba w potahu na charakter geho.

(Rok asi 210—258.)

Doba ta, co Cypriana pěstowala, s kteraúz on ejtil a usilował, byla méně na politické, nežli na náboženské události bohatá, aniž tak, gako gsau to byly dřewněgřj i potomnj léta, na cjrkew Božj ne-wražnau se obgewila; ano cjrkew poněkud od krutých nehoů křjsiti se potjnalá, a od úmrtj Septimia Severa († r. 211) až do Decia (r. 249) swé ratolesti rozkládala, i z ochranné ruky, kteraň schopnj gegj obrancowé nad nj drželi, hogně se radowala.⁶⁾

⁵⁾ Vit. S. Cypr. Carthag. ex ipsius scrip. collecta.

⁶⁾ Cf. Tertull. Apol.

Potah, w němžto stála cirkew se synagogau, nebyl gj posud než nepřiznivý. Tato předstírala ještě pořad křesťanstwu, že zakladatel geho byl, přý, matný Galilegčan, a že ohawnan smrtí sešel. Při té své tvrdošgnosti newřela na ně, a wedla žaloby před saudy a pohaně, nazýwajíc lid Kristůw rotau Nazaretskau. Owšem byli tehďáž mnozj ze Židowstwa na wjru obráčení; tito však starý gako nowý zákon gen sobě od Boha daným býti bludně se domýšleli⁷⁾, a druhdy gen formu zákona nowého pro své saustawy bráwali, anebo proti křesťanstwj s prospěchem něeho podniknauti nemohauce, sami w sobě sesychali, gako onen neplodný fjk, genužto zlořečil Kristus.⁸⁾

Pohanstwo té doby gednak do kalistě epikuregstwj zabředalo, gednak stoictwj naduto gsau, na lid Božj pyšně se potřásalo, a geg obogowati usilowalo, ač mu ta zbraň, které užjwalo, školská totiž učenost, všechna giž ztupěla gest. Tu a onde nechybělo mu ochoty a snahy, s politikau římské vlády we smlauwu wcházeti. Záměrowé státnj šli gediné následkem ze samolásky, a čím zlowášniwěgi si při nich samoláska pořjala, tím krvawěgěj powstáwalo pronásledowánj wěřjcech. Tody byl také za těch mjrumilowných několik cjsařů⁹⁾ negeden sluh Kristůw wysazen všemu, sečkoli šjenost a sápowost fanatická byla, aneb cokoli chatrná lůza proti lidem křiwe nařknutým wymysliti, a chladná nečitelnost diwých habartů (telesných strážnjků) wywěsti mohla. Slawná powěst, urozenost, antlické stárj a slabé pohlawj nic tu nezpomáhalo při té tagné i zgewné zukiwosti ukrutnické; a bezbranné mučednictwo, genuž Pán přispjwal, krew swau pro něho wycediti hotowo bylo.

Ti, genž za neydůwěrněgěj milácky wyššjch duchů se pokládali, a přjzuj gegich se honosjce, powěchnu moc přjrody sobě powdli mji chtěli, ano i za bohogewné diwotworce a chatry lidu wydáwati se uměli (gnostičtj haeretikowé), prwé, we 2hém stoletj, honosiwše se maudrostj, w nadzemnjm světě domněle spalřenau i sobě propůgřenau, ti se nynj s tím swým klamem ani wjce na odw nositi nesměli, a w nesmyslu swém hynuli. Zajtj domnjwali se náčelnjci učenj nowoplatonského, že člověk duchownjm zrakem w nadsmyslné věci bezprostředně nazjrati s to gest; a aby w tu nadsmyslnost světlegi nazjral, že své smyslné oko zatemňowati musj. Mudrcowé tito, za křesťanstwem, giž také literárnu přewahu magjcm, zpátky ostati nechťjce, gakési přepiaté asketice se oddali; w ochuzowánj sebe, w ustawičných postech, w namábánj ducha

7) Cf. Lib. III. Testim. adv. Jud. ad Quirinum.

8) Mar. 11, 14.

9) Gacjž byli: Alex. Severus, († 235.) Maximian, († 238.) Filip. († 249.)

i w giném tubém owičenj wšecku podstatu etnosti a dekonalosti kladli. Gakkoli se kathedry gegich galowými hádkami ozýwaly, a mjesto hágenj prawdy fantastickými wýtworky lid mámily: předce i mnohá wtipných hlaw zřetel na sebe obracely. Pohané, gsauce we mrawném zakroánj docela pohrazení, hrnuli se dáwem do školy Plotinowy¹⁰⁾, aby poznali ten způsob, kterýmž by w kruté a přjkré kázni nad samé křesťanstwo wynikati se zdáli.

Učitelů a obranců swatě wjry nebylo tagno, gakyš oblak powěry a předendků proraziti šřeba, aby swětlem, gež rozswěcowali, zatemnělost mysli rozplášili. Ku zporáženj telikerých odporů a k zahanbenj wšech cjrkw Božj odpovědnjků budila a zwyšowala se sjla gegich tjm wjce, tjm mocněgāj byli ti dáwodowé, z nichž Slowo o křži za moc a maudrost Božj uznáwali. Odtud to žiwé lžrenj a dowozowánj židům, zwlášť patriarchům gegich, opětowané¹¹⁾, že od nich očekáwaný Messias giž přišel a swět oblažil; odtud to na tu zarytost dostaupánj, s kteraaž ho, gakožto Pána sláwy, akřizowali; odtud i to gím zhusta činěné ze slow starozákonných pohrozowánj¹²⁾, a nemalé usilowánj, aby zpor o rozdělju mezi čistým Ewangeliem a geho po židowsku znepodobowánjm skončen byl.

Na zastawatele modloslužby bylo negednau zbrogj detjráno. Těm, kteří na způsob epikurského Celsa wjru Kristowa za terš wšřpu a ausměchu sobě wystawili, bylo důwodně progewowáno, že cjrkw to neylepšj obhágenj cti swě w žiwotech wyznawačů swých nalezti musj. Okazowalšj apologetowé, s gakan swěwelj wykládagj se staré báge pohanské; winili též odpůrce swě ze wšelikého násilj, kteréž Tito činj čistému křesťanstwj, mň ge s mudretwjm pauze lidským služugj, tak aby z obogjho celost a gedna dokonalá filosofie byla. Ginj, pozastawugjce se nad obljbenau tehdegj methodau (po synkreticku spogowati, a dle wlastnj formy sestawowati, což by se koli na wěckerého wědectwa obzoru, úsiljm dostjžených, prawd shledalo,) dokládali, že nenj wětšjho nesmyslu při methodách kterékoli filosofie, gako při gnostickém tom synkretismu, a že on za přepiatými mrawů zásadami, gednak zbožstwiti smrtelnjka chtěge, gednak w těle a krvi se čmýrage, z kořene wyhynauti a sesauti se musj.

¹⁰⁾ Plotin, téhož wěku mudřec, w Římě učitel Porfyria, odpovědnjk křesťanstwj, zastawatel nowého platonismu a přecjdného mnoho-
božstwj.

¹¹⁾ Cf. Origen († 254) zmiňuje se o patriarchu w židowstvu.

¹²⁾ Cypr. lib. Testim. adv. Jud.

Gešť ginj z apologetů tehdejších, nečinjce zmjaky ani o blaudeštwj osoby, ani o mudrcetwj gegjm, drželi se gen toho, co w kterékoli sanstawě prawěho zahrnuto bylo; při tom ale rozbjrali a ztwrzowali, že cokoli zdravěmu rozumu chopiti a sestawiti se podařilo, to že se také w křesťanstwj, a wšak mnohem wznešeněgi, gasněgi a důwodněgi zawjrá. Saudiliť, že toliko wzhledem metody, ne pak wzhledem obsahu, tytýž hledaný náboženský synkretismus při křesťanstwj průchod mji mŕže a má.¹³⁾

Než i při wjře samospasitelně nechybělo těch stran, gešto trhaly cjrkw, tuto, gakž swatj Otcowě cjrkwuj dj, naskrze setkanau sukni Kristowu, a rozdrobowaly duchownj sjlu té choti božské, gjžto swěřen gest poklad wjry skrze Ducha swatěho. I aleť to za tjm swětowěkým soběctwj, že negedni, wypadše z lůna té choti Kristowy, honosně se wypjnali; a aby tu mistryni swau z bludu winiti mohli, pjsmo swaté podlé libosti přewracowali, natahowali, anebo i bez potřebj smysl allegorický a mystický w něm wykrucowali. Ona wšak opjrala se gim tauto základnj sadau: „Což od pořátku, co austně podáno, toť božské a prawé, což ale pozděgi uwedeno, toť podwržené a neprawé gest.“¹⁴⁾ Křesťanským těch dnů spisowatelům zdařilo se, ty wšecy, aspoň zuamenitějšj útoky škol, sekt a haeresj neškodně učiniti, gako giž dřjwe mnohohlawěmu, cjrkw poslintati hrozjećmu gnostickému gešťeru smrtelnau ránu zasadili.

Gešťe wěrněgi obstupowali cjrkw těch časů swatj Otcowě. Když při školských hádkách o tom i onom učenj, gež cjrkw za článek wjry tehdáž gešťe newyřkla, nhozeno gest w pobořnj otázky, býwaloť to, že mnozj, chtjce newšedně poslauiiti cjrkw, wyřazu swých, gakby slušelo, newyhlažowali, a tak řjkage přes šňdru tesali. W prudkosti mluwy swě nebyliť bezpečni, aby na způsob lichých mystiků, zwláště Montanistů, ledakterau wášeň plápoem sláwy božské neobdali, a gi s božstwjm, co w srdci wěrných bytuge, nesměnili, anebo sami záwrat sobě neulowili. Těmhle giž onino statnj záštitajci w cjrkw w austrety wycházegjce, býwali to dlužni, aby článkům wjry dali nowé formy, dali wjce swěťla, a odstranili wšecken necjrkwnej smysl a wýklad. Tau a ginými okolnostmi wy-

¹³⁾ Takowý byl okus, gegž učinili Klement Alex., Origenes, a g. w Alexandrii učenj, kamžto, co we hlawnj shromáždiště učenosti, zwědochtiwá mládež ze wšech Řjmské řjše končin hrnauti se obwykla.

¹⁴⁾ Tertullian Apolog. Cjrkw kladla giž tehdáž žiwé podání, čili tradicj, wedlé pjsmu swatěho, a w gistém ohledu i nad pjsmo swaté. Tato tradicj ožýwala se gak w ústech lidu, tak i w upowědoměnj cjrkw, a protož se o gegj bezwýmjnečné přigetj usilowalo.

bjedná cirkew, dáwala swé nauce umný wýraz, a wúbec dogmata swá, posud zewrub newytknutá, urtitěgšjm názwoslowjm wymezowala.¹⁵⁾

Oddjl prwnj.

Prwnj začátky Cyprianowy u wýgewu sw. wjry.

§. 3. Obrácenj geho.

Nemálo bylo těch žiwů, genž se tehďaz přičili pokrokům křesťanstwj pod wládau římskau, giž ode dáwna po kraginách afrických rozájšrenau, a při modlářstwj lid poddaný udržeti usilngjej. Než dar zážrakůw a zvláštnj řízenj Božj přispjwali cirkwi, aby se w duchu wzmáhala, a odtud šlo, že i tá teď nastjněná wěku powaha blaze působila na rozwinutj newšednjch darů, gimíž i sama přjroda Cypriana byla nadělila. Hned zprwu neklonil se sice duch geho k takowé přesnosti mrawů, kterauž druhdy i wýtečněgšj pohané za přednj ozdabu mladosti pokládali. Teprwa w pozděgšjch mužstwj swého dobách uhodil na tak přjznowé okolnosti, w nichžto všechen geho zřetel na se obrátila wjra ta, kteráž, gsanc tytíž obogowána, předce i wkrutých pŭtkách palmu uchwacowala. Stáwal se při starořímské, zakrsalé filosofii a giných, boholásky prázdnych saustawách mudreckých, wjce a wjce nedůwěřiwým; a když při rozgjmánj o předešlých dnech swých mnohé mezery w těch, na člověka přjslušných ctnostech sám při sobě zpozorowal: tuž ge vyplniti chtěge, a kterak sauhlasnost w žiwot swůg uwěsti newěda, děle newáhal, a hledal, až byl nalezl, po tem se sháněl. Žiwý a hluboký cit, i stegně spanilý smysl přiwínuł geg k řetňku Donatowi; a obadwa tu došli pomoci, wyliwše srdce swé před knězem Carciliem w Karthagině. Tento milerád přátelskau mysl swau snimi sděliw, a otcowsky o potřebnosti swaté wjry ge poučiw, stal se tjm božským nástrogem, gimžto pohanským

¹⁵⁾ Památná to wěc gest, že negedna wygádřenj latinská, od cirkwe katolické přigatá, u afrických té doby spisatelů cirkewnjch (neywjce u Tertuliana) poneypřw se naskytagj; n. p. *dignatio*, *audientium doctor*, *sportulantes* a g.; ač se upřjti nedá, že to a ono neystaršj pjsem sw. latinské přeloženj všeho názwoslowj, w cirkwi užjwaného, gako wrchem a půwodem bylo.

světem posud páchnaucjmu Cyprianowi teď nowý a swatý směr byl ukázán.

Swatý Jeroným píše o něm ¹⁶⁾, že, uslyšew řeč proroka Jonáše k Niniwetským, dal se na pokání; sw. Augustin ¹⁷⁾, o něm dotýká se dj: „Změnili swůg žiwot rybáři, změnil se negedni senátoři, změnil se i Cyprian.“ A jahn Pontius dokládá, že Cyprian, ku křesťanskému hřiwnau těženj se odhodlaw, od nadepsaného Carcilia poručníkem nad rodinau geho učiaěn byl, že, prokázaw se horliwým zbožností otce toho nápadnjkem, z wděčnosti k němu, gméno geho sobě přidal, a gjm se honosil, gešto u pohanstwa dřjwe i pozděgi wjce dle předgmenj Thascius se rozeznáwal. ¹⁸⁾

Mezi tjm, co Cyprian při dospělegšjch letech swých gedwa pochopiti mohl, kterak nagednau ta duchownj důležitost geho tak blahau změnu wzala; a když dle předpisů cjrkewnjch k přigetj sw. křtu se chystal: dosawádnj posluchaři a kmenowci geho, i pohané wúbec, geg, při té změně stawu wážně si porjagajejho, ostře nabjrali, a hůěwni na muže, musami gegich proslulého, Koprian, t. nešwarnjk, přezdjwati mu počali. On však wěda, že čestno gest zlolegcům zneljbiti se, a octnuw se na wyššjm, křtěncům tehďáz wykázaném stopni kázně, byl r. 246 při hodech snad welikonočnjch w Karthažině pokřtěn, kdež se, gsa geště neofita, slibem dožiwotnj zdrželiwosti od zasnaubenj-se zawázal, a začal přemýšleti o těch, z pjsma i z literatury cjrkewnj sebraných wěcech, s kterými napotom před obljžegem cjrkwě se wytasil.

§. 4. Powýšěn na kněžstwj.

„Nikdo hned, gak zasel, neklidj. Nikdo z mladého réwj wjno neshjrá. Nikdo z mladistwých stromků owoce nečeše. Ale při něm (Cyprianu) co se koli dalo, k wjře bylo nepodobné.“ ¹⁹⁾

Duch ten, gehož ani počátku ani konce udati nelže, poťjnalť tuto wáti, že chtěl, a že nebylo odporu gemu kladeného. A protož o těchto nadpřirozených auťincjch, gež w Cyprianu působil, pohané nic newědauce, a daru Božjho znáti nechťjce, gakow prwě o přježě toho swého kragana se ucházeli, a gj se vychlaubali, takť nynj o něho, gakow o neofytu, newážně ojrati se nepřestáwali: gakoby proto, že křesťanstwj přigal, a k zřústu w něm přicházal, wšechnu dosawádnj filosofii swau w něgaké mēlké a ty neypodlegšj zásady byl proměnil. A však Cyprian kogil se powždy pewnau k Bohu naděj. Tuto mage a w nj se ustawnge, při spasilelném uměnj, ge-

◆¹⁶⁾ In cap. S. Jonae. ¹⁷⁾ Sermon. 13. ¹⁸⁾ In vit. S. Cypr. ¹⁹⁾ Pont. ibid.

muž oni odpjrali, pohrdal tou zarylostj, z kteréž (s njm samým se hadrugje) w austrky wcházeli. Gindy zase soků swých, w modlárkém opatúnj se kochagjcjch, mjnuš kárage, odwolával se na hlas, uwnitš člowěka mocně se ozýwagjcj. Libým howorem swým mnohé posluchače o potřebnosti wjry poučil, a kde austně nemohl, tu k zjskánj gich Kristu powstal we zwláštnjch spisěch,²⁰⁾ za swého nowowěstwj zhotowených, gakož o zdařilém geho samého obrácenj swědčjcjch, tak negedny ty zúclony odstraňgjcjch, které židowstwem i pohanstwem na ni byly rozprostřjny. A giž z toho ohledu ode dáwna w cjrkwi w tu prawdu gest mlaweno, že, gestli prwé křesťanstwo w Karthagině odpadem kněze swého Tertulliana²¹⁾ cos postrádalo, teď to hogněgi nabraženo bylo Thas. Caecil. Cyprianem, o němž sawuěký jaben Pontius zřegně twrdj, že dťjwe, gsa gešitš gen katechumenem a neofytu, *začal býti dokonalý, nežli w tom, co gest dokonalost, byl cwičen.*²²⁾

Katolická cjrkew neráda kdy upaušřela od starého obyčej, na wyřčenj 1. Tim. 3, 6. založeného, aby totiž nikdo, nedáwno, řili wnowě k wjře přišlý (neofyta), za kněze gegjho zřizen nebyl. Nezblesek ten, gegž čtnosti Cyprianowy giž wydáwati počaly, newšednj tam důwěru i wážnost mu zgednal, tak že biskup Donat, wedlé bedliwého pozoru na swůg auřad, Cypriana sobě obljbil, a shledaw geg w nábožnosti řádně utwrzeného, i snažné prosby lidu uhnauti nemoha, od onoho pravidla wřmiuku učinil, a neofytu na kněžstwj wyswětil.

§. 5. Powýšenj na biskupstwj.

Asi na konec roku 247 Cyprian břjmě auřadn kněžského na se přigal, a přidána mu tudjž nowých starostj tjhota, na nowém a rozsáhlegějm činnosti okresu. Neboť nedlauho na to anmrťjm swého biskupa osiřela gedna stolice africká, a tudy bylo nprázdněno mjsto, k gehož osazenj a statnému drženj obrati náleželo takých ramenau, gakýchž starežitná, co slynila w Karthagině, osada skntečně požadowala. Tuť nezdálo se, kdoby na ni nastanpil, aby byl hlubokomyslným mudrcem, a o wědomostech na blubině lidského nměnj hlauhatelem; ale wyhledáwalo se při něm charakteru Natanaelského, a swědectwj dobrého wůbec, až i od těch wydaného, kteří wně byli. Podlé podobnosti k prawdě, tehdegš *laické* spolu dť-

²⁰⁾ Totiž lib. de idolor. vanitate, a lib. tres testim.

²¹⁾ Mezi r. 205 a 207 přichytil se Montanismu.

²²⁾ Pont. loc. cit. dť: „Praepropera velocitate pietatis pene ante coepit perfectus esse, quam disceret.“

wádj hlasů ²³⁾ při cirkewnjm wolenj, gaké by oni wáhy do sebe měli, od shromážděných kněžj a biskupů, bylo rozbíráno, — owšem hlasů, toliko swaté kázně aneb záležitostj pro docílenj mjrú celé osady se týkagjcjch. Byloť pak gim gen dotud průchodu dáno, pokud ti sami došli přisvědřenj u swatowlády, genž brala i bráti mohla poradn u laiků, aspoň u těch, kteřj potud w newšednj službě cirkwi se propůgčili.

Wedlé toho giž napřed shodowalo se kněžstwo s lidem, aby Cyprian (a nikdo giný) dán byl na to uprázdněné mjesto po Donatu. Darmo tu bylo wše geho odporowánj a swé nestatečnosti předstjranj. Sotwa několik neděl minulo, co biskupská stolice byla osiřela, a Cyprian mermomocj hyl wybjzen, aby se chystal na ni dosednauti. A když z weliké skromnosti z domu na antěk se strogil, w tom hyl we dweřjch zabawen, od zástupu obkljčen, a tak dlouho oblomován, až w městě zůstati sljbil, i se zawázal, že w určitý den, tu kde bude wolenj biskupa, dozagista se nagjti dá. I stalo se, že od shromážděných wolitelů radoetně přigat, na biskupstwj zwolen, a pak výrokem biskupů kraginských, negen za wrchnjho pastýře karthaginského, ale i po celé prokonsulské Africe za primasa ²⁴⁾ stwrzen a dosazen byl. (R. 248 w čerwenci.)

§. 6. *Neyprwněgšj kroky w biskupowánj.*

Nowý biskup počal, za tehdegšjch na ducha cirkwe útoků, i s rozpásalostí mrawů u swých Afričanů zápasiti, zvláště pak pohan-ským obyčejům se na odpor stawěl, a nemoha gim při osadě swé nižádného přjměřj dáti, nepřeznáwal těch nesnázj, co se mu w cestu kladly. Tu bylo lichotnjků a žehralů, tu zase odpůrců a wlějch drawců, a gedni i druzj, kam naměřili, proraziti usilowali; a wěrnému pastýři náleželo sebrati wšecku tu opatrnost, která času, mjsta i osob šetřiti umj, a od Krista se schwalge. (Mat. 10, 16.)

Během prwnjho toho dwauleť (t. 248 a 249) cirkew sice weřegného pokoge požjwala, poklidu však domáčjho a ducha křesťanské družnosti tu a onde se nedostávalo, a tudy biskupským starostem nemálo hoře přjmjšeno bylo. Neywjce to pocházelo od úkorů

²³⁾ Cfr. epistolas: ad Antonian.; ad Cler. et pleb. in Hisp.; ad Cornel. de Fortun. et Felicis.; Cleri Rom. ad Cypr. etc. etc.

²⁴⁾ Z křesťanské Karthaginy, jakožto z hlawnjho města w tom seweroafrickém okolí, bylo giž w oběhu 2ho stoletj obstaráwáno dalšj žtjpenj wjry Kristowy, a žřeno gj po těch od toho města odwislých kragjcjch; onoť giž tehďáž, jako giná hlawnj wšudy po křesťanstwu města, primasské aneb metropolitké poměry mocněgi wywinowalo.

a útržek, gež biskupu ewému činilo několikero! kněžj nebratřských w Karthagině samé. Patero z nich tudjž zradu proti němu nasnowali, i u lidu geg obanzegjce, gakoby nenáležitě k biskupstw byl přišel, gsa tehďáž geště u wjře nowáčkem, a walných zbožj pozemských, gichžto prý se až do toho času nespustil, magitelem.²⁵⁾

Cyprian, ač mohl těmi, z ohledů njzkých naň newražjcmi wjtržnjky mužně pohrdati, mjrněgšjch prostředků užíwal, aby zjskal důwěru gegich, a pokudž možná, strpěnjm a promiutjím ohradował gich. Oprawdowostj, kterauz při tom zachował, že se ho báti museli, šťastně wypřisobil, a wšech tehdegšjch swatého práwa odběců bez pomsty nenechal, gelikož prý samo písmo na takowé dorýwá, a takto ge porážj: „*Gestližeby kdo w zpuuru se wydal, tak žeby neposlechl kněze, postaweného tam k službě před Hospodinem Bohem twým, tedy ať umře.*“ (Deut. 17, 12.)²⁶⁾ Při tak záwažných biblických slowjch káral i trestal, nenáwiděge zlohu, náwiděge však osobu; a nenepamětliv příkladu Apoštola, řkauceho:²⁷⁾ „*Kdož umdlěwá, abych gá newmdlel? kdož se horáj, abych gá se nepdílil?*“ tjm wjce w dachu se zmocňował, řjm wjce bylo těch náwalů lidské náružiwosti, genž mrawnost w geho osadě zaplawiti hrozili.

Že pak dobrá kázeň wđeo byla mu ochrana naděge, kotwa wjry a ředitelka cesty spasitelné: nemohlž zůstati lhostegným pozorowatelem, anoť při tehdegšjm we krogjch potworstw, při necudnosti přetwářek a předstaw, city křesťanstwa nemile zachycugjcejch, též při klamliwých posuňkách a bičech satyrických mnoho pljsuě, nekázně a necti naploženo, a gméno wěřjcejch w potupu a lehkost býwalo uwedeno.²⁸⁾ Rowněž tak ze zkušnosti bylo známo, že tehdegšj diwadelnj a šermjřské (gladiatorské) hry neslaužily leč k tomu, aby diwákům ducha mstiwosti a diwého ukrutenstw wštjply, a lásce křesťanské žádného wzniku nedaly. Nad to nade wšeccko nic hnusněgšjho uewynesl wěk tehdegšj nad pantomimy, genž gsance na powěře založeny, nestaudnost a mrzkau zženilost wyobrazowaly, a přjkrowem náboženstw zastjraly. (Ep. ad Donat.) Neyhůře to wyhljželo w Karthagině, kteráž při wšech swých nešwarách s Řjmem gako o záwod běžeti tehďáž geště neodwykla.

²⁵⁾ Pontins in Vit. S. Cypr. prawj, že Cyprian, geště katechumenem gsa, statek swůg chudým rozdal.

²⁶⁾ Cfr. ep. ad Rogatian.

²⁷⁾ II. Kor. 11, 29. ²⁸⁾ Tertullian. de Spectac. c. 9. et 19., kterýž na to c. 26. dokládá: „*Quot documenta de his, qui cum diabolo apud spectacula communicando, a Domino exciderunt!*“

Nenj tedy diwu, že při tolikerých těch wně i doma newinosti kladených nástrahách, biskop náš i s důkladnými spisy wystaupil, ²⁹⁾ a hned za toho dwaletj, kdež biskupowati začal, dotčeným neřestem odpjral, i na ty stolice a učiliště mornjho nakaženj, tehdejší diwadla, neustále zehral, a gednak wěťcejm ten slib na paměť uwodil, gegž na křtn swatém Bohu učinili, gednak i ty ljbě wnady rozwinowal, pro něž by dostogno bylo, aby se wěcka mjsta oplzlosti we školu ctnosti proměnila. ³⁰⁾

Neméně běželo tu o čest a sláwu panenskau' ³¹⁾, kteráž při náwšitěwach swatebnjch a w láznjch wětegných hynula. Kristu zasvěcené panny kladi swatý otec za wzácnějš oddjl stádce Kristowa, a za zpanilé kwětinky cirkwe geho. Pročež tau dobau i k zástupu panen swau řeč šjřil, a ze srdce, láskau otcowskan přetékagjećjho, gich napomjnal, aby, nechagjce peychy a nádhernosti, k swému powolánj stály, a newěrcům nižádne přjležitosti nepodaly, by na newinu a smd panenský dostaupali, a prwnj zárodky ctnosti se srdce gim wyrwali. — Řeč tu panny k srdci sobě braly, a cirkwi z nich zkwětala radost a weselj, tak že se Cyprian na blahý úřinek té při nich náprawy a obnovy odwolati mohl, řka: „In quiete serviens disciplinae“ (w čas pokoge zřetel gsem měl ku kázni.) Ep. ad Cornel. de Fort. et Feliriss.

Než tak ušlechtilým biskupowa pjlcnj kwětům nehowělo zádaucj garo. Měliť i ony okaušeli krutých mrazů a bauřj, na ten způsob, gakýchž i my u widitelné přjrodě Božj wjdáme, a bez gakých ledwa kdy co odkwětalo, anziž odkwětá.

Oddjl druhý.

Cyprian w ústupku — r. 251.

§. 7. Pronásledowánj za Decia.

Při negedněch pronásledowánjch w druhém a z počátku třetjho stoletj vynikala tisjci swých wěťcejch hrdin a rekyň cirkew afri-

²⁹⁾ Tito gsau: De discip. et habit. virg. a ep. ad Euchratium, kdež čteme, že biskup žádné oběti nešetřil, a nežli by byl přiwolil, aby herectwj to cwičenjm další vznik bralo, raděgi herce křestana, takowé žiwnosti se držjećjho, pakli by gj nechal a zchdnul, z důchodů kostelnjch zaopatřiti kázal.

³⁰⁾ Cfr. Gr. Stollberg, Gesch. der Ketig. Jesu. 8. Ab. S. 270. Wien. Aufl.

³¹⁾ Náramná láska k čistotě a péče o ni při obogjho pohlawj zasvěcencjch Božjch wyswtá z listu ad Pomponium de virginibus, kdež

oká, gichžto nemalá řást za Septim. Sewera († 220.) pro wjru krew swau wycedila ³²⁾). Ted', po třidceti asi letech pokogných, w nastáwagjej třetj rok, co Cyprian biskupowal a spolu k metropolickým záwazkům stál, i wúbec dobrý řád stanowil (gak domatak i po biskupstwjej weškerého Numidicka ³³⁾ i Manritanska ³⁴⁾): — ted', řku gá, nastula gedna z těch krutěgých desjti (během třj sta let) na ejrkew shrnulých baurj. Požadowánj nástupnjka trónu w Řjmě, Decia, aby křesťané bohům řjškým s poklonau se blížili, ohlašowalo se tudjž (w lednu, 250) s broznými úpravami. W té kwapnosti, s kterauž se to dalo, wjce než kdy gindy, wšecko bylo ohromeno, tak že tu chwjli byli by i sprawedliwj snadno nad Kristem zhoršiti se mohli. K těm, kteřj Decia neposlechli, dokročeno mukami, gakéz posawad ani známé nebyly. ³⁵⁾ W Řjmě mezi těmi, co gako oběj swé wjry padli, prwnj byl sw. papež Fabian († 20. ledna 250.)

Hned gak pronásledowánj w Karthagině ohlášeno bylo, gewizě města (circus) diwým gekotem opět a opět se rozlěhalo: „*Laus Cypriana! Draucům ho!*“ A Cyprian, pod gménem swým biskupským dostal rozkaz, aby nechal zbožj swých, a aby co wypowědnec z vlasti wen wytáhl. ³⁶⁾

sw. biskup takto dj: „Panna zaswěcená nestala se zlopáěnicj wěrolomnau manželi, ale Kristu“ (non mariti, sed Christi adultera est.)

³²⁾ Mezi těmi byly w Karthagině swaté Perpetua a Felicitas, mimo gině čtyry křesťany, ljté zwěři předhozeny.

³³⁾ Nyněgšjho Algjru. ³⁴⁾ Kragin Fezu a Marokko. Cyprian sám pje: *Latius fusa est nostra provincia; habet enim Numidiam et Mauritania sibi cohaerentes.* Ep. ad Cornel. de Polyc. Hadr.

³⁵⁾ S kamenowánjm počjnalo se mučenj a uweđenj do mučjrnj. Na to tělo wyznawačů swjráno kládami, na šķtipce nastahowáno, železnými udicemi trháno, neb uzlowatými bičjky mrskáno. Tu giným boků upalowáno, zubů wylaukáno, gazyků wyřezowáno. Geštů giným wšech andů řetězy sešněrowáno, twářj a očj bodáno, rukau i nohau hřeby probigeno, a rozpálených plechů na hrdla kladeno. Mezi tjm liktoři ženám panta dáwagj, prsy uřezugj, ústa pěstmi tepau, ge na žžawé ublj kladau, w horké lázni opařugj, neb drawým řelámů metagj. — Z toho, gakoby předsjnj muk, gedni když napolo mrtwj wywázli, hladem, žjznj a starostmi twawých žalářů do smrti gsau utrápeni; anebo wlekau ge na hranice, pekau na rošě, wrhau do wápenic, a ge žernowem na hrdlo zawěšeným do moře potápěgj. Zkrátka by to šlo katanům, kdyby kdo neokaušel těch rozličných, z djlny pekla wynežených nástroğů, a přjmo mečem byl stat, anebo kdyby mu škrze hrdlo dýka byla prohnána.

³⁶⁾ Cfr. epistolaz 15, 55, 69. ed. Pamel.

Zdálalo se, že té doby ucywjece na zahlazení biskupů od Decia bylo zaměřeno. Cypriana, bývalého slavného řečníka, pohané již neobdivovali, ale nenáviděli. Sv. biskup, coby tu povinnost kázala, zdravě uvažil, a o ústupu přemýšlel, proto, žeby, gsa na ořch, diwé pronásledowce byl na sebe wyzýwal, a cirkwe africké, gimž potřeбен byl, osiřelé zanechal. Tedy hned w lednu, 250 sněkolika gahny a kněžjmi taguě ušel, a kryl se, ažby z gistého nloženj Páně, gehož pokynutjm řjdiiti se uwyknul³⁷⁾, hodným byl nalezen, palmu wítěznau uchwátiti: což se mu také w třetjm z těch pronásledowanj, gehož byl dožil, šťastně podařilo.

I ledwa by se bylo stalo, aby, i při neuschráněnj-se muže swatého, cirkew s tak blahými účinky se potkala, k gakýchž docjlenj všemaudrost Páně, i w těch krwawých dnech, geg wywolila, a co násroge swého použila. Sotwa by bylo ze wzácného péra geho tolik krásných psanj wyšlo, w nichž usiluge, aby negápné duše, mezi duchowenstwem a laictwem w Karthagině, wzhůru se wzczopily, w poblauzenj swém cele se opravily, anebo bratřj swých z odpadu wychwátily. Onť z mjsta, kde se tagil, swaté káznuě i při duchownjch se ugjmal, twrdošignost, kde se koli w stádcj geho wyskytla, swjral i shýbal; padljkým zpňsob, gakby se s cirkwj usmjřili, wykúzal, rozwolněné úwazy prawého při wyznawařjch řádu upewňowal, a aby se we swých usueženjch neunáhlii, na řem se usnesl, to stolici Řjmské³⁸⁾ k posauzenj předkládal, a duchowenstwa Řjmského odpovědi k welikému prospěchu neskromných poenitentů afrických použjwal. Ta primasská wysost, na které se nalezal, pamatowala geg na wznešený úkol geho i na těžké někdy před Bohem odpowjdanj.

We mnoha psanjch střj dali se Cyprian a geho duchowenstwo i laictwo. Wše se tu gednalo o maudré řjzenj cirkwe Karthaginské, a málo z oněch řasů došlo nás listů, w nichž by takowá opatruost a láska otcowská se pronášela, a takowý wzlet cirkewnjho ducha se obgewowal, gako w těchto.

Mezi kolleřkami, w nichž Cyprian zwláštnj důwěru kladi, byli *Kaldonius*, *Herkulan*, *Numidik* a *Rogatian*, střjdunji (vicarii) geho; s nimiž on, ařkoli ted' wzdálén, swau sřlu tak spogowal, aby niřádné straně nezawdalo se přjřiny ke stjžnostem, a duchu změkčilému nikde průchodu se nedopauštělo. S rokem

³⁷⁾ Tak aspoň w úchraně swé osprawedlňuge sám sebe ep. 10. et 49. ed. Pam. A Pontius to geho událenj wymlauwá, a dj: „Bene, bene, tunc, et vere spiritualiter contigit, quod vir tam necessarius, tam multis et tam bonis rebus a martyrii consummatione dilatus est.“ (L. cit.) — — ³⁸⁾ Ep. ad presb. Rom. 11. ed. Wirceb.

250. a 251. octnul se ew. biskup w naprosto nowých, a nad pomyslenj důležitěgých poměrách: mage tu před sebou gednak řadu slavných mučednjků a wyznawačů, gednak nalézage se obstopowaným hegny odpadljků, gednak w nemilém stoge zápasu s kněžským vůlíckowanjm a nerozvážným mučednictwem, gešto k usmjřenj padlých s Bohem a s cirkwj dějwe, než by to ztwardil biskup, přikročowati se neostýchalo.³⁹⁾

Leč při tom při všem Cyprianowu na nesnáze své tanzenj, a na tu prozwoľnost mnoha duchownjků swých zehranj, musjme se nad rychlými, z moci biskupské činěnými pokroky gehu užasati, pakli gen poněkud od nynějška w onu dáwnowěkost myslj swau přenesli se dowedeme. Arciž při tom zapomenauti se nemá, že duchowenstwo gehu w Karthagině u většjm počtu, s biskupem swým chwalně horlilo, že i w nebytj gehu w městě s njm krásně sanhlasilo.⁴⁰⁾ A však při tom aupadku, kterým se naznařuj časowě tehdeřj, muselať býti tasena neobyřegná zbraň — zbraň ze zbrognice Božj wzatá, a tasená od muže, důvěrau k Bohu rozujceného, o skálu cirkwe opřeného, a tu swatau radost tagiti nemohancjho, při které wrstewnjků řili sawěkkých gehu na tisjce ta wznešená idea křesťanstwj zachytla, a s takowým hrdinan, gakým byl Cyprian, sgednotila. A odtud wyskytli se w Karthagině ti rekové, gešto w té krwawé době, ač s odwáženjm-se žiwotů swých, do žalářů sstupowali, zde wyznawačům srdce dodawali, lačné krmili, nahotn gegich odjwali, a wšbec wšeliké potřeby jim obstarawali.⁴¹⁾ Ti pak, gešto knězi byli, a do wězenj za mučednictwo ewatau obět konati chodili, po gednom toliko gahnu s sebou brali, a i při tom častěgi gedni s druhými opatrně se střídali⁴²⁾: a to vše z vůle Cyprianowy pewné, i (kde se týkalo hágenj práv Božjch) neuchylně.

³⁹⁾ Nemenšj práce ho to stálo, ono při kněžstwě a mučednictwě w Řimě powstalé nedorozuměnj wywrátiti, z gakých by on ohledů byl tehdáž od své biskupské stolice se oddálil. Wiz Ep. cler. Rom. ad cler. Carthag. 2. ed. Wirc.

⁴⁰⁾ Wygmauce asi 4 neb 5 kněžj, genž ze zawnstí na svého biskupa newražili.

⁴¹⁾ Odtad šla ta statečnost wjry, gžžto byla ožiwená mlnwa *Mappaliků*, *Maximů*, *Numidiků*, *Celerinů*, a g. před saudem stogicjch, trýzně se nebogicjch, a s nedočkawostj, gžž-li řada na nich, se ohlžegicjch — gen proto se ohlžegicjch, aby skrze smrt mučednickau s Kristem piž gžž spogeni býti mohli. I byloť jim radostno, potýkati se, a wjtěziti w tom, gegž kladli za swrchowaného wěwodu svého a za dokonatele wjry, genž dle wyřčenj Cyprianowa (3. lib. Test. 10) gest „homo et Deus, ex utroque genere concretus.“

⁴²⁾ Ep. 4. ad presb. et diacon: „Consulite . . ut presbyteri quoque, qui illic (t. g. w žalářjch) apud confessores offerunt, singuli cum singu-

§. 8. Stav křesťanstva vzatého po třídách.

Stav křesťanstva v Africe pořád byl smutněgšj. S měsícem dubnem r. 250 nasmykáno ho do vězení a zjmnáno tolik, že do budov veřejných směstnati se nemohlo. Tudy byly celé zástupy uvězňených, aby se jiným uprostranilo, z vlasti své zwypowj-dány. Negedněm z těch, co se po lesjch a pauštěch rozschowávali, tu a onde s diwokými přírody mocnostmi twrdě zápasiti se dostalo.

Květ křesťanstva chřadnul v okowách. Z toho powstali pak mnozj krwoswědkowé afričtj. Skrze psanj Cyprianowa aspoň gmé-na některých se dozvjdáme, jako: *Aurelia, Celerina, Donata, Lucia, Mappalika, Celeriny, Hereny* a jiných, gešto krew swan cedili ne pro sláwu politického swobodenstwj, noprž pro tu neydražěj a neyswětěgšj záležitost, pro wjru Kristowu, a swobodu vlastnjho swědomj. Cyprian plesal radostně nad wjtězstwjm gegich.

Takowým, genž byli w mrawjch newljdnj, trpcj a zlotřilj, gelikož před Bohem docela nehodnými se nalezali, státi se mučedlnjky, ani dáno nebylo okusiti protiwenstwj. Negedni sice chwalně napravowati se počjnali, awšak z chwalného předsewzetj nechwalně wypadli. Zdálit se sami u sebe potýkali se giž se lwy a tygry; než chatrným čerwem se to domnělé rekowstwj při nich zwrátilo, gak brzo krutěgi k nim bylo dokroďno. ⁴³⁾ I spnstiwšo se cest Páně, gak k záhubě swé, tak ku pohoršenj brařtj swých, Krista zapřeli. ⁴⁴⁾ Bylě to neynebezpečněgšj kročeg, ku které-muž řlowěk mohl sweden býti. ⁴⁵⁾

Leč biskupským starostem tolik hoře odginad přičiněno nebylo, gak od tak nazwaných *libellatiků*, t. g. od oněch nesmělých

lis diaconis per vices alternent.“ Welelať to opatrnost, aby duchowenstwo u pohanů w podezřenj nepadlo.

⁴³⁾ Odpadlcowé tito tu pod gmésem sacrificati (*obětowatelé*), tu pod gménem thurificati (*kaditelé*) známi gsau. — Zapřenj Krista, auplný to odpad, a křidowatwj nebo k pohaustwj návrat, nemohlě ejrkwi než neywýš w ošklivosti býti.

⁴⁴⁾ Stávaloť se to buď giž při prwnjm, buď teprw při druhém stupni následowánj; nebo že při obogjm stupni mučenj něgaký rozdjl byl, swěďej *Superius*, biskup gednoho afrického města, a Cyprian sám o lektoru *Aureliowi* twrdj, že wyznawač ten, při gednom i druhém stupni muky, u wjře setrwal. (Cfr. ep. ad Fortunat. et al.; ep. ad cler. et pleb. de Celer.)

⁴⁵⁾ I maličkě djtky do kapitolium se přinášely, a gelikož tam zrnko kadidla na uhlj metaly, připravily se (dj Cypr. l. de lapsis) o milost, na křtu swatém přigatau.

křesťanů, gešlo před státnjmi úřady buď osobně, buď prostředkem swých přátel weřegně pronesli, že gim toho wjra zahagne, aby na poklonu s kadidlem, na uhlj wmetaným, nebo s ginau oběť k řjaským se zbljžili bohům. Někteřj tedy, a to byli bohatsj, od uplacených saudců dali sobě úpisů (libelli) zhotowiti, anebo gméno swé w registrách zaznamenati, gako by Krista byli zapřeli, a tudy rozkazu Deciowa uposlechli, ač gsau jinak s modlářskými popy a oběťmi gegich nikdy se nepřjznili. Tak gsauce pjsemně kryti, a před dalšj, lidu Kristowu zahrozenau trýznj zcela ohrazení, od sauwěkých spisowatelů s přjhanau libellatici wůbec nazýwáni byli; — křesťané to ljcoměrnj, wšjm právem trestu hodnj, ať swaté prawdy kapenau lžj urážeti a tu twárnost sobě dáti se nehrozili, gakoby Synu Božjmu wjce nenáleželi, aneb se ho byli zgewně odděti a odepsali.

Tuť hyla shledána prawdiwost onoho powěděnj, že i ukraťnci gsau Božj weřetka k wyřišťenj humna cjrkwe; k čemuž za poklidných časů, genž byli i Afriku ukoneyšili, a zwlášť pod Filipowým panowánjm, nehrubě přikročowáno; aspoň mnoho kankole a plew w dobrém zrně necháwáno; anebo, ať vlastněgi djm, při úkolu Páně mnoho rukau do lůna kladeno, a tudy vznikagjeć změkčilosti nadřžowáno. Při gakési domnělé bezpečilosti, gakoby všickni wichrowé nad hlawami gich giž byli přešli, mnozj podobali se Jonášowi, který se ze swého břechťanu radoval radostj welikau. ⁴⁶⁾

Ted' podobu plew a kankole na sobě neslo mnoho prostopášnjků, odhůgců, lidodřjčů, opilců, manželů wěrolomných, křiwopřjsežnjků, nenáwistnjků, sebe zapomenulých duchownjků a g. Těmito, w hau-
fy se zhjragjećmi wytržnjky bylo wůbec mnoho slzj sw. biskupa wynuceno. Gednak owšem byloť to gako branj wyššj průby, zdaž při tom swém hoři biskup dosti učinj swým powinnostem. A odtud, krom giných horlenj důkazů, onen krásný spis Cyprianůw „de lapsis“, w němž slzj nad těmi, kdož darů Božjch užjwali ku pýše a zpaure, a tjm se proti swému Dobrodinci zpjnali; z nedůwěry i sama ta swogata mezi sebau zrádců mjtí ne bez přjčiny se domnjwala. K wystraze připomjná hrozný konec žiwota, gegž odpadci wzali.

Wyznawačowé ti, kteřj, z nedostatku pro ně žalářů, wyhnanstwjm byli pokutowáni, nezřjodka dřjwe, než poklid cjrkwi nastal, wraceli se domů; ale wraceli se gen k wětšjmu ostuzowánj gména křesťanského, bez úradnjho powolenj, a tudy hanby i hrdla se opowážiwše, napotom gako prowinilci za swé brali, a byť

⁴⁶⁾ Jonáš, 4, 6.

i s trestem se byli minuli, předce mravný charakter gegich nižádnau přjgemuau nedýchal wůnj. A snad by i sobě i společnosti lépe byli poslanžili, kdyby po paušitech rozprchlými a skrytými byli zůstali. ⁴⁷⁾)

Na lid takowýto ostře narážj sw. biskup, i welj mu skrauženě, klidně a mravně se chowati, aby gegich winau družj k auhoně nepřicházeli. Negednau též to nelibě uesl, že někteřé nedotkawé owěčicky gehu samy mučitelům swým do rukau lezly, a tak opowážně na Pána zpoléhajce, žiwot swúg w šanc sázely, a gen potupa a vymazánj z *diptych* ⁴⁸⁾) mučednických sobě působily.

Ginj zase, prwé nežli w tom lépe byli poučeni, newčasně zalostili, gakoby gim to na ugmu bylo, že, práwě gen gako něgaké, se všech stran w ohni opálené hlawně, wyswobozenj došli, a zároveň s milenci swými w tom protiwenstwj palmy mučednické neuchwátili. I nebyloť snadno, gich k tomu přiwésti, aby, složjce blud swúg ⁴⁹⁾), swětlu prawdy oči otewřeli, a hřjšaněho dotjranj-se k mučednické koruně nechali.

§. 9. Řád mjřenj odpadljků s cjrkwj.

Mnohonásobný byl tedy způsob odpadenj od wjry (§. 8.). Když odpadlci kázni kagicné, w cjrkwi obwyklé, weřegně se oddávali, stáwaloť při tom gistých zásad, na gednánj apoštolowu ⁵⁰⁾) založených, z gichžto upotřebenj w předležejcm přjpadu šlo toto troge: 1. Wyobcowánj z cjrkwe. 2. Kázeň, gižto poenitent podnikati měl. 3. Přigetj ho zase w spolek cjrkewnj.

Že ti, od nichžto z hrozně drzosti i cjrkew i zbožj gegj znewaženy byly, zase přigati býti mohau, toť gest owšem milost, gižto cjrkew při nikom gewiti nepřestává, kteráž ale po zdlanženěgým a krutým na průby branj se udělití může, totiž po tužým cwičenj, nežli gest ono, které katechumen podnikati musel, když poneypřw do cjrkwe přigat býti žádal. Gestliže padlj se k Bohu a k cjrkwi zase neobrátil, prázděn zůstáwal wšeho s nj spolku.

⁴⁷⁾ Cfr. ep. ad Rogation. presb. Ginj, tan dobau wybjdnuti bywše na pauš, o samotě byt sobě obljbili; n. p. *Pawel* w Egýptě, půwod a mistr paustewnjků, gehož památku cjrkew 15. ledna slawj.

⁴⁸⁾ *Diptycha* slawly registra prawowěrných křesťanů, zwlášť swatých biskupů a w cjrkwi mučednjků, genž při službách Božjch čjtána byla.

⁴⁹⁾ K těm a takowým cjrkew ozýwala se takto: Hanebně gest, sebe za křesťana pronásledowatům ndati gen proto, aby, kdo tak učinil, na smrt byl wlečen. Cfr. Act. M. M. Theod. Ruinart. de Flaviano.

⁵⁰⁾ 1. Kor. 5, 5.

Ti, kdož gsau samowolně křesťanstwjm o zem dali (apostatae), a pak při procitnutí svědomj řádu cirkewnjmu se podwolili ⁵¹⁾: ti snažně o kagienau kázeň prositi, a prwé k tomu za hodny uznáni býti museli. Ze skraußeného zpowjdanj gegich, anoť při zgewných hřj-šnjcjch ⁵²⁾ weřegně djeti se muselo, bylo zawjráno na gich hodnost ku kázni kagiené a dalo se na wenčj chrámu, kdež odpadlci slzawě úpěli, a o přjmluwu okolo gdaucjch prosili. Tu po mnohá léta odranj a zbědowanj, přigawše popel a žinj, chodjce bosi a postjce se, dny swé tráwili. A když mrtwjce audy swé, i her, kwasů a wšelikého weselj se zdalowali, a ljtostj wadli a takřka schli; když opětowanými probami to sobě zaslaužili a docházeli wyslyšenj: tu teprwa přigjmali pokánj wzkládánjm rukau biskupských, a tudy ke společenstwjm s katechumeny se dostáwali. Potom geště s těmito po trech stupněch: auditio, prostratio a consistentia ⁵³⁾ bráti se museli, prwé než ku práwům křesťana opět dostihli, tak aby i eucharistie aučastni byli. Těžká toliko a nebezpečnstwjm smrti brozjej nemoc dáwala biskupům pohnutku, by toto kagiej cwičenj, wzhledem wyměřené doby, zkrátili, anebo, byl-li duch kagienosti gegich wůbec známý, s cirkwj neprodleně ge nsmjřili. Ostatně čas, gegž odpadlci při skraußeném pokánj wydržeti museli, wůbec nad třjle-tau dobu prodlažen býwal. (Cfr ep. ad Fortunat. et al. colleg.)

Giná odpadlců třjda, tak zwaných libellatiků, za méně win-nau wůbec se považowala; aspoň wina gegich s gakýmsi pohorše-njm zgewného odpadletwj slaučena nebyla. Bylo-li tedy kdy po-

⁵¹⁾ Byloť wjce těch odpadlců, genž ani na to hleděti nechtěli, kam zabředli; a buď ode wěj naděge pustiweše, aneb wydawše w lehko-wážnost sebe samy, co neznabozi hynuli. Těm takowým, anť w posledujm taženj ležjce, teprwa do lůna cirkwe wrci se žádali, ona, dle sněmowných usnešenj, darů swých odpjrala, kladauc za to, že kdokoli za zdrawého smyslu na usmjřenj se s Bohem nikdy nepomysli, teď, gsa aukstostj smrti donucen, swatého přigjmánj hoden ne-nj. Ep. ad Autonian.

⁵²⁾ Giž dříve kladli se cizoložnjci, wražedlujci, ruhači a ginj za hřj-šujky zgewné, gegichžto winu, byla-li s weřegným pohoršenjm spogena, cirkew we zpovědi weřegně wyznanau a dříve nežby ge rozhřešila, weřegně a řádem zde naznačeným přjsně wykáranau mjtí chtěla. A gestliže sw. biskup na takowé hřjchly bige slowy těmito: „Non posse in ecclesia remitti ei, qui in Deum deliquerit“ (8. lib. Testim. 28.): tedy se to uá rozuměti o hřjějch zrowna proti Bohu spáchaných a nižádným dosawáde pokánjm neshlazených, těm neodpustitedlných, kdož w žiwotě nekagicjm dokonce z úmysla setrwagj. Cfr Praelec. Theol. Joan. Perrone, S. J. Vol. 6. ed. Lovan. 1841. pag. 430. seq.

⁵³⁾ Wiz wyswětlenj těch slow při konci této knihy.

třebj sebrati wšecku opatrnost a biskupskau w okresu prostrannějšm rozwinowati maudrost: požadowalo se toho dogista na té cestě, kterauž se těchto winujků s Bohem a s cirkwí geho usmjřenj dociliti mělo. Těchto, nad ony z prwnějšj třjdy odpadljký (t. sacrificáty), bylať k odpadu wábila ta bljzká přjležitost, aby, uplatjce žištujých saudců, mezi pohany wzhledem swé wjry žúdných nesnázj wjce se obáwati nemuseli. Při tomto z břemena se wykupenj přidalat wáhy skutku gegich práwě ta okoličnost, že u weykupu tomu podobnau stálo, gakoby modlám pohanským byli obětowali a pro ně se prohlásili. A při té samé okolnosti zdálo se Cyprianowi s pomýšlenau býti, aby libellatiky mjsil se sacrificáty, mnohem zawinilejšjmi, a aby gedněch i druhých steganu klatbau obtjžil. I proneslť swé osobliwé zdánj o té wěci we psanj ad Antonianum, fka: „Gestli tu walný rozdjl i mezi gedněmi a druhými sacrificáty: gaktě tedy nelaskawé a trpké takowěto zacházenj s libellatiky, ti-to-li napořád s oněmi se směšuj? Wždyť libellatik žregmě w tato slowa se wygádruge: Gá gsem zprwu čjtáwal a z wýkladu biskupowa seznal, že se sluhowi Božjmu nepowoluge, ani modlám obětowali ani ku podobiznám s poklonau se zbljziti. Tedy pro uwarowánj wěcj nedowolených, ať se mi k wýkupnému aupisn přjležitost namjlla, bez njžto bych ho nebyl přigal, do auřadu leť sám gsem šel, leť po giném, který tam šel, wzkázati gsem dal, že křesťan gsem, že obětowali a dábelským oltářům se zbljziti na wůli nemám, i že pro ohrazenj-se před kteraukoli wěcj nedowolenau něco na hotowosti kladu.“

„Nu tedy takowým aupisem (libellus) pokálený, dostane-li od nás zatjm napomenutj a poučenj, žeby ani to byl činití neměl, a že, ať prawice geho čistá gest, ať ústa geho té smrtné a hnusné krmě obětnj neokusily, předce swědomj swé poškwrnil: tu dáwá se na ten náš wýklad do pláče, nařjká, předstawuge sobě žiwě ten swůg wýstupek, a třebas že ne tak hřjšnau swěwolj, gako bludem byl zklamán, zařjkáť se předce, že ostatně ku všemu wolen a hotow gest.“

„Gestliže bychom tedy těch, při nenecitném swědomj k důwěře přjřinu nalezagjcejch kagicujků odpudili, wpletliby se z nawodu d'ábla se swými, posud odnikad nepokálenými ženami a dětmi, buď w haeresj, neb w schisma něgaké. Nám pak nastaloby w den snadný těžké odpowjdánj, že gsme tu raněnou owci nezhogili, a pro gednu nakaženau mnoho zdrawých ztratili; že gsme dle přjkladu Pána našeho, který, aby gednu ztracenau a chorau na swých ramenau zpět přinesl, dewadesáte dewět zanechal, zblauzených negen nehledali, ale i wracegjcjch-se pryč odstrčili, a tak

psům a wlkům, falešným to prorokům, stádce Kristowo neustále rozptylugjcjm a trhagjcjm, prŕchod prodŕlali; auo že gsme ty, co gich koli ljtá bauře nepohubila, trpkostj a newljdnostj swau pohubili.“ —

Nehyltŕ sautrpný duch našeho biskupa, giŕ podlé úsudku zdrawého rozumu, bez mocných důwodů, zamýšleje tu prawdu, že libellatici w širšjm toliko smyslu za modlosluhy kladení býti magj; gakož nepřestával ten při nich, wzhledem urŕenj pokánj, co do stupňů, stanowený rozdjl progewowali se skrze výroky cjrkewnjch snŕmů, w 3tjm stoletj drŕaných a duchem Cyprianowu podobným libŕ obŕiwowaných. ⁵⁴⁾

§. 10. *Listy na poručenau, a naduŕŕwánj gich.*

Giŕ dŕjwe, gakož se o tom Tertullian († 220) zmiŕuje ⁵⁵⁾, wŕdŕla cjrkew, že, gako tu bylo dvě hlawnjch postupňů winy, tak také že gsau dwa rozdjlj zásluhy kŕšŕanské, z njžto se, co do časných, na odpadljky wloŕených pokut, gakási blahá koŕist wywoditi může. „Máme za to“ dj Cyprian ⁵⁶⁾, „že zásluhy krwo-swŕdků u saudce přemnoho platj, awšak teprwa w den saudný, až na konec tohoto wŕku i swŕta před saudem Kristowým lid geho státi bude.“ — Takowá mnohoplatná koŕist se také skutečně wywozowala, kolikrátkoli úsudek samého biskupa w to wkroŕil — úsudek to, na kterýž, mŕl-li se brzy s blahým účinkem potkati, řádná přjmluwa prawých w cjrkwí wyznawačů neb muŕedlnjků wplyw swůg gewiti musjwala. Obsah takowého na toho biskupa, kterého se týkalo, ze žalářů odesjlané muŕedlnické přjmluwy nebýwal gi-

⁵⁴⁾ Rowněž bylo rozeznáwáno (w této, gakož i w prwnj třjdŕ odpadlců) wzhledem *winy* a *pokuty*, protože při oné nezřjdfa býwagj buď ztiŕowacj buď zmenšowacj okolnosti. Tak Cyprian připauštj, že by s odpadljkem kusmjru přispjšiti slušelo, gestli by on s duchem kagjcjm na wrozenau kŕehkost lidskau okazowati a o ulewenj trestů cjrkewnjch takto ŕpŕti mohl: „Gáť arci (w muŕjrnŕ) statně bogowati umjnil, a přjsahy swŕ pamŕtliw gsa, pan-cjť wjry oblŕkl gsem. A wšak, kdyŕ onoho zkamenŕlého saudce nowá popadala wzteklost, a mne giŕ uteyraného katané tu na ostré dudky brali, tu kygmí stlaukali, tu skŕjpcem napjnali, tu klešŕtmi trhali, tu ohnŕm upalowali: tuť tělo moge, strhši se mne, zhoľa od boge pustilo, a nebyl to duch můg, genŕ odpadnul, ale gen tělo mé.“

⁵⁵⁾ Ad Martyres n. 1: „Pax vestra bellum est illi (diabolo). Quam pacem quidam in ecclesia non habentes, a martyribus in carcere exorare consueverunt.“

⁵⁶⁾ Lib. de lapsis.

ný, leč ta žádost, aby těm, na zvláštnj ceduli schváleným, k své povinnosti skraučně stogjcjm poenitentům mocj swátostných kljčů dvěře do cjrkwě opět otewřel, a tak ge s nj usmjřil; odkudž se takowé mučedlnické neb wyznawačské zadánj o usmjřenj odpadljků s cjrkwj a o brzke docjlenj ho, wůbec *libellus pacis* (cedule na odporučenau) nazýwalo.

Nenjt nepodobné, že ti, genž w cjrkwj *mučedlnjkowé* nebo *krwoswědci* (martyres) nazýwáni byli, zásluhau swau znamenitě wynikali, gakožto hrdinowé, gešto pro wyznánj wjry mučidel ukrutnických w plné mjře okaušeli, tak že při nich i na smrt a žiwot dorýwano, aneb gich w žalářch co neypřjkřegi držáno.

Wyznawačowé (Confessores)⁵⁷⁾ byli křesťané, w prawém řádu cjrkwě rovně wytrwalj, gen že se gim předce, byt i pro statečné své wjry wyznánj mnoho trpkostj a ztrátu statků swých byli podnikli, trpčegěj kalich přigmauti nedostalo. W užšjm smyslu nenj tedy každý wyznawač wždy skutečným mučedlnjkem, ale každý mučedlnjk gest také wyznawačem.

Giž pak wzhledem této dwogj řjdy reků, a giné dwogj zba-
hělců, při lidech křesťanských, kladlo se wždy za nadbytek tam, co tuto schodkem bylo. Aníž bylo při tom nadbytku zásluh mučedlnictwa i wyznawačstwa pochybnosti, žeby odpadljkým skrze záslužnost hrdin křesťanských přispěti se i mohlo i mělo. Awšak naděge žádaucjho přispěnj wznikala gim gen pod wýminkau skutečného obgewenj své kagicnosti wůbec, a wykázánj-se od mučedlnjků daným sobě *listem na odporučenau* (libelli pacis), gakowéhož listu gednotliwým, s njm bljže spogeným osobám wyhotowiti, mučedlnictwo druhého giž stoletj opráwněno bylo. Bylť to zagisté od wšelikých okolnostj neodwislý ten ohled, gegž bisknpowé brali, aby se toliko těm, k předpisu cjrkwě horliwě stogjcjm, zvláště od mučedlnictwa nebo wyznawačstwa sprawedliwě odporauřeným odpadlcům naklonili, a tu na ně wloženau tuhau kázeň, wzhledem gj wyměřeně lhůty, poněkud zmjrnili a zkrátili.⁵⁸⁾ Takowých poenitentů zkaušeti směliť i knězi sami; na wýpadek takowéto zkaušky, w gakěby mjře s blahým se měla potkati účinkem, wýrok wynesti, wýhradně biskupstwu přináleželo, tak že gen mocj gehu odpustky se udělowaly.⁵⁹⁾

Náleželoť to k těm, s aupadky se potkáwagjcjm časům, že ten

⁵⁷⁾ Gměno to podrželi tito i onino, byti hned následkem mučenj duši byli newypustili, a drahně let geště w cjrkwj byli přečkali. Pakli někteřj u prostřed muk skonali, slauli mučedlnjci *korunowanj* (coronati).

⁵⁸⁾ Dionys. Alex. ep. ad Domit. ap. Euseb. H. E. I. VI. c. 34.

⁵⁹⁾ Kterěz *plnomocné* a *neplnomocné* slauly.

takowý, na laskawosti cjrkwě spořjwagjcej obyčej uchopen byl gako přjležitosť k hruběmu nadužjwánj. Gak se zdá, připlichtilo se neydrjwe w Karthagině a w okolnjch osadách k práwu tomu, hotowiti listy na odporučenau, mnoho nerudného, předsudného a powěrného. Gednak se odpadlci dawem hrnuli do žalářů, a odtud odporučenj sobě napsané nesauce, drzně a kwapně bažili po duchownjmu smjru w cjrkwí; gednak byli přjliš lehkowážnj mnozj odporauřegjcej mučedlnjci a wyznawaři; gednak někteřj z kněžstwa, w nebytu w městě biskupa gegich, nad kněžskau zapomjnali se wjrau: a tudy powstalo nezkaumánj stawu, způsobu a powahy při oněch pokánjcejch (poenitentjch); tudy se zbůhdarma odpadljům dweřj cjrkwě otwjralo; tudy na hroznau ugmů kázně cjrkwěnj, slepé negedněch usmiřowánj a rozhřeřowánj. ⁶⁰⁾

Cyprian, z nadřeřených přjčin dosawáde vzdálený, z austupu swěho geště tak rozsažně sjlu swau nerozwinoval, gako při této z mnoha stran se waljcej pohromě, gižto brala cjrkwěnj kázeň téměř mezi všemi řjdami lidu w osadě Karthaginské. I wyléwáí takměř duši swau, žalostí nad tjm zlým obyčejem, a řka: ⁶¹⁾ „Duchu ewangelium a zákonu Božjmu zpřjma naproti, osnadňugj negedni odwážliwci uesmyslnjům to s cjrkwj obecenstwj. Marnýř to gistě a lichý mjr; mjřtě ta nebezpečný podáwagjcem, neprospěšný berancem geg. Oniř nehledagj ani zdawj w uměnj trpěliwosti, ani léku w zadostiřiněnj. Žalost nad hřjchy gest tatam, a nepaměť zlopášnosti máť swůg neynezbedněgřj průchod. Tu zraněnj umjragjcejch pokrýwáno, tu baulj mornjch, genž hluboko zakořenatěly, beze všeho gich drážďenj necháno a ztrpjno... ⁶²⁾ Ti, dřjwe než se hřjchů dokáli, dřjwe než swědomj swě skrz obět a skrze ruku kněžskau očistili, dřjwe než se s uraženým a pomstau hrozjcem Pánem usmjřili, sahagj, co násilnjci, na tělo a krew gehu, a právě tak rukama i ústy swými na Pána hřjšněgi se potrhugj, než prwě, když gsau geg zapřeli. Kladau též za obecenstw s cjrkwj to, což tamti někteřj šalebně gim tlachagj. Zajtjm gestič tu brogenj proti cjrkwí, ne pak s nj obecenstw; a kdo se od ewangelium lautěj, tenř s cjrkwj se negednotj.“

⁶⁰⁾ „Po wůli nechati to, což záhubě duše napomáhá, gestič tolik, co klamati; a padljka tak na nohy postaviti, gestič, při nové urážce Božj geště hlauš do propasti geg strhnauti.“ Ep. ad M. M. et Conf. — Slowa ta zaslughugj uwáženj u těch katolických kněžj a zpovědnjků, genž moci kljčů sobě swěřených užjwagj gen k rozwazowánj, ne však i ke swazowánj, gen k odpauřtěnj, ne však i, na delšj čas zkaušky, k zadrženj gich.

⁶¹⁾ Lib. de lapsis.

⁶²⁾ W podobný smysl narážj ginde (ep. ad cler. de quibusd. presb.) na

dy, ubíjhali we zmatky při powołánj swém, z nichžto mnohá, pod horkým africkým pásmem gemněgěj a rozřileněgěj duše, sotwa by se byla wydobyła, kdyby sw. biskup byl rychle ku pomoci nepřispěl, a vůbec tu a onde wyskytlé w své osadě rozsedliny zceliti a uzdrawiti nepřispěl.

Mezi wyznawaři nikdo tak nesaudně newystaupil, a wyznawařské práwo (kagjcjch odpadlců usmjřenj s cjrkwj zrychlití) na takowau výšku nepostawil, gako wyznawač *Lucian*, muž sice u wyznánj wjry stálý a horliwý, awšak i drzomluwný i dotěrný. I pauštěltě se tento, w Karthagině uwězněný, snad z náwodu několika neknežů, tuze daleko, tak že w rozdaných listech odporaučel napořád wšecky (i neskraušené) odpadljky do lásky cjrkwě, a způsobem rozkazowatele dosjlal ty, kagicné kázni zadané hanfy poenitentů k těm, genž w cjrkwí moc kljčů magj, aby skrze ně, hyžby gim dle gména a stawu ani známi nebyli, tudjž ku podjlu we wšelikém zbožj cjrkwě připuštěni byli.

Cyprian, sám giž gako wyznawač proslawěný, složil žádost na mučedlnjky a wyznawače, napomjnage gich, aby k zákonu Pánu wěrně státi nepřestawali. Neskromný wšak *Lucian* stal se, snad ani na to nepomysliw, náčelnjkem ostatnjch, a hlásil biskupu swému, že by gménem gich, zwláště pak gménem gakehosi mučedlnjka *Pawla*,⁶⁴⁾ listem nad odporučenau byli podělili každého, o němžby se wědělo, kterak se zachowal po odpadu swém.⁶⁵⁾ Leť to práwě gestíř, píše Cyprian, co nás u giných ostauzj. Neboť použjme-li se o mrawnj powaze gednotliwců, zkaněgjcje gich, nebudeť lze, než

⁶⁴⁾ Tento podlé ep. 21. ed. Wirc. před swau smrtj takto k němu promluwil: „Luciane! Gá prawju tobě před Kristem, požádá-li tě kdos po mém úmrtj o pokog s cjrkwj, deýž mu ho we gménu mém.“ I uposlechl, gakoby to za powinnost kladl, a gakož za žiwobytu Pawłowa, tak i po geho skonánj, těch listů poenitentům na odporučenau hotowil, negsa paměťliw, že slauž Pána wjce poslanchatí, než slauhy. Cfr ep. ad cler. Rom. ed. Wirc. 22.

⁶⁵⁾ Řádky geho na Cypriana neslýchanau rozkazowáčností a krátkostí dmýchagi, a zněj takto:

„Universi confessores Cypriano Papae salutem.“

„Scias nos universis, de quibus apud te ratio constiterit, quid post commissum egerint, dedisse pacem, et hanc formam per te et aliis episcopis innotescere volumus. Optamus te cum sanctis martyribus pacem habere. Praesente clero et exorcista et lectore Lucianus acripsit.“

odepřiti negedněm toho, řjmž se nynj všickni od mučedlajků a
wyznawatů naděleni býti honosj. ⁶⁶⁾)

§. 11. *Sebránj sil k uťuženj sw. kázně.*

Gak w ty doby wěc w Karthagině stála, zdáloť se, že při nj
giž giž s pozauřanjm zápasiti gest. Nátisk geště a sauženj trwalo
takowé, gakowéhož snad nikdy prwé cjrkew neokusila; drzost a
unáhlenost rostla, a málla rozum, ne tak při downěnce té, žeby od
cjrke welená cwičenj kagicná s tuhostí muk katanských nic sobě
neodewzdávala, gako při té doskočnosti, s kteraúz o domnělé swé
práwo zasazowali se lidé přemnozij; genžto ani sami, coby chtěli, ne-
wěděli, anebo gen nechutně a s wytáčkami práwům cjrkewujm pl-
ného průchodu dopauštěli.

Wida Cyprian, ramenem Božjm dosawad w ústupku swém drže-
ný, gakým zástupem kwapilů a nedočkalců obklopen gest, nabjral
posily z wyššjho pramene swětla toho, při gehož paprscjch kráťeti
obyčej měl. Neyprwé tu wážnoť biskupstwa, kteraž onde a onde
na ceně padala, z prawého stanowiště na zřetel předkládal, gakož
i ty přičiny u wětegnost pauštěl, z nichžby posud w sankromj me-
škal, a na swau stelici se newracel. Wida tamto i tuto walnan
část skromných a pokorných dušj, za hodněgšj ge kladl swé pa-
stýřské péče, nad ony zlowolné, sobělíbě a prašiwé owce. ⁶⁷⁾)

⁶⁶⁾ Ep. ad Cler. Rom. de mult. Confess. Též duchowenstwo w Řjmě
(ep. inter Cyprianic. 31.) tu tauhu po usmjřenj-se s cjrkwj při
odpadljch nehanj; gen ať, přj, ke dweřjm cjrkew přistupuj, a
newylamuj gich.

⁶⁷⁾ Těmto potřebe připomenutj činj, a důtkliwě odwážnost gegich odr-
há, řka: „Pán náš, dle gehož přjkazů a předpisů pokračowati
uáme, prawj we swém ewangelium, když důstognost biskupakau
a cjrkew swau ustanowuge, a dj k Petrowi takto: „*Gát prawjm
tobě, že gsi ty Petr: a na této skále wzdělám cjrkew swau: a brány
pekelné nepřemohau gj. A cožby koli swázal na zemi, budet swázá-
no i na nebi: a cožby koli rozwázal na zemi, budet rozwázáno i
na nebi.*“ (Mat. 16, 18 a 19.) — Gižť pak během časů a skrze
poslaupnost, i to zřizenj biskupůw i sama cjrkew se ponášegj,
tak že cjrkew na biskupjch spočjwá, títo pak, gakožto přednosto-
wé, nad weškeran káznj cjrkewnj držegj vládu. Anť tedy to usta-
nowenj na zákonn Božjm se zakládá: diwno mi to, že některj
tak odwážliwě a drze, gménem cjrkew na mne psáti mohli, gežto
biskupem, duchowenstwem a těmi, kdož w prawowěrném učenj tr-
wagi, cjrkew se zřizuge. Miň nás to; ani to slitowáuj, ani ta
moc Páue neobmezená toho nedopustj, aby rota odpadlých slaula
cjrkwj, gelikož psáno gest: „*Bůh uenj Bůh mrtwých, ale žiwých.*“
(Mat. 23, 32.) Chceměť sice, aby všickni ožiweni byli, a s upě-

Potom sw. biskup shromáždil kolem sebe ty neydůwěrnějšj saudělnjky, muže smyslu apoštolského, geužby zároveň s njm swa-
tau se ozbrojili přjsnotau proti změkčilcům a newázaucům w cjr-
kwi. Kdokoli pewnějšj wůle a ušlechtilějšj mysli byl, tenť se
swým biskupem a primasem africkým poradu bral, a pomáhal ob-
táhnauti zeď, takřka neproniklau, kolem swatých práw kněž-
ských i laických. ⁶⁸⁾

Dále muž Božj, ač zprwu w Karthagině a w Řjmě poněkud
byl přeznán, tudž z čeho byl obwiněn, tn i tam se wyměřil, a
některé rozpaky, z ohledu wěrnosti w powolánj, ku kterémuž stál,
tak důwodně odstranil, že ted' wěndy s pochwalau se potkával, i
přiswědčenj docházel, gakož u těch, kterj w Řjmě službu papež-
skau zastávali (sede vacante), tak i u giuých, gežto tam pro wi-
ru krew swau cedili, a kalich smrti mučednické očekávali. ⁶⁹⁾
Lépe však se tu Cyprianu po wůli dařiti nemohlo, gako při na-
stalých ted' okolnostech, w nichž on s to byl, proti meskromné-
mu listu Lucianowu (w §. předešlém) stawiti skromnost mučedlnjka
Mappalika ⁷⁰⁾, gež toliko za odpadlau matku swau pjsemně
orodowal. Rowněž pak dotěrným wyznawačstwu Karthažinského psa-
njm, a všemu násilnému odpadlků počtjánj opatrně w cestu
wcházel, rozesylage Řjmské listy po Africe listy to (odpowjdagj-
cjh mučedlnjků, w Řjmě uwězněných), w nichžto, sauhlasjce s Cy-
prianem, a čeljce na odpor drzjm práw biskupských osobitelům, takto
se wygádrugj: „Dobře, právě, a wedlé cirkewujho řádu, tebau
wyláno nepamětliwcům swé winy, gežto w nebytj twém doma, kwapně
se unáhliili, a k usmjřenj sebe samých kněžstwo přinucowali, a těm,
kterj bez ohledu na ewangelium, co lehkowážnj pohané, swátost
Páně metali psům a perly swinjm.“ ⁷¹⁾ —

njm o návrat gich do dřewnjho stawu woláme. Ljbo-li však ně-
kterým odpadlcům slauti tau cirkwj samau; sestáwá-li cirkew u
nich a z nich samých: což máme giného dělati, leč pjsemně se
na ně obrátiti, aby nás do swé cirkwe přigjti ráčili.“ Ep. Iapsis.

⁶⁸⁾ Zdá se, že Cyprian, počjuage biskupowati, i pauhé laiky opráwnil,
aby, co se týká kázně cirkewnj, na synodech hlasy dáwati směli,
pokudžby sami w některém případu mohli, a měli radau swau při-
spěti. Cfr. ep. ad presb. et diacon. 5. ed. Wirc.

⁶⁹⁾ Cleri Rom. ad Cypr. a Respons. Moysis etc.

⁷⁰⁾ Ep. ad cler. Rom.

⁷¹⁾ Ep. resp. Moys. Max; kdež, tuším, narážegj na hrdost a od-
wážnost Karthažinských kněžů (presbyteri), gmenowitě na Do-
nátu, Fortunátu, Novntu a Gordia, kteréž, gako swěhlawce
trestu hodné, sw. biskup, nežby se nawrátíl, sám sobě přede
wjm wyznawačstwem a laictwem zodpowědné učinil, a pro-
zatjm obět konati gim zapowjdá (ut interim prohibeantur offere.)

Konečně cjem a měrau, wšeliké nekázni wytknutau, we zvláštnjch listech pastýřských, od Cypriana neneblaze na lid účinkováno ⁷²⁾, a brzo na to w Africe položenými sněmy, pewnau to hrázej, práwa biskupská obehnána byla. Zatjm sw. biskup, wystřáhage hartusiwých odpadljků, a newčasných za ně orodownjků, tam to dowedl, že ani tito, ani onino gablek geště nezralých řesati nechťeli. Wždyť, prý magj odpadlci, gestli se gim wyčkati stýště, „bogiště posud otewřeně; tedy nelibo-li gim, až do nawrácenj pokoge při kagjcjm cwiřenj trwati, nechať se domučiti dagj“ (qui differi non potest, potest coronari.) ⁷³⁾

Gakož pak Cyprian byl mysli neohobné, kde to šlo o swatého ewangelium hágenj, tak také n wěcech kázně se týkagjcjch rád popaustěl, kde by to w čas bylo a kagicnjkům ke spáse slaužilo. Tndyť přjsnosti mjsta nedal, ale wzhledem odporučených skrze mučedlnictwo kagicnjků gi poobměkčil, an ty doby morowá rána w Africe nastáwala. I welel takto: „Gestližeby ti, skrze mučedlnjky odporučenj lidé, na smrt se rozstónali (pod tau wýminkau, že se pokánj podrobili, a že gsau wzkládánjm na ně rukau k témuž uschopněni), můžet se gim s cjrkwj usmjřenj opět propůgčiti.“ ⁷⁴⁾

Těchto lelikowážnjků, zrady kowagjcjch, neutağueť on před wěrným mučedlnictwem a lidem Kartaginským, když takto pjše: „Gsauť negedni kněži, gešto nic se neohlédagjce ani na bázeň Božj, ani na důstognost biskupskau, tomu překaziti usilugj, cožkoli wy wzhledem na Boha opatrně, wzhledem biskupa Božjho počestně podnikáte.“ (Ep. ad MM. et CC.) A giude dokládá: „Slyšeti gest, že některj z kněžstwa, neohlédagjce se ani na ewangelium, ani na to, od mučedlnictwa nám doslané psanj, a neušetřugjce biskupstwj, ani spogené s njm stolice učitelské, počali obecenstwj mjtí s odpadljky, za ně obětowati, a swátost gim podáwati; k čemuž neginak leč ustanoweným řádem měloby se přistupowati.“ (Ep. ad pleb.) Tuto a giude, zvlášťe výše in Not. 67. položenými slowy Cyprian dosti patrně biskupy a kněze od sebe rozeznáwá, negen strany wzhlednosti a stolice, ale i strany řádn a charakteru.

72) Že lid sám w odbugném, a n některých swých wůdců zwráceném smyslu se nezdjlel, a tiše se chowal, nasvědčuje sw. biskup geho, řka: „Známať mi gest mjrnost a mandrá osteychawost lidu našeho. Teuťby w duchu kagicnosti a modlitby byl wytrwal, kdyby negedni kněži, chtjce se zaljbiti, nebyli geg oklamali.“ (Ibid.)

73) Mandře tak, anoť odpadljci sami gaksi dlužni byli, zgewnau pro newěru swau nowým swým, oné protistogným, n wjře rekowstwjm zase opraviti. Příkladů podobných w křesťanstwu těch časů dosti bylo před rukama. Cfr lib. de lapsis de Casto et Aemilio.

74) „Qui libellum a martyribus acceperunt, et auxilio eorum adjuvari

Byl-liby sw. Otec auwazy kázně kagicné, gižto i sami pohané obdiwowali, zbůhdarma rozwolniti dal: medle, zdažby srdce nehrubě kagilych odpadců báznj Božj se byla naplnila, nebo tjm na čas zahroženjm nerozhřešenj tak welice předčšena, a gako probodnuta zůstati mohla? — Ted' ale při nežertném ku přjsné kázni dodržovánj, a s milostmi cjrkwě na odpadlce neukwapenj, každěmu z těchto opravdowěgšj směr žiwota potřebu sebe ohlašowal; a ti toho newšjmawj, pro zgewné, pokánjm neshlazené hřjchy, klatbau cjrkwě ztjženj lidé, zdaž nemuseli trnauti, že při neobrácenj-se nepřestáwagj nositi obraz swého s nebešťanstwem i s Kristem rozlaučenj? A tudy, giž-li zde neměli předtuchu neysmutněgšjch následků w den soudný? — Ó, dosti-li tedy draze wážen může býti, kdo tu, gako sw. biskup Cyprian, nad hroby Bohu odnmrlych swědomj stogj, slowem Páně ze sna smrti ge budj, neyskrytěgšj hlobinau srdcj gegich hýbá, a bez ulewenj, kdeby to ukruštenstwj bylo, až k branám wěčnosti ge prowázj! —

apud Dominum in delictis suis possunt, si premi infirmitate aliqua et periculo coeperint, exomologesi facta, et manu eis a vobis in poenitentiam imposita, cum pace a martyribus sibi promissa, ad Dominum remittantur.“ (Ep. ad cler. de his, qui ad pac.) Tak také *Dionys*, biskup Alexandr., geden ze sauwěkých Otců cjrkwenjch († 265), we swé osadě rozkázal, aby umjragjcjm kagicnjům, na žádost gegich, zwlášť byli-li giž před tjm a prosbau se utjkali, milost byla udčlena, aby plni gsauce dobré naděge, z tohoto žiwota se ubírali. (Euseb. h. ec. l. 6. c. 44) Cyprian, stoge w srozuměnj s Řjmem, dobře na tom zůstáwal: 1. Aby všickni odpadlci, w nebezpečenstwj smrti, účastnostj cjrkwě obdařeni byli, gestliby listem na poručenau od mnčedlnjků wykázati se mohli. 2. Aby všickni ostatnj, pečliwým zákowstwem řjzeni gsauce, posečkali, dokawadžby po návratu biskupowu gich wyzkaušeno nebylo. 3. Aby katechumenům, na smrt se rozneuhžjm, přjstup k milosti Božj učiučn byl. Antě pak některým padljům na tom welikém slewuňka dosti nebylo, a oni, hurtem welikau účastnost milostj cjrkwenjch sobě wyzdorowati chtěli: nadržil sw. biskup, aby mu napsána i doručena byla gměna těch, co gsau na přjlišném požadowánj swém ustrnuli; potom, přj, teprwa uwidj, co by činiti náleželo. Dobře tak! Neboť tudy u negďnoho odpadlce ta začátečnj horliwost gehu ochladla, gežto zpřjma co zpurnjk swému biskupu swým wlastojm gménem gmenován byti nechťel. Ep. Cleri Rom. ad Cler. Carthag. a ep. ad Mart. et Confess.

Oddíl třetí.

Cyprian za papežování sw. Kornelia a Lucia. R. 251 — 253.

§. 12. Sw. biskup wrací se z austupu.

Giz patnáctý měsíc přešel, a ještě po sw. papeži Fabianu stolice byla neosazena, ať k wolení nového papeže tak snadno přikročení nemohlo Římské duchovenstvo. (Totiž za oněch dnů, když Decius wáleřným gako právem křesťanstwo smrtil.) Mezi tím i Cyprian z blízkeho austupu svého na padlky ta stupňům gich odpadu průměrná, kagicná cwičení wzkládal a řídil, gakž o tom podotknuto w oddjlu 2. Tu dobu některý z kněžstwa městského, a po nich i laikové negedni, co na nich bylo, umjnému návratu biskupowu překazili gsau. Zdá se, že to bylo s počátkem r. 251, ať těmi nawodci gednak i pohané auplně byli pobaněni, gednak, při rozerwání wazadel gednoty cjrkewnj, w Karthagině sekty neblahé zaraženy byly, které sw. biskupu mnoho, přemnoho práce nadělaly. Že pak Deciowan w genskan výprawu proti *Gothům*, genž tyrana w tu dobu nelibě zaměstnáwali, wzteklost pronásledowatů zeslaběla, a křesťanstwu klidnější chwjle nastávaly: Cyprian, chtěge wrátiti se ze svého autořiště, čekal na novější zpráwy od swých náměstků w Karthagině; a když tyto přijniwěgi zněly, a gakoby giž o uspalém proti geho osobě zášti se pronášely: tedy hned po veliké noci r. 251 k své biskupské stolici se nawrátil. ⁷⁵⁾ Tu zhořčeno gemu těch slastj, gichžto při swém domů se nawracení zakusiti dafal, djlem pro neblahé vypuknutí domácjho rozbroge, genž w cjrkwí geho gednotu rozdwogowal; djlem pro smutné výsledky protiwenstwj Deciowa, po kterémž sjla wěřjcjch trwalo we swém odpadlstwj; djlem pro neblahu spřež oněch, genž swaté kázni poenitenciálnj, za tehdejšími okolnostmi dosti přjsné, takřka žjlu zatjnali. Cyprian nebyl rozpačit, co by tu počjti měl; ale wida, kterak naň newražj-

⁷⁵⁾ Sw. biskup byl ze svého, asi 14 měsíců trwalého w městě nehytn, gakož hlasem dobrého svědomj, tak i usudkem zákowsta Římského giž dťjwe osprawedluěn. Cfr. §. 7. Ostatně téhož roku (251), ať oba Deciowé, otec i syn, konsulowali, připadla welikonoc w 23. den měsíce března.

no i od těch, které za své důvěrnější přátele kladl ⁷⁶⁾, vynikal nad zpaurnu gegich, a stoge zewšad pohromami obklopen, po wůli sobě tak gich uzpůsobiti hleděl, že teď weškeré tehdejší řasy w něm samém, ať tak djm, zrcadliti se počjaly. Duch geho, plesage z mučedlnického štěstj, s njmž se křesťanstwo i w té bauři Deciově potkalo, uměl spolu trnauti nade zkláčenými w wjře dušemi, a bolestiti nad chatrnými ostatky mravnjeh sil w osadě geho, gešto nenadálým tu rozdwogovánjm a zhaubných stran činěnjm, wjc a wjce zdroboti se a zientiti hrozily. A gestli kdy to bylo, tedy nynj wšecky myšlénky a činy sw. biskupa otáčely se o gednu určitanu osu, a sbjraly se w gednom určitém ohnisku. Osan tau, a tjm ohniskem bylať mu gednota cjrkw, gegjžto uhelnj potřebu cjtiti, widěti a mysliti nepřeslávage, při odtržkách (o nichž §. násl.) ozýwal se, a gáďil takto: „Nedostjhněť odplaty Kristowy, kdo cjrkw Kristowu opanšj. — *Nemůžet mjti Boha otcem, komu cjrkw matkau nenj.* — Gednota nesmj se rušiti, ani tělo cjrkw gedno drásati, ani audy geho rozerwáwali, a na kusy trhati. — Coby koli od matice odelnulo, toť nebude mocno žjti a dychati samo o sobě; toť má kořen i podstatu své spásy intam!“ Cfr. I. de unit. Eccles. Z tohoto spisu wyrozuměti lze, že ne ta prostorná mnohost cjrkwj poznenáhlu w gednotu widitelnau splynula; nobrž že z widitelné geduoty widitelné cjrkw katelické tatěz mnohost znikla, a ta skála Petr že nebyla zawjragcjej kámen na klenutj gednoho stawenj Božjho, ale ten základnj kámen w hlaubi.

§. 13. Dwogj roztržka w Karthagině, a gedna w Řimě.

Wrch a půwod této dwogj roztržky, r. 251 powstalé, nebyla než záwist, kteráž stánj nemjwá, dokawad ty neylepěj činy dobrých lidj nezstupj. ⁷⁷⁾ „Ten, přj, sotwa se zkřesťanil, a giž na biskupský stolec dosednul; a tudjž nectným utečenjm sobě poradjw, i při swém doma nebytj walnau část lidu od cjrkw odtrhnul, teď zase biskupowati se neostýchá.“ — Toť řeč Felicissima a Novata, kteřjž pro swau w městě naplozenau nekázeň, zahroženj

⁷⁶⁾ Cfr. §. 6. Ti, co snad i kollegowé geho býwali, stranili, co mohli, ač sw. biskup, wedlé zpráwy Pontiowy, až ku podiwu laskawě a přátelsky a nimi zacházal. — Než tjm přjtelem býti mohl gen až pod oltář.

⁷⁷⁾ „Ze záwisti a žárlivosti pochodj to rozerwánj swazku pokoge Páně, z toho strádánj lásky bratrské, zcizoloženj prawdy, trhánj gednoty, a ku kacjřstw j k rozkolnictw se připlichtěnj.“ (Cypr. de zelo et livore.)

gim od biskupa trest giž sobě zpřijtomňugjce, pod wšelikau barwau geg obauzeli a u lidu černili.

Felicissimus, zámožný laik, a lstiwých obmyslů plný Karthagan, pro změkčilé zásady mrawů newšednj lage obecné lásku sobě zjskal, a sám neskaupě swým přjdržencům gi odměňowal. Gemu zvláště odrhá to Cyprian ⁷⁸⁾, že hned w prwnj dobu nastalého pronásledowánj, anť odpadlcům neprawost gegich geště w čerstwé paměti byla, a od hnusných obětj ta božnice, ano i ty odpadléké ruce i ústa páchnauti nepřestaly, on mezi padljký gako nepadljký, drže stranu gegich, zrádně prostředkował, a z powinnosti k biskupu ge wyťahowati se opowázil. Tak také zpřjma naproti ředidlům sněmownjm gednal, dle nichž zdáwna biskupowé gednosworně a s wyhroženjm trestu uzavřeli, aby padlj bratřj kagicnosti se oddali, a nižádného nekagilce aby w mjr s cjrkwj maně nebylo uwodjno. ⁷⁹⁾ —

Těz staupencům *Felicissimowým*, pěti kněžjm ⁸⁰⁾ w Karthagině, lepšjho swědectwj nedáwá Cyprian, leť dotýká gich takto : „Gsanť to lidé bohazpustlj, na kněžstwo Páně newraziwj, od cjrkwě poběhlj; ti, co wrazedlně na cjrkwě sahağjce, giž před tjm padljků gsau přinutili, aby hrubě o kněžstwo se otjrali gazykem tjm, kterýmž i w Kapitoliu poklesli gsau.“ ⁸¹⁾

A když od nich w ten způsob brogeno, a různic nasnowáno, šlotě gim geště o hogněgšj počet k naplněnj zboru, gegž *Felicissim* na hořegáku města zarazil. I slauzeno tam nemálo těch, gešto z nechuti ku přjsněgšjmu řádu kagicnému, za *Felicissimem*, wůdcem swým, se pustili, a cestu širokau sobě obljbili. Zrádce ten (dle ep. ad Caldon.) lůzu obecnau rozrůzniti, owce od pastýře, syny od otce odlaučili, a audy Kristowy rozptýliti zamýšlel, i gakési strany sobě shjral, násilau pohrožuge, kdožby se koli s njm w rozbrogi proti Cyprianu nesgednotili. I wylučował ze swé rotý každého, kdož gsau

⁷⁸⁾ Ad Cornel. de Fortunat. et Feliciss., kdež k doljčenj powahy *Felicissimowy* dokládá takto : „Pecuniae commissae sibi fraudator, stuprator virginum, matrimoniorum multorum depopulator atque corruptor.“

⁷⁹⁾ „Concilio frequenter acto, non consensione tantum nostra, sed et comminatione decrevimus, ut poenitentiam fratres agerent, ut poenitentiam non agentibus nemo temere pacem daret. Ep. ad Cornel. de Fort. et Feliciss.“

⁸⁰⁾ Ad pleb. de quinque presb. „Patero kněžj těch nenj než patero přednostů, kteřj se při onehdegšjm prohlášenj s auřadem swět-ským spogili, aby wjru naši podwřátili, a slabých bratřj skrz přewracowánj prawdy do osidel smrti wprawili I přislibugi do cjrkwě zpátky uwoditi padlých, ti, co sami z lůna cjrkwě wypadli.“ ⁸¹⁾ Ibid.

nuzný ⁸²⁾ přigal almužnu, gižto Cyprian sebral, a skrze dwa biskupy a dwa knězi rozdati welel. Neslýchaná drzost Felicissimowa tudž s pokutau se potkala, giž sw. biskup skrze ty swé střdnjky wůbec takto prohlásil: „Poněwadž Felicissim zahrozil, že těch, ač na smrt ležejch wylaučj, kdožby nás poslauchali, to gest, s námi čelednost měli: tedy nechať ten prwé wynesený ortel sám na seche obrátj, znage se ze spolku našeho wyobcowaným býti. ⁸³⁾“

Zatjm wylaučenec, cokoli přewrhleho mohl, wyobmeyálel, a k swé schismatické šjenosti i tu odważnost přidal, že s tjm swým zbožjm do Řjma poslal, a papeži *Korneliowi* hrozil, kdyby wěc geho papežským w ni se wložejm podpory nenašla, a saupěřim, coby gich Felicissim w Africe měl, rána smrtelná se nezařala. ⁸⁴⁾

Ten, gjmžto Felicissim slawněgaj powěsti dogjti hodlal, byl *Nowat*, kněz Karthaginský, odbůgce práw biskupských, a mrzkostmi tak upljhaný, že mu sotwa w městě rovného stáwalo. I kowalť zradu, a gako osidlo něgaké plel společně, chtěge, aby strana Felicissimowa tjm mocněgaj byla, a wolněgaj průchod mjeti mohla. Kronika takto lžj: že byl Nowat wždy nowotář náramný, lakomeo a drát nenahlcený, osobliwý, pýchau nadutý, od biskupstwa wždy zle znamenáný, gako haeretik a wěrolomce gednohlasně od kněžstwa zawržený. Tenť při swé zwědawosti nehral než na zrádce, při swé ljsawosti nehral než na šibala. Tenť k lásce wzágemné nikdy nestál; tenť gako pochodně plamen rozbrogů rozněcował, a gako hauřliwý náwal prawau wjru w utonntj zachwacował; ano za nepřjtele mjru, za rušitele poklidu, a za odpovědnjka pokoge shledán gest. Ontě to byl, genž tau dautnagjcj hlawnj swau gizliwý oheň wšech roztržek založil, braťj negedněch od biskupa odstj-pil, a nowého pronásledowanj mjslo zastanpil, aby mezi (Deciuským) pronásledowanjm klidné braťj sporážel. Tolikěz, co huřič a stran strůgce, při náramné swé ctižádosti, bez wědomj Cyprianowa zřjdl na gahenstwj sprežnjka swého Felicissima, a část lidu od zákowstwa odtrhl. ⁸⁵⁾ * * *

⁸²⁾ Walná část křesťanstwa, do wazby wzatého, s nauzj a bjdaů zápasjc, negednau peněžitau pomocj od sw. biskupa podporowána byla.

⁸³⁾ Ad Caldonium.

⁸⁴⁾ Bedliwěgajmu obljbci děgepisu cirkewnjo snadno gest uhoditi na tu historickau prawdu, že wšickni podobnj w cirkwi sektářa a brogitelowé, nadužjwagjcje odwołánj (appellacj) na papeže, nic nepořjdili. Powždyť to býwalo, že od swého biskupa na Řjm, od Řjma na sněm, od sněmu kam? — na swěhlawost, gako prwnj a poslednj instancj, se odwołáwali.

⁸⁵⁾ Respons. ad Cornel. de Novat. sceler. Wyčjtáč se tu řada úsko-ků, pletjch a neřestj, nad kteréž charakter Novatůw nic černěgi

Tedy Nowat, pobauriw mnohé, z horkého podněj Afrického chytlawěgěj hlavy, pustil se do Řjma, aby stranu Karthaginskau powstalým w Řjmě nowým rozkolnictwjm sesilil, kteréž z gednoty papežské se wytáhlo. Tu počal ginau, a wedl žaloby na Cypriana, gakoby všeho kagicného řádu rozrušitele, a biskupa nebratrského. I aby na nohy postavil sektu swau, gal se k rozmetánj sw. práv Cyprianových u papeže mnoho zwachtati, a spolčiw se tam s *Novatianem* ⁴⁶⁾ proti Korneliu, od 16ti biskupů na stolici sw. Petra 4ho čerwna, r. 251. řádně powýšenému, pomohl sesnowati odtržku Novatianskau, při njžto do protěgěj kaluže uběhl, a gakž se u všech schismaticů stává, cjrkwí katolické na odpor, zastáwage swých důmyslů, w učenj gegjm gi mistrowati chtěl.

Dle osobliwého zdánj Cyprianowa (ep. ad Antonian.) nebylo se ani tázati třeba na obsah článků wjry Novatianowy, gešto prý, „krom a wen z cjrkwě učitelem gest. Bud' on kdo bud'! Křesťanem nenj, kdo w cjrkwí Kristowě nenj. Necht se wypjná, a filosofii i wýmluwnost swau zpupně wynájs a welebjs: přec ne-nj wjce tjm, kým drjwe byl, gelikož ani k lásce bratrské, ani k gednotě cjrkwě nestál gest. Anebo-liž zdá se býti biskupem ten, kdož, gsa cti žádostiw, skrze biskupské poběhljky cizoložským a necjr-

ljžiti nemůže. Neboť o něm dokládá: „Spoliati ab eo pupilli, fraudatae viduae, pecuniae quoque ecclesiae denegatae. . . . Pater etiam ejus in vico fame mortuus, et ab eo in morte postmodum nec sepultus. Uterus uxoris calce percussus, et abortione prope-rante in parricidium partus expressus.“ —

- ⁴⁶⁾ Muž ten byl výborného wtipu, a bez odporu gedn z neypředuěg-
ějch řečnjků a mudrců tehdáznjch. Kladau geg někteřj za sklada-
tele krásné epištoly, od zákowstwa Řjmského Karthaginskému za
časů bauře Deciowy odeslané. A však při tom při všem platilo
tu onno: „Non hunc elegit Deus;“ tudyž on wzaw na sebe způ-
sob stoické pýchy a přjsnosti, aby to wzhledem padljků při mjr-
něgěj kázni zůstalo, nikterak nechtěl, posobnjků w Řjmě a giude
wyhledáwal, a swatauštwjm swým tam to přiwedl, že giž na
konec čerwna r. 251, u třech biskupů ordinacj sobě wymohl,
a prwnjm wzdoropapežem se stal. Anť pak cje a meze milostem
Kristowým wytknul, tedy i za kacře byl držán, gakowýmž geg
wýslovně nazývá sw. papež Kornel (ep. ad Cypr. 46. edit. Wirc.)
Těž Dionys. Alex. wytyká mu to, řka: Qui (Novatianus) nefari-
am de Deo doctrinam inexit, et clementissimum Dominum no-
strum Jesum Christum quasi implacabilem calumniatur. (Apud
Euseb. H. E. I. 7.) Z strany powahy gest Novatian u Cypriana
(ep. ad Cornel. in exil.) „poběhleec od cjrkwě, odpovědnj k milo-
srdenstwjm, wrah ducha kagicjho, mistr pýchy, kazitel prawdy,
wyhubitel lásky.“

kewnjm způsobem k biskupstwěj přigjti snažen gest, anoť w cjrkwí žestnácte biskupů biskupa giž nstanowili? Čili ten biskupem gest, kdož neustáwá, a to při té gedné, od Krista po všem světě we mnohé wětwe rozložené cjrkwí, při tom gednom, skrze množstwěj gednosworných biskupů wšudy rozwoděném biskupstwěj — kdo, řku, neustáwá pauze *lidskau cjrkew zarážeti* ⁸⁷⁾, neohlédage se na tradicj božskau, ani na nedělitelnau i wšudy setkanau gednotu cjrkwě katolické?“

§. 14. Biskupstwo gako ukládce wšeliké roztržky w cjrkwí.

Gisto gest, že gako swatým Otcům wábec, tak také i našemu Cyprianu gednota cjrkwě hyla gako tjm neyhořegšjím článkem onoho řetězu, geuž lid wěřcěj s Bohem pogj a slučuge; a že z toho článku wymknula se strana Novatianská, totě žlo i následkem samolibosti, i pod zústěrau, gakoby přjsnoty a krutosti práwa potřeby bylo, a wkládánj ho w řád kagicný ku prospěchu cjrkwě slanžilo. *Tak to býwá, dj Cyprian, při wšech rozkolnjcějch, že z prudka k djlu přikročugj, wzrůstu ale žádného nemagj, a weyš nepřichážej s tjm, cožkoli bezpráwně začali.* ⁸⁸⁾

Dohřeť to powěděł jahen Cyprianůw o swém biskupowi: „Ayhle, zachowáu tu (w hauři Deciowě) byl muž, gsa mjrné powahy, anťby swěrené sobě stádce Kristowo prawau wedl cestau.“ — Na gake a kolikeré při tom uhodil obtjže a zápletky, gen poněkud si předstawiiti můžeme. Tu gedem w Karthağíně wzdorobiskup, gménem *Maximus*, po Novatiansku, na cestě pokánj se nalezagjcjm

⁸⁷⁾ Cjrkew *lidskau toliko*, t. odcizenau gedné wjře, gedné mysli, gednomu Kristu, gednomu řádu, gedněm hodům lásky a g. Naproti tomu osvědčuge to Cyprian, že papež Kornel měl do sebe wšecky ctnosti, na biskupa přjslužegcěj: panickau čistotu, srdce bez auhony; ouť negsa cti žádostiw, gakkoli žádného stupně při anřadu cjrkewnjm přeskačkau nenastanpil, předc, když i řáduě byl za papeže zwolen, nerad to widěl.

⁸⁸⁾ Ad Antonian. Toto gedno z neydůkladněgšjch psanj Cyprianowých mělo biskupa toho Numidického, dopisem Novatianowým w mysli zwrtkaného, z pochybnosti wytrhnauti. Že *Antonian* giž dřjwe s prawým papežem Kornelem se přjznil, a ted' nechwaluě, ten-li, anebo Novatian řádně papežnge, se rozpakowal: Cyprian, mage list wrtkawce toho před rukama, aby geg ua prawau cestu obrátil, žiwě naň dotjrá, i pozorna geg činj, že mužowé na slowo wzatj nezmučňugj se při wětru omylných učenj, aniž od úmjnku swého swěsti se necháwagj, anobř pro odwrácenj wjře a mrawům hrozjcjho nebezpečj wespolnau horliwost na gewo prouážej.

padljkím neuprosně welel a kázal takto: Upěgte, lkegte, hřjchy slzami smýweyte, a dobročiněnjm shlazugte: koneyte bud' co bud', k docilenj mjru s cjrkwj; leč na usmjřenj-se s nj (auplně) ani nepomyšleyte. — Tu zase giný, z patera, w tu spřež Novatowu zapleteuých kněžj utwořený protikrist *Fortunat*, na zhanobu kázně i pokuty kagicné, aby při širokém swědomj ani průchodu neměla, sám na to wynakládati se ucostýchal, a naproti Cyprianu titulem biskupským se přistíral; byw od *Privata*, kletbau cjrkewnj stjže-ného wzdorobiskupa Lambesitanského, ordinowáu.

Než kterých náleželo tu obrati a sestřediti sil a prostředků k zahaubenj všech těch odtrženců, a giných, kdož gsau koli řádn, při swatém pokánj Bohem ustanoweného, co na nich bylo, rušiti se osmělili? — Stáwaloť zde dwau hlawnjch protistogností (Gegensätze), mezi nimiz, dle požadowánj cjrkwie katolické, ani přepiaie přjsnotě, ani slabé prominliwosti průchodu dáti se nemělo. Tedy bylo potřebj, konati přjměrné pokánj, aby k rozhřešenj přistaupiti se smělo a mohlo.

Gizť pak, wedlé těch zásad, nad cjrkewnj a řádné shromážděnj biskupůw, a nad gednomyslné sněšenj synodnj, užšjho a wydatněgšjho sil cjrkewnjch spogenj, zdá se, tehďáz nebylo kladeno, ani u stolice Řjmské, ani u giných po oboru zemském rozptýlených osad biskupských. Tudyť i od Cypriana, hned po geho návratn, tak mocný prostředek uchopen, a na sněmu Karthaginském (asi w dubnu, 251) záležitosti odpadců zdrawě uwáženy. (Cfr. Not. 74.) Uloženť gim čas, a způsob cwičenj kagicného ukázán, aby gakož s Bohem, tak i s cjrkwj geho za usmjřené klásti se mohli. Na témě sněmu, gegž Cyprian sám, gako primas w Africe, wedl a řjdl, negn dvě bohaprázdných biskupů, *Jovin* a *Maxim*, ale i patero zpupných kněžj i s Felicissimem z cjrkwie bylo wylaučeno ⁸⁹.) Potom list synodnj zhotowen, a do Řjma wyprawen, kdež od 4ho čerwna 251 nowě zwolený Kernel papežowal; kterýžto, tfebaz že tehďáz i swatau stolici geho Novatianem powstalý zmatek obklopowal, tudjž sněm w Řjmě swolal, (giz w zářj 251,) na němž s 60ti přítomnými biskupy swatý papež Novatiana klátbau ztjžil, a pak ty od biskupů Afrických zaslané sněmownj články za dobré uznal i stwrdil. ⁹⁰) Tak z obau dwau sněmů stanowená gsau ředi-

⁸⁹) Ad Cornel. de Fortunat. et Felicio., kdež i o giné klátbě, na Felicissima dané, zmjuka se dčge. Cfr. ep. Caldon. Hercul. et ad cler. Carthag.

⁹⁰) S tjm Řjmským sněmem sauhlasili biskupowé gednotliwých vlastj, a na synodech prokljnali Novatiana s geho přjdrženci. (Kuseb. H. K. I. 6. c. 35.) Cyprian, genuž o šest let déle na žiwě býti

dla kagicná (canones paenitent.), a skrz listy, od prawowěrných biskupů vzdálenějším kolegům zdělené, každý rozkolník v cirkvi k výstraze byl rozeznámen.

Mezi tím bylť Fortunat skrze Felicissima za pravého biskupa v Karthagině opověděn, ač nikde za takového nepřijat⁹¹⁾. Cyprian ani netužil, žeby tak zpupného sektáře, gakým byl Felicissim, chytrost v Řjmě neodkryta zůstala, a tudy tam nové nespázy powstati mohly; neboť znal neohroženost papežovu. Nesklamalť se sice v něm; a však prozatím, zdá se, Kornelia rozpáčilo to, že wylaučenec Felicissim giž hrozbau, giž úkory a různicemi v Řjmě hřjmal, a sohě obecnstwj cirkwe wyzdorowati usilowal. W rozpaku tom, w němž biskup Řjmský při té nehodě wězel, diwnoť mu to býti potjnal, že Cyprian ničeho se nechápá, aby nasnowané pletichy Filicissimowy zničil. A když Kornel biskupu Karthagińskému gaksi důrazněgi to své nad tjm se-pozastawowánj obgewil, wážně sestawenau dostal odpověď: „*Gestliže na tom gest, a my se báti musjme chytrosti padauchů; a co právem nemohau, to-li drzostně a pozaufale směgj páchatí lotrowé: tatamtě wznečená wážnost biskupstwa, tatam božská w cirkwi włáda* (actum est de episcopatus vigore, et de ecclesiae gubernandae sublimi ac divina potestate). *Biskup Karthagińský nesmějšlj tak, žeby on podzřjzeným rozkolníkům před wyššjím saudem odpowjdati měl; záležitosti cirkwe (týkajc se osob nižšjho stupně) musegj se skoncowati tu, kde se skutečně wyskytly; každému pastýři zwláštńj stáda oddjł gest wykázán, gegž řjđiti mu náležj. w tom způsobu, aby Bohu počet složití mohl. Ti, kterýmž gednoho biskupa poslauchati přjslužj, nemagjti se ginam obracetí, aniž obecnstwj biskupstwa potutedně a šalebně rozerwati.*“⁹²⁾ Psaltě tak w měsíci čerwnu, r. 252.

Při tak sebewádné a srdnaté mysli biskupské, i w Africe odbyto a wystrčeno poslu Novatianových, s tjm doloženj, že zwolen-li a řá-

se dostalo, než Korneliowi, nedlauho před téhož smrti, (r. 252.) gakoby Novatianu giž hrubě si byl newšjmal, tázal se gen takto sw. papeže, řka: „Což pak dj k tomu Novatian (wzhledem padljků, ted' w nowějšjch pronásledowánj odpad swůg napravugjcjch)? Zdaž se giž bludu strhl? Chápá-liž, kdo gest prawý kněz Božj, která to gest ta cirkew, a ten dům Kristůw, kterj gsau to ti sluhowé Božj, na něž newražj džšel?“ (Ad Cornel. in exilio.) —

⁹¹⁾ Ibid.

⁹²⁾ Brzo geg i ti posobnjci gehu w koncjch nechali, a brogiwá strana w Karthagině tudjž wizeti počala, až gi, gako prázdnu zunu wjtr zanášj, krátká doba pryč zachwátíla.

dně potvrzen biskup geden, nikdo giný zároveň k němu zřizen býti nesmj. ⁹³⁾)

Rowněž tak naměřeno k oswjcenějšim wyznawařům, genž licoměrenstwjm Novatianowým omámiti se dali, a w geho bludy se wplekli w tom způsobilu, že Řjmu, kterýž byl prwé swědkem slawného wyznánj gegich, ted' nad nimi slzeti bylo. Cyprian, byw o tom zprawen, swým r. 251 na ně dopisowánjm šťastně wymohl, že oni slova geho tudjž k srdci wzali, a swé neostražitosti Zelegjce, do lůna prawé cjrkwě opět se nawrátili. ⁹⁴⁾) To když biskupu Karthaginskému oznámeno bylo, radostně se wygádlil, fka: „Od ted'ka nikdo se nedá tak snadno těm žwanicjm schismatické-ho sršána ošáliti, geštož se dokázalo, že ta cizj šemnost a pronewěra nebyla w stawu, wytečné a slawné Kristowy bogownjky krom a weu z cjrkwě poudržeti.“

Ostatně co se gich tu koli, bud' z neupřjmnosti, bud' z nepřemýšlenj, geště déle gako zpupných odtrženců drželo, a do lůna cjrkwě katolické newracelo, těm a takowým lepšjho poučenj potřeba bylo, kteréhož Cyprian padljčkům w pagednánj *de lapsis* ⁹⁵⁾), ostatnjm Novatianským we spisu *de unitate Ecclesiae*, naskyt-

⁹³⁾ Ibid.

⁹⁴⁾ Byliť gsau to ze gména: *Maxim, Urban, Sidon, Machar a Celerin*, genž dřjwe, než opět do cjrkwě přigati byli, wjru swau w tato slova wyznali: „Myť, prý, wjne, že všemohaucej Bůh, a Pán náš Ježíš Kristus Kornelia za biskupa přeswaté a katolické cjrkwě zwolil. Wyznáwáme se z bludu swého. Byliť gsme oklamáni. Lapawá žwawost pronewěrců omámila nás. Arciť gsme se zdáli s schismatickým a haeretickým mužem společnost mjtí: ale shodnost naše s cjrkwj trwala vždy neljčená. I nenjť nás tagno, že *geden toliko Bůh gest, že jeden toliko Kristus Pán gest*, gegž gsme wyznali, že *geden toliko Duch swatý gest*, a že w katolické cjrkwi *geden toliko biskup býti smj*.“ (Cornel. ad conf. ad unit. rev.)

⁹⁵⁾ Cfr §. 10. Z tétož spisu klademe zde geště dwa památne texty, aby se tjm, w nich obgeweným přeswědčenjm Cyprianowým i naše zpewnilo. Gsauť pak tyto: „Ó, gaktě wěšj w wjře pewnota, oč dokonalejšj zbožnost těch, kdož sice ani obětj modlářskan, ani průchodnjm listem w hřjch nezabředli; že však gim to *gen na mysl bylo tanulo, i z toho tanutj u kněžj Božjch skraučeně a upřjmně se wyznáwajj: se zljm swědomjm se wykládajj: to hnětaucj břjmě a sebe surhujj: proti swým, ač malíčkj a nepatrnjm, ranám lěků hledajj*.“ — Ty-liž za snadné kladeš, s tjm záhy se usmjřiti Pánem, genuž ses zpronewěřil? . . . Ó, potřebj gest modliti se, a snažně prositi, celé dny upěnjm, noci pak bděnjm a pláčem tráwitj, ustawičně slzeti a hořekowati, na holé zemi se klásti, w po-

nul. Obadwa spisowé tito swůg zvláštnj ráz magj proto, že k schodkům času swého nežertně přičiňugj to, co gest neuchylné požadovánj wjry Kristowy. Biskupowé s wespolným přednostau swým Cyprianem w celosti krásně sauhlasili, gemu tu swé rozpaky předkládajjce, tu záwadné metody kolležů swých k oprawenj dosjlagjce ⁹⁶⁾). Mnohonásobenau silau ducha swého tam gsau to dowedli, že wšeliké okusy rozkolnické o episkopat (biskupstwj), gako o skálu, se zrozrážely, a na různu rozpadaly.

Ze spisu *de unitate Ecclesiae* prawda ta dobře se wywinuge, při kteréž biskupowé se swými stády pozdrawugj se s cjrkwj Řjmskau na Petrowi wzdelanau — s cjrkwi čelnau, z nižto *gednota kněžská swůg začátek wzula*, — s cjrkwj, od gegjhož základu, genž gednotau celku gest, kdo se koli lančj, tjm samým wjry apoštolstwem podané (naskrz auplně) držeti se nemůže. I dokládáť tu sw. biskup: „Tu gednotu my pewně držeti a zastáwati musjme, zvláště my biskupowé, my w cjrkwi předstawenj, aby chom dokázali, žeť i biskupstwj samo gedino gest i nedělitelno. Biskupstwjtj gedno gest, gebožto oddjl w swé celosti od gednotliwců se držj. I cjrkew gedna gest, genžto se plodem a hogným zrůstem swým široko rozkládá.“

§. 15. *Křesťanský smysl w swém postupu, a pobudky k němu.*

Gakkoli tjm úzkým biskupů w katolické cjrkwi slaučenjm tolik se docjlilo, že roztržky a sekty wzhlednosti swé pozbýwaly, a na různu se rozptýlely, předc geště i giné hrozjcej nápasti cjrkow

peli, w žjni a w strastné trwati psotě! Potřebj gest, raucha-li Kristowa pozbyto, po giném, cizjm to, ani se nesháněti; krmj-li ďábelských okušeno, na postech trwati, a skutkům sprawedliwým se oddati, kterýmiž hřjchowé se shlazugj, a w podporowánj chudoby setrwati, čjmžto duše od smrti se oswozougj.“ —

⁹⁶⁾ Sem patřj udalost s *Fortunatianem*, biskupem Assurickým w Africe, kterýž gsa učiněno odpadlcem, při nastalém pokojí zase na biskupstwj dosednauti hodlal. Mezi tjm za nástupnjka mn dán *Epiktet* gakýsi, genž tu wěc w Karthagině hlásil. Cyprian klade odpor dalšjmu biskupowánj toho odpadlce, a nahjzj wěřjcej, aby, chtěl-liby onen k oltáři Páně se zbljžiti, žádného účastenstwj s njm neměli. (Epist. ad Epictet.) — Tak také když něgaký *Fidus*, biskup w některém africkém městě, to zdánj ohgewil, že by se křtem noworozencům až do osmého dne woprodilji náleželo: Cyprian na synodu w Karthagině r. 253 proti němu se ozwal, a giné mjačnj stwrdil, dle něhož, prý, ani noworozeňátkům milosti

Boží z wenčj postihaly a stěšňowaly. Byloť to práwě za prwněgšjch dnů wlády cjsaře *Ġalla* (252), a syna geho *Volusiana*, když morowů rána od Aethiopie po řjši Řjmské se rozmáhala, a mezi křesťanstwem i pohanstwem, w Africe i we Wlašjch, hrozně šlěpěge pozůstawowala.

Začátečnj wláda Gallowa byla mjrná i snesitelná. Proto wšak předce Cyprian nabjzel k stálosti, a z wnuknutj Božjho předwjdage nowé protiwenstwj, w swém spisu: de exhortatione martyr. ad Thibarit. křesťany k nastáwagjcjm bogi wyzýwal, když takto napsal: „Tedhle težšj a krutěgšj hog nastáwá, k němuž s neporušitelnau wěrnostj a udatnau zmužilostj chystati se magj bogownjci Kristowi, připomjnagjce sobě, že z kalicha krwe Páně gen proto *každodenně* pigj, aby i sami s to byli, pro Krista krew swau wycediti. . . Ozbrogmež prawici swau mečem duchownjm, aby smrt-ných obětj zmužile odpudila, a swátosti pamětiwn gsau, kde tělo Páně přigala, tu Pána samého pochytila, a se ho držela, dokawadž by za mzdu korunu nebeskau od Paau nedostala“.

U letopisců tak se to snášj, že pro odwráčenj walného moru toho cjsař weřegně slawnosti a oběti bohům konati nakjdl, a k těm i křesťanstwo přinutiti hleděl. Než křesťanstwo, zdráhagjc se w tom uposlechnauti, muselo okaušeti nowého pronásledowánj tjm krutěgi, řjm wjce byli pohané i bez toho uwykli, wšelikau, na řjši uwalenau pohromu zuřiwému rozljcenj bohůw na křesťany přičjati.

Cyprian, wyššj cestau o nastáwagjcjm protiwenstwj gsa poučen, swolal, aby k tomu poenitentů připrawil a statně ozbrogil, (r. 252) sněm w Karthagině, na kterém 41 biskupů uzawřelo, aby ti, kdož gsau koli cestu kagicnosti nastaupili, ted' do lůna cjkwe přigati, a k srdnatěgšjmu bogi tělem a krwj Kristowau uschopněni byli. ⁹⁷⁾ Z toho šlo následkem, že se buď nikdo wjry nestřhl, anebo gen málukterý křesťan w tom protiwenstwj odpadljkem se stal.

Cyprian zdělil akta swého synodu s papežem Korneliem. Že by gich byl papež ztwardil, k tomu historických důwodů nemáme; bez pochyby že ani času neměl, protože brzy na to bič pronásledowánj na Řjm byl puštěn, a sw. papež s tjm štěstjm se potkal, že, stoge w čele zástupu lidu swého, gměno Pána Ježjše wyznal,

Páně odepřiti se nemá. I rozumgeť s ostatnjmi biskupy w tato slowa: „Nikdo-li se neodpuzge ode křtu a od milosti: tjm méně odpuzowati slušj naroženátko, gešto ničeho nezawinilo, krom že podlé Adama tělesně se zrodilo, a wšak k dosaženj prominutj hřjchu giž proto snáže přistupge, že se mu cizj, *ne pak vlastní hřjchowě odpauštěgi*.“ (Ep. ad Fidum.)

⁹⁷⁾ Při swém, sancto Spiritu suggerente, t. g. z připomenutj Duchu sw. oznámeném wýroku kladau biskupowě takto: „Nam quomodo docemus, aut

uwězněn a umučen byl. ⁸⁸⁾ Mjsto něho zvolen gest *Lucius*, gegž po Ći měsječch t. pátého března, r. 253 katané pro wjru utrýzuili. Gedinký list na sw. mučedlnjka ⁸⁹⁾ obgewuge tu lásku a to přátelstwj, w němžto se sobě wespolně Řjmané a Afričané propůgčowali. Mnozj u nich, co za Decia wjry se strhli, smyli ted' vlastnj krwj tu auhonu ze sebe.

provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere, si eis militaturis sanguinem Christi denegamus?" —

- ⁸⁸⁾ Pozůstáwá-li útěcha a podpora žiwota w tom, bychom měli komu srdce své otewřiti: musjť se řci, že klénot prawé potěchy a sw. přátelstwj při dwau mužjch, Korneliu a Cypriannu, se nalezal. Shodnutj mysli a sauhlasná šlechetná wůle byli základowé neličé a trwagjčj mezi njma přjzně a sjly duchownj. Přátelským gegich dopisům položen cjl s listem 57mým, kterýž sw. Cyprian z města wypowieděnému Korneliowi napsal; zahrnuge w sobě tato srdečná slowa: „Anž u nás gedna toliko cirkew, gedna toliko duše, gedno toliko nedělitelné srdce gest: ó kdožby jako kněz při pochwalách spolnkuže swého nepřál sobě štěstj, tak jako při swých? A které bratrstwo nezaplésalo by při radugjčjch-se bratřjch? . . . Pro tu lásku, která nás společně wjže, powzbuzugeme tebe, rozmilý bratře! abysi na modlitbách, w postech a w bděnj potrwal s námi; nebo předwidaucj Pán nás poučil, a z božské slitownosti nám to připomenul, že se giž den zápasu a poslednjho našeho taženj bljžj. Nepřestáwewyemež upěti a prositi Boha dnem i nocj. Totě ta nebeská zbraň, gešto nám statného setrwáj a sjly dodáwá; totě ta záštita, totě to nás zastjragjčj oděnj Božj. Měgmež w paměti gednu druhého, budme wšickni gednoho srdce a smyslu. Tu i tam modleme se za sebe wespolek! Společná láska ukládey ty swjzely a ta trápenj naše; a ten, kterého z nás milost Božj tam dřjwe powolá, setrweyž u Pána w lásce našj, a nepřestáwewy i tam u Otce milosrdného orodowati za bratry a sestry naše.“
- ⁸⁹⁾ Učený Pamel tušj, že list ad Lucium od gednoho ze žestera, za Cypriana držánjch synodů wyšel, čehož, přj, se zdá oswědčowati formule: „Cyprianus cum collegis.“ Přge se tu štěstj swatému papeži, z wylnanstwj do Řjma se nawrátiwšjmu; potom wede se řeč o wznešené důstognosti mučedlnictwj, při němž, přj, zásluha nic se proto neteněj, že kdo své wyznánj krwj nespečetil. Závěrek obsahuge radostné oswědčowánj lásky; při obětech, prawj, a při modlitbách swých zde nikdy nepřestáwáme děkowati Bohu Otci, a Synu geho Kristu, Pánu našemu, prosjce suazně, aby ten, který dokonalý gest, a zdokonaluge, tu slawnau wašeho swědetwj korunu zachowal, a zcela dokonal. Snad wás gen proto z wylnanstwj zpátky powolal, aby sláwa waše utagenau nezůstala, kdybyste krom a wen z města wyznánj své mučedlnickau smrtj byli zpečetili. Ta oběť, genž má naskytati přjklad statečnosti, bud' konána před bratrstwem na počet hoguějšjmu.

I na východu počínal vládnouti cirkwemi duch nábožněgšj, a i ted' shledalo se za prawé to propowědění: že nelze nikdy wjce a sladšjho medu wšeliké ctnosti nastřádati, gako té doby, co se chlebem hořkosti krmjme, a u prostřed swjzeld a protiwenstwj žigeme.

* * *

Když té doby mornj hljza zwláště po Africe nowých obětj hledala, a bezčetných kořistj uchwátiwši, bjda lidskau dowrřowala: tu nebylo lze urřiti, z které stránky se úřinliwěgi pronášj láska křesťanská, giž w srdci wěřjcech sw. biskup rozohňowal, tak že nebylo ani těm, kterj se prwé před pronásledowači nechwaluě byli rozschowáwali, při srdcegemné řeti bisknpowě za těžko, i těch swých žiwotů nasaditi, a wšem, negen domácjm wjry, dobré činiti. Tudy umlkly někdegšj nářky, že u prostřed walného a lidmatého města nemálo lidj bez ošetřenj pomřelo, a ani pohřebu nedošlo, gakoby hyli dokonali na paušti, anebo na mjestech, rukama přjrody neyzawřitěgšjch.

Pohané necháwali množstwj swých nedomřlých, neb náhlau smřij zachwácených bratřj nepohřbených po městě ležeti, takže wšecky ulice mrtwolami páchly.¹⁰⁰⁾ Tu dodáwal sw. biskup srdce křesťanům, aby negen nad wěřjcjm, ale i nad pohany a publikány ljtost swau gewili, aby hlad, žjež a bolest gegich ukágeli, a aby nižádného umřice, buď kdo buď, pochowati neopomjgeli. I bylať láska křesťanů, bohatých i chudých, nad uwěřenj mocněgšj a neobroženěgšj, tak že gahen Pontius aučinky gegj nenadsazuge, když (loc. cit.) prawj: „Kdyby byli pohané o těch skutečjch slyšeti mohli, snad byliby tudjz uwěřili.“

Při ustawiřném swé řeledi nabjzenj mohl se důwěřowati muž Božj, že, gak se pak okázalo, negedni, co w předešlém protiwenstwj od wjry odpadli, ted' při nowěgšjm pronásledowánj opět se wzchopi, žádným odpornostem sklátiti se nedagj, a koruny wjtězné dosáhnan. Z geho spisu: de mortalitate (o moru) wyswjťá ta

¹⁰⁰⁾ Řečtj pohané ukazowali na sobě přjlišnau nárchylnost, wšhecko z hledistě čistosmyslného poujmagěj, a měli trpjceho za předmět, gehož se božská ruka patrně dotkla, a gehož by se spjše řtjtiti než horliwě se ngjmati sluřelo. Řjmané wřak, gsauce wjce nakloněni k stránce praktické, strhše se nábožnosti swých modlochowalých praotců, newjdali w trpjcm swého bratra, než toliko chudša. Zcela gináče wystaupil duch křesťanstwj, který každého člowěka za bratra powažowati uťj. —

horliwá snažnost, aby odňal křesťanům strach před nemocí ¹⁰¹⁾ a před smrtí, kteráž go s Kristem sgednocne. Činí se tu též patrný rozdíl mezi utrpením při křesťanstvu a při pohanstvu; ta morní náklada klade se za přípravu k mučednictví, a plésání z nastávající poslední hodinky přitáhá se ne k zlému, ale k dobrému.

K jiným bratrské lásky obgevům zawdal příčinu nenadálý wpád laupežiwých *barbarů* do sewernj Afriky, odkudž r. 253 mimo jiné kořisti i nemalý počet panen z Numidicka do zagetj s sebou wlekli. Aby wedlé jiných wězhů i ony wykaučil, posjla Cyprian *Numidičanům* ¹⁰²⁾ přínosky na penězích, by tam skrze biskupy zástup zagatých wykaupen, a wšeliká barbarská laupežnost od vlastj křesťanských odwrácena byla.

Nepochybně zhotowil Cyprian při té příležitosti swůg spis: „De opere et eleemosyna“, na který Pontius narážj, řka: „Unde sic misericordiam disceremus?“ W něm lřj welikau cenu a záslušnost milosrdných skutků; hanj též nenasycenau žádost peněz; pak zamjta výmluwy a odpory boháčů i lakomců, ano i pohrádkami, ze sw. Pjsma wzatými, stěšňuje mysl gegich, a konečně gich k následowánj nebeského Otce nabjzj.

Oddíl čtvrtý.

Činnost Cyprianowa po dvě prwnj léta pa- pežowánj sw. Štěpána.

§. 16. Obrana křesťanstwí proti pohanům.

Gako gsme se potud, skutky sw. biskupa wyčtjagjce, s newšednj při nich maudrostj a wjtěznau geho mocj potkávali: tak

¹⁰¹⁾ Wedlé známek té náklady, udaných od Cypriana, wykládaj gi ne o moru, w Turcích obyčejném, ale o *choleře*, giž i našim kraginám známé. Z nowěgšjch cirkewnjch dějepisců, gako z *Baronia*, *Tillemonta*, a g. lze wyrozuměti, že ten welmi nebezpečný neduh wjce než 12 let po Aethiopských, Wlaských a jiných končinách strašně řádil, a za vlády cjsaře Ğalla neywjce kořistj uchwátíl.

¹⁰²⁾ Kp. ad episc. Numid. udává summu 100,000 sestercij, genž činí 53000 říšských tolarů. Gako měl prwé z mjsta, genž mu bylo autčistěm, péči o chudé, a zwláštj o uwězněné wyznawače, složiw k tomu cili u kněze *Rogatiana* penjeze; a gako potom z wyhnan-

wyswítne nám w postupu historie o něm i ta opravdowost, ta neo-
hroženost a nad saupěři geho wjtěznost, geště patrněgi dobau tau-
to, w kteréž tré wěcj, genž i ginak přemnoho pamětnjho obsahuj,
zahrnugeme: gakž o tom tento, a 17 i 18 §. ponawrhne.

Gakýsi *Demetrian* chodjwal, aby o křesťanstwj disputowati
mohl, k Cyprianu, w řečňowánj zběhlému, zdá se geště gako ka-
techumenu. Bylť to zarytý pohan, a pozděgi snad i wzuešenau měst-
skau radau w Karthagině. Gako ginj saudcowé pohanštj, počjnal sobě
tak newážně a tak utrhaťně, že, gsa pořád zlobiw, křesťanstwu
to předhazowal, gakoby neslo winu wšeho, cožkoli tehďáž státnj
pobromau slaulo, auebo toho, při čem mor, hlad, wálka, bauře a
rozbroge, zwláště za cjsaře Galla, po celé řjmské řjši záhubně
se pronášely. Mimo to, důwodů wjry Kristowy ani neskaumage,
rauhal se a osápal na ctiele gegj, a když ge wšelikým způso-
bem trýzniti a odprawiti kázal, geště si z nich ausměch a hřjčky
činil. Cyprian, nechťěge té přjčiny k odporu opustiti, ano že gest
to powinen znage, osprawedlňuje se we zwláštňm spisu: „*Adversus*
Demetrianum“¹⁰³⁾ předkem ze swěho až potud opominutého
bráněnj-se, i dokládá, že dle předpisu Pjsma, ani bláznu odpo-
wědjti, ani psům swatého dáwati neslušj. — Aby dokázal, gak gsan
maťné a ničemné ty powyky, gichžto ten darmotlach nadělal, od-
woláwá se sw. biskup na to, že wzhledem na řjši pohanskau při-
šlých pohrom swět wůbec giž stárne, a tudjž undlený i wysjlený
že za swé wezme. Ne pro tu řest, gedinému prawému Bohu pro-
kazowanau, ale pro modloslužbu a zarytost pohanskau uběhla řj-
še w bjdu. Mnohonásobné hřjchy se ted' bohaprázdne pášj; laupe-
žnictwj, lakomost, tráwenj, wražda i giné zbrodně nic se neskrý-
wagj. . . Nad to horšj gest ta urputnost při modlákjch, křesťanstwo
pronásledngjcjch. Pakli křesťan těžce zawinil, bud' odprawen; kru-
těgšj muky budťež na zurwalce, hrubý swůg wýstupek zapjragjcjho:

stwj almužnu na chudé posjlal: tak také nynj na zagaté křesťany
Numidické po biskupstw swém zbjrku učinil, gi z wlastnjch důcho-
dů swých štěďře rozwnožil, a že mu Numidičané ku prokázánj bra-
trské lásky přjležitost poskytli, srdečně děkowal; ano, kdyby se
budaucně státi mělo, žeby se s podobnau potřebau potkali, swé
ochotné pomori gim přisljbil.

¹⁰³⁾ Na ten narážj Pontius takto: „*Per quem gentiles blasphemi, reper-*
cussis in se iis, quae nobis ingerunt, vincerentur? — Giných, geště
z počátku třetjho stoletj křesťanům činěných galowých wýčitek
strany mrawů gegich nestáwalo ted' wjce; aspoň se o nich sw.
biskup nikde nezmiňuje, což důkazem gest, že se i sami poha-
ně během času o zlobě a ničemnosti křesťanům dělaných předhů-
zek přeswědčili.

křesťanstwo tu samowolně z wjry své počet wydává. Slušnau zhranj na ně buď dorýwáno. Důwodowé a přesvědčowánj rozumu mžgjež průchod při nich. Bohowé pohanšij, gestliže uraženými se cjtj, nechať sami w hog wegdau, a tak matných náměstků swých ať nenasazugj. Prigď kdo prigď, uzřjš, kterak sjle křesťanské ustupowati musegj. ¹⁰⁴⁾ Důkazem, že se Bůh o křesťanstwj ugjuná, gestiť onehdegšj rychlé podwřacenj vlády (Deciowy.)

W takowé rány, gakými řjše ted' raněna býwá, i samo křesťanstwo upadá; ale neklade ge za pokutu, leč za zkaušku, gžžto se wolně podrobuge, w té dowěře, že se Bohu zaljbj, a wěrné sláwy dogde.

Na to dj wážně: „My, genž wjce duchem než tělem žigeme, potjráme křehkost tělesnau silným duchem swým. My wjme a důwěru máme, že ty wěci trapliwé a strasné, co při wás gsau, nás zkušugj a utužugj. Čili se domejšljte, že my s wámi stegným způsobem protiwenstwj podnikáme? — Ay hle, nestegněť i my při tom samém swjzelu sobě počjnéme. ... Wy z netrpěliwosti powždy skuhráte, a sobě stýskáte: my gsme při božské swé trpěliwosti ustatwěně tišj a Bohu wděčni. Nikdo mezi námi nenj osobitelem weselj a blaha zdegšjho, ale každý očekáwá mjrně a tiše, při gakýchkoli w swětě wíchřicjch a chumeljch řasu, zámľwy božské.“

Aňť sw. biskup w tehdegšjm u křesťanů mjuňenj se srownáwal, že by konec swěta na bljzku byl, protož neopomjgj lřiti o postupu nebeského smyslu, gakožto blahém následku té domněnky, a swěďěj o křesťanech těmito slowy: „I tu, co se swět w rozwaliny řjť, duch náš wzħůru se nese; mysl naše trwá neohrožená, při utrpenj swém wždycky wesela, i w důwěře k Bohu ustatwěna. Taktě promľwíl Duch swatý skrze proroka, a dodal naděgi i wjře

¹⁰⁴⁾ Spis: De idolorum vanitate, zhotowený od Cypriana, gako neofyty, giž r. 247, připomjňá totěž pohanům, a twrdj, že wedľ poměru wjry wzħledem trpitele (ďasem posedľého), nebo wedľ poměru působiwé milosti wzħledem léčitele neblazj duchowé buď w okamženj utjkagj, nebo se pozuenáhľa wytracugj. A tudyť to gest, že ľůzu proti nám popuzugj, a že nás lidé řřjwe w nenáwist než w poznánj berau. Nebo byli-li bychom gim známi, museliťby buďto giti po nás, nebo neměľiby aspoň proč zatracowati nás. — Tamže čteme: „Gsaut neupřjmnj a tžkawj duchowé, genž gako propadenci neustáwagj gině w propast metati, a gako nepravostnjci neprawost šľěpowati. Básnjci ge nazjwagj „démony“, a Sokrates o tom mľwíl, že by takowýmto démonem wodjn a zprawowán byl.“ Wľádu nad nečistými duchy klade sw. Otec (Ěp. ad Donat.) za následek milosti Božj.

našj slowem nebeským geště wjce neuchylnosti i sily, řka: „*Fyk newyďá owoce: nebude kwětu na winicjch. Oliwa naděgi sklamе: a rolj nepřinesau pokrmu. Owce se pásti nebudaу, a nebude skotu u geslj. Gá pak w Hospodinu radowati se budu, a plésati w Bohu, spasenj mém.*“ (Habak. 3, 17. 18.)¹⁰⁵⁾

Wyzuwě s sebe wšeliké wady prwnjho narozenj, dle ducha obnoweni a znouwuzrozeni, nežigeme wjce swětu, ale Bohu. Modljme se za odwrácenj zlosti nepřátelské, za obdrženj deště, za odwrácenj neb umjrněnj protiwenstwj. Prosjme ustawičně za mjr a za zdrawj waše.“ — Hlawnj útěchau křesťanů gest bljzký konec swěta a saud Božj, gegž (dle Maudr. 5, 1—9, a Mark. 9, 31.) tak žiwě lřj a maluge, že z textů těch pohanstwu prawá hrůza, křesťanstwu pak radost powstati musela.

§. 17. *Cyprian hđgitel swé biskupské důstognosti.*

Z těch lidj zlobiwého a ntrhawého gazyka, před nimiž sw. biskup skryt nezůstal, páchl nad giné hrubostj swau gakýsi *Florent Pupian*. Laik ten kladl se mezi mučedlnjky, a nepochybě gako přjdrženec Felicissimůw, spolu zanewřel na Cypriana tak, že ho suad¹⁰⁶⁾ ani křesťným gměnem: „Caecilius“ nepogmenowal.

Tohoto, dobré powěsti a biskupské důstognosti soka, odbyl Cyprian nenetrefným způsobem, když mu (ep. ad Flor. Pupian.) důrazně odepsal takto: „Wšickni, gak bratřj mogi, tak i pohané, oceňugj pokoru mau. I ty gsi gi oblibowal, dokawad gsi měl aučastnost w cjrkwі se mnau. A medle, kdo z nás gest pokory prázden? Zdali gá, genžto den co den bratřjm se propůgčugi, a do cjrkwі se wracegjcjch gednotliwců laskawě a mile rád přigjmám, řili ty, genž za dozorce nad biskupem, a za saudce nad zřjzeným na ten řas od Boha saudcem se ustanowugeš?“ —

¹⁰⁵⁾ Přjčina, proč se Cyprian, mage wěsti obranu wjry proti pohanům, ani na bágeslowj ani na pohanské děgepisy neodwolává, nobřž textů biblických užjwá, nenj leč ta, že důwody sw. Pjsem swrchowany rozum w sobě zdržngj, a výroky mudrců, od nichž Demetrian zbraň sobě wypůgčowal, neskončeně přesahagj. Šlo tu také o to, aby bylo ukázáno naplněné negedno proroctwj, k čemuž, gakž samo sebau widno, toliko pjsmo sw. swětla dáti mohlo.

¹⁰⁶⁾ Snad, řku gá: nebo z promluwy, gž Cyprian w odepisu swém na Florenta užjwá (totiž: „Cyprianus, qui et Thascius, Florentio, cui et Pupiano, fratri salutem“,) se wšj gistotau twrditi nelže, že by ten sok to čestné gměno „Caecilius“ swému biskupu přidati zauwyslně byl opominul. Něco wšak podiwného ten neobyčegný a gistě půwodnj nadpis předce pronášj.

„Byl gsem w twých otčich hodným knězem, dřjwe než pronásledowánj nastalo, když gsi geště zacházal se mnau; od té doby ale, co se ono utišilo, giž njm negsem! A však gestliže gai ty nastalým pronásledowánjm k sláwě mučednické přišel, zagisté, ani gá při weřejném prohlášenj: „Wládne-li kdo statkem něgakým Caecilia Cypriana, biskupa Karthaginského“ etc. — ani gá, řku, tau wypowiedj zločřen negsem. *Kdožkoli tedy nechtěgj věřiti Kristu, genž biskupa zřjdl, ti weřte aspoň ďáblu, genž biskupa z vlasti wypowieděl.*“

„Bez chlauby a s pládem to prawjm, gešto ty si sám osobgeš saud nad Bohem i nad Kristem, který k apoštolům, a skrze ně k wšem cjrkwepřednostům. co gsau řadně za náměstky oněchno zřjzeni, promlawil, řka: *Kdo wás slyšj, mne slyšj; a kdo mne slyšj, slyšj toho, kterýž mne poslal. A kdo wám pohrdá, mnau pohrdá; kdož pak mnau pohrdá, pohrdá tjm, kdož mne poslal.*“

„Gaká to nadutost, gaké to wypjnánj, gaká to honosnost, a gak vysoké to o sobě samém smýšlenj, chjtji poháněti před saudnau stolicí swau přednosty cjrkwě a biskupstwo, a gak ty to řinjš, (newyměřjme-li se, a nedogdeme-li rozhrěšenj u tebe,) tlachati wšec, že by po šestý rok giž ani křesťanstwo biskupa, ani lid přednosty, ani stádo pastýře, ani cjrkwě ředitel, ani Kristus náměstka, ani Bůh kněze neměl. Ó kězby se Pupian slitowal, a sám tu wěc rozhodnul, i ten výrok Božj a Kristůw ztwardil, aby ti wěrnj lidé, gichž gest za vlády našj w nemalém počtu powołáno, nezdáli se, gakoby krom cjrkwě žigjce, bez naděge mjru a blaha tam se byli odebrali!“ —

„Že pak pjšeš o rozpacjch, do kterých gsi přisel, a kterak se gich zbawiti chceš: owšem tomu tak gest; ale ty rozpaky nepocházegj leč z neblahé lehkowěrnosti twé. Ty gsi arciť na rozpacjch; to však pochodj z bohaprázdné mysli a wšle twé, gelikož lecgakým necudným, prožluklým a nešlechetným wěcem proti bratru a biskupu swému rád užj nastawogěš, gim wjru příkládáš, o cizj tak, gako o swau vlastnj, a saukromnau neprawdu se zasazogěš, negsa paměťliw Pisma řkaucjho: *„Opleť uši swé trnjm, a neslyš gazyka zlého.“* (Ekkł. 28, 28.) A opět: *„Zlý čłowěk poslaucha gazyka neprawého; ale sprawedliwý nepozoruge rtů lžiwých.“* — „A medle, proč neměli takowých rozpaků ti, Duchem swatým plnj, a na cestě k Bohu i Kristu utrpnějm swým tak bljzej mučedlnjkowé, genž ze swého wězenj psali na biskupa Cypriana, za biskupa Božjho geg uznáwagjce a oswědčugjce? Proč takowých rozpaků neměli biskupowé a kollegowé mogi, kteřj anč z tjsně se wydobywše, z vlasti swé wypowied-

děni, aneb do wazby a do želez dání gsau; a kteřj tudy, buď gako wypowieděnci cestau sláwy ku Pánu se odebrali, neb, gako žiwotů swých ztrátcowé a oslawitelé Páně, koruny nebeské uchwátili? — Proč nebylo rozpaků při tolika w lidn. z Boží milosti nám swěřeném, po skřjpci tak tahaných, tak trýzněných; a pro swé patrné rány a gizwy slawných wyznawačjch, při tolika zachowalých pannách a chwalitebných wdowách, a při těch, buď gich co buď, *po wšem swětě wazadlem gednoty s námi slaučených cjrkwjch?* Těch tedy, co gich koli gest we spolednostj se mnan, mělo by, gakž pješ, nečistýma ústama mýma zprzněno, pro účastnost se mnau nakaženo, a naděge i spásy wědné zbaweno býti? Ten bezauhonný, zachowalý, bezhrěšný a zwedenný Pupian, co se s námi smjsiti nechce, dostane se sám gediný do ráge i do řjše nebeské!“¹⁰⁷⁾ —

„Dále prawjš, že mau přjřinau cjrkew walnau část swogat rozptýlenau widj. Awšak weškeren lid w cjrkwj gest pospolu, gest w gedno spogen, a swornjkem nerozlučitedlně sgednán. Wenku nechť zůstanau ti, kdož, stáwalo-li by gich w cjrkwj, z nj museli by wypuzeni býti. Pán, gakož zástupce a oswoboditel lidu swého, nedopustj nikdy, aby pšenice z humna geho ku rozwánj přišla. Toliko od plew smj cjrkew geho wyřišťena býti, anť sám apoštol wece: *„Nebo což gest do toho, gestliže někteřj newěřili? Zdaliž newěra gegich wěrnost Božj wyprázdňj? Odstup to! Neboť gest Bůh prawdomluwný, ale každý člověk lhář.“* (Řjm. 3, 3. 4.). I buďž toho wědom, že biskup w cjrkwj gest, a cjrkew w biskupu, a kdo se nedržj biskupa, ten se ani cjrkew nedržj. Nadarmoť si pochlebugj ti, gešto, spolednosť s knězem Božjm nemagje, za to kladan, že by to tagené a úkradj chowané spoledenstwj při některých giž postačowalo; anoť *gediná katolická cjrkew* ani trhati, ani děliti se nesmj, nobrž *co neyaužegi, buď kdy buď, slaučena, a všeho kněžstwa swého nerozlučitedlnau sponau gako sklžžena býti musj.“*

„A protož, bratře! dáš-li sobě kdy, a pomysljš-li na welebného, kněžj ustanowugjcjho Boha, i na toho, kynutjm a přjtomnostj swau, i přednosty i cjrkew s přednostami libowolně řjdjcjho Krista geho; gestliže i té swogj drzosti, pýchy a zpupnosti, byť i pozděgi bylo, olitugeš, a Bohu i Pomazanému geho dosti uřinjš: ó, pak nám owšem na spoledenstwj s tebau poohlednauti možné bude, nám, nepřehlédagjcjm tu ani těch přjsných pomst

¹⁰⁷⁾ Důtkliwá to a dogjmawá slowa; ale giných nebyl zlobiwý utrhač a wyznawač Florent hoden; nebo nenalezal se na cestě sprawedlnosti, a gednoduché prawdy chápati nechtěl.

Páně. Anobř gá u swěho Pána džwe radu wezmu, on-li tebe k usmjřenj připustj, a twoge k cjrkwí připogenj gístým widěnjm a swým připomenutjm schwálj, řili nic. Mámtě na paměti gedno takowé nadobyčegné widěnj swé, a i to, cožkoli Pán Bůh swému poslušnému a pokornému sluhowi při tom káže. Ontě mezi ginými, ze swé milosti mi ukázanými a zgewenými wěcmi i takto doložil: „*Kdožkoli tu newěřj Kristu, když on kněze ustanowuge, tenť uwěřj gemu dogista, až gako mstitel kněze swěho se okáže.* Ale co gá wjm, takowj snowé gako směšnj, a takowá widěnj gako nesmyslná připadagj: ale to býwá při těch, geužto, buď co buď, snáze proti kněžstwu uwěřj, než aby knězi samému wjru příkládali. Leť nediwme se! I o Josefowi řekli bratrj geho: „*Hle, snář přicházj; pogďtež, zahjme geg.*“ (Gen. 37, 19. 20.) Sen Josefůw stal se potom prawda; wrahové a prodagcowé dosli zahnanbenj, a nechťewše zprwu uwěřiti slowům, pak wěcem uwěřiti museli.“¹⁰⁸⁾

„Ostatně byl by to neemysl, sauditi o tom, co gsi koliw, buď w řas pronásledowánj, nebo w řas pokoge, podniknuł, anť sám od sebe saudcem našjm býti hodláš. Můg tedy odpis na tebe nenj než wfraz čistého úmyslu a swědomj mého, i pewné mé důwěry w Pána a Boha mého. Ty máš moge, a gá twoge psanj: w den saudu před saudnau stolicj Božj obědwě čteny budau.“

§. 18. Osobná wzhlednost Cyprianowa u Francauzska i u Španielů.

Ač Francauzsko i Španielsko po našeho Cypriana za okresem geho dozorstwj ležely, nebyly však za okresem lásky geho. W ten řas, roku totiž 253, osobná swatého muže wzhlednost w tom způsobu oběma vlastem wynikla, že si při swých gednotliwých cjrkwěnjch osadách bez nj ty záležitosti, za gichžto přjřinau u lidu nemalé rozepře powstaly, porownati netraufaly.

Byla to owšem sláwa a wzácnost Cyprianowa, geuž, gak učený Ruinart powěděl, w pomezj Africkém směstnati se nemohla.

¹⁰⁸⁾ Měrau, wzatau od potomnjch, základu nemagjejch *widěnj* (visiones), gakyčž legendy wyjtagj, měřiti oněch, hnedle po wěku apoštol-ském ku ztврzenj swatě wjry opětowaných *diwů historických*, bylo by nedůsledno. W skutku! Z řasů, apoštolům neybližjch, gest málo akt mučedlnických, w přesnosti zachowaných, aby zmjnu o *ukazech zázračných* w sobě nezdržowaly. (Srow. spisy *Hermaše, Ignace, Polykarpa, Justina, Tertulliana, Origena*, i g.) Dar widěnj měl slaužití, a slaužil, gako dar proroctwj, při prwnjm wzkwěťanj swatě cjrkwě k gegjmu rychlegšjmu wzděłanj.

Ale oni to nebylo na gakausi ugmu primátu stolice Římské, gakž by nás k tomu ti, kdož hbitěgšjho nekatolického gazyka gsau, rádi namluwili. I gsauť to mužowé, genž (w latinském originálu) Cyprianowych, na idei o primátu se wzťahugjcjch výrazů swéwolně stjragj, wypauštěgj, nebo w nich pohádky Sibyliny nalézati se domujwagj, a coť libo, z nich wykrucugj. ¹⁰⁹⁾

Wjmeť pak z náhledů, kterých se Cyprian držel, wjme i z wygádřenj, na mnoze w spisecj geho zahrnutých, že neustáwal mocně horlitiť tu, kde zákou práwa neb lásky welel, uwolněných úwazů gednoty cjrkewnj co neytaužegi zpewňowati, a že stolici sw. Petra kljčowé od Krista dáni gsau k obgewenj té samé gednoty, statečně dowozowati. Tudyť odpjral rekowně gednomu francauzskému a dvěma španielským biskupům, při gegich od wjry odpadu i samé osady pomásti se odważugjcjm, wěda, že pohoršenj, gednjm biskupem dané, všem ostatnjm na škodu býwá.

Marcian, biskup w *Arelatu*, mage klásti odpor Novatianismu, do Gallie giž wniklému, negen sám se ho přichytil, ale dohodil mu i drahně sstaupenců, a honosil se tjm, že těch kagjcjch odpadlků ani w poslednjm gegich taženj nerozhřešil. Wedlé giných gallických biskupů, genž k rozsudku cjrke, z ohledu usmjřowánj padlých, pewně stáli, dána o tom zpráwa papeži Štěpánu od *Faustina*, biskupa *Lyonského*. Mimo nadánj osady Arelatské prodléwal papež, gak se zdá, w té tak důležitě wěci gi opatřiti, a swau práwnj wýpowědj Marciana z cjrke wyobcowati. Tedy psal Faustin gednau i podrně na Cypriana, přjmluwce w něm hledage, aby papež k použiťj wzhlednosti swé papežské spjše se wybjdnauti dal. Cyprian napsal papeži (cp. ad Steph. de Marciano) i tato slowa: „Dirigantur a te litterae ad plebem Arelatae consistentem, ut abstento Marciano alius in ejus locum eligatur.“ Wýpadek té wěci se w dčepisu nenalézá; nenj však nepodobno, že Marcian ssazeným zůstal, anoť se gméno geho w katalogu Arelatských biskupů nenacházj. ¹¹⁰⁾

Podobný přjklad stal se téhož léta (253 neb 254) w *Leonu* a *Astorge* (nepochybně hyla obědwě mjsta gedné dioecesi) s biskupem *Basilidem*, a w *Meridě* s biskupem *Martialem*. Tito špa-

¹⁰⁹⁾ Henke (opusc. acad. pg. 49.) u p. klade celý spis Cyprianůw do unit. ecclesiae za djlo mystických nemotoruostj plné, wýklady bjdně wykrancené w sobě zdržugjcj, a nad wýroky Sibyliny zatmělegšj. Pakli se s podobným předsudkem ku čtenj knihy přistupuge, i coťž diwu, žeť se drze i to upjřá, což duchu, nepředpo-gatě do wěcj nazjragjcjmu, nad polednj slunce gasněgšj gestiti? —

¹¹⁰⁾ Tillemont. ad Cypr. pg. 55. Mem. pour servir. à l'hist. eccl. Par. 1701.

nielštj přednostowě napáchali mimo to, že w čas protiwenstwj w nepravost libellatiků nběhli, i ginak dosti hřichů. Učiněn rauhačem proti Bohu Basilid, složil samowolně úřad biskupský, a dostal s přiwolenjm kraginského sněmu gakéhosi Sabina za nástupce. Nastau-piw cestu pokánj, spokojil se, toliko gako laik w cjrkwí obcowati. Awšak tudjz hleděl na stolici Leonskau opět dosednanti, a welmi uad tjm zplésal, že w přikročenj k tomu wšelikých auhon swých zatagil, že papeže Štěpána lichau řerj swau sobě naklonil, až i roztržku w Leonu nasnowal.

Martial hesedowal i kwasjwal s pohany w Meridě (Emerita), a zneljbil se wúbec giž i proto, že wěřjcjch po pohansku, neb na gednom s newěřjcjmi hřbitowě pochowáwati nechal ¹¹¹⁾, a že se před pohanským sudjm pro cizj bohy prohlásil. Ale tomuto, giž řádně ssazenému zpohanilci zachtelo se opět biskupowati, tak že náležitě zřjzeného nástupnjka swého, *Felixa*, proti všemu práwu shoditi a wypuditi usilowal.

Když tudy w těch dwau španielských osadách lid na nemilé spletky a zmatky přišel, až i newěděl, co by předsewjziti neb činiti měl, připadlo mu, aby swau zúležitost na biskupa Karthaginského w Africe wznesl, ne sice bezprostředně, ale skrze řádné pastýře swé, biskupy totiž Sabina i Felixa, též skrze psanj druhého Felixa w Saragosse.

Cyprian zdělil otázku těch Španielů s biskupy, kteřj s njm právě tehďáž w Karthagině shromážděni byli. Sněmowal s těmito 37 kollegami swými, a zůstal na tom, aby ta wěc pagednána i skoncowána byla dle řádu Božjho w cjrkwí, dle tradicj apoštolské založeného, a coby se odpadlců týkalo, we zvláštnjch zákonech sněmem, w Řjmě r. 251 držaným, zahrnutého. ¹¹²⁾

¹¹¹⁾ Za prwnjch časů cjrkwě to wěřjcj nerádi widěli, byla-li těla gegich mrtwých bratřj ginde než na bljzku těl swatých mučednjků pochována. Chtěliž se tudy přjmluwy Swatých zaučastniti. Že Martial od chwálného obyčeje toho upustil, wýčitky mu dělá Ep. ad cler. et pleb. de Basil. et Martiale.

¹¹²⁾ Ep. ad cler. et pop. in Hisp. de Bas. et Martial., kdež se nález, teď znujčným sněmem a giž za časů papeže Kornelia prohlášený, za hlawnj přjčinu udává, pročby Basilid a Martial déle biskupowati neměli, tak gako tomu Cyprian chce, aby Štěpán, *gravitate et auctoritate suo*, wýrok Korneliůw wzhledem wš dotčené Arelatské zúležitosti uskutečnil. A zdaž neoswědčowal tudyto Cyprian něgaké zvláštnj a wýhradnj práwo stolice Řjmské, to samé, genž nynj *primát prawomocný, primatus jurisdictionis*, slowe? —

Spisowatelská činnost našeho biskupa vzťahovala se za baurliwých dnů w cjrkwí wjce na gednotliwé dopisy, než na obšjrněgěj literárnj pagednánj. Powstale roztržky, o nichž gsme swrchu wyprawowali, zawdaly owšem negednau přjčinnu k potřebnému zhotowenj nowěgějch spisů, ať plynula mezi tjm doba klidná neb neklidná. Ale ten, mezi úmrtjím Galla, a mezi znou od Valeriana na křešťany shrnutým protiwenstwjm wjc než třjletý, téměř až do r. 257 nezbaurený čas wynaložil Cyprian negen k austnjmu konánj poselstw j Božjho, ale i k wyhotowenj spisů, w nichžto nestranný čtenář na wjce, nežby kdo myslil, důwodů ku potvrzenj doğmat katolických uhoditi může; gakož pak tu o *tagemstw j kalicka Páně*, o *obcowánj Swatých*, i o giných wjry člancjch zněgjcj prawdy, swým mocným wplywem na weškeré potomnj děgepissstwo cjrkwenj snadno se wykázati mohau. Zamlkngjť se arci wěkn našeho děgepisci některj při té otázce: Uznáwal-li pak Cyprian, dle swých spisů powažován, křešťanstwj za ústaw spasný, založenj k dobru padlého člowěčenstwa, kteréž skrz usmiřugjcj smrt Kristowu s Bohem opět se spoguge? ¹¹³⁾ —

Swatý učitel náš nepořjná sobě u wygadřowánj smyslu wěcj doğmatických po školsku, ani nerozjbřá pogemů učeně, ale o swědectwj Pjsma i božské tradicj se podpjrage, a z wlastoj citelnosti mlnwě, nabjzj k odkloněnj-se od wšeliké newěry tjm horliwěgi, čjm žiwěgi přewrhlost těch lidj, genž, že Kristus prawým lidu swého u Boha Otce smjrcem gest, nepřiswědčugj, we spisech swých ljěj a maluge, až i w těch, při kterých geg bezwýmíneřná k tradicj w cjrkwí Africké wážnost do zámezj byla zawedla. Awšak co při něm zámezného bylo, wyrownalo se brzy následkem několika shodugjcjch-se okolnostj času. Úsudkowé bohoslowců o tom záwisj od té neb oné okolnosti, a od stanoviska gegich. Nám tu postačuge wěrný a uwáženj hodněgěj, katolický o té wěci smysl, gegž na stránkách následugjcjch porozwineme.

¹¹³⁾ Než nediwme se, že tu mnozj, zwlášť nekatoličťj, záporně odpowjdaj. Wždyť gšan to neywjce ti, kdož se do náručj panhého rozumenstw j wrhli, a genž krom toho, seč hoľý rozum gest, ničehož u wjře nepřipaušťěgj.

Oddíl pátý.

Hádky o platnosti křtin haeretických.

§. 19. Domněnky a důvody stran sporujících-se.

Gak swrchu podotknuto, nečinil cjsař Valerian w čas škjleté zařátecňj vlády swé křesťaustwu přjkorů, ale byl mu spjše přjzňiw. W tu dobu sláblo i na východu to Novatianismem zprwu provozowané trháňj cjrkwě; a cjrkwě se těšila z božského mjrů, při kterémž Dionys, biskup Alexandrinský, w listu na papeže Štěpána radostně dokládá, řka: Wěziž to, bratře! že wšecky cjrkwě kragin východňjch, pro křiwé a scestné učení poněkud s roztržkau se potkawše, opět upokogeny gsau. Tolikěž chowá i biskupstwo wšudy gedno srdce a gednu mysl, radugjc se z toho, mimo naděgi daného pokoge. Sem patřj biskupowé: *Demetrian* w Antiochii, *Theoktist* w Caesarei, *Mazabanes* z Aelie (Jerusaléma), *Marinus* w Tyru, *Heliodor* w Laodicei, *Helenus* w Tarsu a wšecky cjrkwě w Cilicii. Těz *Firmilian* ¹¹⁴⁾ i weškeré Kappadocko. Podotkl gsem toliko slowůtněgějch, aby to gmen wyřjťánj čtenáři newhod nebylo. Dále weškeré *Syrsko* i *Arabie*, *Mesopotamie*, *Pontus* a *Bithynsko*, slowem, wšickni radostj oplýwagj, a welebř Boha za swornost, gednotu a lásku bratrskau.“ ¹¹⁵⁾

Nebylať to tušjm věc neaučelnj, že Dionys papeže Štěpána pozorna činil na ty klidné chwěle, gichž cjrkwě k zacelenj ran swých potřebowala; nebo spolu poobracel zřetel papeže na ta nowěgěj, cjrkwě hrozěj nebezpečj, při powstalé té doby otázce — otázce to zmjtané a wichrowané: „*Platen-li křest, gjmž haeretikowé posluhugj?*“ ¹¹⁶⁾ —

Kdy, a kde ta otázkau prwotně hnuto bylo, pro nedostatek zpráv historických mjstněgi nám určiti nelze. Toliko to wjme, že mezi r. 207 a 215 Agrippin, biskup w Karthagině, na tamněgějm sněmu uzavřel, aby se ten obyčej podržel, dle kteréhož komukoli,

¹¹⁴⁾ Firmilian, biskup Caesareenský w Kappadocku, posluchač a čtitel welikého Origenesa, předseda prwněgějho synodu Antiochenského, skonál bljž Tharsu w Cilicii r. 272.

¹¹⁵⁾ Apud Euseb. h. ec. VII. 4.

¹¹⁶⁾ Protože w mnohých kraginách gen nečasto se to stávalo, aneb nižádneho obyčej, gak haeretiky přigjmati, nebylo, nenjť to diwu, že na ten čas i neyslowůtněgěj mužowé na otázku tuto myluč odpowjdali.

po haereticku pokřtěnému, a audem prawě cjrkwe býti chtějícím, křtem gegjm posluhowáno býti mělo, a také bylo.

Awsak bylo při tom obwyku těchto dwau věcj a prawidel wymezeno :

a) Nepogte a nesluňugte se s haeretiky a schismatiky ti, co giž dřjwe w cjrkwi Kristowě obcowali, a tudy prawý křest přigali. Potomnějšjm zhlauzenjm se prwegšj moc křtu newyzdwiňuge; wracej-li se do cjrkwe, tedy wzkládánjm rukau se rozhřešugte a přigjneyte.

b) Při těch a takowých, do cjrkwe přestupujcjcch haereticjcch nebud' ten úkon, gegž cjrkew před se běře, za *odekřtěnj* (rebaptizatio) považován; tomuž byloby gen tehdaž tak, kdyby prwnějšj, od haeretiků přisluhowané křtiny gakausi měrau platnosti došly; a wsak u oněch wšecko gest bez práwa i nadarmo.

Může býti, že přjležitost ke sporné této otázce prwotně a neyprwé poskytnul po Africe se plazjcj, spisy Tertullianowými rozšiřowaný *Montanismus*; a nenj nepodobno, že by se málo biskupů ze swé záporné odpovědi na tutěž otázku tak nesnadno bylo wychýliti dalo, gako Cyprian s mnoha Afriťany, swé starobylé wzácnosti nad giné držebnějšjmi. Měť widku o potřebnosti gednoty cjrkwe co neyhlaubě zawzatau, a o tuto opjral neyhlawněgi to swé zdánj, že w *gedné* toliko *cjrkwi* *geden* toliko *křest* gest, který bud' w *cjrkwi* udělen býti musj, anebo žádným křtem nenj. Mimo to spolěhal také na wzhlednost zmjněného synodu *Agrippinowa*, ano pozoru gehu nenšlo ani ono usnešenj dwau sněmů Asiatských, w *Ikonium* a w *Synadě* r. 230 držaných, gimž že křtiny haereticke zawrženy byly, wěděl; ač ho při tom nezůstalo tagno, že přjčina wýroku oněch sněmů w tom záležela, poněwadž negen Montanisté, ale i ginj gnostiťj sektáři w Asii křestnj, od Krista Pána Mat. 28. předepsanau formuli newážně zcizoložili, a gj i ginau podstrkowali. ¹¹⁷⁾

Při té hlawnj otázce si snad Cyprian tu hned wedlegšj otázkn, gakžby byl měl, neoswědomil: „Také-li se totiž ten důwod, gimž biskupowé afriťj, by Montanistské křtiny zawrhli, pobjdnuti byli, bezwýmječně na kterýkoli od kterýchkoli haeretiků posluhowaný křest obrátiti může?“ — Zatjm neodwoláwal se tak na tradicj apoštolskau,

¹¹⁷⁾ K těm náleželi: *Patrispassiani*, *Anthropiani*, *Valentiniani*, *Appelatiini*, *Ofité*, *Marcionité*, a g. (Cfr ep. ad Jubajan.) U *gnostiků* byli sice někteřj wodau křtěni, ale při pohrauzenj gich řjkala se tato slowa: We gměnu Otce weškerenstwa, a w alethei (prawdč), obecně matce wšech, a w tom, který na Ježjše sstaupil; w gednotč, we wykaupenj, a t. p. Cfr S. Iren. haer. I. I. c. 21. n. 3.

mjněnj geho wůbec méně přjzniwau, gako na některá biblická swědectwj, při nichžto, gen w powšechný rozum zněgjčjch, bylbj snadno nepostačitelnost shledal, kdyby k ogasněnj gich byl přičinil rozžatou pochodni všeobecné tradice božské, a kdyby i tu formu zewrubně byl ohledal, giž i některé sekty haeretické při swých křtěnjch následowaly a šetřily, anať powždy k pohrdnutí nebyla, proto že se s křestnj formou prawé cjrkwe Kristowy, aspoň co do podstaty swé, srownávala.

A takť nemohlo se obyčejem starobylým na východu, a nowějšjm, gakkoli zdánliwě odůwodněným w Africe, žádaucj rozhody docjlitj strany té tak těžké otázky, která za přjtinou zrůstajcjejho tehďáž Novatianismu geště zanjmawějšj býti potjwala; anoť i Asiáté s biskupem Firmilianem, rovně gako Afričané s Cyprianem, nekročili dále, a neporadili se při swém obyčejj s onau *wšeobecnau* tradicj, njžto byliby buď kterau buď *částečnj* tradicj powyswětlili, a gasněgi seznali, má-li se bez wýmjuky tjm křtem, gehož wen z cjrkwe osoba haeretická posluhowatelem byla, opomjtati, čili nic.

Asiáté si tedy, dawše se pomýliti dáwnjm, u několika cjrkwjných osad swých w užjwánj wešlým obwykem, ani za mák důkladněgi nepotjwali, ani k tomu, k čemu měli, nenaměřili; a tudy učinili, rovně gako Afričané, we sporu tom postup tjm škodnějšj, ějm byly obědwě strany nepamětliwějšj, by u náčelnějšjch, apoštol-ských cjrkwj w *Řjmě*, w *Antiochii*, w *Alexandrii*, w *Efesu*, w *Korintu* a g. poradu wzali; a čjm prudčejšj (gakž při rozepřech býwá,) popudliwost myslj se k tomu přjmjsila. Náhledowé obau biskupů, Cypriana a Firmiliana, gemuž so onen skrz gahna *Rogatiana* we swém domněnj pjsemně zdjlel, snesli gsau se na tom, že by wšeliké křtěnj, ge-li krom cjrkwe a po haereticku uděleno, nižádné platnosti nemělo. Gen w tom se obadwa lišili, že biskup Caesareenský, pewnějšjho základu nemago, při swém zdánj na gakausi tradicj starobylan, w Asii, ač gen po gednotliwých mjstech obwyklu, zpolěhal: biskup ale Karthaginský, gemuž ona se neljbila, na tom stál, žeby w Africe giž asi před padesáti lety křtěnj do cjrkwe přistopujcjejch haeretiků suěmowně bylo uwedeno, a že by pro swau domněnku w několika textech biblických ¹¹⁸⁾ podporn nacházal, z nichž uzawjratj lze: a) že

¹¹⁸⁾ N. p. Jerem. 2, 13; Ezech. 36, 25; Luc. 11, 23. Cfr Ep. ad Januar. ad Quintum, etc. Těmito listy, (wygmeme-li některých nesakromných wýrazů, a sice w ep. ad Pompej. a Firmil. ad Cypr.) podána cjrkwi našj zbrog, s kterauž mocněgi než odpůrcowé řjmskokatolické cjrkwe přegj, proti bludům stoletj 16. powstati

geden toliko gest křest w gedné cirkwi; b) že haeretici Ducha swatého nemagj, aniž ho tedy udělití mohau; a c) že odpuštěnj hřjchů wně cirkwe průchodu nemá.

W západnictwu zobecnělo to učenj, dle něhož kdožkoli, gsa předpisně a w anmysl cirkwe, byt i od haeretika, pokřtěn, skutečně za pokřtěnce, a tudy za spoludědice Kristowa, i za pravého auda cirkwe geho se považowal. Taužil-li kdo, u haeretiků dle formy, Kristem Mat. 23. předepsané, pokřtěný, po wytrhnutí se z haeresj, dostati se do cirkwe katolické: s tjm zacházjno gako s pokáujkem (poenitentem), wzkládáno na něho rukau kněžských, i modleno nad njm, aby Ducha swatého přigal. Tau gediné cestau byl křtěnec wšeho w cirkwi práwa i zbožj saučastněn, a wšak nikdy znouu nekřtěn.

Od úmrtj swatých Apoštolů až do Agrippina, na gehož sněm se Afričané při swé tradicj odwoławali, minulo tedy giž sto padesáte i wjce let, a to mezičasj muselo wykazowati mnohé příklady těch, genžto w haeresj křtu došli, a wšak nawrátiwše se, aneb ponejprw se ted' do cirkwe dostawše, křtěni nebyli, anť se tam křest, we gměnu swaté Trogice i od haeretiků udělowaný a přigatý, za neplatný nekladl.

§. 20. *Spor mezi Cyprianem a Štěpánem.*

Ta swrchu řečená wěc w Africe nezdála se biskupům Numidickým a Mauritanským tak pewně zdůwodněná, aby proti nj hlasů swých pozdwihnauti nesměli. Při polousnulé otázce té hlaholilo nagednau r. 255 w pjsemnosti swé osmnácte biskupů *Numidických* takto: „An ii, qui apud haeticos et schismaticos baptizari videntur, ad ecclesiam catholicam, quae una et vera est, venientes baptizari debeant? — Cyprian odpověděl na synodu s 31 biskupy: Že při starobylém obyčegi nepohnutě zůstati dlužno. — Haeretikowé nemohau posvětití wody, anť sami Ducha swatého nemagj. Giž ona při křtu obyčegná otázka: „*Wěřš-li w život wěčný, a odpuštěnj hřjchů skrze swatau cirkew?* — swědčj proti njm, gelikož cirkew nemagj“ a t. d. ¹¹⁹⁾

Ize. — Že ti, kdož byli katechumeni, na loži nemocj sklčeni (Clinici), pokropenjm wodau platně křtěni byli, ztwrzuge ep. ad Magnum.
¹¹⁹⁾ Ep. Januar. et cet. episc. Numid., kdež i w tato slowa rozumge: „Si autem Spiritum sanctum dare non potest, quia foris constitutus cum Spiritu sancto non est, nec baptizare venientem potest, quando et baptismum unum sit, et Spiritus sanctus unus, et una ecclesia a Christo Domino super Petrum origine unitatis ratione fundata.“

Po rozgijtj-se toho synodu gest zase dotaz o té samé věci na Cypriana wznesen od biskupa Mauritánského, gménem *Quinta*, kterýž pjsemně skrz kněze Luciana o onehdegšjm synodnjm nálezu byl uwědoměn, s odpory swými odpuzen, a tjm, giž w tom samém nálezu zawřeným, zdánliwě důkladným rozumowánjm odbyt, až i zwláště poukázán na to, že, prý, obhagcowé křtin haeretických onen výraz: „*geden toliko gestil křest*“, křiwe sobě wykládagj, an totiž gednotu křtu w tom nalézagj, že mezi křtěnjm cjrkwě a křtěnjm haeretickým žádného rozdjlu nečinj; práwěť tudy gednota se trhá, anžby prawý křest geště i něgaký druhý zahrnowati mēl. Naskrz držeti se musjme gednoty cjrkwě katolické, a w žádném pádu nepřátelům wjry a prawdy nepopauštěti. Ne však starý obwyk, ale rozum w té věci buď rozsudcem a rozeznawačem. ¹²⁰⁾

Opětným tudjž dotazowánjm zawdala se opětně přčina Cyprianowi, by, mimo giných záležitostj, s 71 biskupy Numidickými podobruhé, geště opatrněgi o tu spornau wěc porokowal. Bylo to též r. 255, a výpadek synodnj srownáwal se s úsneskem synodu předešlého. Nález obau těch sněmů byl papeži Štěpanu doslán s listem, takto k závěrku dokládagjcem: „Ostatně wjme dobře, že gsau někteřj, genž swých gednau zapogatých zdánj neskládagj, a úmjnku swého nesnadno změnugj, ale mjru i gedué wůle mezi kolegami nerušjce, na gistých swých, doma užjwaných obyčegjch radšj ustrnugj. Anž pak my w té věci (týkagjce se křtěnj těch, kdož z haeresj se wydrawše, prawě cjrkwě se přichycugj,) někomu násilj činjme, nebo předpisugeme. Každý cjrkwě předstawaný opráwněn gest, cjrkwě swau podlé vlastnjho a swobodného náhledu zprawowati, (t. co do rozličných obyčegů cjrkwěnjch, gednotě na ugmu negsaučjch,) anoť mu na to přigde, aby se z toho zodpowjdal Pánu.“ ¹²¹⁾

¹²⁰⁾ Gak gest u wěcech, wjry se týkagjcgjch, takový rozsudce nebezpečný, tomu negeden kormautliwý případ užj. Otázky náboženské rozsuzugj se dle Pjsma a poslaupného nčenj od cjrkwě.

¹²¹⁾ Že ty zákony obau Afrických sněmů wůbec za dobré uznány nebyly, toho důkazem byly nowěgšj o témž předmětu dosjlané dotazy. Taktě žádal *Jubjan*, biskup některého města w Africe, gsa došlým proti zdánj Cyprianowu listem (newj se odkad,) zwrtkán, o sporázenj důwodů, gimíž křtin haeretických zastáwáno. Swau o gedné cjrkwí zásadau zpodpjrán, odpowjda (Ep. ad Jubajan.) Cyprian, že cjrkwě na poťjánj haeretiků ohlédati se nesmj; onat se práv swých proto odřjci nemůže, že oni gich sobě oswogugj. Ten odpor, žeť i Novatian těch, kteřj z katolictwa i odginad k němu přestupugj, křtiti nepomjgj, porážjť on, řka: „Máme-liž i my zhostiti se biskupstwj swého proto, že Novatian auřad biskupský sobě oswoguge?“ —

Papež Štěpan, genuž na prawém zodpowědnj té otázky nemálo záleželo, ohledaw všeobecnou tradicij, přiměřil k nj rozsudek Afrických synodů, a znamenage při něm patrnuu scestnost, i zdánlivé zdůvodněnj geho smjtagu, odepsal Afričanům, mezi jiným řka: „*Si quis ergo a quacunque haeresi venerit ad vos, nihil innovetur, nisi quod traditum est*, ut manus ei imponatur ad poenitentiam: eo quod haeretici proprie alterutrum ad se venientes non baptizent, sed communicent tantum“, t. g. aby se ničadných nowot proti tradicij neuwodilo, nýhrž aby na toho, kdožby se z kterékoli haeresi do cirkwe dostal, ruce se wzkładaly ku pokánj: gelikož i haeretici těch, z jiné sekty k nim přestupugjećch, vlastně nekřtj, ale jen do spolku se přijmagj. ¹²²⁾ Papež připogil k swému odpisu tu hrozbu, že nebude mjti s nimi účasnost, nestruhuu-li se učenj scestného, Řjmské tradicij na odpor řeljejo.

Nadepsaná papežowa slowa, i jiná, powšechný smysl w sobě zdržugjeć w odpisu geho wygadřenj, nezljbila se Africkým biskupům, obzwlastně pro prudkost hněwu, gaka se w nich gewila. Tudy swolán byl nowý w Karthagině synod, k němuž shromáždilo se dne 1ho zárj (r. 256) 85 biskupůw, a s nimi mnozj kněžj, gahnowé a lidu množstwj. Akta předešlých, wzhledem haeretického křtěnj položených sněmů došla tu opět auplného ztwrzenj.

Ani prwnjho, ani druhého papežowa odpisu wjce nestáwá. Texty z nich wyňaté cituge ep. ad Pompej. a ep. Firmil. ad Cypr. Wedlé těchto swědectwj zdá se, že powstalo rozkyselenj u Asiatů ¹²³⁾,

¹²²⁾ Cyprian, a s njm Asiatštj i Afričtj biskupové, brali teď uwedená slowa: „a quacunque haeresi“ w nejširšjm smyslu, bez wůle Štěpanowy. (Cfr Lumper Hist. crit. part. 2. pag. 317.) W listu Firmilianownu dokládá se i tato, w Řjmě obwyklau tradicij ogasuugjeć průpowěd: „*Quarendum non esse, quis baptizaverit, eo quod qui baptizatus sit, gratiam consequi potuerit invocata Trinitate.*“ — Cožkoli z katolické nauky o platnosti haeretických křtin vyplýwá, gedno gestj to, že haeretici tjm widitedlným znamenjm, co zewnějšjm křtu ukonem, posluhowati mohau; že by jim té moci nepropůgčeno aneb zakázáno bylo, nikterak dowoditi nelze. Nebo strhugjeć se prawě cirkwe haeretici, berau z nj wjce prawd s sebau, mezi kteréž klade sw. Štěpan i tu, že křtem, od rozličných sekt posluhowaným, nikdy nepowrhugj, a ho neopřetugj.

¹²³⁾ Tito tušili s Firmilianem, biskupem w Kappadocku, že sw. papež Štěpan w Řjmě i ten, podstatau swau záwadný křest oněch haeretiků schwaluge, kteřj o Božstw troggedinném bludué poněťj měli, až i, co do křestné formule, podstatně se od katoljků dělili. Odtad to nezákładné a nelaskawé lehčenj Řjmské tradice.

i u Afričanů. ¹²⁴⁾ Štěpan, prý, trpce nabjrage biskupa Cypriana, pseudoapostolum, dolosum operarium geg nazwal, a konečně, gako prwe Firmiliana s biskopy na východě, tradicj Řjmské odpornými, tak i ted' Cypriana se všemi 85. na synodu w Karthagině sněmownj-ky, od swého obecnstwj odlaučil, a (stařj-li ginak svědectwj gednoho, ¹²⁵⁾ wyslancůw z Afriky, ten spor wyrownati přislých, ani nepředpusil, a počtjti gich dle hostiuského práwa, swogině zakázal.

§. 21. Wyswětlenj otázky a rozporu o ni. ¹²⁶⁾

Z toho způsobu, kterým Cyprian 85 biskupům na sněmu tu wichrowanau otázku předložil, netěžko, tušjm, stanowistě gegj urđiti. Neměloť se to tak, gakž tomu chtěgj negedni uđenci: že by Afričané swau (křtin haeretických se týkagjej) tradicj za wěc toliko disciplinárnj byli pokládali. Z těch slow, gimiz slibugj, že s těmi, kdožkoli giný obyčej za newyhnutelný sobě wykládagj, pokog zachowagj, alespoň na wěc pauhé kázně tuto zawjratí nelze. Byloť zagisté tážáno po wýmjkách onoho znouwuzrozenj, a té wnitřnj obnowy, gižto ze zásluh Kristových přigjmá, kdožkoli skrze křest za auda ejrkwe swatě přigat, a swatým birmowanjm dokonale poswěcen býwá. Widěloť se Afričanům, že nepostařuge wzkládánj rukau k přigetj Ducha swatého u těch, kterjžby z haeresj, ať tam pokřtění byli, do ejrkwe přestupowali. „Gen tehďáz,“ wece Cyprian, „teprwa *úplně* poswěcení a synowé Božj býti mohou, když oběma swátostmi se narodj“ (si sacramento utroque nascantur.) Neboť ti, kterj w Samarj uwěřili gsau, nemuseli nad to křtění býti, anť řádného a ejrkewnjo křtu došli; nébrž toliko co se nedostávalo, gest od Petra a Jana uđiněno, aby skrze za ně konanau modlitbu, i wzkládánjm na ně rukau, wzywán a wylit byl na ně Duch swatý. A totěž konáwá se nynj i u nás, že pokřtěnci w ejrkwi přednostům ejrkwe se předwodj. *skrze modlitbu naši, a wzkládánj rukau Ducha swatého přigjmagj, a pečetj Páně dokonalými křesťany bywagj*“ (signaculo dominico consummentur. ¹²⁷⁾

¹²⁴⁾ Přjčinau gegich mrzutosti bylo gednak to, že chtěli udržeti učej, dle domněnky Cyprianowy w Pjsmě i w rozumu pewně založeného; gednak ta twrdšj odpověď Štěpanowa, w njžto Afričanům, při swém poblauzenj geště s uštipačujmi důtkami na sw. papeže se dorýwagj, klatbau zahrozil. — Lidé zůstawagj powždy lidmi, byť i na konec swatými se stali.

¹²⁵⁾ Totiž Firmiliana, ep. ad Cypr.

¹²⁶⁾ Cfr Katerkamp, Kirchengesch. 1. Abth. S. 343. seq. Münster, 1823.

¹²⁷⁾ Ep. 72. ad Steph.; ep. 73. ad Jubaj. Zde widno, že obědwě swátosti negen co do wěci, ale i co do počtu rozdjlně klade.

To aktualnj obráčenj srdce, aň gest účinek Ducha swatého, gme-nuge Cyprian wedlé Pjsma „Duchem swatým.“ Otémž účinku mluwj také Štěpan, což widěti gest z ep. ad Pompej., kdež Cyprian wůli onoho w tento rozum wykládá: „ut manus ipsas imponatur ad accipiendum Spiritum sanctum.“ — Až potud obadwatentýž předmět magj, a od sebe se nic nelišj. Co gich na různu wede, gestiť ta otázka: Kterak tau i onau swátostj, geduak totiž to znouwuzrozenj působjej, a gednak go zdokonalugcej, dle wůle božského gich Ustanowitele, přisluhowáno býti má potahmo na ty, kdož z nekatolických osad k ejrkwi se přiwínugj. Zatjm papeži Štěpanu činiti gest o to, aby úřad swůg wěrně zastáwali, ne však gako falešnj apoštolé a protikristowé. K určenj způsobu, zastáwati auřad, magjť obadwa týž všeobecně platný základ: že se totiž w sektě haeretické, z nedostatku při nj lásky, a pro odštipenj od ejrkwe, to aktualnj znouwuzrozenj skrze swátost nepůsobj; z čehož Cyprian ten unáhlený závěrek učinil: že, haeretik-li osobau křtjej gest, gen proto že haeretikem gest, tjm křtu od něho posluhowánjm nic způsobeno býti nemůže; a sausledně ani sám při swé domněnce neužjwal, ani užjwánu mji nechtěl wyrazu: rebaptizare; ale na swém náhledu ustrnuw, ožýwal se řka: „Haeretici křtjte se křtem ejrkwe, gešto ginak ani křtěni negsau“¹²⁶⁾. Byl-liby Cyprian dalšj závěrky činil, byl by na výpadky přišel, kterých ani nepřipauštil, ani připustiti nemohl, protože s tradicj apoštolskan se nesrownáwaly. Gelikož podstatu křtu na aktualnjm obráčenj srdce zakládal, tuť následkem šlo, že křtu přigatého pozbytí čili postrádati lze; a pakli tomu tak gest, tedyť také křest opakowati potřebj.

Štěpan naproti tomu učinil rozdjl mezi křtem, a mezi obráčenjm srdce ku pokánj. Gsauť to dvě wěci, gichžto, ať nutné slaudenosti nemagj, w hromadu smásti předc neslušj. Dogista, gakož kagicnost, genž gest dar Ducha swatého, může někdo postrádati, aby spolu křtu nepostrádal: tak může se také křest platně udělití, nechať by pokřtěnec, pro nedostatek náležitého myslí swé uspořádánj, obnowy srdce skutečně nenabyl. Neboť namjť se tu hlawnj překážka, genž křtu, sice platně přigatému, w cestě stogj, žeť proto w srdci lidském nepůsobj toho, k čemužkoli ustanowen gest. A právě tak byloteť to, dle Řjmské tradicj, s tjm křtěnjm po haereticku; toť samo nesmělo se obnowowati, leť překážku toliko skrze pokánj

¹²⁶⁾ Giž r. 251 we spisu: De unitate eccles., právě tehdaž zhotoweném, nžjwá této přřpowědi: „U nich (haeretiků) se lidé wodau (křestnan) neobmýwagj, nébrž kálegj; nesnjwáť ona hřjchy, ale rozmnožuge,“ a g. w.

odstraniti náleželo. Hlavnj propowěd mohla teď sauslowně (synonymicky) kladena býti, a zahrnowala ohogjm způsobem, gjmžto gi Cyprian w spisech swých wygádřil, gednu a tauž wěc, ať si giž zněla: „Manus ipsi imponantur in poenitentiam,“ anebo: „ad accipiendum Spiritum sanctum.“ —

Z textů, obostranně wzatých, a historicky nám se naskytagjcjch, wyswjťá, že ta u obau stran nemilá otázka w základu swém dogmatická byla. I gakkoli z té základuj otázky, pro kázeň a řád cjrkwě giná, od tamté neodwisná, a gako pobočnj otázka následowala: do které totiž třjdy by bylo klásti lidj těch, genž k prawě cjrkwě přestupugj, do třjdy-li katechumenů čili pokánjků: nemohla přede onano od toho okamženj, kdežby se o prwněgěj shodli, dalšjho sporu předmětem býti.

Nenj pochyby, že ku powstánj a k průtahům tak neblahého rozporu přjčinu zawdal vznik a wzrůst Novatianismu. To však, až kam spor ten se porozšřil, widěti lze z listu Dionysia, biskupa Alexandrinského, (u Euseb. h. e. l. VII. c. 5.) když takto dj: „Štěpan se prohlásil, že nechce mjtí obecnstw s Firmilianem w Kappadocii, s Hellenusem w Tarsu, s biskupy w Cilicii, w Kappadocii, Gallacii, a w kraginách pomeznjch, gakož i s Afričany, proto že tito zuowu křtili.“ — Firmilian, potahmo na Kappadocko, Cyprian, potahmo na Afriku, byli náteľnými osobami w sporu dotřeném. Popudliwau i natrpčelau mysl obaudwau okazuge nám list Cyprianůw k Pompejowi, a Firmilianůw k Cyprianowi. Gegich náhled, čili osobnj zdánj, podpjralo se na záwadnj rozumowánj, gehožto náwěsti (praemissae), pro neklid a popuzenj i rozgřtřenj mysli, obadwa ani pochopili w stawu nebyli.

§. 22. Popuštění od hádky a odporu.

Spor ten zůstáwal po žesterých, při něm od Cypriana zhotowených dopisech, a třech w Africe držaných sněmjch, zdá se, gešě plněgěj zadržlů. Okolnosti času, a tudž nastalé protiwenstw Valerianské přispěly neywjce ku spokogenj hádky, genž pagednau ani wyrownána býti nemohla. Gako prostřednj mezi stranama zdjlel též nadřečený Dionys swé klidné zdánj s duchowenstwem w Řimě, s papežem Štěpanem, i s geho nástupcem *Sixtem*, gegž Pontius *dobrým* a *pokogným* knězem nazýwá. I ačkoli w té rozepři prudkých mezi stranama wřstupů se nenedostáwalo: nebyli tito přede s to, wypuditi tradicj apoštolskau, na niž se Štěpan mocně odwołáwal, ze starohylého vlastnictwj gegjho. Cyprian, gakž wjře podobněgěj gest, držel tu wěc za disciplináruj, Štěpan ale naskrz za dogmatickau, i neshodli se wespolek; awšak zwjtěžil u nich pokog

Kristůw, tak že mezi nima žádné neblahé odtržky nepowstalo; ač jinak, i po brzkém obaudwau umučenj, geště onde a onde od toho křtěnj k cjrkwí přecházegjcjch haeretiků docela puštěno nebylo; a mezi tjm po Asii leckde, u p. w Syrsku, gako drjwe, tak i potomně, té tradicj, na niž Štěpan se odwoláwal, po některý čas wěrně a stále šetřjno bylo.

Při obau stranách, w tak walném sporu gsaujcjch, nebylo dosti pewného stanowišť; a celičká ta wěc požaduge úplněgšjho swětla, gehož, z nedostatku zpráv historických, ani tuto přičiniti nelze. Některé různé přapowědi Štěpanowy, twrděgi snad pronešené, a dogjmawěgšj výrazy Cyprianowy neopráwnugj geště nikoho k wynošenj nenchylného posudku. Z druhé strany Cyprian s biskupy Africkými milerád obrátil, když wášeň se stišila; ano kterakým duchem při té hádce byl weden, naswědčuge sám ep. ad Jubaj., kdež, práwě tau dobau, co ten spor zdá se býti neyprudčegšj, t. r. 256, takto napsal: „My, pokudž na nás gest, pro haeretiky se neswátjme s kolegami a saubiskupy, s nimiž we swornosti Božj, a w mjru Páně wytrwati chceme, anť i apoštol wece: *„Pakli se komu widj swárliwým býti, myť takowého obyčege nemáme, ani cjrkew Božj. My se držjme lásky ducha, auwazu wjry a gednoty kněžské.“*¹²⁹⁾

Takowéto výrazy obdiwuge welice sw. Augustin, a dj takto: „Ona Cyprianowa řeč nenasycuge mě, řjtagjcjho gi opět a opět; takowátě lásky sladkost a radost, kterauž ona slowa přetěkagj“¹³⁰⁾ A nám také gest přestati na tom, co se tu i dáwnjm i nowěgšjm wěkům o Cyprianowi proněsti a sauditi zljhilo. My aspoň, wedeni nenepodobným, z celé geho mrawnj powahy činěným záwěrkem, máme za to, žeť we swém některakém poblanzenj rád se opravil, že to swé z prawdy wychýlenj statečným wjry wyznáujm a pro ni swé krwe cezenjm zase wyrownal. Takť saudil o tom i sám weliký

¹²⁹⁾ Při spisu: De bono patientiae, gegž k Jubajanu zároveň s tjm psanym odeslal, šlotě Cyprianu o to, aby rozsedliny cjrkwě, co přjčinau neblahého toho sporu sem tam se wyskytly, spjše zcelil a vyplnil, i prudčegšjch myslj u Afričanů w mjrném rozpoloženj udržel. I činj tu patrný rozdjl mezi křesťauskau a stoickau i trpěliwostj i filosofij. — Neginak, co se aučelu a přjčiny týče, zdá se, že powstalo s předešlým spisem i geho pagednánj: de zelo et livore. On sám se sice nikde o něm nezmjňuje; že však w celé době geho žitj nenj případu, za njmžhy whodněgi z péra tak wzácného bylo wygiti mohlo, gako byl čas dotčených rozporů o platnosti křtin haeretických: buď oběma těm spisům rok 256 wykázán, gelikož geden i druhý nemalau tehdaž potřebu sebe ohlašowal. (Wiz Čas. pro kat. duch. 1811. sw. 4. paged. I.)

¹³⁰⁾ Lib. 5. de bapt. c. 17.

biskup Hipponský ¹³¹⁾ slowútný kragan geho, a ngaw se negednan o Cypriana proti *Donatistům*, sporázel to nedůvodné zdánj gegich, i wywodil muže Božjho z nářku, gako by odtržce a rozkolnictwj gegich nadržował. Třebať že, co se týká křtin, gimiz od haeretiků přisluhowáno, poněkud s prawdau se minul; od lásky k gednotě, gegjžto středkem z wůle Božj Řjmská stolice gest, se předce neuchýlil. A toť práwě bylo, w čemž, gak wědomo, hlawnj wěc té rozepře mezi katoljky a Donatisty záležela. ¹³²⁾ Ta tedy některá lichost Cyprianowa učenj, (gež za nřenj kázně držel,) nezakládala se leč na wraucj lásce k cjrkwí, kteráž gednotu welela; a při tom k té gednotě zřenj nemohl sw. biskup dáti průchodu myšlence, že by se smělo nedostáwati udělenj křtu, osobau katolickau předsewzatého i wykonaného na těch, genžto z haeresj do lůna prawě cjrkwě ted' teprwa uwedeni gsan, ať prwé nikterak k nj nenáleželi. I byliby (dokládá sw. Augustin,) Cyprian buď na usnešenj úplného a wšobecného sněmu, neb na konečném výroku stolice apoštolské přestal, kdyby mu co takového bylo powědomo bylo. „Sicut multa erant, quae doctus Cyprianus doceret, sic erat et aliquid, quod Cyprianus docibilis disceret.“ — Že Cyprian s cjrkwj Řjmskan nesmjřeným nezůstal; že swé bludné domněnky se strhnul, a gj, gako by někaké mlžinky, podniknutjm smrti mnědlnické zaplašil i shladil, totě ztwrzeno svědectwj mužů, kterj w té příčině wšecku naši pozornost zasluhuj. ¹³³⁾ A sic ginak, také-liž by liturgie katolická gméno Cypriana giž záhy byla pogala w ten hlawnj oddjl swůg, genž *Canon Missae* slowe? —

¹³¹⁾ Ibid. c. 18. et 25.

¹³²⁾ S. Aug. ep. 48. ad Vincent. Donat.

¹³³⁾ Cfr Paciani ep. 2. ad Sympronian; S. August. serm. 312; Gregor. Naz. orat. 18. Gako ginj swatj Otcowé cjrkwijnj, tak i Cyprian, práwě snad i tudy, že někdy, ani nechťjce, gistau čáru w hádkách náboženských přebjhalí, w newšednj službě cjrkwí swé se propůgčili; ať prawdu negednu, geště pozatmělau, na wýslanj postavili, gi rozbjrali, anebo gi z ložegjš náuwesti (Vordersatz) záwěrkem wywoděnan, pewnými názwy nazuati. Tau cestau přišlo na to, že se zbystřil wtip bohoslowců, a co prwé rozhodnuto býti nemohlo, u p. učenj o tisjřileté řjši Kristowě, to potom za důstatkem wyhledaných půwodčitých svědectwj se rozhodlo. Tak byl i tuto sw. Otec náš, ani newěda, spolu přjčinau, že rozdjl mezi tradicj přesnau a nepřesnau patrněgi se ukázal, a že, coby wzhledem křtin haeretických Božská tradicj wěřili welela, ku konečnému rozhodnutj swěmu zraljm se stalo, tak že cjrkwě katolická, gak na sněmu Arlesském r. 314, tak i na Nicaegském r. 325, wjše zmjnné, od sw. papeže Štěpana na tu zádrhliwu otázku swatému Cyprianu dané odpowědi úplně přiswědčila.

Oddíl šestý.

Cyprian za Valeriánské w cirkwi bauře. (r. 257—258).

§. 23. Sw. biskup gako wyznawač.

Že Valerian na křesťanstwo, gemuž s počátku přiznaw býti se zdál ¹³⁴⁾, teprwa r. 257 ukrutnickau ruku napřahl, toť gest přijtati ne tak vlastnjmu geho přesvědčenj, ale spjše gakémusi zewněgšjmu wplywu. Cjrkewnj děgepisec Ewsebius gmenuge tu zvláště gednoho nematného dwořenjna, *Makriana*, kterýž cjsaře proti wěřejm popudil. Muž tento, gako přidrženec magie a křiwého w Egyptě bohoctěnj, též dle negedněch, gako náctelnjk tamněgšjch mačických obřadů, setkáwal se nemile s křesťany, kteří, gakž zkušenosť swědčila, swau nad neblahými d'asy vládaui wynikali, a ge z těl lidských, gimi posedlých, wypnzowali. ¹³⁵⁾

Takowáto křesťanům záwiděná moc mohlať snadno, k mačickému uměnj slauzeného Valeriana proti wjře Kristowě ozbrogiti. Bylo mu také o udrženj starořjmských obyřegů.

Tedy wypuklo hned s rokem 257 pronásledowánj, kteréž prwnj swau dobau způsobem méně krwawým se obgewilo; alespoň w Africe nezdá se, že tehďáž mnoho křesťanů muředluickau smrtj sešlo. Neyprwé dokročjno na ty, genž z nábožnosti na hřbitowech se scházjwali; pak počalo se s přednostami cirkwe, a wůbec s duchowenstwem přjčkě nakládati, tak že téměř wšecko z vlasti bylo zwypowjdáno. W ten čas padá úmrtj sw. papeže Štěpana († 2. srpna 257), gehož cirkew gako muředlnjka ctj.

Zatjm co se ukrutnjkowo wyřčenj w Karthagině čekalo, wyprawil Cyprian k wůli gakémusi *Fortunatu*, biskupu *Tuchaborskému*, swůg spis: *De exhortatione martyrii*, w němžto záwaznými texty biblickými lid k stálosti u wjře nabjzj, a k odolánj drauwým, naň tēkagjcejm wlkům geg ozbroguge.

I tehďáž byla to zásada vlády Řjmské, wyrwati obcejm gegich biskupy, aby pak tjm gistěgi na zmar uwedeny býti mohly. Wžácnosť, w které kwětl Cyprian, hyla tak weliká, že při nj ona, za Decia nezdařená zkauška obnowenj zasluhowala. Kterak při něm wšeliké práwnj dołazowánj, a na smrt ho odprawenj swůg

¹³⁴⁾ Euseb. h. ec. VII. 10.

¹³⁵⁾ Cypr. de idol. vanit.; ep. ad Donat; adv. Demetrian.

průchod mělo, o tom došly nás zprávy ¹³⁶⁾ negedny, z nichžto, a zvláště ze svědectví Pontiova, následujících bližších okolností se dozvídáme:

Dne 30. srpna r. 257 řeno Cyprianu před soudem prokonsula *Aspasia Paterna* císařské nařízení, aby se odhodlal k vzetí podjiti v bohocťený Římském. Swatý biskup srdnatě a zřegmě křesťanem i biskupem se býti wyznal; i mage delší řeč s prokonsulem, wece takto: „Gáť neznám bohů, krom gediného, prawého Boha, kterýž stwořil nebe i zemi, a cožkoli gest. Tomu Bohu my křesťané slaužjme, k tomu dnem i nocj úpjme za sebe i za wěcky lidi, i za blaho císařů našich.“ ¹³⁷⁾

Dále na otázku tuto: „Stogj-li pewně na swém?“ — odwece Cyprian: „Dobré, na poznání Boha založené stauj neproměnné gest.“ — Navež prokonsul: „I budeš-li tedy moci, gako wypowězenec, do *Kurubisy* gjeti?“ — „Budu,“ odpověděl biskup.

Potom welel mu Paternus, udati ze gména kněžj, coby gich tu koli bylo. Než Cyprian odkázal geg na zákon, císařem *Trajanem* wydaný, řka: „Dobře i spasitelně ustanowili gste we swých zákonech, aby udawaťd nebylo. Tedy ani gá kněžj těch wyzraditi a udati nesmj. — „Budeť pak lze po staniťjch vyhledati ge.“ — „Dámť gich dnes vyhledati,“ řekl Paternus. — Přegma mu řeč, prawil Cyprian: „Dle přjsného zákazu, aby nikdo samoděk se nendával, a ani twému nálezu se nezneljbil, nesměgj sami se udati. Dáš-li gich však hledati, wynagdať se.“ — „Wynagdať se skrze mne,“ opátíl prokonsul, a doložil, řka: „Držeti na gistých mjstech zbory, a nawštětowati společně hřbitowů se také zapowjdať.“ — „Čiň podlé sobě daných rozkazů,“ dopowěděl Cyprian.

Nedlanho potom (asi po čtrnácti dnech) octnul se muž Božj, gako wypowědenec, w Kurubise, genž bylo městerko seweroafrického kragiště *Zeujitana* zwaného, gehož zpanilé, wýslunné a zdrowé

¹³⁶⁾ Z ohledu na bližší okolnosti Cyprianowa wýslechu odwołává se popisowatel geho žiwota na nejstarší akta utrpení sw. biskupa, když takto dj: „Et ut, quid sacerdos proconsuli interroganti responderet, taceam, sunt acta, quae referant.“ (Pontius in vit. S. Cypr.)

¹³⁷⁾ O modlitbě za wrchnost světskau připomjnjaj sw. *Justin. M.*, po něm starožitný *Tertullian*, a g. — W aktách sw. *Achatia* čteme takto: „Auřednj Deciů mluwj k biskupu Achatiowi: Náležjť tobě milowati knjžata naše. — Achatius odpowjdať: A komuž to wjce k myslí gde, kdož císaře tak miluge, gako geg miluge lid křesťanský? Ustawičná i stálá dže se od nás modlitba za něho, aby na tomto světě prodlanženého wěku došel, národy sprawedliwanu mocj řjdiť, a těch neyklidněgšjch časů za swého mocnařowání po-žjwal.“ (Cfr Acta M.M. Ruinart. ed. Veron. pg. 157.)

položeny popisuge Pontius, kterýž, gsa gahnem biskupowým, stal se ted' i prowadnjkem z vlasti wypowieděného. W té sirobě nechybělo Cyprianowi té utěchy, která z křesťanských návštěw vyplýwá, anť se sausedy swými tudjž se obeznal. W ten samý den, co se tam uhostil, měl, gak sám swědčj, zázračné widěnj, gešto brzkau smrt gehu mučednickau z wůle Páně gemu předoznánilo. Dle Pontio-wa wyprawowánj kladl to sw. biskup, gakoby od Boha byl nawšjwn, a sám se o tom takto pronesl: „Mně, snem noňnjm gešto neobtěženému, ukázal se náramně weliký ginoch, a gá, gako bych od něho do saudnice, k sedjcjmu na saudné stolici prokonsulu weden, tam gsem se octnul. Ten, zhljdná mne, začal mi hued na tabulce ortel psáti, nechaw mne proti obyčegi newyslechnutého. Co by byl napsal, newjm; leč ginoch ten četl, ze zadu stoge, s welikau wšetečností, co bylo napsáno. I nemoha tn o tom ani hlesnauti, wytwáril mi, co na tabulce psáno, kynutjm swým: napřáhnuw prawici swau, na způsob širořiny gi roztáhna, i gakoby kohosi z pokuty odprawowal, taktě žiwě ljčil a dělal, čemu koli chtěl, abych porozuměl. W tom gá seznať, gakau smrtj mám se-gjti, prosil gsem o průtah, aspoň do druhého dne, co bych swých wěcj řádně pozprawil. Na opětnau prosbu mogi psal prokonsul zuowa na tabulce. Ač newěda, co napsal, saudil gsem z přjwětíwého gehu obličege, že byl hnut slušnau prosbau mogj. Tuť i ten ginoch, co mi giž džjwe způsob mého utrpenj powytwáril, zase mlčky a tagemně pokyna, i zawřenjm swé ruky dal mi to na srozuměna, že se mi lhůty až do zegřka propůgče.“ — Dle počtu Pontiowa byl w té gednodenuj lhůtě wyznamenán celičký rok, po kterémž Cyprian ze swěta mečem byl sweden.

To kormautliwé biskupa od stolice gehu odpuzenj a swobody mu odnětj, nebrániloť gemu, střjdati se při dopisech swých s přednostami cjrkwě Numidické, a s ginými mučedlnjky. Biskupové byli do rudnjch hánj zwypowjdáni, a na třech, od sebe rozdjlých mjstech k dobýwánj rudy odsauzeni. Pročež odepsáno také na gedn Cyprianůw, těmto uwězněncům doslaný cirkulár¹³⁸⁾ tré odpovědj¹³⁹⁾, gichž gednjm a týmž obsahem gest: Činěna Cyprianu djka a pochwala, že gim, muky trpjcjm, potěcha i láska swau ochotně přispěl.

Ze gména dotýká Cyprian dewjti biskupů, genž zároweň s mnoha kněžjmi, gahny a laiky w okowách wězeli, nemagjce ani oděwu, ani potrawy, ani postelj k odpočinutj od těžké práce, ku kterěz hitjm doháněni byli. Swatý biskup ge těšj wzhledem kygů, gimjž

¹³⁸⁾ Totiž ep. Nemesian. et ceter. M. M.

¹³⁹⁾ T. Responsum Nemes. etc., respon. Lucii etc., respon. Felicis etc.,

rány dostáwagj, aby se spokojili tjm, že křesťanům spása gegich ze dřewa krýže Kristowa wyniká; též při tom swém do rudnjch dolů odsauzenj aby se nediwili, anť sami, gako zlato a střbro gsauce, w tom staništi zlata i střbra se octnuli. I dokládá, řka: „Rozmilj bratrj! Ani to nemůže wašj náboženské wjře na ugmu býti, že se tam nenaskytá nynj kněžj Páně wolnost, obětowati, a *oběti božské slawiti*. Wždyť pak slawjte, anobř přiuášjte i drahau i slawnau obět Bohu, anť swaté Pjsmo dj: „Obět Bohu přjgemná, duch zkormancený: srdcem zkraušným a pokorným, Bože, nezhrzě.“ (Žalm 50, 19.) — I což pak Cyprian těmi slowy: „sacrificia divina“ (oběti božské), kteréž kněži w rudnjch horách, z nedostatku přjležitosti konati nemohli, rozumj, pakli ne obět nowozákonnj, obět mešnj? Ginak zagisté obět w *širšj smyslu*, záležejcej w konánj dobrých skutků, wšudy i w hornjch gamách obětowati mohli, a bez přestánj obětowali, gakož swědectwj gim dáwá Cyprian, gešto řeči zde naskrz setkané užjwá, a wece: „Tuto obět (o kteréž, Žalmista Páně l. c. zpjwá,) nstawičně slawjte; wyť dnem i nocj sami gste Bohu obětj učiněni; wyť sami sebe, co swatan a nepoškwrněnan obět přinášjte.“

K swému dopisu přiložil Cyprian pomoc na peněžjch pro chudě mučedlnictwo¹⁴⁰⁾, mezi kterýmž i panny a djtky se nalezaly.

§. 24. Cyprianowa smrt a sláva mučedlnická.

Takť stráwil Cyprian téměř celý rok u wyhnánj, anť ta powěst se roznášela, že by cjsař nowým rozkazem pronásledowánj zosťřili obmyšlel. Pročež kázal nowý prokonsul Galerius Max. Cypriana z Kurubisy zpátky powolati, a chtěl tomu, by prozatjm we swých zahradách pomeškal, aby ho měl na blzku, kdyžby loď s ostřegšjmi přjказы přistala. W krátce byl wšak z toho pomeškanj wybawen přjkazem prokonsula, welcejho mu, přesjditi se do *Utiky*, a tam samému na sebe ortel očekáwati. Raděno mu od přátel, aby k zachowánj sebe opět w autěk se dal. Než Cyprian, wěda, že powinen gest přjklad křesťanské srdnatosti lidu swému zůstawiť, a z Řjma gsa zprawen, že tam sw. papeže *Sixta II.* (6. srpna, r. 258) a pozegťj na to i gahna geho, sw. *Wawřince*, smrt mučedlnická uchwátila: podotkl o tom we psanj k biskupu *Sukcesso*wi; a pak w neyposledněgšj listu swém nabjzj osadu swau ku

¹⁴⁰⁾ Sám sice, gsa útlého citu, we swé epištole o tom se nezmiňuje; awšak uwězněnj wzdáwagj mu we swých odpisech díky i za duchownj potěšení, i za přispěnj gim ku pomoci w potřebách tělesných.

klidnému sobě potjuánj, ale pohanům do rukau se newydávánj. ¹⁴¹⁾ Sám zatjm měl se skrytě, dokawadźby se prokonsul do Karthaginiy nenawrátil. Tadjz odtrhl opět do swých zahrad, aby gisté před oblj-
tegem swé osady mučednictwj podstaupiti mohl.

Dne 13. zárj, r. 258 wyskytlo se tu, kdc Cyprian meškal, několik prokonsulowych lidj, kteřj, wzawše ho k sobě do wozu, téhož dne k weyslechu geg wezli. Že ale nastáwala noc, swěren gest sw. biskup gednomu z prokonsulowych služehnjků. Pontius klade to za zvláštnj řizenj Božj, že ten zázračně gemu předukázaný den usmr-
cenj teprw nastati měl. Ten-li by nastal, ani sám tyran by gehu utracenj odložiti byl a to nebyl.

Powěst o přjtomnosti welectěného biskupa rozhlásila se brzo po městě. I sešlo se množstwj lidu, a obkljčili dům, w němž pře-
nocowal. Mezi wěřjcji stáli tn i pohané, a nikdo z přjtomných ne-
podržel duše chladné, anoť ten horliwý a mužnau wýmluwnostj na
gednotu cjrkwě, wšem widitedlné, gakožto na wěc potřebnau, ukazujcjj
pastýř zobrazowati se nepřestal na milostném obličej Cyprianowu,
až i ten swatě tauhy, po rozšjřenj cudného w cjrkwě ducha, obraz
a wzor při něm se nadmýtal. Swau neuchylnau lásku k swatě kázni
osvědčil biskup i teď, chtěje tomu, aby skrze wěrnau dohljdku
k těm, co se ani w noci nerozešly, w zástupu se nalezajcjjm pan-
nám uchřana přišla, a aby nižádné neslušnosti tropeno nebylo.

Nazegťj, tedy dne 14. zárj, r. 258, byl weden Cyprian u
prostřed shluklého lidu; a přišed k sandnici, i nemoha hned před-
puštěn býti, odpočinul sobě na sedadlu bjle pokrytém. Tu podáwal
gakýsi muž, býwalý křesťan, teď strážnj prokonsulnj, biskupu
suché šaty, (snad proto, aby spoceně raucho mučednjka Božjho za
wzácny ostatek sobě uchwátit). Cyprian odehnul geg těmito slowy:
„Hleděli bychom prostředků proti nesnázm, co snad gen na dne-
šek potrwaj!“

Na to byl před prokonsula předstawen i tázán: „Gsi ty Thas-
cius Cyprian?“ — „Gá gsem to,“ byla odpověď biskupowa. —
„Gsi ty papežem (papa) a wůdcem prozluklého zástupu tohoto?“ —
„Gsemť owšem.“ — „Neyswětěgšj cjsařstwo káže ti přigmani ob-
řadů wjry řjšské.“ — „Toho neučinjm,“ — odwece biskup. — „S gi-
nau se potaž.“ — Cyprian zase: „Koney, což konati máš; netře-
bať potazowati se při wěci tak sprawedliwé.“ —

Po té prokonsul powstal, a ač bezděky, wynesl muži Božjmu
ortel tento: „Dostis dlanuho w bezbožnosti žiw byl; dostis dlanuho

¹⁴¹⁾ Prawidlo cjrkwěnj, na něž tu a ginde Cyprian ukazowal, znělo
takto: „Surti se nebogte; ale ani w nebezpečnstwj opowážliwě
nelezte.“

přewrhlau zběť lidskau k sobě přiwinowal, na božstwo Římské a swaté zákony gehu newražil, tak že ani ta zbožná i weleswatá kněžata, množitelé říše, Valerian a Gallien, swému náboženstwj tebe zjaskati nemohli. Budiž tedy, gako zaťjnatel a půwodce wšech nešlechetnostj, wšem k výstraze, gešlos ge přezlopášně k sobě připogil. Dobro kázně krwj twau hudiž uchowáno! — I dokonřil slowy těmito: „Widělo se Thascia Cypriana mečem stji.“ — Načež odsauzenec: „*Chwála Bohu!*“ odpověděl. ¹⁴²⁾

Opodal od města přihrnuli se na gednu, stromowjm porostlau rowinu, s biskupem odsauzeným řetuj průwodcowé. On sám swrchnuj swůg šat odložil, a padw na kolcna swá, se modlil. Potom wstana swlékl i dalmatiku, a dal gj gednomu ze swých kněžj, gichž-to přispěuj k zawázánj sobě oťj použil. Stoge tu w lněném obleku, když kata přicházegjegjho uzřel, kázal, aby mu pětmečjtma kusů na zlatě wysázeno bylo; kat třesaucjma rukama swatau hlavu biskupowu mečem srazil.

Tělo gehu, drahau krwj střkagjegj, obkladli křesťané rauchy swými, chtjce, aby s prstj se nesmjčila, a tudy neoblaciněla.

A tak bylo to téhož dne, ne však téhož roku, anť za podobný bog wedlé sw. papeže Kornelia († o šest let dřjwe, 14. zárj, 252) dokonal i Cyprian podobným mučednictwjm, gjmžto, pokud historie swědčj, z biskupských w Africe krwoswědků on sám prwnj byl korunowán.

S pohřbem mrtwého prodlelo se až do noci; tu přátelé gehu při silnici *Mappalské* hrob gemu wyzdwihi, a při rozžžatých pochoduňech geg pochowali. W krátce na to zdelán gest oltář na hrobce sw. mučedlnjka, o němž sw. Augustin ¹⁴³⁾ dotýká, „*stolem Cypriana*“ geg nazýwage, i o dwau, ke cti onoho w Karthagině ustáwěných chrámjch připomjnage.

Nedlauho na to, anebo snad giž té doby, gest po weškeré *Italii*, zwlášťe w Římě, slawenj weyroňj sw. Cypriana památky zawedeno. ¹⁴⁴⁾ *Bucheriůw* kalendář o tom naswědčuje, když dj: XVIII. Calend. Octob. Cypriani Africae, Romae celebratur in Callisti (die).

Ani u ostatnjch Europegských národů, gjmžto giž za swého žitj platně byl poslanžil, newyhasla pamět gehu. Strany osad Španielských a Gallických to děgepis cjrkewnj zřegmě oswědčuje. ¹⁴⁵⁾

¹⁴²⁾ S. August. serm. 309.

¹⁴³⁾ Serm. 310 et 311.

¹⁴⁴⁾ Cfr S. Petri Chrysologi serm. 129; ep. ad Sever. ult. lib. 8. Variar. Cassiodor.

¹⁴⁵⁾ Cfr Aur. Prudent. Clemens hymn. 11 et 12; Missal. et Breviar. Mozarabic.

Co se týče Gallic, že tam náš svatý biskup negen na poradu hráu, ale i starodáwnj důvěrau počtěn býwal, to průwodno gest z oné starobylosti, dle kteréž od swátku sw. Cypriana až do adventu běžejcej neděi počítáwano.¹⁴⁶⁾

I východčané rozhlášowali geho gméno chwalně na swých sněmjch cirkewnjch, a hlawně r. 431 na všeobecném synodu *Efeském*.¹⁴⁷⁾

Wyslanci *Karla welikého*, wracejce se hořejšj Afrikan domů od *Haruna Alrašida*, dostali swaté ostatky Cyprianowy darem, a uložili je slawně we francouzském městě *Arelatě*. Za *Karla lysého* octnuly se w opatstwj *Kompiegnenském*, až na gednu částku, která prý do *Benátek* darována byla. Dobau potomnějšj vykázáno mjsto drahým ostatkům sw. Cypriana, Kornelia a Coelestina w měděnné rakwi kostela *Rosnayského* (ecclesia Rothnancensis) we *Flandrii*, blíže *Oudenarde*.¹⁴⁸⁾

Cirkew katolická koná památku sw. Cypriana, biskupa a mučedlnjka, zároveň s onau sw. Kornelia, papeže a mučedlnjka, podle Řjmského kalendáře dne 16. zátj.

§. 25. Přehled a slowůtnost geho spisů.

Ač nikdo ze staršjch katalog spisů Cyprianowých schwálně nezhotowil, předce se od mnoha nowějšjch učenců za přesné geho práce gednohlasně uznáwaj tyto: I. *Trí a osmdesát listů*; gakoli negeden z nich od duchowenstwa Řjmského, od swatého papeže Kornelia, i od giných osob saukromnjch, w té zbírce se nalezá¹⁴⁹⁾. II. *Dwanáctero pagednánj*, a sice: 1. O bágečném bohoslowj. 2. Troje knihy swědectwj proti židům. 3. O kázni panenské. 4. O gednotě Cjrkwe. 5. O padlých. 6. O modlitbě Páně. 7. O moru.

¹⁴⁶⁾ Vide Liturg. Gallic. lib. 3.

¹⁴⁷⁾ S. Gregor. Naz. serm. 18.

¹⁴⁸⁾ Cfr Victor Vitens. de persec. Vandalic. lib. 1. c. 5. Ruinart. Act. M.M. ed. Veron. pg. 203.

¹⁴⁹⁾ Wlastně tak slauti zasluhujcij listowé wětšjm dílem swým, a i některá pagednánj dle swého historického obsahu, a co do gádra, giž při žiwotopisu sw. biskupa nám se naskytla; pročež s ostatkem gich samých, cožby zde nemjstné bylo, se nezanášjme, ale toliko ty wybranějšj, a sice w anplnosti gegich, tuto málo níže podáme. — Nezachowáno však nám všech Cyprianem psaných listů, a aspoň gedna osmina gich posud se nenalezla. Oni zmiňuge se o třinácti psaných, k duchowenstwu do Řjma odeslaných, z nichž my geště gen sedm co zůstatek chowáme. (Cfr ep. 14. 12. etc.)

8. Na Demetrianu. 9. O dobroděgstvěj a o almněně. 10. O ťarliwosti a zěwisti. 11. O uěitku trpěliwosti. 12. Na Fortunatu o wzbuzowaněj k smrti muěednickě. Ta ted' wyěteně děla, co do celosti a pěsnoty swě, nemohau sluěně w pochybnost wzata běti, gelikoě knihy rukopisně, po těch neystarějch *Anglickěch, Franchěch, Wlaskěch a Germanskěch* listowněch chowaně, w tom sauhlasj, ťe ona naěemu swatěmu biskupu a muěedlněku pěrěněleěegj. Sw. Jeronym a sw. Augustin se na ně tu onde w knihěch swěch odwolěwě. Koneěně i sw. Pontius, gahen a ťiwotopisec Cyprianěw, na obsah aspoě těch swrchu gmenowaněch pagedněnj patrně narězj, aě ťstupek biskupa swěho oměauwage, takto dokělědě: „Finge tunc illum (Cyprianum) martyrii dignatione translatum, quis emolumentum gratiae per fidem operantis ostenderet? Quis virgines ad congruentem pudicitiae disciplinam, et habitum sanctimoniam dignum, velut fraenis quibusdam dominicae lectionis coěrceret? Quis doceret poenitentiam lapsos, veritatem haereticos, schismaticos unitatem, filios Dei pacem, et evangelicae precis legem? Per quem gentiles blasphemi, percussis in se iis, quae nobis ingerunt, vincerentur? A quo christiani mollioris affectus circa amissionem suorum, aut, quod magis est, fidei parvioris consolarentur spe futurorum? Unde sic misericordiam disceremus? Quis livorem de venenata invidiae malignitate venientem dulcedine remedii salutaris inhiberet? Quis martyres tantos exhortatione divini sermonis erigeret? Quis denique tot confessores, frontium notarum secunda inscriptione signatos, et ad exemplum martyrii superstites reservatos, incentivo tubae coelestis animaret? —

Ty nadepsaně sw. Cypriana knihy smyslem takměě nebeskěm wanau, a wějm prěwem klěnoty wjry, bohatěm skladem uěenj o tradicj a kězni katolickě, anobrě i těmi wzěcnostmi slauti mobau, kterěz negen do sauwěkěch udělostj sahagj a ge ogasěngj, ale i nowěgějm wěkěm gako zrcadlo gsau, w něměito wzhlědnauti se byloěby i něm pěrewelmi něěiteěno.

W tak zwaněm stědowěku obchězelo negedno, arcěi i nepěrsně, dělo pod gměnem spisn naěeho sw. Cypriana něeněy swět, n. p. de disciplina, et bono pudicitiae, de spectaculis, ad Novatianum haeticum, de cardinalibus Christi operibus, de aleatoribus, de montibus Sinae et Sion, de singularitate Clericorum, expositio symboli Apostolorum, de incredulitate judaica, de duplici martyrio, de duodecim abusibus seculi, confessio Cypriani, etc. etc. Tyto wěak spisy pěi zkěněnj kritickěm neobětěly, proto ťe w nich, wedě negedněch anachronismě a cizjch slowěj, i sloh něramně se liěj, a tu onde, nerci-li na naěeho spisowatele, ani na sauwěkěho swěho pěwodce neodkazuge. Toliko geěě dwěma něeněm Frantiěkěnděm, Missoriowi a Molkenbuhrowi, widělo se pěsnotu několika těch, na kětiny haere-

tické se potahugjcjch psanj, za wěc pochybnau klásti, a za djlo od Donatistů podstrěné ge wyhlásiť. Než oba mužowé ti, setkáwagjce se při swých důmyslech s Tertullianem, Klementem Alex., Ewsebiem, a sněmem Synadským i Ikonským, nemohauť rozumně odporowati, běřeme-li wětšj zřetel na tyto ctihodné swědky starožité, nežli na mnohem nowěgšj důmněnk u gegich. Wždyť neobogowal, alo gen na okamžik zdál se tam Firmilian a Cyprian we psanjch, w ono podezřenj nepřesnosti padlých, obogowati ne tu autoritacj, nébrž některau zvláštnost Řjmského papeže Štěpana, gsa wždy gin dy tjm neyhorliwěgšj práw swaté stolice zastawatelem.

§. 26. *Wplyw literatury Tertullianowj na Cypriana, i geho známost Pjsem swatých.*

Na tehdegšj obzorn literatury cjrkewnj, pokud o tom saudití umjme, neobgewily se našemu spisowateli leč spisy Minutia, Felixa, a Flor. Tertulliana. Z onoho gen maličko použil, a w knihu: de idolorum vanitate přigal. Podstatněgi wšak wprawil se do mnoha spisů Tertullianowých (nar. ok. 160 † ok. 220.): i uhnuw se gakési, zde onde u tohoto kragana swého pánowité přjsnosti a čpěgjcj satyře, trpké ironii, a odrywkům s nucenými protěgšjinami, též odwážným obrazům, sotně hledaným přenosům, alliteracj a wřazům méně wyblazeným, s těmi cudněgšjmi stránkami a propowědmi geho tak se obezual, že, co do podstaty, we swé spisy ge mjsil; ač s neswětlymi city geho nikde so nepotkal, aniž pro něgaké neobyčgné přechody řeti, pro přepiatu sanstawu, gakauž Tertullian swé pomysly osnuge, wýtiky zaslanžil. Uměť zagisté Cyprian ty zajmawěgšj stránky oněch mistrowých ¹⁵⁰⁾ kněh, hez ubljženj prawdě, we swé literárnj práce wetkáwati, podoben gsa dobrému stawiteli, genž mage dosti klandného stawíwa, břewny zle tesanými, a krowy nepřjměrnými stawbu swau nehyzdj. Wůbec počjná si Cyprian nad Tertulliana středněgi, wybrauseuěgi a wljdněgi. Plodům geho liternjm nikde nechyb potřehná štáwa, a gazyk geho plyne, gako studnice wody řisté; i weškerá snažnost při něm cjlj ku powzřýřenj swaté naděge pewněgi, nežli při Tertullianu, montanistských snů, a mnohých ducha přepiatostj neušedšj.

¹⁵⁰⁾ Sw. Jeronym in Cat. Script. ecc. wyprawuge takto: „W gednom wlaškném městě, gménem Concordia, naučil gsem se gakéhosi Pawla znáti, genž od býwalého pjsaře Cyprianowa, teď šediwého kmeta, slychal, že Cyprian neopominul ani gedneho dne čjtati Tertulliana, řjkáwage k onomu Pawlowi swému: „*Podcy mi mistra,*“ t. Tertulliana.“

O zvláštních podobnostech mluwozpůsobů na straně obogj neře-
bať tuto podotýkati; jen tolik buď připomenuto, že Cyprian nenj
leč w těch věcech, gimižby mravy křesťanské vzdělati se mohly,
Tertullianowa pjsmnicktwj napodobitelem, a že se při swých,
neywjce ze stanoviska *praktického* obraných předmětech žiwěgi
a wraucněgi pronášj, wkusněgšjm a ušlechtilegšjm řečnitelem. ¹⁵¹⁾

Ginā, důležitěgšj otázka gest: Kterak se stalo, že tak boha-
tě *citáty biblickými* giž ty prwotné spisy gehu zawjwagj? — Tu-
šjm, stať tu odpovědjti tolik, že Cyprian dle svědectwj Pontiowa
giž gako katechumen pjsma swatá horliwě čjtal, a tudy, kam by se
wůle gehu kloniti měla, s welkým prospěchem poznáwal. Oně bez
wšetečného hlaubánj ustrnul na tom, že skrze pjsma sám Duch
swatý wěge a mluwj ¹⁵²⁾; že se gimi, gako čistobožskými zdrogi,
žjzeň hasj ¹⁵³⁾. A odtud gest ta plápolawá milost, ten nebeský smysl,
genž wnitřek gehu pronikal; odtud to čisté mléko prawdy Božj,
z něhož, co z nepřebraného pramene, swým duchownjm kogencům
podáwal, a mnohá křiwowěruá i rozkolnická srdce k blahu gegich
wěrně zacelowal. Odtud ta důwěra, gjžto požjwal při lidu sobě swě-
řeném; též ta opravdowost, při kteréž se ho i anhlawnj gehu ne-
přátelé takřka báti museli. Odtud ta tichost s neuchylnostj, ta po-
kora s biskupskou sebe samého wážnostj. Oně uměl naskrz wy-
trwati i wážný i weselý, a bez newrlosti přjnsný tak, gako bez sla-
bosti mjrný. Wzácná postawa, wážný oblek a dogemné gehu wze-
zřenj welely účtu takowau, kteréž ani odpjratí lze nebylo.

Gemu giž hned při prwotínách učené práce, kterau s rokem
246 započal, na tom wšeccko záleželo, aby řjždě se přjkladem gi-
ných swatých Otců cjrkewnjch, že zákon starý s nowým co ney-
aužegi slaučen gest, ukázal. I nebyloť mu než widěti a swatým čj-
tánjm na to přicházeti, že nowé umluwy zakladatel, Kristus Pán
každému, we zpytowanj pjsm skromnému a srdečnému, buď kde
buď, w austrety kráčj, až i tam, kde by ho ani nehledal; u p.
w proroctwj Isai. 59, 1; 53, 1; 66, 1. Co se zde od proroka při-
pomnuá, *rameno a ruka* Božj, toť Cyprian o Kristu Pánu, pro
wykanpenj naše wčlowěčeném, chce rozumjno mji. Tudyť nastu-

¹⁵¹⁾ Ostatně kdokoliw žádá, aby se mu wšeliká myšlénka spisowate-
lowa, gako z čerstwé šlupiny co neygádrněgi wylaupla, tenť w *ori-
ginálu* spisy gehu čjtati musj. Neboť wůbec wjme, že autorowy po-
mysly, w giném oděwu naskytnuté, nemálo na swé auplnosti a ži-
wosti tratj a w prwotinné gadrnosti a určitosti wjce neb méně
chábnau.

¹⁵²⁾ Lib. de opere et eleemos.

¹⁵³⁾ Lib. 1. Testim.

puge sám, nelze-li mu cestou přímo-vykladačnou přímého a určitého smyslu nebo významu literárního najíti, cestu allegorie a výkladu duchovního. Ó kéžby se mu i k zhotovení komentáře na písmo svaté pohody a chvilu bylo dostalo, gesto praktickému duchu jeho, při té, která měl, zběhlosti v řečtině, snadno bylo, s hogným prospěchem dle 70ti tlumočnicků překládati, kterékoli biblické pravdy pro skutečný život církevní rozvínati a utvářiti, anobrž -nad jiné, až tak dím, pauze od přemyslného směru vykladače, jakýchž nemálo měla církev Řecká, zřegměgi poukázati, že všeliké písmo Boží geden má ráz, totiž ráz lásky a gedenoty w Bohu.

Sw. Caecilia Cypriana,

biskupa Karthaginského a Mučedlnjka

SPIŠY.

I. List k Donatowi. ¹⁾

O b s a h.

Cyprian přislíbil Donatowi, že s ním o věcech božských porozpráví. Gsa žetně z toho upomeant, činí své připovědi zadost. Wyprawuge též historii svého na wju obrácení, dále líčí o surowosti a neladu tehdejších časů pohanských. — Potom mluví o veliké ceně pravého křesťanství; a konečně ke zvláštnímu téhož sobě oblibowání Donata nabíjí.

Caecil Cyprian Donatowi pozdravení wzkazuje.

Dobře napomínáš, Donate rozmilý! neboť i já na svůj slib se pamatuji, i k splnění ho chvilu tato gest neupřijmám, kdežto při zbírce wina, tu, když se rok ku konci chýlí, s obyčejným a určitým příměrem každý uwolněný duch rád se setkává. Místo se také s časem shoduje, a při podzimním libovětru otvírá se i zahrada s wděkem svým nám k milému smyslu pěstování. Lahodně tu, howořením čas trávit, a jako z kratochvil, s vyšším božských zákonů poznáváním wespolečně se zaměstnáwati. I posadíme se tamhle, aby ani neswěcenec k naším rozmluvám se nepřikradl, ani neskromný hlučná řečedí powyk nás newytrhowal. Ta ukrywka naše i různá i klidná gest: réwové tu gsa, a kolem úwazů wisutá mláď po drzebných tyčkách se winan; tuť i z winného listu sklenutá podsň nad námi. Blazeť tu w náhledech svých wzájem se zdíletí; a gelikož na štěpí a réwí winném oři své

¹⁾ Pamel, Rigalt a Pearsonius chtějí tomu, že Cyprianowo s Donátem seznámení nepowstalo leč od řečnické školy, kamž obadwa w též čas na učení chodili. Může však býti, že k onomu spřátelení přičinu zawdal Karthaginský kněz Caecil, genž obadwa z bludu pohanského ku prawdě křesťanské přiwedl.

paseme, béře i duch náš swau potrawu z toho, cožkoli zrakem a sluchem chápá. ²⁾)

Než ty dbáš toliko o přátelské vyražej, toliko o vybraušenj slohu; ty gsi giných půwabuých wěcj uehrubě pilen, a zrak swůg na mne toliko upjráš; tyť i tělem i dušj wěceek gsi na posluclu, a to z lásky, kterauž mne milugeš. I řchož medle a mnoholi dáť se tu z mé strany pro tebe očekáwati? Můg chatrný a dosti obmezený náhled slibuge gen skrownické owoce, a gako té bugně urostlé půdě klasů, takť i mně wýmluwnosti se nedostáwá. A wšak pustjm se w to, seč sjla moge bude, anť i ta k mluwenj látka whod mně padá. Na saudech a z řečnických lečenj nechť slowný a wýmluwný gazyk wrtkau ctižádostj se rozestjrá; tu, kde o Pánu Bohu řeč gest, ztwrzuge wjru gen pauhočistý a upřjmný hlas, řiny skutečnými, ne wšak mocnaumluwy přjstrognostj. Poslyš tedy ode mne, ne to, co zdobného, ale co silného; ne to, co šperkowného a lidské uši lektagjcjho, než cokoli božskau milost welchj, a prostičkým i neljčeným wýrokem prawdy gest. Poslyš to, k čemu dřjwe ucjtěnjm, než učenjm přicházjme; to, což s nižádnau enahau skrz daleké časů okliky se nezbjrá, ale co bugará milost s uspjšenjm swým naskytá.

A.

Gáť seděl we tmách a w temnostech nočnjch, a na wysokém swěta moři, sám sebe neswědom, od prawdy a swětla vzdálen, nepewným šlapotem gsem se motal. Při tehdegějch mrawjch zdálo se mi býti nezwratnau tjhotau, co mi dobrotiwý Báh k spáse mé přisljbil; že by totiž kdosi znou zrozen, že by kaupelem spasné wody ³⁾) w nowě ožiwen, kým prwé byl, z toho swlečen, a při té

²⁾) Tyto i giné wěci w přjtomném listu mohlyť arci bez množenj a kwětowanj slow powěděny býti, gakž sw. Augustin de doctr. christ. L. 4. cap. 14. tušj, genž ty a podobné sličnosti a řečnické šperky w rozprawách duchownjch, až i tuto Cyprianowu swětskau wýmluwnost hauj. Awšak Cyprian byl tehďáž, když tak psal, t. g. r. 246, geště nowáčkem a wjře, a pozděgi takowýchto u něho ozdůbek gen pořjdku se nalézá. Ostatně Makarins Mntius (in praef. ad carmen aunm de triumpho crucis) zdá se nemjti neprawdu, anť wece: Negare non ausim, eam esse divinarum rerum vim, atque dignitatem, ut nullo stylo assequi possimus; non ita tamen remotam esse censeo, ut Camoenis inaccessiblei rear. — Gen nesmjme mysliti, gakoby wywčžená budowa rhetorické mluwy a kwětowaných slowcj katolickým doğmatům cosi wzhlednosti naskytala.

³⁾) Bez ugny smyslu na mjátě slowa: křest, klade sw. spisowatel: „Lavacrum aquae salutaris“; a málo nž: „unda genitalis“; tušjm, dle přjkladu Efes. 5, 26., a Tit. 3, 5.

samé swé lepence w duchownjho čłowěka přetwořen býti mohl. „I kterakž možné takowé proměněnj — řjkáwal gsem — aby hned a w tom okamihu swlečeno bylo, cožž, aneb čłowěku neginát než přistwořeno, a co we swé poloze se giž skřemenilo, anebo pradawnau tau zwyklostj se w přirozenilo? Ó zagisté! toť zakotwilo se mocným a hlubokým kořenem! — Anebo naučj se spořiti ten, kdož zprwu při anuprawných kwasech a bohatých weřezech čas tráwil? Čili wezme na sehe halenu sedlskau ten, kdož we skwostném obleku, w zlatě a w šarlatě se blýskal? Giný zas co w liktorských úsluhách a poctiwostech se kochal, kterakž hude žiti gsa bezúradný a neslawný? A gečtě giný, an klienty swými obstupowán i množstwjm družiny byl proslawowán, zdali za muku sobě nepoložj, žiwot swůg w samotě tráwiti? Čłowěk zwážnilý nemjwat žádného stanu, aby geg wjno k opilstwju nelákalo, peycha nenadřmala, hněw nezažehal, drawost nebaučila, rozljcenost nebodala, ctižádost nedráždila, wilnost neosedlávala.“

Toť gsem sám u sebe rozgjmál. Wěk můg předešlý přemnoha ecestnými zásadami podmaněn; a gá, gakožto wězeň, kudy wywaditi newěda, i zmožen gsa těmi, doma ke mně přilnulými hrjchy, pořád gsem dřepěl, a zauřage nad budaucnem, s neřestmi swými gako s důvěrnými přátely gsem se pěstowal. Když ale nowé narozenj wodau spasnau ty předešlého žitj mého skwrny obmylo, a w čisté prsy ten gasný a přesný paprsek s hůry se spustil; když gsem skrze druhé narozenj, gako nebeským duchem odušewněl a nowého čłowěka oblékl: tuť ayhle! diwným způsobem wšecky mé pochybnosti zmizely; co bylo zawřitého, zotwjráno, co temného, ogasněno, co nesnadného, usnadněno. Gát i to umožněné býti widěl, co se mně dřjw nemožné zdálo; gá počjnal nablžeti, že, co gsem koli pozemského do sebe měl a z prawdy wýstupného, to gen swětem páchlo, a že djlo božské gest, cožbykoli duch Božj ožiwiti ráčil.

Tyť dogista wjš a zároveň se mnau poznáwáš, čeho to, genž se w nás dálo hrjchůw umrtwenj, z nás sňalo, a co tu ku šlechtnosti obžiwenj nám zgednalo. *) Sám gsi toho swědkem; nic se tjm newychlaubám, protože samochwalstwo i ohyzdné, i hnusné gest; ačby to ne samochwalstwem, nýbrž wděčným citem slauti mělo, že čłowěk ne za lidský, ale za Božj dar welebj, cožkoli dobrého gest; že dřewněgých swých win křehkostem a nedopatřenj swému příkládá, potomnj wšak při sobě neauhonnost wjře připisuge.

*) Gestli ta o *účincjch sw. křtu* Cyprianem pronešená slowa: *mors ista criminum, uita uirtutum* — zdrawě nwážjme, shledáme býti ecestným to tñenj nekatoljků, žeby se, přj, tau swátostj hrjchowé neanjmali, ala toliko zastjrali, či přikřýwali.

Božskéť to, božské to djlo, cožkoli můžeme. Odtud gsme žiwi, odtud k sjle přicházjme, odtud k wolněgšjm výletům dušewnjm se uzpůsobugeme, a žigjce na tomto světlě, giž předcitem swým na onen wěk se kogjme. Gen ať házeň neauhonným mrawům našim po boku krátj, aby Pán, genžto wylitj swých nebeských milostj nás owládl, ať se mu nábožně propůgřugeme, déle we schránce srdce našeho přebýwal, a tak aby ani ubezpečilost zdrogem nedbalosti se nestala, ani onen starý nepřjtel k nám znouu se nepřilaudil.

Gestli tedy cestau newiny a sprawedlnosti pewným krokem staupáš, k Bohu-li ze wěj sjly a moci duše swé se přiwinugeš, a tjm zůstawáš, kým gsi býti začal: pozjskáwá to twé swobodstwj w též mjře, w které se při tobě milost sama přispořuge. Dogista, přjgem darů pozemských nestogj ku přjgmu nebeských zbožj, leč w poměře zhola nestegné. Duchť to gest, co se hogným tokem wyléwá, a nižádným řečištěm se neanzj; onť netrpj těch hrázj, z nichžto by, co z wytknutých mezej a cjlů swých, dále se neřinul. Onť se pořád ku předu žene, až i praudem w nás přetéká. Gen po něm srdce naše žjzněg, gen se mu otwrej! Co bude při nás wnjmawosti wjry, tolik nepřewážených milostj našerpáme. Odtud giž i mocni gsme při swém, gak slušj, čistoty milowánj, při bezwinném swědomj, při slowu i skutku neljčeném a způsobu bezpokrytém; mocni gsme, bychom wšecku tráweninu hrjšnau ku počěše trpitelů neškodnau učinili, rány zblandilých dušj nawrácenjm auplného zdawj zacelili, rozdwogenců k gednotě, násilnjků k pokogi, diwochů k tichosti nawodili; odtud můžeme i oněch nečistých a těkawých duchů, co se k zábubě dušj w tělo lidské pohřžjili, mocnan pohrůžkau k wyznánj přinutkati a pryč wymjtati. Odtud my tepagjce gich, přjkře na ně dokročugeme, gich do úžiny whánjme, lkagjcjch a upěgjcjch k wětšjm mukám z těla wykljzjme, ge takřka bičugeme, i ohněm trápjme. I býwá to tak bez ořitého swědectwj; mučidla tu sic podlagj, tresty wšak na gewě gsau. ⁵⁾ Takť nabýwá i žiwot náš duchownj skrze to, co gsme (gako křesťané) býti počali, wolněgšj činnosti; ginak ale, ať gsme tělo, tuto lepenku swau, dosud nezaměnili, duchownj wýhled náš tjmto wěkem, co mrákotau, se zatahugé.

⁵⁾ Giž starožitný Tertullian († ok. r. 220). Apologetic. c. 23. píše, kterakau moc měli křesťané nad demony, tak že tito za upotřebeným exorcismem z těl lidských netoliko wygiti, ale i prawdě křesťanské před přjcejm se tu přjtomným pohanstwem swědectwj dáti musjwali. — Co že tedy o gsaučnosti *zlých duchů*, aneb o wšeli-gakém gich na člověka wplywu, mělibychom pochybowati? Čtč-mež gen w pismě swatém, a uwažugme zdawě tradicj, o tomto

Ó gakať to mohútnost, gak silaj to aučinkové ducha lidské-
ho, když všem žiwota wezdegějho skwrnám gednak wychwácen,
obmyt a očištěn gest! Tolikéž ubezpečuge se i při mnoha náwa-
ljch odpůrce swého; a tudy přicházej gešť k takowé sjle a stálosti,
žeť i nade wšjm ljtého nepřjtele wogskem rozkazowáchnau vládu držj.

Aby však prawda swětlegi se okázala, a důwody o milosti
Božj gasněgi wynikali, při swjtidle tebe provedu, mrákotu s oťj
twých segmu, a temnosti mlhau obestřeného swěta tobě okázi.

B.

Nuž tedy představ sobě, gakobysi byl na samém ney-
wyššj hory wršku, i shlédni wěci pod tebau položené, a všech
nešwar pozemských prázdnen, ty chumele, a ty tuto kolotawé wichry
zrakem swým bystře probjhey. Tuť politugeš gistě swěta tohoto, a
sám sebe pamětliwěgěj, i k Bohu wdětněgěj učiněn, že gei tu-
dy wywázl, radostj zaplésáť. Shlédni dolů na ty silnice, lotrowstwem
znepokogené, na ty moře rozbognictwem zakljčené, na ty wogska,
s hrůzau krwawau wšady položené. Swět slizne tau obapolnj krwj.
Páše-li kdo wraždau sám o sobě, toť mužebogstwjm, ona-li se wogensky
děge, toť rekowstwjm gmepowáno. I to hrozné ukrutenstwj při zlo-
stech wcházej zároveň s newinan w netrestánj. Giž pak poobrať zrak
swůg i na města. Shledáš tu to množstwj, kteréž weškerých samotin
teskliwěgěj gest. Tam se otwírá žerměrna, aby kochala krew lidská
bažné po nj oři; krew, ku kteréž tu pokrm silný gest, až i tjm nacpa-
né tělo *) mžnatj, anť k wůli gemu lidé hmotnj na tuk nasazugj,
aby byli (bohům) roztučnėlan obětj, a tak aby dražšj mnkau za-
nikli. Tu se provozuge wraždau nad člověkem k rozkoši člověku;
a wražditi tu mohaucjm, tuť k zběhlosti, k mistrnosti a k umělosti
se přirjť. Zbrodně (neprawosti) tu negen se w skutku děgj, ale o
nich se i naučenj dáwá. I což může býti tak nelidského a ukrot-
ného? Ku wražděnj schopnost mjtj, toť nowým uměnjm, a sku-

wjry článku we spisech sw. Otců a w knihách liturgických nám
zachowanau, a nerozpáčjme se déle s odpovědj na tyto otázky:
„Také-liž těmi důwody, gimiž gsancnost a wplyw duchů blahých
ztwřngeme, i o gestotě dábľů ljčeno býti může? A slušno-li,
potahmo oněch státi ke wzhlednosti Pjsma i Cjrkwe, a strany těch-
to pak tětěž wzhlednosti žádného přiswědčenj nedati?“ — Sám So-
krates howořil nenemudrecky o dobrém i o zlém duchu.

*) Toto břichopastwj slaulo n starých *Sagina*, a býwalo přjprawau k pro-
wozowánj žermů tehdegějch. Tacitus (l. 2. histor.) wece: Ibi Vi-
tellijs militibus paratos cibos, et gladiatoriam saginam dividebat.

tečné vražděnj toť chwalnan mužnostj slowe. Medle kteraktě to pogmenowati, že w neylepšjm wěku ljtě zwěři se předwrhugj, že při swých dosti zkomonilých způsobech i drahým rauchem oděnj lidé, gichž nikdo neodsaudil, žiwot swůg w šano sázegj, a že se geště ozdobugj, a vychlaubagj se smrtedlným hořem swým? Ne gako zlopášnj, ale co nesmyslnjk zápasj gedem přes druhého se zwěřj. Otcowé djwagj se tu na syny. W kole zwjřecjm stogj bratr, a sestra gest při tom. A třebas že tjm wyššjm na diwadlo nákladem i wkład pro diwáky zvýšen gest: předce, nastogte! matka wšecko ráda zaprawuge, gen aby při wšech swých strastech diwačkan býti mohla, a wěřiti nechťj, že sami tjm swým na tak bohaprázdná, i smrtná diwadla pohledem, z těch, nad djetětem i bratrem tu spáchaných wražd se uwiňugj.

Odtud se obrať k giněmu diwadlu, anoť s nákazau neméně žalostnau se rozprostjrá. I na herřišti uwidjě, nad čjm bys i holestil, i hanbil se. Truchlohrau wychúzj wšecka stará hanba opěť na gewo. Wšecky tu hrozné wraždy a nestydatosti uměleckým způsobem znowa se předstawugj: aby prandem času nezanišlo, co někdy spácháno bylo. Lidj negednoho stárj upomjnáno, že, což se koli ztropilo, geště se ztropiti může. Zbrodně ty žádnu newymjragj dobau: paměť auhon takových žádným wěkem se nezatjij; a nešlechtnost nikdy w zapomenutj newegde. Hřjchowé sami zlobu swau potracugj, a za přjklad se wystawngj. Pochycenj těch wěcj, gež přetwárnjk posuňky ohyzdnými spáchal, a slyšenj oněch, gež by kdy spáchati mohl, totě to, čjm se tu lid bawj, a od widěnj k cizoložstwju se chápá; a gelikož mocnosj swětskau zlěmu se nadržuge, stáwáť se, že negedna panj snad počestná, z diwadla bezectnau domů přicházj. A gakátě to auhona mrawů, gaké náramné to mrzkostem howěnj! Podněty hřjchů nalezagj se w posuňcjch a nemrawjch přetwárnjků, a w ořitém předstawowanj se wšj oha-wau páchaného, i proti všem zákonům čeljcjho krwosmilstwa. Negedněch mužů tu wymuženo; cti, a té žiwě pohlawnj krásy hanebným těla zemdljwánjm w bledau zženilost změněno, i k wěťj pochwale tleskáno býwá tomu, genž mužům wjce ženkylného wprawiti dowedl. I rosteť w poměru nezbednosti ta čest herecká, a za umělegšjho klade se ten, kdož nestydatěgšjm gest. Pohřjchu! ten a takowý rád widjn býwá.

A takowémuto muži naťby nelze bylo nastrogiti giných? Tenť dogjmá smysly, chlácholj wášněm, s násiljm se dobýwá na pewnost srdce, w dobrém sobě swědomého; nenedostáwáť se mu slow čarowných, aby ta ucho lektagjcj otrawa w lidi se wedrala. Co wytwařugj, gestiť ta necuda Venuše, gestiť ten cizoložnjc Marš, gestiť ten, we swé wládě rovně gako w neprawostech mocný Jupiter,

gešto při swých ohniwých střelách tam neswatan láskau zanjcený, tu co labuť bělokřídlý se snášj, tu zlatým deštěm crěj, tu na ptáčích perutěch k únosu oněch mužatěgjcich pacholat dolů se říj. Medle, sud' sám, zdaž tu diwatel neúhonným a cndným býti může? — I gsauť w tom bohů swých následowni, těch, při nichžto, co bjduj sluhové, nečest swan přjkrowem nábožnosti obwinugj. ⁷⁾)

A což teprw wníkneš-li z vysoké swé hljdky tam do mjest tegných a skrytých; budeš-li s to, uzawjrané sednice zodmykati, a neyzawřitěgšj tagnice oťjm swým odhraditi — tuť uwidjš u necudujků, načby gsi bez zarděnj čela hleděti nemohl; uwidjš, nač gen pohlednanti bylo by auhonau; uwidjš, řeho ti zlobau zešljenj chlipujci sami zapjragj, žeby byli spáchali, a předce to s chwátánjm pášj. Tu wztekle zamilowanj mužowé na muže se dobýwagj. Odwazugjť se těch hanebnostj, w nichžto ani pachatelé gich libowati si nemohau. Ať gsem lhářem, z těch-li kdo gest, anby sám giných nepljsnil! Mrzkoš mrzkoše rád rozkřikuge; a gakoby vlastnj upowědoměnj nestatilo proti němu, máť za to, že tudy před spoluwinnjkem lehko se vykrautj. Tagjť se tu, a gsau předce winujkowé titěž, co žalngj zgewně; i ti šibalowé gsau vlastnjmi sandci: ano potagj dělá negeden rád, což před ginými odsuzuge, a páše to, což potom i sám hanj. Takowálo drzost se šibalestwjm blzko se sprizňuje, a ten nestyd gen s chlipnostj shodnanti se může. Ted' se wjce nediw řechem, vycházegjcjm z úst takowých, anť ona prožluklost činů gegich geště wejš sahá.

Nuž tedy ohlédnul gsi se po záložných símicich; po rozmanitých, a po swětě wšudy rozestřených wálkách; po těch aneb krwawých, aneb ohawných wýstnpjch, po množstwj tu i we psincjch weřegných, i w domownj skregši smilstwem naplozených ohyzd — ohyzd to, čjm tu tagněgi, tjm drzostugj často se naskytagjcich. I snad by se tobě tamty sandnice úpřádkem neporůšenými, a před bezprawjm i dotěrným šibalestwjm gistan ochranau býti zdály? Než zbystři zrak swůg, a hle, negedněch i tam těch oplzlostj nagdeš, a oťj swých ginam poobráťš.

7) Cjrkew nikdy nepřestala lid swůg zrážeti od *necudných diwadel* pohanských, gichžto nezřjдка i k tomu použito bylo, aby křesťanům swatau wjru gegich ze srdcj wyrwaly. Spisowatel knihy do *spectac.* lječ o tom, co nekřesťanského při diwadlech býwá, řka: „Quid inter haec christianus fidelis facit? Cui vitia non licet nec cogitare, quid oblectatur simulacris libidinis, ut in ipsius deposita verecundia audacior fiat ad crimina? Discit facere, dum consuescit videre.“ — Zdaž by se nemohly i naše diwadla proměnití we školu mrawů a ctnosti? Nemá-liž i ctnost swé wnady, a negsau-liž negedny herny patrným zrůstajgcich nemrawů důkazem?

Zákonůw arčič kladeno i na dwanácti deskách wyryto, a také práw djlem na mědi wybjgeným wúbeo zwěčněno: než i mezi zákony děje se bezzákonj, a mezi práwy bezprávj. ⁶⁾ Nenjt žetřjno newiny ani tam, kdežby gj hágeno býti mělo. Strany rozdwoženě sápagj se na sebe, a gakkoli za pokogem wúbeo wypowieděným, ty togy ⁷⁾ na sobě magj, hřmj nicméně weškerá saudnice diwými různicemi. Hle ty dřewce, ty meče, ty katany, ty trhacj stroge, ty rozdjracj mučidla, ten žrawý plamen, ty nad audy gednoho člowěka počtem wětšj trápcej nástroge! A ke komu se tu o pomoc utéci? Zdaliz k řečnjkowi? Ale on také lest a lichotu skládá. — Čili k sudjmu? Ale i ten z auplatku saudj. Ten, gešto na pomstu křiwdy zasedá, sám w nj podjl mjwá, a při odsauzenj newinnosti sám saudce s proviněnjm se potkává. Neřestmi wšecko se hemžj, a nepočestnau, i potagnau zlopášnosti cestau působj zewšad ta zhauhná tráwenina we prozluklé prsy. Tu, kde psaného poručestwj nenj, to předce se podstrkuje, a co se tu spisuge, toť gen hrdeľnjm šibalstwem, a beze wšj prawoty gest. Tu djtky od dědictwj se odmršogj, a na gegich statek dosedagj cizinci. Tu sanpeř úkladůw užjwá, tu pomluwač násilně utrhá, tu swědek we zlaú powěst oblátj. Prodagnj to a nagatj gazykové oběma stranám, gako těm neymrzčegšjím neřestnjkům, bezpráwně přezdjwagj, an mezi tjm, se škodau potiskowané newiny, sám winnj wyhráno mjwá. Nikdo se neobává ani zákonů, ani tazatele, ani sudjho. Z čeho se koli wykanpiti lze, z tohoť ani bázeň nenj. ⁸⁾ Opowati s hřšnjky, toť giž bezwadau, a zlopášných nenásledowati, toť urážkau slowe. Práwo se srozumělo spo-hřešky, a z něho se giž dowoluge to, cožkoli swětu weřegno gest. I možná-liž tu přjkory se ostýchati, a nepogaté prawomocnosti se uaditi, kde nenj těch možů, anby zlopášnjky saudili, a gen tacj tu gsau, co giž dáwno byli by s ortelem potkati se měli?

Abych se však nezdál gen těch horšjch wěcj objrati, a z horliwosti, gako bauratel, gen to předkládati, uač při aulém swědomj bez trudn a bez odporu čistšj zrak pohlédnauti nemůže: přestru i těch wěcj, gešto šjlený swět za dobré klade. I tu spatřjš, čeho ntjkati dlužno.

⁶⁾ Giž *Ovid.* lib. 5 *Tristium* pěge takto:

Non metuunt leges, sed cedit viribus aequum,
Victaque pugnaci jura sub ense jacent.

⁷⁾ *Tojnu*, t. dlanau sukňj přioděni býwali Řjmané, když se před saudem stawěti měli. Giž Seneka, cele we smyslu sw. biskupa, wygádlil se (*L. 2. de ira, cap. 7.*) takto: „Inter illos, quos togatos vides, nulla pax est.“ A *Tertullian* (*de pallio*) wece: „Plus togae laesere rempublicam, quam loricae.“

Nu což gsau tobě slawnj auřadowé, co liktorské úsluhy, co hognost a nadbytek lidský, co zpráva wogenská, co nádhera i šarlat státníků, a neobmezená knížecj vláda? Ach! pod nápastmi těmito tráwenina se kryge. Prwnj gegj pohled gest owšem utěšený a rozkošný: awšak zchytralegějšho způsobu gestiť to opentlené kauzlo — gakoby kogilo tjm ospánliwým gedem, gegž chytrost dásnjm omedila. Nápoj ten škoditi se nezdá, leč po wypitj ho naljčená smrt následkem kráťj. Giž popatř tam na toho, genž mage gasný šarlatowý oblek, sám o sobě hrdě mysliti se zdá. Leč gakým šeredstwjím dokaužil se blesku toho? Kterak hamizným hrdošů zrakem dřjwe byl stjhán? Co hued zrána, aby u hrditých wchodů prwnjm byl pozdrawcem, se tam nasedal? ¹⁰⁾ Gak často skrze zástup brdých klientů se protlačowal, a při průvodu zpupným welmožům cestu razil, aby se potkal napotom i sám s uwjtánjm a sláwau, která nepatřj lidem wůbec, ale gen wládě samé? Neboť při něm, ne ta geho zásluha, ale gen úsluha liktorská s tau sláwau se potkáwagj. A řehož, medle, než ohyzdy při tom naděj sobě? Ztratil-li se úlisnj tentam, jako wětropiach; a gestli se pobořnjci teď ctěnce swěho hanebně strhugj: tuť se prozrazuge wšecken nedostatek domu porauchaněho, i gewj se ta wšecká, za zmařeným statkem gdaucj pohroma; odkudžto někdy u lidu i milosti kupowáno, a po dlahém, i gešitném vzdychánj té lidské přjzně nasbjráno bylo. Toť hle marná i zhola bláznowská útrata, wede-li se, jako při rychle mjgegicj rozkoši diwadelnj, gen pauze na to, po čem chatra nebažj, a co státnj auřadowé tudž pohřešugj.

Než i ti domnělj boháčowé twogi, co lesy k lesům přigednawagj, a okolnj chudinu z končin wypudiwše, na bezmezných rowinách poplnžj swé rozprostraňugj, — i ti boháčowé, co až hrůza zlata i stějbra nashromáždili, též nesmjrnau siju peněz, buď nakopených, buď w zemi zahrabaných magj, — i ti gsau při těch pokladech swých znepokogeni, a starostmi uhnětení, aby gim gich lupič neobral, nebo wrah o žiwot ge nepřiprawil, nebo aby z těch bohatějšch, i záwistiwých saupeřů někdo, lžiwau před právem rozeprj, důchodů gegich neztenčil; při nichžto gim ani postoliti s pokogem, ani se wyspati nelze. I ten, gešto při drahém pokálu sedj a kwasj, těžce sobě powzdychuge. A položj-li se, heyřenjm celý ochablý, i na to neyměkčj nstlánj, žádného snu nemjwá; i nenjť wědom, na-

¹⁰⁾ Při tom po weřegných důstognostech baženj zachytila ctižádost negedny Řjmany tak, že celé noci nespali, aby gen ti neyprwněgřj byli mezi těmi, co dobrý den přáwali. Tudyť wece Marcial (l. 10. epigr. 10.):

„Mane salutator limina mille teras.“

stogte! ani těch trapidel nákladných, co geg k zlatu geho připantal, až i na to přicházj, žeť ou ne nad swým pokladem, ale poklad geho nad njm vládu držj.

Ó ty ohavná zaslepenosti! Ó ty nesmyslná, i zasmušilá lakomosti! Boháč, mjesto aby sobě odlehčil a břemena uložil, gestiť na tom, gešťe usilowněgi po statcích se sháněti, a k trapným klénotů stohům gešťe pevněgi přilnauti. Nic odtud na klienty newyplývá; chudina odtad ani sausta nedostává. Negedni gsau, co ty klénoty swými zowau, a předce gich, gako cizjch, doma zamykagj, a stau neyvětšj snahau hljdagj. Oni z nich ani přátelům, ani dětem swým, ani sobě ničeho nedopřjwagj. Oni nad zbožjm swým gen proto vládu držj, aby na giného nepřipadlo, a (ó tu přewrácenost názwů!) gmenugj to dobrem, čehož sami, leč k těm neyhoršjím záměrům, newynakládagj.

Či-li aspoň u těch gakés ubezpečilosti nalézáš, kdož během neuchyluým ty neyčelněgšj státnj auřady s nesmjruými statky spogugj? Aspoň-liž u těch, kteréž, wedlé blesku kráľowské obsluhy, i žiwotnj stráže ohrazuge? — Ó, tiť magj strachu nad giné wjce. Každýť tau měrau, gakauž se ho ginj bogj, i sám se báti musj. Ta wýsost mocněgšjch důstognjků i ge wšecky, gim samým na pomstu, řinj lekawými, buďtež oni gak buďte brannau rukau zastáwání, a weleřetnau strážj tělesnau chráněni. Ona u poddanců, a ta u přednostů bezpečliwost w témže poměru stogj, a ta knjžecj, na giné strach pauštěgjcj wrchnomocnost dřjwe sama sobě strachy nahánj. Ausměch gest při nj, aby ukrutnicky, lichota, aby šibalsky, wnaďa, aby wražednicky, wypjnowost, aby podmaniwě sobě počjnala. Čjm nematněgšj při státnjch důstognnostech gsau nákladowě, na ugmu giných: tjm bolestněgšjm citem, gakoby za úrok, toho se zažjwá.

C.

Gestiť tedy gediná, libá i prawdiwá upokogenost srdce, gedna gen pewná, neuchylná i wždy trwagjcj bezpečliwost, abychom totiž, z těch neklidných swětských wichorů se wymknance, a na pewném i blaženém břehu stanauce, s upřenýma očima do nebe hleděli, a co možná s duchem k Bohu se zblizugjcjm, nad giné w tom se chlubil, že gsme tjm, cokoli swět za welikost a wýsost klade, o zem dali. Kdo nad swět wyniká, tenť nemůže oň státi, ani bažiti po wěcech geho. Pletků a teuat swětských zniknauti, z pozemského kalu vyhřjsti, a w naděgi wěrné nesmrťedlnosti k swětlu postaupati — ó gaktě to neuchylná stálost, gak náramuá, při nebeské ohra-

dě, na zbožj powěčné bohatost! Ted' teprwa widno, w gake pohromy nás onen potutědný wrah a úkladnjk toto pohřžil; ted' teprw, anť k swému lepšjmu to widjme, anť co gsme býwali, to zawrhugeme: ted' milerádi ku wšemu, řjm někdy býti máme, se donucugeme. A k dogitj této neywyššj moci a důstognosti netřeba se nám o penjze, o přjzeň a podporn lidskau sháněti: nikoli! wždyť gest to nezaslanžený dar Božj, gehož snadno aučastni býwáme. Gak s to býwá, paprskem slunečnjm, se swětle dennjm, s wláhau studničnau, a s přeňm rosy: podobněť mjwá se to i s wýlewem nebeského ducha. Poznal-li wzhůru hledjcy duch Twůrce swého, wznášj se, tam nad slunce wzletnau, nade wěj pozemekostj tau-to, a začjná giž býti řjm, řjm, že bude, gen wěrau stogj.

D.

Ty tedy, genž gako duchownj wogjn pod praporcem nebeským giž bogugeš, drž na přesný, skromný, ctnostný a nábožen-
ský řád žiwota. Nikdy neustáwey w modlenj a čjtánj. Tu ty s Bohem mluw, tu zase Bůh s tebau. On tebe w prawdách swých wycwi-
řug, On tebe řed'. Koho on bohatým ućinj, toho žádny chudým neućinj; a koho onen tuk nebeský giž nasýtil, toho nižádny nedo-
statek trápiti nebude. Zlatem obloženj stropowé, a drahým mramo-
rem ozdobenj palácowé budau tobě giž šeredněti, když nahlédneš,
že ty sám spjše wykrášlen a wyslechtěn býti máš, i Že i ten dům
krásněgšj ozdoby hoden, w němžto Pán, gako w chrámě swém, se
rozhostil, w němžto sobě Duch swatý schrátku zbudowal. Dům ten
buď barwau newinnosti malowán, a swětleu sprawedlnosti oswěco-
wán. Dům ten nižádny wěkem se nenachýlj a nezbořj; stěny geho
s wyrudnutjm barew a zlata nikdy se nepotkagj. Cožkoli barwau
slowe, toť stálosti nemá; a cožkoli twým k podstatnému wlastnictwj
právem neslowe, toť stálého poklidu ani wlastnjkům nenaskytá.
Dům wšak onen ostává při žiwé kráse swé; barwa geho nerudne,
swětla mu neubýwá. Strhnut a zbořen nikdy nebude; leč gen při
wzetj opět těla stkwělegšj a naskrz lepšjm býti může. A tolik tu
krátce o tom, Donate rozmilý! Neb ačkoli to blažitelné přednesenj
laskawan trpěliwost, neuchylnau mysl, a bezpečliwau wjru twau
čweseluge, a nřjm twým nic tak wzácně neznj, gako to, což Bohu
wzácnó gest: předce ted' řetiť přestaňme, gindy si o tom pohowo-
řiti čhtje.

An wšak ted' času zbýwá, i radostné chwjle nám se propůg-
řuge, nechť ostatek tohoto dne, genž se sluncem k wěteru se chý-
lj, wesele stráwjme, a ani to wěternj gjdlo nebuď útěch nebeských

prázdnou. Zvučtež žalmy při kwasech stýdných ¹¹⁾; a ty, mage dobrau pamět a lahodný hlas, obyčelem svým to djlo podnikey. Nasytjš srdečných přátel svých skwostněgšjm gjdlem, dáš-li se slyšeti w řemsi, co duchownjho obsahu gest, a zawznj-li jim w ušjch zpěw nábožný.

II. O kázni panenské. ¹²⁾

O b s a h.

Podotknuw sw. spisowatel o dobru kázně wůbec, a dokázaw gegj potřebu, wzbuzuge panuy k počestnému chowánj. — Dorážj též na ně, že w bohatstwj, w krásě těla, w drahém oděwu, a w giných marnostech se kochaj. — Dále chce i tomu, aby, gešto tělem i duchem Bohu gzan zasnaubeny, ani na swatbách, ani w láznjch weřegných widěti se nedaly. — Potom připomjná, gak vysoká gest cena pauenstwj, anož, setrwá-li neporušeno, co do mzdy nebeské, s odplatan za mučedlnictwj pro wjru mnoho si neodewzdá. — Konečně žádá, aby swému powolánj wěrně dostály. —

A. O užitku a potřebnosti kázně wůbec.

Kázeň gest ochrana naděge, kotwa i wazadlo wjry, ředitelka spasitelné cesty, twůrkyně a pěstauka dobré powahy, a mistryně

¹¹⁾ O chwalném obyčejí w cirkwi modliti se před i po gjdle mluwj giž Tertullian († ok. 220.) Apologetic. řka: „Non prius discumbitur, quam oratio ad Deum praegustetur. Aequae oratio convivium dirimit.“

¹²⁾ Kniha tato, genž gest nápodobenj spisů Tertullianowých: de uelaudis uirginibus, de habitu muliebri, a zvláště: de cultu faeminarum — w staršjch wydánjch nalézá se s nadpisem: De disciplina et habitu uirginum. Štěpán Balucius wymazal prwněgšj slowce, protože ge w nejstaršjm Seguerianském rukopisu nenašel. O knize této dže se zmjnká w listu 18. sw. Jeronima ad Eustachium w tato slowa: „Si tibi placet scire, quot molestiis uirgo libera, quot uxor adstricta, sit, legas Tertullianum ad amicum philosophum, et de uirginitate alios libellos, et beati Cypriani uolumen egregium.“ (Cf. S. Aug. I. 4. de doctrina chris. c. 21.)

mravů. Tať nás w Kristu stanowj; ta působj, že i powždy Bohu žigeme, i k geho zaslibenj, i k odplatě nebeské přicházjme. Kázně následowati, totě oblažugcej; spaušćeti se gj, a zamjlati gi, záhubno. Duch swatý mluwj w žalmjch, řka: „Chopte se kázně, aby snad nerozhněwal se Pán; a kdyžby hněw geho w krátce se rozpálil nad wámi, zhynuli by gste s cesty spravedliwé.“ (Žalm 2, 12. 13.) A zase: „Hřjśnjku pak řekl Bůh: Proč ty wyprawugeš spravedlnosti mé, a běřeš smławu mau w ústa swá? Ty pak nenáwidjě kázně, a zawrhugeš řeči mé.“ (Žalm 49, 16. 17). Ginde opěť řeme: „Kázeň kdož zamjta, nešťastný gest.“ (Maudr. 3, 11.) I od Šalomauna maudré nám dáno napomenutj takto: „Kázně Hospodinowy, synu můj, nezamjtej, aniž stawej, když od něho trestán býváš. Nebo kohož miluge Hospodin, tresce.“ (Přisl. 3, 11). Pakli že tresce Bůh, kohož miluge, a tresce-li proto, aby napravil: tedy ani bratrj, a tjm méně kněžj, kohosi tu nenáwidj, anobř i milugj těch, kteréž trestagj, napraviti gich chtějce. Takť i skrze Jeremiáše Bůh předpowěděl a předukázal na časy naše, řka: „A dám wám pastýře podlé srdce swého, a budau pásti wás w kázní.“ (Jerem. 3, 15.)

Nuž tedy, welj-li se kázeň ne pořjdku, ale téměř wšudy w Pj-smě sw.; spotčjwá-li wšechen základ nábožnosti a wjry w postu-kenstwj a bázni: medle, oč pak tu dlužno horliwěgi gednati, po čem chtiwěgi gjti, k čemu pewněgi státi, gako abychom stawenj co neyhlaub založili, abř ge na neuchylné sobě skále umjstili, proti swěta banřkám a wichřům neohrozeni stogjce; abychom stezkaui Božjch přikázanj krátěgje i Božj odpłaty došli; a bedliwě též uwa-žugjce, že andowé naši skrze poswěcenj křestnjho kaupele Božjmi, ode wěj sobě uhoněné skwrny ořištěnjmi chrámy učiněni gsau, nikdy gich nelehtili ani neskwrnili, anoť i ten se poskwřuge, kdož poskwřuge gich. Myť gsme ředitelé a kněžj chrámů těchto; pročť služme w nich tomu, komuž w prawdě giž náležjme.

Pawel w listu swém, kdež wedlé nauky Božj k nowému žiwotu cestu okazuge, wece takto: „Negste sami swoji: nebo gste kaupeni za welikan mzdu. Oslawugte a noste Boha w těle swém.“ (1. Kor. 6, 20.) Oslawugme tedy a nosme Boha w těle neposkwřněném skrze neydokonalegěj k němu poslušnost. A že gsme wykau-peni krvj Kristowau, střežmež i té wěle wykupitele swého, we wšem mu slaužjce. Přičiňmež se i o to, aby do chrámu Božjho nedostalo se nic nečistého ani neswatého, čjmžby on gsa uražen, opustil sjdlo swé. Gsať to wěrn blážitelná, naučná, létiwá i wzdělawatelná slowa Páně: „Ay zdráv gsi učiněn: giž nehřeš, aľby se něco horšjho nepřihodilo.“ (Jan 5, 14.) Tuť Pán, dárce zdawj, dá-wát i zpráwu žiwota, dáwát i předpis nečuhonného chowánj, a nepaušij uzdraweným uzdy, aniž gich prostopášně těkati nechá-

wá: ale co do lékařstw, ochrániwájho go, ostřegi hrozj gim, než kterýmkoli prikázancům. A dogista, hrjch člověka, kázně Božj nepoznawájho, daleko gest menšj, než wina toho, kdož Boha poznal. Ó tuť zrustá hrjch, až téměř se neodpaustj. ¹³⁾)

Kéz by si to tedy k srdci brali mužowé i ženy, ginoši i djwky, lidé každého pohlawj a wěku; kéž by wedlé swaté wěrnosti, co ge s Bohem wjže, s báznj nemalau snažili se uchowali to, což gsau koli swatého a čistého z milosti Božj přigali!

B. Chwála čistoty panenské, a w čem tato záležj.

Giž gsme na tom, mluwiti k pannám, o něž dbáno tjm wjce, čjm wyššj gest sláwa gegich. Toť gsau ty kwětinuky cjrkwě Kristowy, toť ta krása i ozdoba milosti duchownj, toť ta autličká garost, toť ty netknuté a čisté nádoby cti a chwály, toť ten obraz Božj, genž nese podobu swatosti Páně. Toť gsau i ten wzácněgěj oddjl stádce Kristowa, toť ta radost matky cjrkwě, gešto w nich zkweťá, ku krásné úrodě přicházj, a tjm slawněgi plésá, čjm tu wjo roste zástup panenský. Nuže, k těmto mluwjme, těch napomj-náme, raděgi z lásky to činjce, než z moci anfadnj. ¹⁴⁾) Odstup, abychom tu, gsauce wlastnj křehkosti swědomi, při ekrownosti a sprostotě swé, na kterausi zpřjkra doráželi. Myť gsme spjše opatrní w nebezpečnstwj, bogjce se d'abla protiwnjka našeho. — Aniž pak ta opatrnost marná, ta bázeň gešitná gest: gelikož pora-

¹³⁾ „Nulla sit venia ultra delinquere.“ — Propowěď to, která podlé úsudku zdravého smyslu, a podlé výkladu všeobecné cjrkwě slyšána býti má. I starožitný Tertullian ustrnul, sekty Montanistické se přichytiw, na tom křiwém domněnj, žeby do modloslužby padlým křesťanům aui mocj kljčů žádného nikdy w cjrkwě odpuštěnj do-gjti lze nebylo. Až pak sw. spisowatel náš, co se wyrazů a geduotliwých propowědj týče, tu a onde s Tertullianem, kraganem swým, se shoduge: zamjťá nicméně zřegmě doğmatický blud geho we swém psanj ad Antonian. (Srow. §. 9. Not. 52.)

¹⁴⁾ Ze slow těch zawjrá učený Pamelius (Edit. Oper. Cyprian. Colon. Agripp. 1617. pg. 131.), že sw. Otec, takto se wygáďuge: „has adhortamur affectione potius, quam potestate“, anebo geště gen kužem byl, anebo w Karthagině práwě tu dobu, co tak psal, biskupowati počal. Ginak zagisté, gsa ne nowý w powolaný pastýř-ském, byl by se wzhledem panen, Bohu zaswěcených, neodčetl té auplué moci, o kteréž, gelikož Bohem biskupu propůgčené, w negednom listu swém píše: u p. Ep. ad Cornelinum de Fort. et Feliciss; ep. ad Florent. Pup. Ostatně wyhotowen gest přjtomný spis, gakož slowůtuý Pearson dokázal, mezi r. 248. a 249.

dau swau po častě spásy wedo, i blažitelnych rozkazů Páně sřeže, tak aby ty, kdož gsau se koli Kristu oddaly, a tělesných žádostí se odřekše, tělem i duchem Bohu se zasvětily, to uloženj své pod wyměřenau mu hogněgaj odplatau cele wykonaly, a nikomu krásliti a ljbiti se nehleděly, leč Pánu svému — Pánu, od něhož mzdu paneuské čistoty své čekaj. Onť sám prawj: „Ne všickniť chápaj slova toho, ale ti, gimž dáno. Gsauť zagisté panicowé, kteříž se tak z žiwota matky zrodili, a gsauť panicowé, kteříž učiněni gsau od lidj, a gsau panicowé, kteříž se sami w panictwj oddali pro králowstwj nebeské.“ (Mat. 19, 11. 12.) I výrok onoho angela uarážj na tu odměnu zdrželiwosti, i na sláwu panictwj takto: „Toť gsau ti, kteříž s ženami negsau poskwrněni; nebo panicowé gsau. Tiť gsau, genž následugj beránka, kamžkoli gde.“ (Zgaw. 14, 4.) A nepřipowjádá Páu gediné mužským ten dar zdrželiwosti, gakoby ženských pomjgel — nikoliw; ale poněwadž žena wzata gest z muže i učiněna, w Pjsmě skorem wšudy gen k muži Bůh mluwj, gelikož gsau dwa w gednom těle, a co na muže, toť se zároveň i na ženu sluňj. Následugj-li tedy panicowé Krista, a určena-li zdrželiwost panenská pro králowstwj Božj: čemuž objralyby se tu panny šperky a okrasau světa? Přišlyby sice k ljhosti lidem, Boha však by urazily, newjmagjce sobě ani onoho powěděnj: „Kteřj se lidem ljbj, zahanbeni gsau, nebo Bůh pohrdl gimi“ (Žalm 52, 6.); ani oněch wznešených a slawně propowěděných slow Pawlowých: „Kdybych se geště lidem zaljbiti chtěł, služebnjkem bych Kristowým nebył.“ (k Gal. 1, 10.) —

Ta však zdrželiwost a panenská čistota nezáležj gen w bezposkwrnnosti těla, nýbrž i w ušetřenj a poctěnj ho slušnau úprawau, i w stydlivosti, tak aby, dle wůle apoštola Pawla, žena newdaná tělem i duchem swatá byla. Tomu týž apoštol uťj, řka: „Kdo ženy nemá, pečuje o to, což gest Páně, kterak by se ljbil Bohu. Ale kdo gest ženatý, pečuje o to, což gest tohoto světa, kterak by se ljbil ženě. Takť i žena newdaná a panna myslj na to, což gest Páně, aby byla swatá tělem i duchem.“ (1. Kor. 7, 32—34.) Panna tedy negen w skutku pannau, ale i u lidj za takowau gmjna budiz. Nikdo při pohledu na ni nebud' na rozpacjch, pannu-li widj. W každém přjpadu pronášegž ona swau gednostegnau zachowalost i krásu ducha; tato nezpržnog se nikdy nádhernostj gegj. I čemuž chodilaby si stkwostně a wystrogeně, gakoby nneb měla, aneb hledala choť? Pannau-li gest, nechť se bogj zaljbiti se, a sama o sobě neubjhá w nebezpečj; nebo chowá se k wěcem lepšjm a božským. Panny tedy, nemagjce muže, gemužby se ljbily, setrweyte we wěj čistotě i tělem i duchem swým. Aniž sluňj

se krášlit a slíčnosť těla se honositi na pannu, gjžto tu nenj prndřegi a statněgi wzpjratí se, a tak wjtězsky zápasiti, gako proti tělu a žádostem geho. Woláť tu Pawel hlasem dosti zwučným a vysokým, řka: „Ode mne pak odstup to, abych se chlubil gediné w křjži Pána našeho Ježjše Krista, skrze kteréhož swět mi ukřižován gest, a gú swětu.“ (k Ğal. 6, 14.) A panna-liž by w cjrkwí swau krásau a slíčnosť chlubiti se chtěla? Tentýž apoštol i takto dj: „Kterjž pak gsau Kristowi, tělo swé ukřižowali s hřjchy a žádostmi“ (k Ğal. 5, 24.) A smj-liž panna po swém odřeknutj-se tělesných žádostj a hřjchů dáti se postjhati w tom, řeho se odřekla?¹⁵⁾ Ay, pannol wehnáas do auzkých, i wědjť, co gsi zař. Máš giné na gazyku, a giné na srdci. Mělaby gsi se zasnaubiti řistotě a studu, a ty se prznjš žádostmi těla. Běh wece Isaiášowi: „Wolej: wšeliké tělo tráwa, a wšeliká sláwa geho gako kwět poluj. Uščla tráwa a spadl kwět. Ale slovo Hospodinowo zůstává na wěky.“ (Isai. 40, 6—8.) I nemá tedy nikdo z křesťanů, tjm méně panna, krásau těla se wypjnati, ani w nj gakého poctěnj wyhledáwati; ale buď pilna slova Božjho, i kochey se we wěčně trwagjcejm zbožj. Ginak-li by se která tělem swým wychlaubati chtěla, budiž, ale w ty doby, co se pro wyznánj gměna Kristowa muky trpj, budiž, ale tu, kde swau silau žena mužům, gi mužjcejm, nic napřed nedává, když tělo z ohledu muřednické koruny, oheň, i křjže, i meře, i ljých řelem náběhy podniká. Toť hle gsau ty drahé okrasy, toť ty wzácněgšj ozdoby těla!

C. Že těch, genž bohaté gsau, ani to bohatstwj z nádběrnosti w řádstwu nigakým způsobem newyměřuge.

Gsauť wřak některé bohaté a zámožné panny, genžby i hned s bohatstwjm swým se wytasily, stojce na tom, že užjwati ho gim newyhnutelno. I wězteč přede wějm to, že bohatá toliko ta, co w Bohu bohatá gest; řeť mohowitá gen ta, co w Kristu mohowitá gest, a že ne ginšj, leč ty duchownj, božské, k nebi a k Bohu wedaucej, též u Boha wěčně s námi włáduaucej poklady gměna prawých statků zasluhuj. A opěť, cotě koli zemského, swětského a into zůstawagjceho, toť, gakož i swět sám, miň nás, tehďáž se pýchy i rozkošj geho odřeknuwšjch, když gsme šťastným přechodem k Bohu se

¹⁵⁾ To gest: na křtu swatém, kdež se křtěnci wedlé starobylého w cjrkwí obyčěge odřkali swěta i wěj pýchy geho, řili wřeho, řjmbý koli mimo sluřnost řřetel lidský k sobě obraceli, lidi gako wnařili a wábili neb lákali.

nawrátili. Zmiňuge se o té věci apoštol Jan, a ducha plnym i nebeským slowem horliwě nás nabjzj, řka: „Nemilugte swěta, ani těch wěcj, kteréž na swětě gsau. Miluge-liť kdo swět, nenj lásky Otcowy w něm. Neboť wšecko, což gest na swětě, gest žádost těla, a žádost ořj, a pŕcha žiwota, kteráž nenj z Otce, ale gest z žádosti swěta. A swět pomine i žádost gehu: ale kdož činj wůli Božj, trwá na wěky, gakož i Bůh na wěky zůstáwá.“ (1. Jan 2, 15—17.) Dychtěmez tedy po zbožj wěčném u Boha, a wůli gehu nám budiž prawidlem stálým, abychom kráćeli dle učenj a pŕjkladu Pána našeho, kterfž i o tom dotýkage dj: „Stanpil gsem s nebe, ne abych činil wůli swau, ale wůli toho, kterfž mne poslal.“ (Jan 6, 38.) Gešto pak tu nenj sluha wětšj nad Pána swého, a zawázán-li wděkem Oswobozenec wyswoboditeli swému: gsmeť my, chtjce w prawdě křesťané býti, powinni, i nřenjm i pŕjkladem Kristowým se řjdiť. Psáno gest, i čjtá, i slýchá, i mnohdy k poučenj nás hlásá se tu w cjrkwi ono Janowo powěděnj: Kdo prawj, že w Kristu zůstáwá, máť, gakž on chodil, i tento choditi.“ (1. Jan 2, 6.) Pročež wšickni zároveň prospjwagjce, a po zisku tanžjce, gakoby o záwod, wyrikeymež gedem nad drobého. Takť teprwa slauti zaslaužjme prawými křesťany, takť kodplatě wěřjch nabudeme práwa, anoť i skutky dokážeme, čemu wěřjme.

Nuž, ty tedy magetnicj a bohačkau se býti wyznáwáš? Leť Pawel klade se na odpor twému bohatstwj, a sám předpisuge, kterak by slušelo tobě, mjrniti nádhernost a šperkowanj sebe. Weceť on: „Ženy w oděwu slušném, stydliwostj a střjzliwostj se ozdobugjce, a ne kadeřawými wlasj, neb w zlatě, neb perlách neb drahém rauše: ale gakž slušj ženám, pŕiznawagjcm se k nábožnosti skrze dobré obcowanj.“ (1. Tim 2, 9. 10.) Kterážto slowa nacele shodugj se s tjin, co Petr pjše, řka: „Ozdoba gegich nebuť obkládánj zlata, aneb obláćenj nádherného šatstwa, ale wnitřnj okrasa srdce.“ (1. Petr. 3, 3.) Gižť pak chtěgj-li tomu ti apoštolé, aby i ženy, co do swých mužůw w nádherném krogi omlauwati se uměgjcj, obmezily geg, a mocj předpisu Božjho k dobrému w cjrkwi řádu se nesly: oť wjce musj se tjmže wázati panna, gešto se z úprawy swé wyměřiti, ani ginak hřjch swůg zastřjti nemůže, alebrž wšecku winu sama nésti musj?

Tyť zámožnau i bohatau se býti prawjš: třebas! nemá se wšak ani wše djiť, co slušj, ani se nesmj wjce, nežli čest a stud panenský pŕipanštj, nemjrujm a z pýchy swětské wzniklým libostem howěti. Neboť psáno gest: „Wšecko mi slušj, ale ne wšecko prospjwá. Wšecko mi slušj, ale ne wšecko wzděláwá.“ (1. Kor. 6, 12.) Ty-li si tedy zpyšna počjnáš, a neskromně wystrogena

wšem na odív se neseš; ty-li w nadami swými oči mládenců na sebe obracíš, a wzdechy po sobě ginochům wyluzuješ; ty-li mrzkým žádostem howješ, a nečistý oheň w nádrách zaučnげš; ty-li, byt' gsi i sama nehynula, giných hubješ, a gim widaucjm tě takofka dykau a tráweninau býwáš: ó kterak se oháňješ za pannu w srdci žistau i stydliwau? To prožluklé twé škořenj a necudné se-ljřenj, toť winj tebe. Takto si počjnagjc, aby gsi k ljlosti byla, nepatříš giž wjce w řád djwek a panen Kristowých.

Ty zámožnau a bohatau se býti prawjš? Třebas byla; ale na pannu to neslaš, swým se honositi bohatstwjm, gešto čtíme w Pj-smě swatém: „Což nám prospěla pycha? aneb bohatstwj s chlaubau co nám spomohlo? Pominuly wšecy ty věci, gako stjn.“ (Mandr. 5, 8.) Čemuž i apoštol nasvědčuje slovy těmito: „A kterjž kupugj, bud'tež gakoby nekupowali; a kterjž wládnu, gakoby newládli; a kterjž užjwagj tohoto swěta, gakoby neužjwali: neboť pomjgž způsob tohoto swěta.“ (1. Kor. 7, 30. 31.) Rowněž i Petr, gemuž-to Pán pėri o pastwu a ochranu owcj swých poručil, na němž i swau cirkew založil a wzdělal, pronášj se o tom (Skut. 7.), žež zlata a stříbra nemá, ale že gest bohat w milosti Kristowě, žež zámožen u wjře a w diwotworné moci geho, žež elyně nadbyt-kem těch zbožj ducha, kteréž k daru oslawenj napomáhagj. Těmi klénoty, tjm zbožjm nebudeť w stawu wládnuati ona, genžto raděgi swětu, než Kristo bohatnauti wolj.

Tyť zámožnau se býti prawjš, a že by gsi toho, řjm tebe Bůh obmysliti ráčil, použití musela, se domnjwáš? I budiž! užjwey toho, ale k spasenj; užjwey toho, ale k záměrům dobrým; užjwey toho, ale k wěcem od Boha weleným, a od Pána poukázaným. Ať cjtj chudý, že gsi bohata, ať cjtj potřebný, že gsi zámožná. Dáwey swé dědictwj Bohu na úrok; častag Krista. Zakup sobě u muoha giných přjmluwy, aby gsi tam řest panenskau neposkwrněnau přinesla, i sljbené odplaty Páně dosjci mohla. Schowey poklady swé, kdežby gich zloděg newykopal, kamžby se řjhagjcj zákeřnjk newedral. Nastřádey statků, ale těch nebeských, gichžto wýnosy stálé, wěčné, a před wšelikým swěta přjkořjm bezpečny gsau, gichžto ani rez nekazj, ani krpobitj nehubj, ani wedro nepražj, ani ligawec neplenj.

Totě, dogista, giž před Bohem wina twoge, stogjš-li na swém, žeby od Boha dáno ti bylo bohatstwj proto, aby gsi ho neblaze zažila. Wždyť i hlas lidský od Boha pocházj: a proto-liž swětských a hanebných pjsniček zpjwati náležj? Dalť Bůh lidem i železa, na wzděláwánj země potřebného: i smj-liž se proto lidstwo wražditi? Anebu že Bůh určil kadidlo, wjno i oheň: proto-liž modlářstwj prowditi se má? Že muoho dobytku na poli chowáš, i hned-li geg w žertwy

a zápaly bůžkům přinášení dlužno? — Ó, i jinak velikéi to pokušení velikým vládnouti statkem, k bohatým-li tudy se neměří aurokům! Čím gest kdo bohatěj, tím anžegi se wjže, aby mjsto množenj hrjchů raděgi gich shlazowal rozdávánjm gměnj swého.

D. Výstraha před potworstwjm w krogi, a ličidel negednoho druhu zákaz.

Nádhernost, okrasa žatu a marné ljřenj nepřipadagj leda na pohěhlé i oplzlé zenky; a w neydražkj m obleku chodj wšbec takowá, gegjž siud gesti wěc neylaciněgaj. Takť ljtj Pjsmo swatě tu, kdež wšle Pauš gesti, nás poučiti a střjci. Tudy se popisuge ona newěstka krásně wystrogena i ulčena, kteráž se šperky swými, abrz pro tyto, za swé wzjti má. „I přišel, přf, gedem ze sedmi angelů, kterjž měli sedm kofljků, a mluwil se mnau, řka: Pogď, ukáži tobě odsauzenj newěstky veliké, sedjcy na wodách mnohých, s kteraužto smilnili králowé země. I odwedl mě w duchu; i widěl gsem ženu sedjcy na šelmě, a žena ta odjna byla plášťem šarlato-wým a brunatným, a ozdobena zlatem a kamenjm drahým i perlami, magjej kofljč zlatý w ruce swé, plný ohawnostj, nečistoty a smilstwa weškeré země.“ (Zgew. 17, 1—14.) ¹⁶⁾

Wy tedy, čisté a stydliwé panny, utjkeyte nádhernosti a zewnitřnjho se-krášlenj, nečistým a nestydatým osobám vlastnjho; štiťte se těch hampeyských znaků, a těch newěstčjch wystrogů. Isaiáš, pln Duchu swatého, okřikuge a lage na ženy Sionské, zlato- a střjbrohlawem zlehčené dcery, genž záhubným zbožjm oplýwagjce, pro marnau rozkoš swětskau Boha se strhly. „Pozdwihly, přf, se dcery Sionské, a chodily s wytaženau šjg, whauragjce ořima, a spořádaným krokem wlekly za sebau sukně, i nohama pohráwaly. I ponjžj Hospodin knjžecjch dcer Sionských; i odkrygeť Pán raucha gegich. Stkwostnost kroge, ozdoby, wlasý, kadeře, měsčjčky ¹⁷⁾, kadeřawidla, náramky, woňawky, točenice a prstěny, a náušničky, a hedwáhná, zlatem i šarlatau protkaná raucha odegmeť od nich Pán. I budeť za libau wůni smrad, mjsto pasu prowazec, mjsto zlatem ozdobených kadeřj, lysina.“ (Isai. 3, 16. a násl.) — Toť hle Zehranj Božj, toť důtkliwá domluwa Páně! Odtud, přf, pauny, bywše porušeny, napotom i prawé služby Božj se strhly. Pozdwihly se, a

¹⁶⁾ Swatý Otec uwodj tu a onde texty biblické podlé překlada, genž ani s Vulgatau, ani s přeloženjm 70 tlumočnjků naskrz tětýž nenj.

¹⁷⁾ Tyto měsčjčky potahowaly se na modlářskau poctu bohyně Lady čili Venuše, gjžto ženštiny swau newinnost w obět přinášjwaly.

padly gsau, wystrogily æe, a ožuměly i užpiněly gsau. Ty, co gsau hedwáhjm a šarlatem oděny, Krista oblěci nemohau. Okrášliwě se zlatem, perlami a záponami, pozbyly gsau okrasy srdce swěho. I kdožby nehaněl a neutjkal wěcj oněch, genž by hubily giných? Kdožby dychtil a sahal po tom, čjmž by sobě ginj, gakořka šjpem a dykau, uhonili ránu? Byl-liby kdosi tentam po gednom čehosi ná-pitku, saudila by gsi, že člowěk tjm napitjm se otráwil; a padnul-li by kdo mrtew po gjdle něgakém, hádala bys, to že geg asi se swěta sprowodilo. I negedla a nepila by gsi, kdež ginj, gakež patrno, smrtj gsau to zaplatili.

Nuže gake to odpjránj prawdě, gaky to nesmysl, obrati sobě těch wěcj, genž gsau i zprwu hubily, i posawáde hubj? Či máš snad za to, že odtud sama wywázneš, odkad, gak zgewno, ginj gsau za swě wzali? Bůh zagisté neutjnil ni brunatné ni šarlatowé owce; aniž koho učil, w mjze bylinné a čerwcowé wlnu smáčet i a barwiti. Onť nikoho nenawedl, dělati záponky s drahým, we zlatě zasazeným kamenjm, ani nositi dlauhým pateřem skljřkowané perly na hrdle. I nepřistogjť člowěku, by djlo Božj na těle swém ukřýwal, přjlepec pak d'ábelský na odiwn stawěl. Snad-liž to wúle Božj, aby samowolným w uši raněnjm i to newinné, we swětě dosawad neprošlé dětinstwo trýzněno bylo, aby se mu z průluků i ran užnjch wěšely perly, dráže kaupené, než na wážkách ceny magj?

Wšech těchto wěcj nálezcowé gsau onino hřjšnj a odpadlj angelé, kteřj kalem zemským zachwáćeni, o milost nebeskau přišli.¹⁸⁾ Od těch, co swůdců násilných, pocházjť i to černidlo na brvy, i to čerwenidlo na ljce, i ta barwa na wlasj, gakož i to

¹⁸⁾ Negedni ze staršjch cjrkweljch učitelů, swedeni knihau *Henochowau*, aneb newěrným textu 1. Mogž. 6, 2. překladem, uěli za to, že angelé, gakoby těla magjce, w rozkořech tělesných se kochagj. Awšak přesný pogem podstaty angelské, od mnoha sw. Otců schwálený, ndržel se dosawáde we školách křesťanských. Tento dotčeného textu nedobře daný wýklad byl gjž od *Makarja, Cassiana, Basilege, Augustina*, a t. d. odstraněn; hřjch pak mnohých angelů, kteřž d'ábly gmenugeme, nebyl než záwist a pýcha, čili nadutost proti Bohu. Co se tuto w předešlých a w následujčjch řádkách hřjšným angelům, gakoby wšakého w krogjch potwořenj-se nálezcům, přičjťá, to čhtjti slyšeti na bezwýmječnanu moc neb na bezpostřednj na člowěka působenj gegich — nebyloť-by než upjrat i absolutnj neodwislost Božj; od čehož zagisté i náš sw. Otec byl wzdálen. Wždyť nám dle zdravého učenj wjry d'ábel gen, pokudž to Bůh připaušťj, škoditi může.

zneutwaŕowánj přesných w lidské twáři tahů. A práwě tu známt
 gá se bítí powinným, z té bázně, gižto nám wléwá wjra, z té lá-
 sky, gižto vyhledáwá bratrstwo, ne pannám tolíko a wdowám, né-
 brž i wdaným a wšem dokona ženám dáti tu wýstrahu, aby to
 stwořenj, ten obraz Božj ni zlatau, ni černawau, ni ryzau a kte-
 ran koli barwau, kteráž ty vlastnj tahy w obličegí gen kazj, ni-
 gakž neprzhowaly. Mlawjť tu Bůh: „Učiňme člowěka k obrazu a
 podobenstwí swému.“ (1. Mogž. 1, 26.) I směl-liž by tedy kdo
 to djlo božské ginaťiti a opravowati? Co wrahowé na Boha sa-
 hagj, kdož to, což spodobil, ginaťiti a přepodobiti se opowažagj,
 z paměti wypanštegjce, že, což se koliwěk narodilo, toť Božj djlo,
 a což se koli ginaťj, toť ďablowa stwůra gest. Kdyby byl maljř
 kohosi co neypodobněgi wyobrazil, a někdo giný, domněle wěťj
 umělec, barwil by do hotowěho kusu znowa cosi, gakoby ho opr-
 witi chtěge: zagisto by se ten prwněgěj mistr těžce uražena, a
 wějm práwem rozhněwána cjtíl. A snad-liž Bůh, twůg uražený
 twůrce, twé tak bñjné drzosti bez trestu ponechá? Bys i tedy
 u lidj pro luzné šperky swé za smilnau a prostopášnan neplatila,
 gsi nicméně u Boha, gehož djlo gsi poskwrnila, na tom o mnoho
 hůře, než cizoložnice. Co kladeš sobě za okrasu, co kladeš za
 slušnau úprawu, totě hyzditi djlo Božj, totě przniti prawdu. Pa-
 trjť sem ono napomenutj Pawlowo: „Wytisťte starý kwas, abyste
 byli nowé skropenj, gakož gste nenakwašeni. Nebo Beránek náš
 welikonočnj obětowán gest Kristus. A protož hodngmež ne w kwasu
 starém, ani w kwasu zlosti a nešlechtnosti: ale w přesnicjch upřj-
 mnosti a prawdy.“ (1. Kor. 5, 7. 8.) Giž pak trwá-liž upřjmnost a prawda
 u těch, genž sami, co prostoliběho gest, neprawými barwami kazj,
 a co gest srdečného, dáwagjce tomu twář cizoložnau, hyzďj a ha-
 nobj? „Nemůžeš gednoho wlasu učiniti bjlého, nebo černého,“
 (Mat. 5, 36.) takť mlawj Pán twůg. I zdali Pána swěho za slovo
 bráti, a sama na wrchu mjtí chceš? Ach! tyť si, co bezbožnice,
 drze počjnáš, a z předtuchy gakési neblahé budaucnosti sobě giž
 nynj wlasý na ohniwo barwjš; hlawan, nastogte! tjm neyčelněgěj
 audem těla, hřešjš! Psánoť gest o Pánu: „Hlawa pak geho a wla-
 sowé byli bjlj gako wlna čistá, a gako snjh.“ (Zgew. 1, 14.) Ty
 wšak lageš hělowlasým, a hnusjš sobě tu bělost, gjžto bys se
 hlawě Páně napodobnila. I buď si takowá která buď: mědle což
 netrneš, že snad w den sandný twůrce twůg k tobě znáti se nebu-
 de? Že když, abys odplatu wzala, powstaneš, odežene tě a wy-
 lauňj? ba žeť i gakožto sandce a odplátce z přjkra s tebau naložj,
 řka: „Toť nenj djlo moge, toť nenj obraz náš. Tys ljčidlem pleť
 swau zhanobila, tys wlasý swé barwau cizoložnau znepodobila. Tyť
 máš obličeg klamawý, postawu zkaženau, pohled neznámý. Nebudeš

moci Beha widěti, anoť tu negsau oti, gež Bůh učinil, ale ty takowé, co zpotwořil ďábel, k němužto gsi na učenj chodila. Toť wzala gsi na sebe giskřiwé a malebné ořiska hadj.¹⁹⁾ Nepřijel twůg tě tak wystrogil, s njmžto zároveň hořeti budeš.“ A nenále-
zj-liž sluhám Božjm takto rozgjmati? Ne-li těch wěcj dnem i nocj se báti?

Nechť pak ty, co wdané gsau, giž samy hledj, moc-li sobě u mužů swých za swé wděky wylahoditi mohau, anoť k omlowenj marnostj swých manžely swé uwozugjce, gich co spolu winných do swého lotrowstwj wplétajj. Panny však — k gichž prospěchu toto mluwjme — gsauce tak nádherně ustrogeny, nenáležegjť, tu-
žjm, do řadu panen, ale co prašiwé owce, co chorá dobyčata od řistého a swatého zástupu panenského održeny budťež; aby sice, obcugjce pospolu, i těch ostatnjch nenakazily, ani ty, co gsau giž na zmar přišly, ginějch nepohubily. My tedy, k tomu zdrželiwosti pokladu hledjce, strahme se wěcho, co by mu škodno a záhubno bylo.

E. Že návštěw swatebnjch a láznj weřegných pannám zbraňo-
wati se má.

Ani tu nemohu pomlčeti o tom zlém zwyku, který se znená-
hla tak giž zakořenil, že na wzdory stydliwému a řádnému mrawu, mermomocně si práwo osobuge. Negedny z panen nic se nehanbj na swatby choditi, negedny wedau oplzlé pjsně, mezi hosty swé-
wolně probjhagj a poslauchagj; anobřz proti wěmu studu po sobě pásti dáwagjce, i při howoru mužském, i na besedách opogných přj-
tomny býwagj; ba čuměgj i tu, kde chlipnost se dráždj, kde se newě-
sta k nezbraňowánj-se smilstwa, kde se ženich k bugné drzosti wy-
zýwá. Což, medle, má k pohledáwánj na swatbě ta panna, která ke wdawkám ani mysl nemá? Či lze gj tu, kde mysl a wůle tak nardžno gdau, něgaké rozkoše poměti? Čemu se tu učj, čemu dj-
wagj? — Ó gak hrubě paušťj od swého předsewzetj ta panna, genž přišedši sem gešťe stydliwa, co nestyda domů se wracj! A byť i hned tělem i dušj pannau zůstala, shlédla tu wždy a zaslech-
la, i pronesla slowem lecos na ugmu sama sobě.

A co mám řjci o těch, které do leckteré, gim se namanulé lázně běhagj, které swá, studu a čistotě zaswěcená těla před

¹⁹⁾ Antimoniem, genž se nalézá mezi rudau stříbrnau, tehdegj ženy dělaly sobě a malowaly oči hrubé, mnoho si na tom zakládagjce.
Cfr 4. Král. 9, 30.

chlipnými zraky odhalogj, na obnažené mužské pokukugj, a tak obapolně na sebe zjragj? ²⁰⁾ Nenj-liž prawda, že k bŕjchu nástrahy kladau? A nelákagj-liž, i čest swau lehčjce, přjtomných k mrzkým žádostem? Řekneš ale: „Každá odpowj sama za sebe, z gakeho úmyslu sem chodj; mně se tu genom o wykaupánj a nmytj tšla gedná.“ — Takto se neosprawedlnjš, ani z té swé nečistoty a drzosti newyměřjš. Takowá kaupel nemyge, ani nesplaknge, ale audy twé špinj a šeredj. A budiž tomu, že sama na žádného wšetečně newzhlédneš, hledj předce ginj na tebe wšetečně. Mrzká snad ljbst neprznj oka twého: awšak swým ostatnjch esob kochánjm sama se prznjš. Tu gewiště děláš z kaupele, a na beseděs horšj, než na diwadle. Zde se swláčj wšeccka poctiwost, zde s oděwem pospolu i čest i stud se odkládá, zde hana i lehkost na panenstwj se pauštj! Gižť pak sama powaž, zdaž uhágjš se i w slušném obleku swém za pannu standnau mezi muži, mezi těmi, gež twoge nestydatost k wilnosti ponukla.

A proto kwjlijwá ejrkew panen swých; protoť úpj nad lehkým a nepočestným kratochwjlenjm gegich. Tak bynau panny w kwětu swém; tak hasne se studem i ta sláwa zdrželiwosti; tak se i wšeccka důstognost stawu gegich zneswěcuje; tak se chytrost odpowědného nepřjtele wedjrá; tak se přikrádá satan zálohami ukrytě strogenými; tak panny, marně wystrogeny gsauce, a po swětě prostopášně bugeti chtjce, pannami býti přestáwagj; takť, zmrhawě stud swůg, aukradj owdowugj, a džjwe než manželkami gsau, býwagj z nich cizoložné choti Kristowy. A gistě, gakož gsau weliké ty pannám uchystané odměny božské, tak budau i hrozné ty muky, genž na ně přikwatj, protože swým panenstwj m o zem daly.

Slyšte mne tedy, wy panny, gako otce swého, slyšte mne, anť wás tak wysoce kladu a napomjnam; slyšte mne, an to otcowsky mjnjm s blahem a prospěchem wáším. Ostaňte tak, gak wás učinila mistrná moc Božj. Ostaňtež tak, gak wás uzpůsobila ruka Otcowa. Twář waše ostaň neporušena, hrdlo čistonito, postawa

²⁰⁾ Giž sněm w *Laodicei* r. 365. držánj klade can. 30. takto: „Quod non oporteat sacris officiis deditos, aut clericos, aut continentes, vel omnem laicum christianum, layacra cum mulieribus celebrare; quia haec apud gentes reprehensio prima est. Podobně měla by se za dnů našich té, která, ze zbytečného a pohoršiwého tělu swému howěnj gsauč kárána, sama sebe by zastáwala, řkauce, že „nic zlého neobmeyšlj“ — opáčiti odpověď, od swat. *Frant. Sales.* daná, když dj: „Toho připauštjm — — což ale medle dobrého obmeyšljš? Zdali newjš, že džbel wždycky neyhoršjho aumyslu gest?“ (Cfr Philoth. p. III. c. 25.)

srdečná. Nemučte sobě swých užj, nepanteyte hrdla, nestahngte šj-ge točenicj a drahaŭ záponau, nepřipjneyte zlatých řetjzků k nohám swým ²¹⁾, nebarwěte sobě wlasj, a měgte oči ku wzhlédnutj na Boha způsobilé. Kaupejte se zároveň se ženami těmi, gešto w kaupeli stud s sebe neskládaj. Straňte se swateb prožluklých a kwasů zlowážných, kdežto se lehko nakwasiti lze.

Ty, ó panno! ubraňug se té skwostnosti w oděwu. Sřez se zlata, aň se ubraňugeš tělu i swětu. Nenjť gedno, tu se weliké sjle ubrániti, a marnostj podmaněnu býti. Těsná i úzkáť to cesta, po njž se k žiwotu gde; a drsná i přjkrátě stezka k sláwě wedaucj. Tautěž stezkau kráťegj mučedlnjci, borau se panny, stanpagj sprawedliwj wšickni. Nedáwejte se širokau a prostrannau cestau: po též řjhagj ty nástrahy wražedlné, ty na hrdlo sahagjcj rozkoše. Chlácholjť tu džábel, aby sklamal, lichotj se, aby ranil, wábj, aby smrtil.

F. Gak mnoho wýhod naskytá staw panenský, a kterak gest záštitau proti swjzeldu časným.

Předkem gest užitek stý, a ten mučedlnjkům, a hned po něm šedesátý, a ten wám, panny, náležj. Gakož mysl mučedlnjků ani k tělu, ani k swětu nelne, a gakož stjmtěž se potýkati nenj wěc malicherná, ani lebká hřjčka: rowněž tak, anož wy, co do mzdy swé s mučednickau téměř stýkáte se odměnau, buďtež w ctnosti swé hrdinstwj mučednickému neybližj. Wzhůru se powzněsti, nenjť snadno. Gakého tu třeba potu, gakého ausilj lezaucjm na wrch, a na wrcholi hory vysoké. A což teprwa činiti nám, do nebe wgjti tanžjcjm! Leť i tu gest ausilj o mnoho méně, to-li se k přisljbené odplatě přirowná. Nesmrtedlnost, žiwot wěrný, králowstwj nebeské totě ta mzda, totě ten slib, totě to Bohem učiněné přirčenj. Dostúgte tedy, ó panny, dostúgtež powolánj swému, dostúgte i naděgi swé! Weliká mzda, přehogná odplata, ten swrchowaný klénosť řeká wás tam za zdrželiwost waši. — A chcete wěděti, od gaké nehody chránj, a co do sebe ctnost zdrželiwosti má? Bůh řekl k ženě: „Rozmnožjm bjdy twé a lkánj twé: w bolesti budeš roditi syny, a mužem swým se řjdiť budeš, a on panowati bude nad tebau.“ (Gen. 3, 16.) Wás netýče se to wyřknutj Božj, wás nehnětau ona bėdowanj a lkánj manžer-

²¹⁾ Ženštiny na wýchodu nosjwaly zlaté neb stříbrné, nad kůtky upevněné krauzky, na něž připiat byl řetizek, aby kročege stegné a wyměřené byly; což u panen, tomu nawyklých, za slušnost se pokládalo. (Cfr Isai. 3. 16.)

lek, ani starosti o porod synů. Nepanogeľ nad wámi manžel, ani na mjesto něho Pán, a gako choť wáš, i hlawa waše Kristus gest. Los a podjl wáš gedem a týž gest. Wždyť gsau to słowa Páně: „Synové toho swěta ženj se a wdáwagj: ale ti, kteříž hodni gmjni budau onoho wěku a wzkrjšenj z mrtwých, ani se wdáwagj ani ženj. Nebo ani umjrati wjce nebudau moci. Angelům zagisté Božjm rowni gsau, poněwadž gsau synové wzkrjšenj.“ (Luk. 20, 34—36.) Kým budeme my, těmi gste wy giž býti počaly. Wyť se toto slawněho wzkrjšenj giž aučastnjte, a od swěta neposkwrněné, gen cestau gehu se běřete. Wyť se tu co čisté panny trwagjce, giž nynj angelům Božjm rownáte. Stůgte gen w panenstwj swém celé a neporušené; dospěte gen w tom, co gste udatně započaly, aniž tu mēgte sháňky po šperku, ale po mrawech ozdobných. Paťte wzchůru, a pozdwihatl počawše ořj k nebi, wjce nesklepte gich k žúdstem swěta ani těla, wjce se nesnižugte k wěcem zeminau páchnaucjm.

Sprwu welel Báh wýrokem swým růsti a množiti se: potom schwálil i zdrželiwost. Tu, když swět byl nowý a nelidný, šloť mu o rozplozenj semena, a o množenj lidstwa. Nynj, ani swět se naplnil a zalidnil, ti, kdož se koliw zdržeti mohau, žigjť co panicowé, a řinj se schopněgými k řjši nebeské. I nenjť tu přjkaz ostrý, ale gen pobjdnutj Pánem dané; nenjť tu gho gakési powinnosti, ale každému na gehu wůli ponecháno. Zagisté, on ukazuge na ty lepšj stánky, když o mnoha přjbytecjch u Otce swěho mluwj.

Nuže, po těchto lepšjch stáncjch taužjteť i wy, a mrtwjce žádosti těla, k slawněgým w nebi stánku se powznášjte. Wšickni sice, genž Božj wodau na křtu poswěceni gsau, skrze milost spasné kaupele starého člowěka swlékagj; tuť se Duchem swatým obnowugj, a od nešwar staré náказы skrze nové zrozenj se zase očišćugj. Wy ale, gešto nižádných tělesných ljbstj necjtjte, wy sobě o mnoho wětšj a přesněgšj nowého zrozenj swatost osobugete; sláwu waši gedině to působj, co ctnostj a duchem gest. Onen apoštol, od Pána wywolenu nádobau zwaný, a od Boha, by lidem nebeské rozkazy hlásal, poslaný, prawjť takto: „Prwnj člowěk ze země: druhý člowěk s nebe. Gakřž ten zemský, takowj i zemětj: a gakřž ten nebeský, takowj i nebeštj. Gakož gsme nesli obraz zemského, nesmež také obraz i nebeského.“ (1. Kor. 15, 47—49.) Totě obraz, gegž nese panenstwj, nese řistota, nese i neporušená swatost a upřjmost. Anobřž kdož gsau koli welenj Božjho paměťliwi, kdož wedlé náboženstwj zastáwagj sprawedlnost, kdož gsau nepohnutelnj u wjře, při bázni Božj pokornj, ke wšj trpěliwosti otuženj, w každém přjkořj tišj, k milosrdenstwj ochotnj, k zachowánj mjru w bratřstwu swornj a gednomyslňj — toť gsau ti, kteříž nesau ten obraz Božj.

Wámť, ó dobré panuy, gešto Bohu žigete, wám, gešto Pánu gste zasnaubeny, a wywoliwše stránku wětšj a lepšj, napřed krátjje k němu, wám tě dlužno, plniti a ochotně wykonáwati wšecky předpisy tyto. Z wás, genž gste dospěly wěkem, staňte se mistryně mladšjch; wy pak, genž do let wcházjje, poučngte swých wrstěwnic. Gedna druhé srdce dodáweyte, wzágemně se rozněcngte, ke cti panenstwj swěho přjkladně obcngte. Udatně tu dotrweyte, duchowně dospěgte, šťastně k cji dostihněte. Tehdáž gediné mēgte wšs w paměti, když pocta panenstwj wašcho swůg začátek wezmo.

III. O gednotě Cjrkwe.

O b s a h.

Sw. spisowatel nabjzj přede wšjm wěřejch, aby se před úklady nepřátelskými opatrně hágili, a šalebnému w cjrkwi nowotěnj neuchylnau w Krista wjru na odpor kladli. Dále udává za půwod wšech kacjřstwj a odtržek drzj pohrdánj gednotau na Petrowi wzdělané cjrkwe, kteráž podjlu w králowstwj Božjm přjknauti nemůže leda tomu, kdo wěrným gegjm audem býti nepřestává. Potom připomjná, že ani samo mačedlnictwj, bylo-li wně cjrkwe Kristowy, a bez lásky podniknuto, k wěčné spáse nic neprospěge. Dává též wýstrahu před různěnjm w cjrkwi. Konečně powzbuzuge k gednomyslnošti a k opatrnosti.

A.

Sw. Otec nabjzj wěřejch, aby se před úklady nepřátel swých opatrně hágili, a šalebnému w cjrkwi nowotěnj neuchylnau wjru w K. P. na odpor kladli.

Rozmilj bratři! Když nás Pán poučuge, řka: „Wy gste sál země“ (Mat. 5, 13.); a když nám welj, wedlé newinnosti býti sprostu, při sprostotě pak i opatrnú: což medle giněho přislužj na nás, leč zopatrněti, a starostliwan i neyweyš hedliwan myslj se na to wynakládati, abychom, powážugjce úklady potutědněho nepřjtele, střežjce se gich, gešto gsme Krista, tu mandrost Boha Otce, byli oblěkli, wzhledem spasenj swěho méně mandrými se nezďáli? Wždyť nenj se nám pauze pronásledowánj obáwati, ani gen wěcj těch, kte-

rězto, aby sporázely a rozmetaly sluh Božjch, zgewným na ně žonau útokem. Snázeť to býwá, stříci se tu, kde postrach zgewněgěj gest. Tolikéž i ohraditi se hledj člowěk před pŭtkau, když protiwnjk sám se naskytá. Wjceť gest se báti a warowati toho saupeře, který přihrádage se, a zdánliwým mjrem klamage, po ukrytých oklikách se hadj, odkudž i to gméno hada dostal. Máť on wždy do sebe onu tagnau k podskočenj člowěka chytrost, i onu pokrytš se-wlekaucj šalba. Takť šálil hned s počátkem swěta, a užjwage řeči úlisné i liché, oklamal srdce lidj snrowých, neopatrných a lehkowěrných. I Pána odwážil se pokaušeti, a gakoby kradmo leza, opět s klamem přilaudil se k němu. Byltě wšak poznán, odpuzen i poražen proto, že poznán byl i odhalen. Ayhle, tuto příklad, abychom stozky starého člowěka se vzdalugjce, a za šlépěgemí Krista žiwaucjho krácejce, takto opět z nepozoru w osjdle smrti neuwážli, alebrž při wěcech nám nebezpečných opatrní gsauce, žádaucj nesmrtnosti dostihli.

Než možná-li dostihnauti té nesmrtnosti ginák, leč plněnjm rozkazů Kristowých, gimiž smrt zwáltuge se i přemáhá? Sem patřj ono připomenutj Páně: „Chceš-li wgjti do žiwota, ostřjhey příkázanj.“ (Mat. 19, 17.) A opět: „Učinjte-li, což gá příkazugi wám, giž wás nebudu nazýwati služebnjky, ale přátely.“ (Jan 15, 14. 15.) Takowéto nazýwá statnými a neuchylnými, gelikož walnau tjj swau na skále založeni, a proti wšem hanřem i wichřům swěta nepohnutau i nesklonnau silau upewněni stogj. „Kdo, prf, slyšj slowa má, a plnj ge, připodobnjm geg muži mandrému, kterýž ustawěl dům swdg na skále. Spadl přjwal, přišly řeky, wáli wětrowé, a obořili se na ten dům, i nepadl: neboť založen byl na skále.“ (Mat. 7, 24. 25.) Držmež se tedy slow Kristowých, a učme se i činme podlé wšeho toho, co on i nřil, i sám činil.

Kdož pak by řjci směl, že w Krista wěřj, nečinj-li wůle Kristowy? Čili snad lze dogjti za wjru odpłaty tomu, kdo příkázanj plniti nechce? Dogista, nemůžeť než wiklati a tēkati, i duchem blodu zachycen, rovně gako wětrem zdmýchnutý prach sebau wzmjstati; abřž kdo tak zde obcuge, nedostihneť spasenj, protože nedržj prawě cesty, ke spáse wedaucj.

Br. rozmilj! Chraňmež se negenom oněch wěcj, genž zgewny gsau i očitj, ale i těch, gimižto zchytra, pod lichau gakausi subtilnostj šalba se kryge. A cožtě tu chytřegějho, co subtilněgějho nad wěci ty, gež byl zamyslił nepřitel, přjštjm Kristowým odkrytý a poražený? Tehdáž, an bylo slunce sprawedlnosti národům wzešlo, a swětlo spásy k oblaženj lidstwa zaswjtal — aby hlušj milostné nauky duchownj poslechli, slepj swých ořj k Bohu pozdwihli, churawj ke zdrowotě na wěky se zhogili, kulhawj k cjrkwí chwátali, němj bla-

sitě i snažně se modlili — tehdáž on, užřew modly powrženě, a za welečelným wěřjčich zástupem sjdla i chrámy swě prázdne, wymysliłť úskok nowý, aby i pod titulem křesťanstwí zklamal lid neopatrný. Wynaleznułť kacjřstwí a rozkolnictwí, gimíř by wjru sesul, prawdu poruřil a gednotu rozerwal. Co gich koli w slepotě starěho žiwobyťj udržeti mu nelze, tyť bludem po cestě nowoty přelstíwá i klame. Onť i z prostředku cirkwe lidi laupj, tak že, když se gim zdá, že z temnosti wěku tohoto wybředěe, k swětlu se zblížili, w tom gich ani newědaucjch ginau mrákotau oslepuge, a oni, ať se gegich obcowánj ani s ewangelium Kristowým, ani s téhože předpisy, ani se zákonem wůbec neshoduge, gměno křesťanů sobě přiwlastňugje, a w temnostech chodjce, swětlo mji se domňwagj. Chlácholjť gim tedy, a šálj gich protiwnj k tento, který dle slow apoštolowých w angela swětlosti se proměňuge, a swě sluhý nastroguge, gakoby byli služebnjci sprawedlnosti (II. Kor. 11, 14. 15.), kterjžto ale noc za den, zabynulj za spásu, zaufalstwí za naděgi, newěru za wjru, a antikrista za Krista udáwagj, aby tak lidé, pro tuto subtilnost oněch wytwařowačů prawdopodobnosti, ku prawdě ani nepronikli. A toto gde otdad, br. rozmilj! že se mnohým nechce zpátky na základ prawdy zjratí, ani po té hlavě se ptáti, ani učenj Mistra nebeského plniti. Přihljdneme-li wšak k té věci bedliwěgi, nebudeť potřebj obšjrněho pagednánj, ani důwodů mnohých ku prokázánj gj. Stručný přehled prawdy tu, kde wjra se nacházj, platj mjsto wšech důkazů.

B.

Že gest půwodem wšech kacjřstwí a odtržek drzj pohrdánj gednotau cirkwe, na Petrowi wzdělaně, kteráž nemůže podjlu w králowstwí Božj přiknauti leč tomu, kdož wěrným audem gegjm býti nepřestáwá.

Pán mluwj k Petrowi, řka: „Gáť prawjm tobě, že gsi ty Petr, a na té skále wzdělám cirkew swau, a brány pekelné nepřemohau gj. A tobě dám kljče králowstwí nebeského: a což by koli swázal na zemi, budeť swázáno i na nebi: a což by koli rozwázal na zemi, budeť rozwázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18. 19.) A k tomuťž i po swém z mrtwých wstánj wece: „Pasiž owce mé.“ (Jan. 21, 17.) Na němto na gediném wzdělává cirkew swau, a gemu welj pásti owce swé. I ačkoli po swém z mrtwých wstánj wšechněm apoštolům stegnanu moc udělugje, řka: „Gakož mne poslal Otec, i gá posílám wás. Přigměte Ducha swatého: kterým odpustjte hřjchy, odpauštěgjť se gim, a kterým zadržjte, zadržáni gsau“ (Jan 20, 21—23.) — předce, aby obgewil gednotu, ge-

dinu stolici zřídil ²²⁾, a též gednoty základ, na gednom poz-
nagcj, swau wzhlednostj rozpoložil.

Byliť owšem i ostatnj apoštolé to, co Petr byl, zároveň i po-
cť i moci saúčastněni: awšak začátek pochodj od gednoty, a *pri-
mát se Petrowi dává*, aby gedna cjrkew Kristowa, i *gedna sto-
lice učitelská* se poukázala. Wšickniť gsau pastýřowé, ale stádce
se ukazuge gedno, anoť ode wšech apoštolů, pro doljčenj gedné
toliko cjrkew Kristowy, zpráwau gednoswornau má býti paseno.

Gednu tutěz cjrkew i w pjsni Šalomaunowě označuje Duch
swatý, řka: „Gediná gest holubice má, dokonálá má, gediná gest
matky swé, wywolená rodičky swé.“ (Pjs. Šal. 6, 8.) A zdaliž se
domejšlj ten, kdo se nedrží té gednoty cjrkew, žeby se wjry dr-
žel? Kdo se wzpjrá a zpausz proti cjrkwí, *kdož omu stolici Pe-
trowu, na němžto cjrkew vzdělána, opaušťj*, ten-li ze audem
cjrkew gest, se bezpeřj? Anoť i blažený apoštol Pawel o toměz
uřj, a tagemstwj oné gednoty naznačuje, řka: „Gedno těle, a ge-
den duch, gedna naděge powolánj našeho, gedn Pán, gedna wjra,
geden křest, gedn Bůh.“ (Efes. 4, 4—6.)

Tu gednotu my pewně držeti a zastáwati musjme, zwlášť my
biskupowé, my w cjrkwí představenj, abychom dokázali, že i bi-
skupstwj samo gedino gest i nedělitelno. Nechať nikdo lhánjm bra-
trstwa neklame, nikdo prawdu wjry zrádným wýstupkem neroďj.
Biskupstwjť gest gedno, gehožto oddjl w swé celosti od gedno-
tliwců se držj. I cjrkew gest gedna, genžto se plodem i zrů-
stem swým široko rozkládá. Tjmže způsobem wje gest paprsků
slunečnjch, ale swětlo toliko gedno; i wětj gest wje na stromě,
leť kmen toliko gediný, pewně zakořenělj; přemnohoť i potůčků,
leť gediná genom woda pramenitá, z kteréz wyřinugj. I nechať se
wodnj pramen mnohotwárným tokem rozplynulý býti zdá, w počátku
držj se přede gednota geho. Odčesni paprslek od slunce, gednota
slunečnj neběte odčesn. Ulom wětew ze stromu, ona co ťlomek
pučiti se nebude. Odraz od pramene potok, onť odražený wysákne.
Rowněz tak prostjrá swětlem Páně oblitá cjrkew swé paprsky na
weškeren swět. Než swětlo to gest gedno, kteréz wšady se rozlé-
wá, aniž tudy gednotau těla na různu gde. Cjrkew rozkládá swých
plodnorodných wětj po celé zemi. Onať hogně plynaučj potůčky řj-
ře a řjře rozwádj. A wšak hlawa gest gedna i půwod gedin, i
matka gedna, plodnostj w nástupcjch hogná. Myť gsme plod gegj,

²²⁾ Tato a tudjž následugij *wyznačend* slova nenalezagj se w některých
latinských wydánjch Cypriana; a wšak *Manucius, Pamelius* a gijn
wydawatelé spisů Cyprianowých kladau ge za nepodvržená.

my gegjm prikágjme se mlékem, my gegjm ožjwáme duchem. Choť Kristowa cizoložiti nemůže; ona nezprznilá i cudná, k gednomu toliko domu se zná, gednoho genom ložce swatost řistým studem střeže. Onať nás Bohu chowá; onať syny, které porodila, dědici řjše řinj. Kdo se koli oddělil od cjrkwě a služge se s cizj něgakau, ten se odlužge od přjpowědi cjrkwě. I nedostihueť odpłaty Kristowy, kdo cjrkwě Kristowu opauštj. Totě cizinec, totě neswěcenec, totě odpowědnj. Nelzeť mn giž mji Boha otcem, komu cjrkwě matkau nenj. A zniknul-liby kdo potopy, krom korábu Noelowa gsa, ten i wenku, krom cjrkwě se nacházege, znikne zahynutj. ²³⁾

„Kdo nenj se mnau, dj Pán, proti mně gest, a kdo neshromaždžge se mnau, rozplytuget.“ (Mat. 12, 30.) Kdo pokog a gednotu cjrkwě kazj, gest protiwnj Kristůw; a kdo, gsa krom cjrkwě, shromaždžge, rozptylge cjrkwě geho. „Gá a Otec gedno gsme.“ Tak prawj Pán. (Jan 10, 30.) A opěť o Otci, i Synu, i Duchu swatém stogj psáno: „A tito řj gedno gsau.“ (1. Jan 5, 8.) A kdožby tužil, žeby tato, Bohem samým upewněná, i s tagemstwji nebeskými aužce spogená gednota, swárem odporných erdcj w cjrkwě rozerwati se směla? Kdo té gednoty nedržj, nedržj zákona Božjho, nedržj wjry Otce i Syna, nedržj žiwota, ani spásy wěčné.

Tagemstwj oně gednoty, swazek oně nerozvjžitelné swornosti nawrhge se nám w ewangelium, dle něhož skně Pána Jesu Krista ani děliti ani trhati se uemá, nýbrž na cele dobrá, nepáraná gen tomu se naskylá, na kohožby losem padlo, s tauže i Krista obléci. O tom dj Pjsmo: „O sukni pak, že od wrchu byla nesešjwaná, a naskrze setkaná, řekli mezi sebau: „Neroztrhugme gj, ale losngme o ni, řj bude.“ (Jan 19, 23. 24.) Ta skně wypo-
dobňowala tn gednotu, kteráž s hůry, totiž s nebe od Otce pocházj. Wlastnj toho oděwu mělť ho owšem netrhati, ale setkaný, w ge-

²³⁾ Komu by nepostačowalo přjtomné Cyprianowo rozumowánj, aby dewátý článek wjry wyswětlil, nechať bedliwě progde epištoly geho: ad Antonianum, ad Corneliu, ad Confessores a giné; z kterýchžto se negen prawda katolická, a učenj o cjrkwě na Petrowi wzdělané i samospasitelné, dobře wywinuge, ale i wšelikeřj ginj bludowé kacjřtj mocně se porážegj. Podobnau řeč wedau sw. Otcowé apořtělštj, z njžto mezi ginjm i tolik vyplýwá, že, počna hned od samého cjrkwě zakladatele Krista Pána, ta zewnřtnj a widitelná gednota gegj newyhnutelně položena byla tak, že sama waitřnj gednota prostředkowánjau ouěno se ztužila a zdokonalila. Cfr. S. Ignat. M. Ep. ad Rom.; ad Polycarp.; ad Smyrn.

dnom celý a nepáraný ho ponechati. Ten tedy, kdo cjrkw Kristowu trhá a dělj, oděwu Kristowa mjeti nemůže. Wědomoť pak, že, gak mile se řjše roztrhla, a lid po smrti Šalomaunowě (3. Král. 11, 31.), Achiáš prorok, potkaw se na poli s králem Jeroboamem, roztrhl plášť swůg na dwanácte kusů, řka: „Wezmi sobě deset kusů. Nebo totoť prawj Hospodin: Ay gá roztrhuu králowstwj z ruky Šalomaunowy, a dám tobě desatero pokolenj: a dwoge pokolenj zůstaue gemu pro služebnjka mého Dawida, a pro Jerusalém město, kteréž gsem wywolil, abych tam položil gméno swé.“ — Achiáš tedy roztrhl oděw swůg, když se dwanáctero pokolenj Israelských od sebe trhlo. Leč pak, že se nesmj trhati lid Kristůw: sukně ta geho cele setkaná i nesešitá od těch, na kteréž připadla, roztržena nebyla. Ayhle, taktě ona nedělitelná, celitká, nepáraná sukně ponkázala negen na celek swornosti lidu našeho, genž oblékl Krista, ale i w tomže oděwu, tagemstwj plném, gednotu cjrkw wypodobnila. Nuže, kdožby byl tak bezbožen, tak newěren, tak swárliwý, tak zšjený a hašteriwý, genžby tušil, žeby se trhati měla, aneho sám trhati se osmělil gednotu Božj, sukni Páně, cjrkw Kristowu? I Kristus we swém ewangelium nřj, řka: „A bude gedno stádo, a gedn pastýř.“ (Jan 10, 16.) A kdožby mněl, že wjce (wrchnjch) pastýřů nebo wjce stád²⁴⁾ na gednom mjstě pospolu býti může? Tu gednotu schwaloge i apoštol Pawel, swatě žádage a řka: „Proejm wás, bratřj, skrze gméno Pána našeho Ježjše Krista: abyste gednostegně všickni mluwili, a aby nebylo mezi wámi roztržek: budte pak spogeni w gednostegném smyslu, a w gednostegném mjněnj.“ (1. Kor. 1, 10.) A opět: „Snášegjce se wespolek w lásce, usilugjce zachowati gednotu Duchu, we swazku pokoge.“ (Efes. 4, 29.)

Či by tu kdo myslil, žeby u wjře mohl státi a žjti ten, kdož se strhug cjrkw, kdo sobě giného sjdla i ohydľj různého wzdeláwá? kdežto i k Rahab, genž wyobrazowala cjrkw, řečeno bylo: „Otce swého i matku swau, i bratřj swé i všecku rodinu otce swého shromáždě k sobě do domu swého: a kdoby byl wyšel ze dweřj domu twého, sám sebau winen bude.“ (Jos. 2, 18. 19.) Anebo znj w knize Exodus zákon onen ginák, nežli w tom způsobu, že by při tagemstwj plném hodu welikonočnjm beránek, gehožto zabitjm Kristus byl wypodobněn, w gednom toliko domu gjsti se měl? Tak prawj Hospodin: „W gednom domě gjsti se bude, aniž wynesete wen z masa geho.“ (Exod. 12, 46.) Tělo tedy Kristowo a swátost Páně z domu nesmj nesena býti, anoť wěřjcmu lidu krom gedné cjrkw giného domu nenj.

Na ten dům, na ten přjbytek swornosti poukazuge i nález-

²⁴⁾ Totiž nesworně sobě poťjnagjcech.

štyj o něm dáwá Duch swatý w žalmljob, řka: „Bůh, kteršž obýwati činj (lidi) gednoho způsobu w domu.“ (Žalm 67, 7.) W domn Božjm, totiž w cjrkwí Kristowě, obcngj lidé gedné mysli, a ustrnugj ti, kdož gsau gednoswornj a upřjmnj. Šamťě Duch sw. ukázal se we způsobě holubice; kteráž gestíř pták prosíř a řilý, nehořké žloči, zobce nedrawějho, nezatjnacjch pazaurů, domácnosti milowný, na gednom krbu towaryšný, u wysedánj mladých s druhem ewým se střdagjcj, wyletj-li na pastwu, netaulawý, šlupy swé pilný, celowanjm poklid i swornost gewjcj, a welené gednoty ducha naskrze střhancj. Podlé prostoty a srdečnosti takowé budiž i w našj cjrkwí wšě řjzčno. Láskakřesťanů k sobě wespolek budiž oně holubiřj podobna, a tichost i krotkost gegich s onau beráuků a owčirek gednostegna. Cožby tu činila w prsách křesťanských diwokost wlřj? wzteklota psj? gedowatost hadj? krwozježen drawčj? Nám-tě plésati, anoť tacy lidé z cjrkwě se wylučngj, aby holubie a owec Kristowých gizliwan nákazau ukrutně nepohubili. Nemůžet se nikdy srownati a slaučili hořkost se sladkostj, ani tma se swětlem, ani dešť s gasnem, ani wálka s mjrem, ani neúroda s úrodau, ani sucho s mokrem, ani bauřka s tichem.

Nikdo nechápey se té myšlénky, žeby se lidé dobřj kdy cjrkwě strhnauti mohli. Dobré zrny wjtr neonnášj, a wicher newywracj strom hluboko zakořenělý. Leč prázdnaun zunu powěřj pryč zawjwá, bezmjzně stromy sblučená wichřice kácj. Lidu, těmto wěcem podobného, tepe apoštol Jan, lage gemu a řka: „Z nás wyšli, ale nebyli z nás, nebo byť byli z nás, byliby zůstali s námi.“ (1. Jan 2, 19.)

Wznikalot pak kacjrstwj, a wznikáwá i této doby proto, že si přewrácená mysl pokoge nedá, i že zrada, sama sebau na různu gdauc, gednoty se nedrží. Bůh wšak to samé dopaušřj a trpj, dáwage každému na wůli, aby, když sandem prawdy ohledáuo bude srdce a smeyšlenj naše, zdrawá i zkušená wjra křesťanská co neygasněgi wynikla. Zmiňugeť se o té wěci Duch swatý, skrze apoštola mlowě: „Musegjť kacjřstwa býti, aby ti kteršž zkušeni gsau, zgeweni byli mezi wámi.“ (1. Kor. 11, 19.) Tak se tedy zkušngj prawowěrci, tak se pronewěra odhaluge, tak giž přede dnem sandu i toio sprawedliwj od nesprawedliwých se oddělugj, a plewy od zrna odwjwagj. Toť gsau lidé ti, gešto sami o sobě mezi zlopowážnaun zběřj swau, bez powolanj Božjho za wrchnost se wystawngj, gešto bez náležitěho zřjzenj předstawenými w cjrkwí se dělagj, a nebywěe od žádného k biskupstwj powolaní, gměno biskupské sobě oswogugj. ²⁵⁾ Toť gsau ti lidé, o nichžto Duch sw.

²⁵⁾ Sw. spisowatel narážj tu nepochybě na Novata, Felicissima a giné sauwěké rozkolnjky. (Wiz §. 13.)

w žalmjch pège: „že sedj na stolici mornjho nakaženj“ (Žalm 1, 1.); že gsau záhuba i nákaža wjry, hadjm gazykem swým klamagje, ke zrušenj prawdy na mistry hrabje, a z úst gizliwých smrticj ged wychrlugje; gichžto řeč gako rak se rozgjdá (2 Tim. 2, 17.); gichžto rozprávky wšelikau téměř duši gedem nakwašugj. Proti těm a takowým Pán wolá, od těch odwraej lid swóg, ge přjsně kárage a řka: „Neposlaucheytež slow těch falešných proroků: widěnj srdce gegich ge klamagj: oniř mluwj swé vlastnj, a ne z úst Hospodinowých. Řjkagj těm, kteříž pohrdagj slowem Božjm: Pokog bude wám, a každému chodjećmu dle wůle swé: Kdožkoli chodj w přewrácenosti srdce swého, nepřigde na něg nic zlého. Nemluwjwal gsem k nim, a oni prorokowali. Kdyby byli stáli w radě mé, a uposlechli slow mých, a známa ge činili lidu: byl bych ge odwrátil od zlých myšlenj gegich.“ (Jerem. 23, 16, 17, 21. 22.) Na tytéž okazuge a měřj Pán slowy těmito: „Mne opuštili, studnici žiwé wody, a kopali sobě cisterny rozmetané, kteréž nemohau držeti wod.“ (Jer. 2, 13.) Mysliť oni, žeby křtiji mohli, gešto krom gediného giný křest býti nemůže. Opauštěgji studnici žiwota; a přede giným slibugj milost wody žiwé a spasné. U nich se lidé neobmýwagj, ale tjm wjce kálegj. Nesnjmagji se tam hřjchowé, ale mnohem wjce nahrngj. Ono narozenj zploznge čitatele ne Bohu, nébrž ďáblu. Synowé lži negsau účastni přisljbenj prawdy, gako i synowé pronevěry milost wjry žiracngj. Nelzeť okusiti owoce těm, kdožkoli z neswornosti a šjenosti zrušili pokog Páně.

I neklamtež se někteřj, bludně sobě wykládagje ta slowa Páně: „Kde gsau dwa nebo třj shromážděni we gměnu mém, gá gsem s nimi.“ (Mat. 18, 20.) Kazitelowé ewangelium a lžiwj geho wykladaři držj se (ta slowa wyswětlugje) oněch, w té průpowědi neyzáze stogjcjch ²⁶⁾, a pomjgegj (čili přeskakugj) předněgšjch, na djle oněno průpowědi pilni gsauce, na djle pak gi ošemetně utuláwagje. I gako gsau sami od cirkwe odtrzeni, takř také trbagj smysl hlavy gedné. ²⁷⁾ Pán totiž, učednjků swých k gednowolnosti a k pokogi nabjzege, prawil: „Gesliže by dwa z wás swolili se na zemi o wšelikau wěc, za kterauž byste koli prosili, staneť se wám od Otce mého, kterýž w nebesjch gest. Nebo kde gsau dwa nebo třj shromážděni we gměnu mém, gá gsem

²⁶⁾ Totiž: „Gá gsem s nimi.“

²⁷⁾ „Unius capituli“ t. *gedné hlavy* čili onoho werše 20 18. kap. sw. Matauše, gegž (nechať sada geho ze dwau audů sestává) wykládati na wjce smyslů, než na gedem, čeliloby proti účelu a wůli Páně.

s nimi.“ (Mat. 18, 19. 20.) Okázaltě tedy, že nebéře se ohled na četný zástup, ale zvláště na swornau prosječch mysl. „Geatliže by, prý, dwa z wás swolili se na zemi.“ Tu klade spředu gednotu ducha i kliduě swolenj-se, řili, abychom byli za gedno: toť wěrně i stále káže. Než kterakť byloby lze, aby swolil se s druhým ten, který s cjrkwj a s weškerau křesťanskau osadau se nesrownáwá? Gakže byloby možné, aby se dwa anebo třj z oněch we gměnu Kristowu shromážděli, o nichžto wědomo, že od Krista i od geho ewangelium se odlučugj? Myť se neušinuli od nich, ale oni od nás. A když napotom kacjrstwa i roztržky vznikly, a oni sobě rozličných zborů nazaráželi, opustiliť gsau hlavu i základ prawdy. Pán ale o swé cjrkwj, a k těm, kdož w cjrkwj gsau, mluwj, řka: že od welebnosti božské gim obdržeti lze, zač by koli prosili, shromážděg-li se, za gedno gsauce, třebať by dwa nebo třj toli-ko wedlé učenj a wíle Páně; gen bylali by i tak malého počtu mysl w modlenj gednosworná. „Kde gsau dwa nebo třj shromážděni we gměnu mém, dťj on, gá gsem s nimi“ t. s upřjmnými, s pokognými, s bohahognými a božských welenj pilnými. S těmi takowými, nechať gen dwa nebo třj pospolu gsau, býti slibuge tak, gako někdy byl s třemi mládenci w ohniwé peci (Dan. 3.), kterýchžto Bůh, že k němu upřjmnj a mezi sebau gedné mysli byli, u prostřed plamenu krůpěgemi mjrné rosičky zotawil; a gakož přispěl dwěma uwězněným apoštolům (Skut. 5.), že gsau byli sprostj a gednoswornj, gimžto i žalář otewřel, a gich, aby slovo wěrně přednesené lidu hlásali, opět na swětlo wywedl. Když tedy we swém poučowánj ta slowa klade: „Kde gsau dwa nebo třj shromážděni we gměnu mém, gá gsem s nimi“: nechceť děliti lidu od cjrkwě, kterauž sám ustanowil a zarazil: ale tjmto způsobem wyťká zpronevěřilcům různost gegich, a poraučj sám zřegmě wěřjcm pokog mji; i dáwáť na gewo, že se dwěma nebo se třemi, gednoho wšak ducha modli-teli, mnohem raděgi gest, nežli se četným negednotných zástupem, i že gednoswornau od málokterých konanau modlitbau wjce se u něho obdržeti dá, nežli weškerého množstwj prosbau, gestliby se různila.

Za tantěz přjčinau Pán náš, dáwage přjkaz modlenj, doložitě i ona slowa: „A když budete státi k modlenj, odpauštěgte, máte-li co proti komu: aby i Otec wáš, kterýž gest w nebesjch, odpustil wám hřjchy vaše.“ (Mar. 11, 25.) Tentž odzřwá řlowěka od ol-táře, s newolj tam přisedějho, a welj gemu, aby se prwé smjřil s bratrem swým, a usmjřen gsa, se nawrátil, a pak obětowal dar swůg Bohu. Anž wzhlédł na dary Kainowy; gelikož s Bohem w mjr we-gjti nemohl ten, kdožtě pro záwist a rozmjšku s bratrem za gedno nebyl. Gakéhož usmjřenj lze se tedy nadťi ouěm, genž na swé

bratry newrau? A kteraké dary obětnj přinášejj wedlé zdánj swého sokowé knězstwa? Čili se domnjwagj, že magj Krista we zboru swém, an se shromažďujj krom cjrkwě geho?

C. Že ani samo mučednictwj wně cjrkwě Kristowy podniknuté, bez lásky gano, k dosaženj wěčné spásy neprospěje.

S lidj těch takowých, bytj pro wyznánj gměna Kristowa i umučeni byli, aubouu onuno ani cezená krew nesplákne, náramnou a téměř neshladitelnau winu gegich různěnj ani mučednictwj nesmyge. Kdo nenj w cjrkwě, ten ani mučednjkem býti nemůže; a kdo tuto budancj vládkyni opanštj, nebude sto, dostati se do řjše. Kristus nám zanechal pokog, a welel gednoho býti srdce i gedné mysli. Přikázaltě též smlauwu přátectwj a lásky nepřerwanau zachowati i neporušenau. Prokázati se tedy nemůže mučednjkem ten, kdo nemá lásky k bratřjm. Toť také apoštol Pawel osvědčuje, řka: „Kdybych měl všecku wjru, tak že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic negsem. A kdybych rozdal na pokrmj chudých weškeren statek swůg, a bych wydal tělo swé k spálenj, lásky pak kdybych neměl, nic mi neprospjwá. Láska welikomyslná gest, láska dobrotiwá gest, láska nezáwidj, neřinj zle, nena-dýma se, nezpauzj se, nemysltj zlého. Všecko miluge, všemu wě-řj, všeho se naděje, všecko snášj. Láska nikdy newypadne.“ (1. Kor. 13, 2—8.) Nikdy, přf, newypadne láska. W králowstwj onom trwati bude láska wždycky. Stáwati gj bude na wěky, wedlé gednoty bratrstwa, které přilnulo k nj. Neswornosti ale nebude lze wegjtj do řjše nebeské. A když Kristus dj: „Totoť gest přikázanj mé, abyste se milowali wespolek, gakož milowal gsem wás“ (Jan 15, 12.), nebudeť moci k odplatě, od něho zasljbené, dostihnauti ten, kdo různěnjm a zradau lásku Kristowu zranil. Neboť kdo nemá do sebe lásky, tenť ani Boha nemá. Takť wece blažený apoštol Jan: „Bůh láska gest, a kdož zůstává w lásce, w Bohu zůstává, a Bůh w něm.“ (1. Jan 4, 16.)

Ti tedy takowj lidé s Bohem býti nemohau, genžto w cjrkwě Božj za gedno býti nechťeli. Buď žeby uhořeli, anebo předmetáni šelmám pokladli dušj swých: newezmaut tam korunu wjry, ale pokutu newěry; aniž dogdau oně etnostným urřeně sláwy, nébrž potkagj se s neslawným pozaufánjm. Owšemť může kdosi takowj do smrti býti zabít, a však po mučednicku korunowán býti nemůže. Znáť on se kn křesťanstwj rovně tak, gako i ďábel často se umj stawěti, gakoby Kristem byl. O tomě i Pán předpowjďá, řka: „Mnozj přigdau we gměnu mém, řkauce: Gá gsem Kristus a mnohěť swe-

dau.“ (Mar. 13, 6.) Gakož pak satan Kristem nenj, ač pod gménem onoho lidi klame: takž ani křesťanem býti nemůž, kdo w ewangelium gehu a we wjře prawé neustruže. I prorokowati, i ďably wymjtati, a weliké diwy tuto řiniti, tož gsau také vysoké a nadpřirozené věci. Awšak při těch při všech, nekráť-li řinitel takowých diwů po cestě ctnosti a prawdy, nedogdei říše nebeské. Tomu sám Pán uřj, řka: „Množjť mi děgj w onen den: Pane, Pane! zdaliž gsme we gménu twém neprorokowali, a we gménu twém zlých duchů niewymjtali, a w twém gménu diwů mnohých neřinili? A tehdyť gim wyznám: Nikdy gsem wás neznal; odegďte ode mne, kteříž řinjte neprawost.“ (Mat. 7, 22. 23.) Sprawedliwě žjti musjme, abychem Boha, saudce našeho, sobě naklonili. Učenj a předpisů gehu řeba uposlechnauti, chceme-li zaslanužiti odpłat. Pán, chtěje we swém ewangelium běh naděje a wjry našj krátce nawrhnuti: „Pán Bůh twůg (prawj) Bůh geden gest: a milowati bndeš Pána Boha swého, ze wšeho srdce swého, a ze wšj duše swé, a ze wšj sily swé. Toť gest prwnj přikázanj. Druhé pak podobné gest tomu: Milowati bndeš bližnjho swého gako sebe samého. Na těch dwau přikázanjeh wšecken zákon záležj, i proroci. (Mar. 12, 29—31.) Ayhle, tedy nás o gednotě i spolu o lásce poučil, a wšecky proroky i zákon w těch dwau přikázanjch zahrnul. Než medle, kterak chowá gednotu, kterak střeže a zameyřlj lásku ten, kdož duchem různým pužen, co řešćenec cjrkew trbá, wjru kazj, mjr mate, přátelstwj rozruže, swátost zlehčuje?

D. Wýstraha před různěnjm w cjrkwí.

Neřest tato byla již dáwno vznikla, rozmilj bratřj; teď ale zrostla i newražiwost ohyzdy té; anož i gedu záhubněgěj prožluklost kacjřů a odtrženců weyš a weyš wykynula. A taktě se musilo na náklonku swěta djeti; gelikož Duch sw. skrz apoštola nám o tom předpowěděl: „W poslednjch dnech nastanau řasowé těžcj: nebo budau lidé sami sebe milugcj, hrdj, pyšnj, lakomj, ruhaři, rodičů neposlušnj, newděřnj, bezbožnj, nelitostiwj, nepokognj, utrhaři, nezdrženliwj, nelíšj, bez dobrotiwosti, zrádci, zpurnj, marnau myslj nadntj, rozkošj milownjci wjce nežli Boha: magjce twářnost pobožnosti, ale moci gegj zapjragjce. Z těch gsau, kteří se wluzugj do domu a laupj ženky obtžžené hřjchy, genž wedeny býwagj rozličnjmi žádostmi: wždycky se uřjce, a nikdy ku poznánj prawdy nepřicházegjce. Gako pak Jamnes a Mambres protiwi se Mogžjšowi: tak i tito protiwj se prawdě, lidé porušenj na mysli, a strany wjry zawrženj. Ale přewelmi nebudau prospjwati: nebo nesmyslnost gegich zgewná bude wšechněm, gako i oněchno byla.“ (2. Tim. 3, 1—9.)

Ayhle naplňugj se wěci, kterékoliw byly prorokowány. Lidé rovněž jako i časowé stwruzj to, že, anť se swět k swému konci bljžj, také na onyno wěci na wšecky přišlo. Wedlé wjc a wjce zurj-cjho protiwnjka klamau bludaři lid, maruá mysl geg popjná, nepřj-zeň podnřcuge, lakola mámj; bezbožnost geg hanobj, pýcha nadýmá, různost rozkyseluge, unáhlenost w záhuhu řtj. Awšak při tom ná-ramném množstwj zrádců náhlých hledmež my, newrtkagjce a nema-tauce se, zesjliti wjru swau za uprawděným proroctwjm takowým. Ano někteřj gsau giž takowými, gакž to bylo předpowědjno: ná-ležj i ostatnjm bratrjm střjci se wěcj oněch, gelikož, wzhledem těch-to samých, dokládá Pán, řka: „Protož wy šetřte se: ay předpowě-ďel gsem wám wšecko.“ (Mar. 13, 33.)

Nuže warugte se lidu takowého, a gako mornj rány straňte se towaryěstwa i záhubných řeřj gehu. Psánoť gest: „Opleť uši swé trnjm, a neslyš gazyka zlého.“ (Ekkli. 28, 28.) A opět: „Po-rušugjť dohré mrawy zlá rozmlauwánj.“ (1. Kor. 15, 33.) Žeť se těm takowým . potřeba wyhýbati, zase nás wystráhá Pán: „Slepj gsau, pry, a wůdcowé slepých; a powede-li slepý slepého, oba do gámy upadnau.“ (Mat. 15, 14.) Chraňme a štiťme se člowěka z cjr-kwe wylaučeneného. Tenť gest přewrácenec a hrěšnjak, i sám seban odsauzený. ²⁶⁾ Kdo kněžstwu Kristowu na odpor řelj, kdo se od-poguge od obecnstwj Žakowstwa gehu a laictwa: ten-liž mnj, žeby s Kristem samým žil we spolku? Nikoliw! Ten takowý nosj zbraň proti cjrkwi, zpjrage se i proti ustanowenj Božjmu. Gestjť to wrah oltáře, odbůgnjk oběti Kristowy, zraditel nad wj-rau, swatokrádce, sluha zpurný, zlosynský a nebratrský. Ano po-tupiw biskupy, a pomjtnuw kněžstwem Božjm, odrznuť se wzďe-lati oltář giný, ze slowej nenáležitých tworiti modlitbu ginau, ²⁹⁾ a oběj křiwau zneswětiti prawdiwau hostii Páně. A nechce tomu

²⁶⁾ Tit. 3, 11.

²⁹⁾ Giž za prwotin cjrkwe užjwalo se při konánj sw. oběti gistých formulj, počátečně toliko biskupům a kněžjm powědomých, kte-réto formule Cyprian „*prex sacerdotum*“ gmenuge. Zawrhě gich proti podánj apoštolskému, skládali si kacjři nowé modlitby litur-gické, aneb přetwořowali katolickau liturgii na způsob swůg. Žena gakási, dj Firmilian (ep. ad Cypr.), po pětumecjtma let se pře-twařugje, žeby ewcharistii konsekrowala, gnjua byla. I počjnala si tak, gakoby chléb poswěcowala, a ewcharistii činila, wzywá-njm, aňť k pohrdnutj nebylo. („*Etiam hoc frequenter ausa est, ut et invocatione non contentibili sanctificare se panem, et eucharistiam facere simularet, ut nil discrepare ab ecclesiastica regula videretur.*“ A nebyla-liž ta, při konsekracj ewcharistie w cjrkwi užjwaná „*regula ecclesiastica*“ co do swé podstaty tolik, co nynj Canon Missae?)

rozuměti, že na sebe trestu Božjho uwaluge, kdož z odvahy a drзости proti řzenj Božjmu se pjčj.

Tak byli Chore, Dathan a Abiron, chtějce sobě proti Mogžjši a Aaronu obětnj práwa osobiti, za tu zlopovážnost hned srestáni: země se pukla, a do kořán otevřená gegj rozšklebenina pohltila stogjcejch tu za žiwa. A strašný hněw Páně neptikwačil gen na tré oněch náčelnjků, brž Hospodin strestal i ostatnjch dvě sě n padesáte, s tamtěmi w gedno spřeženj shlučených saudruhů dostihšj ge w zápětj bleskem. Tudyť ukázáno, že lidé zlowolnj proti Bohu samému tropj wšecko to, cožkoli osnngj ku zvrácenj řádu gehu. Tak byl i král Oziáš, genž proti wůli Božj, kaditelnici w rukau mage, kněžský auřad násilně si osobil, w tom gemu bránjcejho kněze Azariáše uposlechnauti nechtěge, mstau Božj omráčen, a na řele pestrým malomocenstwjm raněn. Tu tedy na těle známku dostal od Pána, kde se znaňugj ti, genž Pána hodni gsau. Synowé pak Aaronowi, kteřj položili na oltář oheň cizj, což byl nepřikázal Hospodin, byli gsau z pomsty před obliřegem Páně hnedle zablazení.

Podlé těchto gednagj a postupuj ti, genž, Božským podánjm pohrdše, po cizjm učenj bažj, a nauky z ustanowenj lidského uwáděgj, kteřýchžto Pán wewangelium tresce, řka: „Rušjte ptikázanj Božj, aby ste učenj swé ustanowili.“ (Mar. 7, 13.) Geť to hrjch wětšj nad onen, gehož pachateli se sami odpadljkové býti zdagj: a tito předce, z poklésku se kagjce, i hogně dosti řinjce, Boha za odpuštěnj žádagj. Tito se cjrkwě ptagj, s prosbau se k nj utjkgjce: onino s nj wedau wálku. U těch mohl odpad pogjti z bezděčnosti; u oněchno trwá rozbrog ze swéwolné zlopášnosti. Kdo odpadlcem uťiněn, gen sobě uškodil: kdo wšak haeresj neb schisma stropil, hegnu gich po sobě potáhl i zklamal. Tamto běžj gen o gednu duši, tuto walnému množstwju záhuba hrozj. Padljč aspoň s ljtostj a s plářem poznáwá, že zhřešil: haeretik ale při swém hřjchu nadut, a w něm se kochage, djtky od mateře lauřj, owďiřek proti pastýři popauzj, při tagemstwjm božských zrwatek tropj; a gešto padljč gen gednau tak těžce zhřešil, onenno hřešj každodeně; a nebude odměnau cjrkwě počtěn, třebať, wně cjrkwě gsa, muředlnictwjm sešel: kdežto padljč, stane-li se napotom muředlnjkem, i odplaty nebeské autasten býti může.

Nikdo se tomu nediw, br. rozmilj, že i z wyznawařů negedni oněchno wěcj se chápagj, a že tadyto i ginšj lid hrozně a hluboce zahředuge.³⁰⁾ Nebo wyznawařstwjm neohražuge před osjdlj

³⁰⁾ Tu narážj sw. Otec na wyznawače w Řjmě, gmenowitě na *Maxima, Urbana* i giné, gichžto licoměrný schismatik a wzdoropapež, *Novatian*, po sobě potáhl. Cfr. Cypr ep. ad Cornel. quoad Confess.;

ďábelskými; to nečinj žádného, dokud ho na žiwu gest, ani před pokušenjm bezpečného, ani geg před nehodami, wpády a útoky tohoto wěku neochraňuje: sice bychom neshledali nikdy na wyznawačjch ani auskoku, ani smilstwa, ani cizoložstwa, gakehožto k hoři našemu na některých pozorowano. Bud' si kdo bud' wyznawač kterýsi, ani wětšj nenjť, ani lepšj, než byl Šalomaun. Awšak i tento byl až dotud miláčkem Hospodinowým, dokudž po cestách Páně krácel. Když pak cesty Hospodinowy se spustil, pozbylť i milost geho. (O řemžto psáno gest: „I wzbudil Hospodin sprotiwjka Šalomaunowi.“³¹⁾ A opět řeme: „Drž, co máš, aby žádný neuchwátíl koruny twé.“ (Zgew. 3, 11.) Dogista by Hospodin nebrozil, ani nemlawil o možném koruny sprawedlností nechwácenj, kdyby ten, gehožby sprawedlnost opustila, i s onan kornau minauti se nemusil. Učiněné tedy wyznánj gest toliko pořinkem, ne pak doplňkem té zaslanžené koruny. Onoť prwotně sláwu zakládá, ale nedowrňuje gi. Psánoť gest: „Kdo setrwá až do konce, tenť spasen bude.“ (Mat. 10, 22.) Než tedy na konec dorazjme, řiřme co řiřme, nenjť to než krok, njmžto se na wrchol spásy zblížjme, až na samý geho pautek posud nedostihše. Bud' si to i wyznawač, i gemu, když wjru wyznał, tužšj bog nastáwá, antě sanpeř geho tjm wjce podrážděn. Geť owšem wyznawač, a tudy má k ewangelium tjm bedliwěgi státi, anoť ewangelium Páně oslawilo geg; gakož dj Pán: „Komu hogně dáno, hogně se od něho požádá.“ (Luk. 12, 48.) A komu se wjce pucty wzdáwá, od toho se wjce služby pohledáwá. Nikdo nezmařiz sám sebe, řině tak po wyznawačjch; nikdo se nenť po tom neb onom z nich gakeši nesprawedlnosti, nikdo zpupnosti, nikdo zrádnému sobě pořjnanj. Wyznawač chowey se pokorně, tiše, a drž se kázně w skutečjch swých, aby, gsa gmenowán wyznawačem Kristowým, Krista, gegž wyznáwá, také následowal. „Kdo se powýšjge, bude ponjžen,“ dokládáť Pán, „a kdo se ponižjge, bude powýšen.“ (Luk. 18, 14.) A gelikož i sám od Otce byl powýšen, protože se, gakožto Slowo i moc i mandrost Boha Otce, na zemi ponjžil: kterakž medle, molhly náwiděti wynášeliwost ten, který i nám pokoru w zákoně swém welel, i sám od Otce na odměnu pokory swé weleslawné gměno dostal? Gakožto wyznawač Kristůw tedy neranheyž se wjce welebno-

ep. ad Confess. Rom; ep. ad Cornel. de reditn Confess. ex schism.; z nichžto vyplýwá, že přjtomný spis před nawrácenjm-se oněch wyznawačů z odřžky Novatianowy, a tndž po dosednutj sw. Kornelia na stolici sw. Petra, t. r. 251 byl zhotowen.

³¹⁾ Ta w závorkách zawřená slowa nenalezaj se w latinském wydánj Wirceb.

sti a sláwě geho. Gazyk, který wyznal Krista, nedáweyž se do zlořečenj, ani do bauřenj, ani do pljsněnj a hašteřenj, ten nechrlęž wjce gedem hadjm na bratrstwo a kněžstwo Božj, wedlé dńjwegšjch na ně puštěnych chwalozwuků swých. Gestliby ale wyznawač zprowinile a proklatě si pořjal; pakliby swými nemrawy o wyznawařskau čest připrawil; zkálel-liby žiwot swůg mrzkostj něgakau; a směnil-liby posléze, cjrkwę, w njžto byl wyznawačem učiňen, se strhna, i swazky gednoťy rozrušiw, prwegšj wjru za potonnj newěru: tuť nesmj sobě lichotiti pro wyznánj učiňené³²⁾, gakoby k slawné odplatě byl wywolen, gešto by mu od takowé geho změny i trestu přirůstati počalo. Wždyť přigal Pán mezi apoštoly i Jidáše, a předce Jidáš Pána swého zradil. Ale proto, že se byl Jidáš gegich společenstwj odrětl, nezanišla wjra ani stálost ostatnjch apoštolů. A tak nenj swatosti a uctě wyznawařské ani to na ugmu, že u několika z nich wjra naprosto selsábla. Sw. Pawel piše w listu swém, řka: „Nebo, gestliže někteřj z nich wjry se strhli, zdaliž newěra gegich wěrnost Božj wyprázdňj? Odstup to. Neboť gest Bůh prawdomluwný, ale každý člověk lhář.“ (Řjm. 3, 3. 4.) Wyznawaři wšak wěťšjm a lepšjm počtem swým trwagj stálj u wjře swé, i w prawém zákoně a řádu Božjm. Tiť neodstupugj od gednoty cjrkwę, pamatugjce na to, že z milosti Božj w cjrkwı oslawy došli. Tudyť dosahuge wjra gegich wěťšjho proslawenj, gelikož, od newěry zdáleui gsauce, uchýlili se od mrzké nákwasy oněchno, ač byli s nimi swazkem wyznánj sdruženi, bywše tedy i prawým swětlew ewangelium oswjcenı, a čistogasnau zářj Páně oblesknuti. Ale i teď wywikagj tak chwalně w zachowáwanj mjru Kristowa, gakoz byli prwé, setkawše se s děblem, wjěžstwj nabyli.

E. Powzbuzenj k gednomyslnosti a k ostrážitosti.

Rozmilj bratři! Gest to sire moge neysnažněgšj žádost a rada, aby co možná, z bratrstwa našeho nikdo na zmar nepřišel, a aby se wšecken lid co gednosworné tělo w náručj plěsagjcy matky pěstowal. Gestliže by ale mandrá rada nebyla s to, aby někteřych té roztržky wéwodů a rozmjšky půwodců, na swém šálenstwı slepě a urputně ustrnugjcech, na cestu spásy obrátıla: zhostěte se alespoň wy těch klamných osjdel; aspoň wy ostatnj, kdož gste byli buď pro-

³²⁾ Tato wýstraha, naměřená k těm, genž swatauštwıw Novatianských omámıti se dali, nebyla bez blahého aučıtku, zwláště když oswjceněgšjm wyznawačům w Řjmě, posobnjkům održence a protipapeže Novatiana, přjtomně řádky do rukau přišly, a tito ge k srdci wzawše, z bludu onoho se wytrhli.

stotau gati, buď ginák pomýleni, nebo gakansi chytrostj a lsiwo-
stj omámení, wy, medle, chraňte těkawých nohan swých od
stezky bludné, a zneyte krátceti prawau cestau k nebesům. Prohla-
šugeł se i apoštol, řka: „Prikazugemeł pak wám we gménu Pána
našeho Ježíše Krista, abyste se oddělowali od každého bratra,
kterýž se neřádne chowá, a ne podle naučenj, kteréž přigali od nás.“
(2. k Tes. 3, 6.) A opět dj: „Žádný wás neswozng marnými slo-
wy: nebo pro tyto věci přicházj hněw na syny zpurné. Nebýwey-
tež tedy účastnjci gegich.“ (Efes. 5, 6. 7.) Straňmež se tedy a
střeźme se prowinilců oněch. Nikdo se nespoltng s nezbednými,
aby, s cesty prawé se uchýliw, a stezkau bludu i neřesti kráťege,
w rowném prohřešenj sám se neocjtnul. Geden gest Báh, geden
Kristus, gedna ejrkew gehu, gedna wjra, geden toliko lid, gsa
w gedno celistwé tělo gako sklžžen. Tato gednota nesmjť se rušiti,
ani tělo gedno drasati, ani audowé gehu rozerwáwati a na kusy tr-
hati. Což by koli od matice odelnulo, toť nebude mocno žjti a dý-
chati samo o sobě, toť má kořen i podstatu spásy swé tu tam!

Duch sw. nás napomjná, řka: „Který gest člowěk, genž žádá
žiwota, a miluge dny widěti dobré? Zdržug gazyk swůg od zlého,
a rty swé, ať nemlawj lži. Uchyl se od zlého, a řiň dobré; hle-
dey pokoge a sijhey geg.“ (Žalm 33, 13. 14.) Přináležjť to arci
na syna pokoge, aby i pokogným byl. Náležjť to na znatele a
obljbce swazku lásky, aby i gazyk swůg od zhaubného rozdwogo-
wánj zdržowal. Málo před swým ntrpenjm přiložilť Pán náš k
swým předpisům a poučenjm božským i takto: „Pokog zůstawugi
wám, pokog můg dáváw wám.“ (Jan 14, 27.) To dědictwj zane-
chal nám Kristus; a budeme-li pokog gehu zachowáwati, swé mi-
losti a dary nám přisljbil. Gsme-li spoludědici Kristowi, ustrňmež
i na pokogi gehu. Gsme-li synowé Boží, buďmež i pokognj. „Bla-
ženj, prý, pokognj; nebo oni synowé Boží slauti budau.“ (Mat. 5, 9.)
Musjmeť tedy pokognj, prostj, w lásce swornj býti, we spolku wěr-
ném gedné myslí se přichycngjce.

Takowá gednomyslnost panowala někdy za wěku apoštolské-
ho. Taktě zástup lidu, prwotně wjra gewjcjho, přjkazů Páně ostrj-
hage, wespolek se milowal. Samoť Pjśmo swaté swědčj o tom,
řkauc: „Množstw pak wěřjcjch bylo gedno srdce a gedna duše.“
(Skut. 4, 32.) A opět: „Ti všickni byli trwagjce gednomyslně na
modlitbě s ženami, a s Marij matkau Ježíšowau, i bratřjmi gehu.“
(Skut. 1, 14.) Gelikož gednomyslně a stále prosili, protoť mohli se dů-
wěruě nadjti všeho, zač koli dobrotiwého Boha žádali. Mezi námi
pak žředla gednomyslnost, gakož i štědrota almužen utuchla. Oni-
no prodáwali domy a pole, a aby si pokladů w nebi nachowali, vše,
co stržili, na rozdělenj mezi chudé apoštolům přinášeli: my však

nedáváme ani desátků z polj swých, a kdežto Pán ku prodagi radj, tjm wjce přiknpugeme. Taktě mezi námi wjra uchabla, taktě mezi wěřjemi wychladla horliwost! A protož dj Pán, zjrage do časů těchto, we swém ewangelium: „Když přigde Syn člověka, zdali nalezne wjru na zemi?“ (Luk. 18, 8.) A hle, předpověděnj geho se naplňuje. Nic se nedrží o bázni Božj, nic o zákonu spravedlnosti, nic o lásce, nic o almužně. Nikdo nepomeyšl na strašnan budoucnost, nikdo na den Páně, ani na hněw Božj. Nikdoť neuvažuge, s kterakým trestem se newěrci potkagj, a zrádcům že gsau určeny muky věčné. Kdybychom k wěcem těm takowým wjrn přiložili, tnť bychom se gich i děsili. Že k nim ale wjry nepřikládáme, proto se gich ani neděsjme. Pakliže bychom k nim wjru přiložili, střehli bychom se gich; a kdybychom se gich střehli, tubychom se gich i uwarowali.

Bratři rozmilj! Probuzugmež se všemožně, a ze swé prochnělosti procjtnauce, bedlemež w plněnj a ostřihánj rozkazů Páně. Budmež uspořádati tak, gak on nás mjtí chce. „Budtež, přj, bedra waše přepásána, a swjce hořcej w rukau wašich: a wy podobnj lidem očekáwagjcjm Pána swého, až by se wrátil ze swatby, aby, gakž by přišel, a potlaukl, otewřeli gemu. Blahoslawenj služebníci ti, kteréž když přigde Pán, nalezne ani bdj.“ (Luk. 12, 35—38.) Musjmeť se tedy opásati, aby, až nastane den taženj do pole, nezachwátíl nás nehotowých a neopásaných. Swětlo naše switiz i blýskey se dobrými skutky: aby nás přewedlo z této žiwota tmy k swětlu i k záři věčné. Powždy budme peřliwi a opatrnj, řekagjce nenačálj přjchod Páně, aby, gakžby potlaukl, bedljcj wjra naše odplatu swau přigala od něho. Gestliže těch přikázanj pilni, a těch nauřenj a napomenutj poslušni budeme: ó pak nebudeť lze d'áblu ošemetnému nás potisknanti spjcej; co sluhové ostrážitj budeme kralowati pod praporcem Kristowým.

IV. O modlitbě Páně.

Připomenutj a obsah.

Přjtomný spis má daleko obecnějšj záměr, nežli předešlá Cyprianova pogednání, která okolnostmi času na světló gsau wywedena. Gak se nemalý počet učených na tom snášj, byl psán w prwnj polowici r. 252, prwé než rjsať Ğallus oheď ku pronásledowánj wěřjcjch opěť zanjtil. Dokladky (citata) z této knihy u potomnějšjch sw. Otců cjrkw-njch nezřjodka přicházegj; a zvláště sw. Angustinu, k ogasněnj saustawy proti Pelagianskému kacjrstwj, základnj tón tu w gednotliwých mjstech wystihnauti se podařilo. Tento, wedlé Tertullianowa neystar-šj wýklad modlitby Páně zawjrá w sobě tré částek: w *prwnj* ukazuge sw. biskup aubrnem wýtečnosť dobře uspořádané modlitby křesťanské, a zvláště Otčenáše; w *druhé* wyswětluge sedmero proseb; w *třetj* podobitýká šjře o ctnostech modlitby wůbec, i o některých okolnostech při uj.

A.

Prawý způsob modlitby, Kristem Pánem w Otčenáši wykázanj.

Bratřj rozmilj! Předpisowé sw. ewangelium gsau pro nás nawedenjm božským, gsau ku wzdělánj naděge základem, k utwřenj wjry slaupem, k zotawenj srdce potrawan, na cestě žiwota weslem i zprawidlem, k dosaženj blahá záššitau; a nalezagj-li učeliwých při učenj dušj wěřjcjch, ó tehdy do nebeského králowstwj uwodj.

Giž skrze proroky, swé sluhy, kázaltě Bůh mnohé věci zwěstowati, a gich slyšeti: ale oď wěšj gsau ty věci, gežto sám Syn mluwj, gež ono Slovo Božj, co bylo w prorocjch, vlastně oswědčuge, genž nechce toliko, aby se genu, přicházegjcjmu ua swět, cesta připrawila, nýbrž genž sám cestu otwjrá, i ukazuge, kterak bychom, nemagjce dotud zdravého nahlednutj, a we tmách smrti i w slepotě šamagjce, giž swětleem milostí oswjcení byli, a pod tjm geho wedenjm i řizenjm na cestě spásy opěť se octnuli. Pán tedy wedlé giných spasných napomenutj a božských předpisů, gimiž o dobro lidu se postaral, daltě i určitý modlenj způsob, a poučil nás swým wýkladem, zařbychom se modlití měli. Ten, gakožto půwodce žiwota, stal se i učitelem modlitby; a gestit to tatáž dobrotiwost sonau, z kteréž i ostatně k nám se uštedřiti ráčil, tak že máme pomocj oné formule, gižto Syn zhotowil, k Oci se modlití, bychom byli od něho snaze uslyšáni.

Giz Syn to byl předpowěděl, že gde hodina, kdyžto prawj klanitelé klaněti se budau Otcí w duchu a w prawdě. Jan 4, 23.) I splnili, co zasljbil; prostředkem geho posvěcenj přigali gsme Ducha i prawdu, a tak mocni gsme, podlé naučenj geho, w prawdě a w Duchu klaněti se Otcí. Čili možná mji plnějšj ducha modlitbu nad tu, gjžto nás Kristus naučil, od něhož nám i Duch swatý seslán? Cotě za prawějšj způsob modlenj-se k Otcí mimo ten, co plynul z úst Syna, kterýž sama prawda gest? W ginějšj způsob klaněti modlitbu, než on tomu naučil, byloiby ne newědomjm toliko, ale i zawiňenjm, gelikož on sám dj: „Opaušjte přikázanj Božj, a držjte ustanowenj lidská.“ (Mar. 7, 7.)

Modleme se tedy, br. rozmilj, tak, gak nás učitel Bůh modliti učil. Toť přátelská, toť důvěrná modlitba, wzywáme-li Boha dle geho vlastnj wůle, tak že i ta prosba Kristowa k Otcí se powznášj. Ó, kéžby Otec při modlitbě našj ta Synowa slova poznáwal! kéžby při hlasu našem býwal i ten, kterýž w srdci přebýwal! My pak, magjce geg samého u Otce přjmluwcem, kolikrátkoli gako hřjšanjci přjřinau hřjchů se modljme, užjweyme slow těch, kterýchž užil i zástupce náš. Wždyt sám mluwj, řka: „Začkoli prositi budete Otce we gměnu mém, dáť wám.“ (Jan 16, 23.) A řjm auřneučnějšj bude modlitba naše we gměnu Kristowu, použigeme-li i těch prosebných slow geho?

Při tom pronášegme, modljce se, swau cudnost s poklidem a stydlivostj; a gakoby nás přjtomné sám Bůh spatřowal, božským ořjm geho i tau postawan a twárnostj těla, i tau skromnostj hlasu zaljbiti se snažme. Neb gako gen na nestydného připadá, hřmotný hlas wydáwati, tak na stydliwého přjslušj, skromně a mjrně se modliti. Tudy, z rozkazu a poučenj Páně, w skrytě, w tagniecch a w pokogjecch neywnitnějšjch, se modleme; což samo tjm wjce na wjru připadá, anoť wjme, že Bůh wšudy přjtomen gest, že slyšj a widj všecko, a že nesmjrnau welebnostj swau skryté i tagné věci proniká; gakož psáno gest: „Gá sem Bůh z bljzka, a ne Bůh z daleka. Zdaž se skryge muž w skregějšjch, a gá ho neuzřjm? Zdaliž nebe i zemi gá nenaplňugi?“ (Jer. 23, 23. 24.) A opět: „Na wšelikém mjstě oři Hospodinowy spatřugj dobré i zlé.“ (Přjsl. 15, 3.)

Shromážděni tedy gsauce tu, kde bratrstwo s kněžjmi Páně obět Bohu slawj, na kúzeň a poctiwost pamatugme, a nerozesjleme modliteb swých gazykem rozpuštěným, aniž té prosby, genž skrowničkých slow požaduge, blekotně a hlučně k Bohu wyléweyme; nebo ne k slowům, ale k srdci Bůh ucha swého propůgřuge; onť nežádá nezbedného hlasu našeho, gsa zpytatel srdcj lidských. O čemž Pán nasvědčuge, řka takto: „Proč mysljte zlé věci w srdcjcch swých?“ (Mat. 9, 4.) A na giném mjstě: „I zwědjť wšecchy

cjrkwe, že gsem gá zpytatel ledwj i srdcj.“ (Zgew. 2, 23.) I w 1. kn. Král. gant toho welmi swětlý přjklad na oně, cjrkew předbrazugcej Anně, kteráž Hospodina hlasem křiklawým newzywala, něbrž tiše, skromně, a w skregšjch srdce swěho se modlila. Modlitba gegj hyla tagna, ale wjra zgewna. Předkládała tu prosbu swau neslowem, ale srdcem, wědauc, že Bůh i tak modljejho slyšj, a obdržela, začkoli prosila, proto že wěrně žádala. Pjsmo sw. wygadruje to, a dj: „Mluwila w srdci swém, a toliko rtowé gegj se hýbali, a hlasu žádného nebylo slyšeti: a Bůh gi wyslyšel.“ (1. Král. 1, 13.) Také w Žalmjch čteme: „Přemýšlujće o tom w srdcjch, a na ložci swém, a zkormauceni bud'te.“ (Žalm 4, 5.) A skrz Jeremiáše totěž Duch swatý připomjná i užj, řka: „W srdci se tobě slusj klaněti, Bože!“ (Bar. 6, 5.) ¹⁾

Bratřj rozmilj! I na to pamatugž každý modlitel, w gaký způsob w chrámě publikán a fariseus se modlili. Onen, ne s ořima nestydatě k nebi wznesenýma, ani s rukama neobyčejně wztaženýma. nýbrž bil se w prsy, hřjchy swé wnitř zawřité poznati dáwal, a milosrdného Boha o pomoc prosil. Mezi tjm, co fariseus sám sobě se ljbil, zjskal tak se modljej publikán milost swěho osprawedlněnj, kterýžto naděgi spásy nezakládal w gakési newinnosti (gelikož nenj člowěka bez hřjchu), nýbrž z nepravostj se wyznaw, pokorně se modlil. I wyslyšel modljejho-se ten, který pokorným odpauštj; o čemž sám Pán we swém ewangelium klade takto: „Dwa člowěkowé wstnpowali do chrámu, aby se modlili, geden fariseus, a druhý publikán. Fariseus stoge, takto sám u sebe modlil se: Bože, děkugi tobě, že negsem gako ginj lidé, dráři, nesprawedliwj, cizoložneci, gako i tento publikán. Postjm se dwakrát do téhodne; desátky dávám ze wšech wěcj, kterýmiž wládnu. Ale publikán stoge zdaleka, nechtěl ani ořj k nebi pozdwihnauti: ale bil se w prsy swé, řka: Bože, buď milostiw mně hřjšnému. Prawjmě wám, sstaupil tento osprawedlněn gsa do domu swěho nad onoho: nebo každý, kdož se powyšuge, bude ponjžen, a kdož se ponižuge, bude powyšěn.“ (Luk. 18, 10—14.)

My tedy, br. rozmilj! z wýkladu Božjho poznawše a poučiwše se, gak swau modlitbu uspořádati máme, od učitele Pána slyšmež i to, co obsahowati má prosba naše. Takto, prý, modlete se: „Otče náš, genž gsi w nebesjch: poswěť se gméno twé. Přigď králowstwj twé. Buď wůle twá gako w nebi, tak i na zemi. Chlěb náš

¹⁾ Z nedopatření klade Cyprian káihu Jeremiášowna za gednu s Baruchowan.

nadpodstatný dey nám dnes. A odpusť nám naše winy, gakož i my odpauštjme našim winnjkům. A neuwod' nás w pokušenj. Ale zbaw nás od zlého. Amen.“ (Mat. 6, 9—13.)

B.

Wýklad sedmera proseb modlitby Páně zvlášť.

Přede wšjm nechtěl gest učitel pokoge a zakladatel gednoty, aby se kdo s obzwláštnj prosbau, aby se každý toliko za sebe k Bohu utjkal. Pročež neřjkámeť: „Otče můg, genž gsi w nebesjch;“ neřjkáme: „Chléb můg dey mi dnes;“ aniž pro sebe toliko každý sám odpušťenj hřjchů žádá, anebo, aby w pokušenj uweden nebyl, a byl zbawen zlého. Modlitba naše gestiť spoletnj a obecna, a modljce se, modljme se ne za gednoho, nýbrž za weškeren lid, k němuž wšickni náležjme.

Bůh gest mistr pokoge a swornosti, a učitel gednoty, gehož wůle tak znj, aby se modlil gedn za wšecky, w tom způsohu, gak on w gednom wšecky sám nesl. Tau wůlj geho řjdili se oni-no třj mládenci w peci ohniwé, aň sanhlasnau a gednoswornau mysl swau k Bohu pozdwihowali. Swědectwj toho naskytá se w Pjsmech swatých, kteráž, hlásjce ten při oněch mládencjch modlenj způsob, i při našj modlitbě následowánj hodný přjklad nám předstawuj. „Oni tedy, ti třj gako gedněmi ústy pjseň gsau zpjwali, a dobrořečili Pánu.“ (Dan. 3, 51.). Oni gako z gedněch úst mluwili gsau, a geště gich Kristus modlití neučil. Nenj tedy diwu, že se ta modlitba gegich s mocným účinkem potkala. Ta klidná, sprostná, i ducha plná modlitba nemohlať gim nenakloniti Pána.

Tak také nalezáme, že apoštolé s uřednjky po wstaupenj Páně se modlili. „Byli (prý) wšickni trwagjce gednomyslně na modlitbě s ženami, a s Marij, matkau Ježjšowau i s bratřjmi geho.“ (Skut. 1, 14.) Gedné myslj gsauce trwali na modlitbě, a tudy negen stálau při nj horliwost, ale i swornost obgewowali. Neboť Bůh, kterýž obýwati řinj lidi gednoho způsobu w domu, nepřipauštj do wěrného a božského domu leč těch, kteřj gednomyslně modlití se uměgj.

Giž pak gaké gsau to modlitby Páně tagemstwjj, br. rozmilj! Co to při nj za hognost a moc ducha, co to za gádrné, ať stručné wýrazy slow! Nic tu vypušťěno nenj; začkoli gen prositi a žádati můžeme, toť krátce té nebeské nauky summan zahrnuto gest.

Modlete se (prý) takto: „*Otče náš, genž gsi w nebesjch.*“ — Nowý, znou zrozený, a Bohu swému skrze milost geho zase na-

wrácený člověk, když synem Božím býti počal, neyprwé takto wolá: „Otče!“ — Nebo gakž Pjsmo dj: „Do vlastnjho přišel, a swogi ho nepřigali. Kolikož pak koli přigali ho, dal jim moc syny Božjmi býti, kteříž wěřj we gměnu geho.“ (Jan 1, 12.) Kdož tedy we gměnu geho uwěřil, a učiněu gest synem Božjím, ten musj býti takowého úmyslu, hned když Boha swým otcem w nebesjch gmenuge, aby se s djkůčiněujm za syna Božjho wyznával a i to osvědčowal, že hned při prwnjch slibech swého znouzrozenj pozemskému a dočasnému otci wýhost dal, a že zná, i mji pořjua toliko toho Otce, kterýž wnebesjch gest; gakž Pjsmo swěděj: „Kterýž (prý) řekl otci swému a matce swé: Neznám was, a kteříž neznali eynů swých: ti ostržjali řeti twé, a úmlnwu twau zachowali.“ (5. Mogž. 33, 9.)

Takž i Pán we swém ewangelium rozkázal, abychom sobě na zemi otce nenazýwali, gelikož gedem gest Otec náš, kterýž gest w nehesjch. Mat. (23, 9.) A onomu uřednjku, který o swém zemřelém otci se zmjnil, odpověděl: „Nechať mrtwj pochowáwagj mrtvé swé.“ (Mat. 8, 22.) Onť gest zagisté žiwý Otec wěřjčjch, a onen otec swého mrtwým býti prawil.

Awšak, br. rozmilj! mimo to naše Boha, kterýž w nebesjch gest, Otcem nazýwánj, náležj nám šetřiti a uwážiti i toho, co dokládáme, řjkagjce: Otče náš, t. g. těch, kdož wěřj, a kdož skrze něho posvěcenj, a tjm z milosti Ducha narozeujm opět obnoweni gsauce, syny Božjmi býti počali. To slůwko: *náš*, tepe a ostře nabjrá židy, kteří od proroctwá zwěstowaným, a prwotně k nim poslaným Kristem, negen zradně pohrdli, ale i ukrutně geg usmrtili. Oniž Boha swým Otcem gmenowati giž nesměgj, gešto ge i Pán zahanbuge, a těmito slowy tresce: „Wy z otce d'ábla gste, a žádosti otce swého chcete žiniti. On byl wražděnj od pořátku, a w prawdě nestál: neb prawdy w něm nenj.“ (Jan 8, 44.) A skrze proroka Isaiáše wolá Hospodin, hněwage se a řka: „Syny gsem zplodil a wywřšil: oni pak pohrdli mnau. Poznal wůl wládaře swého, a osel gesle pána swého: Israel pak mne nepoznal, a lid můg neporozuměl. Běda národu hřjšnému, lidu plnému neprawosti, semeni nešlechetnému, synům nezdržným. Opustili gste Hospodina, a hněw gste uwedli toho swatého Israelowa.“ (Isai. 1, 3. 4.) My křesťané tedy gim to wytykáme, modljce se a řjkagjce: „Otče náš!“ proto že našjím býti počal, a židům, kteří ho opustili, otcem býti přestal. A zagisté, lid hřjšný nemůže synem slauti; dobře njm však sluge lid ten, který odpustěnj hřjchů došel; tomuž se gměno syna přiwlastňuje, gakož mu dle wyřčenj Páně i žiwot wědný zaslíben. „Každý, kdož řinj hřjch, služebnjk gest hřjcha. Služebnjk pak nezůstává w domu na wěky: ale syn zůstává na wěky.“ (Jan 8, 31. 35.) Gaktě to weliká přjzeň Páně, gak weliká milost, gak weliké bohat-

stwj dobroty geho k nám, gesto nám welj, bychom se modlili tak, abychom před obličejem geho slyšeli, geg Otcem, sami pak sebe syny Božjmi nazýwali, gako Kristus gest Synem Božjm. Toho gména by nikdo na gazyk nebral, kdyby on sám tak se modliti byl nedopustil. My tedy, br. rozmilj! gmenugjce Boha Otcem, pomuči máme, že nám gako synům Božjm obcowati náležj, a gako se sami sobě ljbjme, že gest Bůh Otcem našjm, tak také Bůh sám w nás sobě zalibug. Býwejme gako chrámové Božj, a okažme, že w nás Bůh přebýwá. To zewnějšj naše chowánj neodporug nikdy duchu, abychom, počawše býti nebeskými a duchownjmi, gako takowj nic, než co duchowujho a nebeského gest, nemyslili a nekonali. Bůh Hospodin sám wece takto: „Kdožkoli oslawj mne, oslawjnt ho: kterýž pak potupge mne, budeť zawržen.“ (1. Král. 2, 30.) A blahoslavený apoštol pjše w listu swém, řka: „Negste sami swogi. Nebo gste kaupeni za welikau mzdu. Oslawugte a uoste Boha w těle swém.“ (1. Kor. 6, 19. 20.)

Potom řkáme: „*Posvěť se gméno twé;*“ ne tak, gako bychom Bohu přáli, aby našimi modlitbami posvěcen byl: ale prosjme ho, aby gméno geho w nás bylo posvěceno. Nebo od kohož může býti posvěcen Bůh, ten, který sám posvěcuge? Ale že řekl: „Swatj bud'te, nebo swatý gsem gá:“ (Lev. 20, 26.) prosjme snažně, abychom po dosaženém na křtu posvěcenj w tom samém setrwali. A toho na každý den žádáme, poněwadž každodennjho posvěcenj potřebujeme, a proto že ty swé, den co den páchané hřjchy prostředkem ustawitného posvěcowańj wydišlowati musjme.

W čem by ale ono posvěcenj, genž se nám z dobroty a milosti Božj uděluge, vlastně záleželo, toť wysvětluge apoštol, řka: „Ani smilnjci, ani modláři, ani cizoložnjci, ani měkci, ani samcoložnjci, ani zloděgi, ani šibalowé, ani opilci, ani zlulegi, ani dráči králowstwjm Božjm wládauti nebudau. A takowj gste byli: ale obmyti gste, ale posvěceni gste, ale osprawedlněni gste we gménu Pána našeho Jezše Krista, a w Duchu Boha našeho.“ (1. Kor. 6, 9—11.) Podlé slow apoštolowých gsme tedy posvěceni we gménu Pána Jesu Krista, a w Duchu Boha našeho, a modljme se, aby to posvěcenj w nás zůstawalo. A poněwadž Pán i Saudce náš člowěka, gegž sám uzdrawil a ožiwił, před zpátečnjm hřjchem wystřáhá, aby se gemu cos horšjho nepřihodilo: tudy bez přestánj prosjme, a dnem i nocj upjme, aby to posvěcenj a ožiwenj, genž z daru geho pocházj, i njm, gakožto ochrancem, zachowáno bylo.

Řkáme též: „*Přigď králowstwj twé.*“ Tu rovně tak žádáme, aby se nám zpřjtomnilo králowstwj geho, gak o posvěcenj gména geho w nás prosjme. Čili byla ta chwjle, kdež Bůh nekrálowal? A kdy béře swůg počátek to králowstwj, genž wždycky

bylo, a býti nepřestává? Woláme tedy, aby nám přišlo to naše království, gež nám Bůh přisljbil, a Kristus křw a utrpenjm swým wydobyl; i abychom, slaužjce zde do gistého času, potom pod panowjkem Kristem kralowali, gakož on sám slibuge a prawj: „Pogďtež pozeňuanj Otce mého; wládněte králowstwjm wám připraweným od ustanowenj swěta.“ (Mat. 25, 31.)

Můžet pak, rozmilj br. i sám Kristus býti tjm králowstwjm, po gehožo přjchodu denně taužjme, a gehož se tudjž dočekati žádame. Anť on sám wzkrjšenjm našjm gest, a my w něm ku wzkrjšenj přicházjme: můžet i on tjm králowstwjm Božjm býti, protože w něm kralowati budeme. Předobře také prosjme o králowstwj Božj, t. g. o králowstwj nebeské, auoť i králowstwj pozemského stáwá. Kdo se ale swěta giž odřekl, ten wětšj gest uade wšecky i důstognosti i řjše geho: a kdo se Bohu i Kristu giž obětowal, ten po nebeském toliko, a ne po dočasnému králowstwju taužj. Než i ustanowěně modliti se a prositi slušj, abychom newypadli z králowstwj nebeského, gako židé, kterýmž bylo zasljbeno, z něho wypadli; o čemž i Pán zmjnkuj řinj, řka: „Mnozj přigđau od východu i od západu, a stoliti budau s Abrahamem, a s Isákem, a s Jakobem w králowstwju nebeském. Synowé pak králowstwju wywrženi budau do temnostj zewnitřnjch: tamť bude pláč a žkřipenj zubů.“ (Mat. 8, 11. 12.) Ta slowa ukazuj, že byli zprwu židé syny králowstwju, dokud syny Božjmi býti nepřestávali; gak brzo wšak při nich to gméno otcowské wyhaslo, wyhasloť také i králowstwj. My křesťané tedy gmenugjce Boha Otcem, při modlitbě swé, aby nám králowstwj Božj přišlo, woláme.

A dokládáme, řkauce: „*Buď wůle twá, gako w nebi, tak i na zemi.*“ Tau prosban nesměřugeme k tomu, aby Bůh to řinil, co ráťj, ale abychom my, cožkoli Bůh ráťj, řiniti mohli. Neb kdožby Bohu překazil řiniti to, co se genu ljbj? Nám se wšak d'ábel w cestu klade tak, že wůle a skutek we wšem Boha poslušen nenj. Tau swau prosbau tedy úpjme, aby se w nás dála ta wůle Božj, kteráž se w nás neginak, leť skrze wůli Božj, to gest, skrze pomoc a ochranu geho, plnj. Tomu z pauhé swé sjly nikdo newystařj, ale z milosti a lásky Božj každý bezpečen stogj.

I sám Pán ukazuje tu mdlobu wzatého na se řlowěrenstwju, řka takto: „Otče, gestli možué, nechť odegde ode mne kalich tento;“ a aby uředlnjci geho ne swau, nébrž božskau wůli řinili, dáwage jim přjklad, dále mluwj: „Ale wšak ne gakž gá chci, ale gak ty chceš.“ (Mat. 26, 39.) A na giném mjestě prawj: „Sstaupil gsem s nebe, ne abych řinil wůli swau, ale wůli toho, kterýž mne poslal.“ (Jan 6, 38.) Gestliže tedy Syn wůli Otcowu slyšel a řinil, řjm wjce sluha poslauchati, a k wůli Páně státi má; gakž i sw. Jan

w listu swém takowanto k Bohu poslušnost na srdce klade, a dj takto : „Nemilugte swěta, ani těch wěcj, kteréž na swětě gsau. Miluge-liť kdo swět, nenj lásky Otcowy w něm. Nebo wšeco, což gest na swětě, gest žádost těla a žádost oťj, a pýcha žiwota, kteráž nenj z Otce, ale z žádosti swěta. A swět pomjgj i žádost gehu : ale kdož činj wůli Božj, ten zůstává na wěky, gakož i Bůh zůstává na wěky.“ (1. Jan 2, 15—17.) Chceme-li tedy na wěky zůstawati, musjme tu wůli Boha na wěky trwagjejho plniti, kterážto wůle záležj w tom, co Kristus i činil i učil. To wšak, čemu učil, nebyla než pokora w obcowánj, neuchylnost u wjře, stydliwost w řeči, sprawedlnost w skutech, milosrdenstwj w lásce, kázeň w mrawjch, nestatečnost při gakémžkoli bezprawj, a statečnost w snášenj křiwdy. Čemu učil, bylo také to, kterak máme s bratřjmi w pokoji žjti, Boha z celého srdce sobě wažitj; milowati geg, že Otcem, báti se ho, že Bohem gest; Pomazanému gehu nic nepředkládati, proto že i on nám nic nepředkládal; k lásce gehu neodlučitelně se přiwinauti; k Ukřižowanému důwěrně a pewně se přitauliti; a když o řest gména gehu bog se weđe, w slowjch ustawěnost gewiti, i gméno gehu wyznáwati; muky, s nimiž se potkáwáme, a utrpenj smrti, gešto korunu chystá, setrwanliwě až do konce podnikati. Toť pak znamená spoldědictwj Kristowa žádati, toť znamená přjказы Božj plniti, i k wůli Otcowě státi. Prosjme tedy, aby wůle Božj w nebi i na zemi se plnila; a obě k dokonánj blaha a spásy našj přjslušj. Nebo poněwadž tělo ze země, a duši z nebe máme : samiť takofka země i n-bo gsme, t. g. při obau těch wěcech, na těle i na duši, aby wůle Božj swé plnitele nalezala, prosjme. Zagisté, mezi tělem a duchem trwá bog, a při obau těch, sobě se protiugjcejch wěcech weđe se den co den wálka wespolná, tak že ne to, což chceme, činjme, gelikož duch nebeských a Božjch wěcj hledá, tělo wšak po zhožjch zemských a dočasných bažj. A protož snažnau prosbau úpjme, aby pomocj i přjstogenstwj Božjm při obau těch wěcech k awornosti přišlo, a aby ta skrze Boha znouu zplozená duše, kdyžby se wůle Božj w těle i w duchu plnila, zachowáua byla. Otwěreně a zgewně mluwj apoštol Pawel, wykládage to a řka : „Tělo žádá proti duchu, duch pak proti tělu : tyto zagisté wěci wespolek se sobě protiwj : abyste ne, cožby gste chtěli, to činili. Zgewnjť pak gsau skutkové těla, genž gsau : cizoložstwo, smilstwo, uěrístota, nestydatost, chlipnost, modloslužebnost, tráwenj, wraždy, nepřátelstwj, swárowé, nenáwisti, haňowové, wády, záwiděnj, různice, roty, nepřegnosti, opilstwj, hodowánj, a těm podobné wěci : o kterýchž wám předpowjdam, gakož gsem prwé prawil, že kdož takové wěci činj, králowstwj Božjho nedogda. Owoce pak ducha gest : láska, radost, pokog, welikomyslnost, dobrotiwost, wjra, mjrnost, zdrželiwost, čistota.“

(k Gal. 5, 17—23.) Prořež každodennj, ano ustawiŕnau modlitbu woláme, aby gako w nebi, tak i na zemi wůle Božj při nás byla; nebo ta gest wůle gehu, aby to, což pozemského gest, nebeskému mjesto postaupilo, co ale duchownjho gest a božského, to aby nad ostatnjm zbožjm předwládalo.

Těto wšak prosbě giný geště rozum dán býti může. Pán totiž welj a schwalnge též i lásku k nepřátelům, i modlitbu za ty, kteřj nás pronásledngj. Prosmež tedy i za ty, kdož posud zemstwjm toliko čenichagj, a žiwot nebeský sobě geště nezachutnali, aby se také při těch stala ona wůle Božj, kterau Kristus, gakož-to wykupitel a obnowitel člowěka, úplně wyswětlil. Nebo když uředlnjky swé ne zemj, ale solj země giž nazývá; a když apoštol prwnjho člowěka zemským, druhého pak nebeským gmenuge: tedy nám, genž Bohu Otcu, slunce swé na dobré i na zlé wzcházeti weljcmu, a déšť na sprawedliwé i na nesprawedliwé dáwagjcmu, podobati se máme, tedyť i nám, řku gá wšjm právem, a dle napomenutj Kristowa, snažnau za obecné blaho prosbau prositi náležj, aby gakož se nám, to gest, nebi, při wůli Božj, skrze wjru tak dalece zwedlo, že ted' z nebe gsme: podobněť i ta wůle Božj na zemi, to gest, při tom geště newěrném lidu, k plněnj přicházela, a aby ten, kdožkoli, co do prwnjho narozenj swého, geště pozemšťanem zůstává, skrze nowé narozenj z wody a z ducha swatého, gako nebešťan obcowati začal.

Pokračngjce dále, modljme se takto: „*Chlěb náš wezdegšj dey nám dnes.*“ Slowům těmto i duchownj i liternj smysl dáti se může, a ten i onen swau moc a božský wplyw swůg k spasenj gewjwá. Nebo chlěb žiwota Kristus gest, a chlěb ten nenj pro wšecky, ale gen pro nás! A gakož řjkáme: „Otče náš“, protože gest Otcem každého rozumného i wěrného: tak také chlebem našjm geg nazýváme, poněwadž gest Kristus chlebem těch, kdož se koli těla gehu dotýkagj.

Gižť pak *denně* o poskytnutj toho chleba žádáme, abychom, gešto w Kristu gsme, a ewcharistii powšedně za pokrm spásy přigjmáme, při wkrořenj w to gakéhosi těžšjho hřjchu, (gjmž bychme od přigjnutj a od nebeského chleba odlaučeni a odpuzeni byli,) i w to odlaučenj od těla Kristowa newěšli, gakož on sám připomjná, a dj: „Gáť gsem chlěb žiwý, genž gsem s nebe sstaupil. Bude-liť kdo gjsti z chleba tohoto, žiw bude na wěky: a chlěb, kterýž gá dam, tělo mé gest za žiwot swěta.“ (Jan 6, 51. 52.)

Anť tedy dokládá, řka: „Žiw bude na wěky“ ten, kdo z chleba gehu gj: toť hle zgewno gest, že žiwi gsau ti, kdož se těla gehu dotýkagj, a právem společenským ewcharistii přigjmagj: gakož sic ginak háti se i modlitu třeba, aby někdo, gsa odpuzen, a od těla Kristowa odlaučen, spasenj swého nepoběhl; gelikož Pán takto

pohrožuge a dj: „Nebudete-li gjsi těla Syna člověka, a pji geho krwe, nebudete mji žiwota w sobě.“ (Jan 6, 54.) Pročež tan prosbau o poskytnutj wezdegšjho chleba, t. o Krista, žádáme, abychom w Kristu zůstawagice a žiwi gsauce, od poswěcowánj, a od těla geho se neodchýlili.

Ale při té proshbě může i tento wýklad státi: Že my, anť gsme se swěta odřekli, a bohatstw j i pompu geho od sebe odpudili, pro sebe o potřebnu toliko potravu a žiwnost prosjme; gešto nás Pán poučuge, řka: „Kdož se neodřekne všech věcj, kterýmž wladne, nemůže býti mým učedlnjkem (Luk. 14, 33.) Kdo tedy Kristowým učedlnjkem býti počal, ten, dle učenj Mistrowa, odřeknuw se všeho, o wezdegšj toliko pokrm žádey, aniž prosba geho daljšch časů zasahug; což Pán opět předpisuge, když dj: „Nepečugte o zeg-třegšj den: nebo zeg-třegšj den pečowati bude sám o sebe; dosti má den na své zlosti.“ (Mat. 6, 34.) A slušno gest, aby si učedlnjk Kristůw, genuž o zeg-třek pečowati se zapowjda, gen swé každodennj žiwnosti žádal: jinak sic byloby to všeco opak a na odpor, chtěli-li bychom na swětě dlaugo žiwi býti, gešto o rychlé přjštj králowstw Božjho prosjme.

Podobně užj tomu blahoslawený apoštol, tu, kde nás k pewné a neuchylné naděgi nabjzj a sjlj, řka: „Nic gsme nepřinesli na tento swět: bez pochyby že také nic odnesti nemůžeme. Ale magjce pokrm, a čjm bychom se odjwali, měgmež na tom dosti. Nebo ti, kteříž chtěgž zbohatnauti, upadagj w pokušenj a w osjdlu ďáblowo, a w žádosti mnohé neužitečné i škodliwé, kteréž pohřizugj lidi w zahynutj a zatracenj. Kořen zagisté všeho zlého gest žádost, gjž některj puzeni gsauce, poblaudili od wjry, a uwedli se w bolesti mnohé.“ (1. Tim. 6, 7—10.) Poučugeť nás tedy, abychom negen tu podlost, ale i to nebezpečj při bohatstwu poznawali, abrž i to nahljželi, že ono gest kořen zlých, lahodjcejch, a slepotau poraženého člověka úkradně a chytře oklamáwagjcejch věcj.

Proto také Bůh onoho blázniwého boháče, který toliko o časné zbožj přemeyšlel, a nadbytkem sklizunku swého se vychlaubal, kárage, prawil: „Blázne! této noci požádagj duše twé od tebe, a to, cožs připrawil, řj bude? (Luk. 12, 20.) Blázen ten kochal se we swých etodolách té noci, co smrt na gazyku měl, a přemjtal w mysli hognost aurod swých, když s žiwotem swým w koncjch býti měl. Než gináře znj nauka Páně, dle které se ten dokonalým a šlechtným stane, kdož, prodaw to, co má, a chudým to rozdaw, w nebi si poklady schowává. O hotowém, podpasaném, nábytkem domu swého neosidlaném člověku, genuž i prost všeho i swoboden gsa, statky své k Bohu předsjlá, a za nimi sám se běře: o takowémto člověku dj Pán, ten žehy následownjkem

geho byl, a po cestě slavného utrpení jeho kráčeš mohl. K čemuž aby se každý z nás připravil, nauč se tak modlití, a i z těch modlitebních slov, kýmby býti měl, poznávati.

A zagisté, na vezdegším chlebu se sprawedliwému nikdy nedostávati nebude; neboť psáno jest: „Nezabige Hospodin hladem duše sprawedliwého.“ (Prjstl. 10, 3.) A opět: „Mlad gsem byl, a sstaral gsem se: a newiděl gsem sprawedliwého opuštěného, ani semeno jeho hledati chleba.“ (Žalm 36, 25.) A zase Pán přislíbuje, a dj takto: „Nepečngtež řjkagjce: Co budeme gjsti, anebo co budeme pjti, anebo čím se budeme odjwati? Nebo toho všeho pohané hledagj. Wjť zagisté Otec wás, že toho všeho potřebugete. Hledeyte tedy neyprw králowstwí Božjho, a sprawedlnosti jeho: a toto vše bude wám přidáno.“ (Mat. 6, 31—33.) Ayhle, tuto slib o přidávánj všeho těm, kdo hledagj králowstwí Božjho a sprawedlnosti jeho.

Neboť buď co buď, všechno jest Božj, a kdo Boha při sobě má, tomu na ničem scházeti nebude, pakli by jen komu na sobě samém nescházelo. Takž byl z rozkazu králowského Danielowi, do gámy lwowé uwrženému, oběd od Boha přichystán, a tento muž Božj byl u prostřed laťných drawců, bez ublženj gemu, nasycen. (Dan. 14.) Tak byl Eliáš, na útěku se nalézaje, potrawau opatřjn, a skrze krkawce i skrze slaužjcy gemu ptactwo krmén, a w čas pronásledowánj na paušti zachowán. Ó přewrbých těch ukrutnjkůw a zlosynůw lidských! Diwočina s ptactwem nechává onoho muže na pokogi, a krmj geg: lidé pak rozlicugj se proti němu ku pomstě úklady!

Potom modljme se i za odpuštěnj hřjchů, řjkagjce: „*Odpust nám naše winy, jakož i my odpauštjme swým winnjkům.*“ — Za prosbau o potřeby tělesné následuge prosba za odpuštěnj hřjchů, aby ten, kohož Bůh žiwj, také w Bohu žiw byl, a ne tak na nyněgšj dočasné zboží, jako zvlášť na žiwot wěčný pamatowal, do něhož wgjti nelze leč skrze odpuštěnj hřjchů, kteréž Pán we swém ewangelium dluhem nazývá, řka takto: „Wšecken dluh odpustil gsem tobě, nebs mne prosil.“ (Mat. 18, 32.) Ó jak potřebně, jak opatrně a spasielně býváme napomjnáni, bychom při té swé nauzi odprošowali dluhů swých, auč hřjšneci gme, abychom se swým se potázali swědomjm, když Boha o prominutj žádáme; ano aby kdo při swé domnělé newinnosti ani samolibrem, a pro wypjnowost swau ani podwracencem učiněn nebyl, práwěť tuto, že den co den hřjchů swých odprošowati musj, upomjnuá se i poučuge, že každodeně do hřjchů padá.

Tak užj také Jan we swé epištole, řka těmito slowy: „Djme-li, že hřjchu nemáme, sami se swodjme, a prawdy w nás nenj.

Pakli budeme wyznáwati hřjchy swé, wěrnýj gest Pán a sprawedliwý, aby nám odpustil hřjchy naše.“ (1. Jan 1, 8. 9.) Obědwě wěci tu we swé epištole zawjrá, že totiž gako hřjānci Boha odprošugeme, a prosjce geg, že odpuštěnj docházjme. Protož mluwj při odpuštěnj hřjchů o Pánu, gakožto o wěrném, který, což byl koli sljbil, wěrně plnj. Ten zagisté, genž za odpuštěnj hřjchů prositi nas nřil, i to swé otcowské slitowānj, a tudy laskawé prominutj nám slibuge.

Awšak spoguge Pán tuto přjpowěd swan s gistau wýmjukau, a s urřitau zawazanostj, abychme sobě tanž měrau odpuštěnj hřjchů wyprositi směli, nžto sami swým dlužnjkům odpauštjme, wědauce, že při swém odprošowānj, gakožto lidé hřjšnj, nikdy s žádaucjm účinkem se nepotkáme, gediné lež bychom i sami při dlužnjcch swých laskawými se prokázali. Prořez i na giném mjestě takto řecme: „Gakau měrau měřiti budete, takowauž bude wám zase odměřeno.“ (Mat. 7, 2.) A onen slžebnj, genž u pána odpuštěnj wšech dlhů došed, swému spoluslužebnjku sám odpustiti nechťel, dán gest do žaláře, a pro ono swému spoluslužowi lásky odepřenj ztratil wšeccko, což mu koli pán prwé byl prominul. Tuto wěc klade Kristus we swém zákoně gešťe ostřegi a pewněgi na srdce, řka: „A když státi budete k modlenj, odpauštěgte, máte-li co proti komu; aby i Otec wáš, kterýž gest w nebesjch, odpustil wám hřjchy vaše. Pakli wy neodpustjte: ani Otec wáš, kterýž w nebesjch gest, neodpustj wám hřjchů wašich.“ (Mar. 11, 25. 26.) Žadná tedy wýmluwa w den saudný nezůstane; neboť dle wlasnjho saudu budeš sauzen, a co giným uřinjš, toť se i tobě samému dostane.

Gestiť to wůle Páně, aby čeled' w domě geho pokogná, sworná i gednomyslná byla. Weljť, abychom, gsauce noworozenci, gakowýmiž gsme se na křtu stali, takowými zůstawali; tedy, gako synowé Božj, w pokogi setrwali, a gednotu ducha magjee, i gedno srdce a gedn smysl měli. Tak nepřijmá Bůh oběti člověka nesworného, a káže mu od oláře k smřtenj-se s bratrem swým dťjwe odejti. A wěra! nelzeť Boha usmjřiti lež pokognau prosbau. Ten náš pokog při gedné bratrské mysli, i ten w gednotě Otce, i Ducha swatého sgednaný lid gest Bohu ta neyljbezbněgšj obět. Tak při prwotinách oběti Abelowy a Kainowy newzhlědl Bůh tak na dary, gako na srdce, a zaljhl sobě w daru onoho, w gehož srdci se mu zaljhilo. Pokogný a sprawedliwý Abel obětował obět w newinnosti srdce, a tudy to wšechněm, na oltář gižgiž obětowali chtěgcejm, připomenul, aby s bázňj Božj, w sprostnosti srdce, dle zákona sprawedlnosti, a w duchu smřtliwosti k oltări přistupowali. Slušně tedy ten, kdo takowau obět Bohu obětował, napotom sám obětj Božj učiněn

gest; slušně ten, který do sebe měl i spravedlnost i tichost Kristowu, gakožto prwnj slawnj krwoswědek utrpenj Páně předešel.

Takowj lidé přigjmajj korunu od Pána, a někdy, w den soudny, s njm na sandu seděti budau. Rozbroguj však, neswornj, a s bratřjmi pokogně nehydljej člověk, tenj, bylbj pro gměno Kristowu i zabit byl, gakož apoštol i Pjsmo naswědčuje, nengde pomaty, anaž pro rozbrog s bratrem uaň dokroťj. Neboť psáno gest: „Kdož swěho bratra nenáwidj, wražednjk gest, a takowj nedogde králowstwj Božjho, a nenj s Bohem žiw.“ (1. Jan 3, 15.) Tedy ani s Kristem býti nemůže, kdo radše Jidášowým, uež Kristowým následownjkem gest. Gaký to hřjch, gegž ani křtem krwe smýti nelze, a gakěi to prowiněnj, gegž ani smrt mučednická usmjřiti nemůže!

I k tomu nabizj Pán newyhnutedlně, abychom, modljce se, řjkali: „*A newoď nás w pokušenj.*“ — Z těch slow gde a patrno gest, že bez Božjho dopuštěnj nepřjtel ničeho proti nám nemůže. Wšecku tedy bázeň, všechna naše nábožnost a poslušnost wztahuje se toliko na Boha, gelikož pokaušeti nás, nižádné giné moci satan nemá, leč které mu Bůh dopaušťj. Čehož i Pjsmo swaté takto naswědčuje: „Přitáhl Nabuchodonosor, král Babylonský, do Jerusalema, a oblehl město, a Hospodin dal ge w ruce geho.“ (1. Král. 24.) Dostáwál však protiwnjk moci proti nám potahmo na hřjchy naše; gakož psáno gest: „Kdož vydal w rozchwátánj Jakuba a Israele zhaubcům? Zdali ne Hospodin sám, proti němuž game zhřešili? A nechtěli po cestách geho choditi, aniž poslauchati zákona geho. A wylil na ně rozhněwánj prchliwosti swé.“ (Isai. 42, 24. 25.) A opět, když Šalomaun zhřešil, a od rozkazů i od cest Páně odstoupil, dokládá se takto: „I wzbudil Hospodin protiwnjka Šalomaunowi.“ (3. Král. 11, 14.)

Ta však moc propůgčuje se mu we dwogjm ohledu: buďto ku pomstě, když hřešjme, anebo k sláwě, když pokušeni býwame. Zřegmý toho přjklad dán gest na Jobowi, gakž sám Bůh oswědčuje a dj: „Hle, všechny věci, kteréž má, w ruce twé gsau: toliko na něg newztabug ruky swé.“ (Job. 1, 12.) A dle sw. ewangelium mluwj Pán w čas utrpenj swěho takto: „Nemělby proti mně moci žádnú, by tobě nebylo dáno s hůry.“ (Jan 19, 11.) Když pak prosjme, abychom w pokušenj newešli, při té prosbě připomjname sobě slabost a nestatečnost swau, aby se nikdo pyšně newyzdwihal, ani cti wyznawačské a mučednické sobě nepřijmal, auť i sám Kristus pokoře učil, řka: „Bděte, a modlte se, aby gste newešli w pokušenj. Duch zagisté hotow gest, ale tělo nemocno.“ (Mar. 14, 38.) Prosjme též, aby po předchazegjcjm pokorném a unjženém wyzná-

nj, a všeho Bohu připisovánj, také to, oť se koli s ponjženan modlitbau, s báznj a s uctěnjm Božjm žádá, z geho dobroty bylo nděleno.

Po tom po všem, na konec modlitby, klade se závěrek gegj, genž wšecky prosby a žádosti naše co neykratěgi zahrnuge. Nebo skončugeme slowy těmito: „*Ale zbaw nás zlého*“ a zawjráme w nich, cožkoli odporného gest, cožkoli nepřjtel na tomto swětě proti nám osnuge, proti řemnz wěrné a pewné obrany tehdáz nagjti lze, když nás Bůh wyswobozuge, když na prosby a úpěnj naše nám ku pomoci přicházj. Řjkağje tedy: „*Zbaw nás zlého*“, nehrubě nalézáme, oťby geště modleno býti mělo. Nebo gestliže gsme, za božskou proti zlému obranu se modljce, wyslyšáni hyli: máme proti tomu, cožkoli dābel a swět osnuge, dostatečné bezpečnosti. A kdožby z nás, mage Boha obrancem, geště swěta se strachowal?

C.

Wlastnosti dobrého modlenj, a některé při něm okolnosti.

Bratřj rozmilj! Cožtě to diwného, má-li takan moc do sebe ta modlitba, které Kristus uťil, a gižto sám, jako mistr, w málo kolikasi spasných slowjch zahrnul. Předpowěděł o tom prorok Isaiáš, když pln Ducha swatého, o welebnosti a dobrotě Božj hlásal, řka: „*Slowo swé w sprawedlnosti dokoná a ukrátj, a to ukrácené slowo po všem swětě splnj*.“ (Isai. 10, 22, 23.)

Nebo když Pán nás Ježjš Kristus — to Slowo Božj — pro wšecky přišel, wšecky uťené i neuťené přigjmal, a každému pohlawj i stáğj spasitelné naučenj předkládal; tu wšeliké předpisy w krátkosti wyřetl, a auhrnkem zawřel, aby swým nebeským uťenjm pamět uředlnjků nepřemodlil, nobřz aby se každý při prostém wěrouťenj rychle naučil tomu co potřebného. Taktě ku podiwu w náramné a božské krátkosti zahrnul ono uťenj o tagemstwj žiwota wěrného, řka: „*Tentož gest pak žiwot wěrný, aby poznali tebe samého Boha prawého, a kteréhož gei poslal Ježjše Krista*.“ (Jan 17, 3.) A zase wšecken zákon i proroky w ta prwnj a neywětšj přikázanj zapogal, když prawil: „*Slyš, Israeli! Hospodin Bůh twđg, Hospodin geden gest. A milowati budeš Pána Boha swého, z celého srdce swého, a ze wěj duše swé, a ze wěj sjly swé. Toť gest prwnj přikázanj. Druhé pak gest podobné tomu: Milowati budeš bližnjho swého, jako sebe samého. Na těch dwau přikázanjch wšecken zákon záležj i proroci*.“ (Dent. 6, 45. Mat. 22, 37—40.) A opět: „*Wšeccko, cožkoli chcete, aby wám lidé řinili, i wy řiňte gim. Toť zagisté gest zákon i proroci*.“ (Mat. 7, 12.)

Anobř Pán nejen slowem, ale i přjkladem nás modliti se nril. Onť sám často se modljlwal, a skutkem osvědčrowal, cožby nám činiiti náleželo; gakož o něm psáno gest: „Sel na pusté mjesto, a tam se modlil.“ (Mar. 1, 35.) A opět: „Wyšel na horu k modlenj, a přes noc trwal na modlitbě Božj.“ (Luk. 6, 12.) Gestli modlil se tedy ten, který byl bez hřjchu, oť wjce gest hřjšnjkům potřebj se modliti? A pakli on přes celau noc na modlitbě trwal, čjmž wjce přislužj nám, nořnj dobau při wytrwalých modlitbách hdjti? Ne wšak sám za sebe modlil se a prosil Pán, (neboť což on, gsa bez winy, byl hy sám za sebe prosil?) ale za odpnštěnj winy našj, gakož i sám, wykládage to, wece k Petrowi: „Ay satan wyprosil wás, aby wás trjbil gako pšenici. Ale gát gsem prosil za tebe, aby nezhyuola wjra twá.“ (Luk. 22, 31. 32.) Potom pak Otec prosil za wšecky, řka: „Neprosjm pak toliko za ně, ale i za ty, kterjž skrze slowo gegich uwěřj we mne: aby wšickni gedno byli, gako ty Otce we mne, a gá w tobě, aby i oni w nás gedno byli.“ (Jan 17, 20. 21.) Ó přewelikáť to wzhledem spásy našj láska i dobrotiwost Páně, anť na tom, že nás krwj swau wykaupil, dosti nemage, geště se za nás i modlil! A medle, kamž řjčila ta prosba geho? Neginam, než abychom w tětěz gednotě zůstawali, gakož Otec i Syn gedno gsau. I můžemeť odtad zawjrati, gak těžce hřešj ten, kdožkoli gednotu a pokog trhá; gelikož i Pán za to se modlil, a zřegmě chtěl, aby tjm způsobem (anť dogista skrze neswornost nikdo do kralowstwj Božjho newegde,) lid geho spasen, a w pokogi žiw byl.

Bratřj rozmilj! Stogjme-li k modlitbě, buďmež při tom hděgje, a srdce swé k Bohu obrácené měgme. Odstup, a miň nás ta tělesnost a mysl swětská; nás, s giným se nebawjřjch, leť s tjm, zať se modljme. Pročež i kněz mysl křesťanů k modlenj připrawuge, když w předmluwě řjká: „Wzhůru srdce!“ — aby lid, odpowjdage: „Máme ku Pánu Bohu,“ připomenut byl, toliko na Boha mysliti. Srdce tedy před protiwnjkem zawjráno, a gen Bohu otwjráno buď, aniž w čas modlitby nepřjtel i k sobě přistaupati dopauštěg. Onť mnohdykrát přikrádá se i wtjrá, a subtilnau chytrostj prosby naše od Boha odwraej, tak že na giné věci mysljme, a o giných howořjme; geštoť při upřjmém smyslu ne ten zwuřnj hlas, ale pozdwižený duch modliti se má. I cotě to za negápnost, stogj-li to modlitel s odcizeným srdcem, a chowá-li nemotorné i swětské myšlénky, tak gakoby s něgakau pilněgšj wěcj mysl geho se objrati měla, nežli gest rozmlauwánj s Bohem? Gakž tedy žádáš, aby tě Bůh uslyšel, gešto ty sám sebe neslyáš? Ty-li chceš, aby Bůh byl paměťliw n tebe, modljcjh se: a ty sebe sám paměťliw negsi? Toť hle znamená tolik, co newystřjhati se nepřjtele; toť znamená tolik, co leniwau modlitbau urážeti welebnost Božj; toť

znamená tolik, co nezdržmati očima, a srdcem apáti, gešto křesťan, lyžby i očima spal, srdcem bdjeti má; gakož psáno gest o cirkwi w Pjsni Šalomaunowě: „Gá spjm, a srdce mé bdj.“ (3, 1.) Protož apoštol pilně a pečlivě napomíná, řka: „Na modlitbě trweyte, bdjce w nj.“ (Kolos. 4, 2.) Tuhle zřegmý důwod, že ti, které Bůh na modlitbách trwati widj, zařkoli by prosili, od něho obdržeti mohau.

Při tom modlitelowé ne s galowau a holan prosbau k Bohu přistupugte. Nenjž užitečná modlitba k Bohu, ge-li záslužných skutků prázdna. Nebo každý strom, kterýž neneso owoce, wyřat a na oheň uwržen bude; a protož i ta řeč, geuž dobrého owoce newydává, Boha řlowěku nakloniti s to nenj, řlowěku totiž, na dobré skutky neplodnému. A tudy užj nás Pjsmo swaté, řkauc: „Dobrá wěc gest modlitba s postem a s almužnau.“ (Tob. 12, 8.) Ten, kterýž w den saudný za dobré skutky a za almužnu odplaty udělj, až podnes rád slyšj těch, kdož koli s dobroděgstwjm k modlitbě přistupugj. Takť byla modlitba onoho setníka Kornelia wyslyšenj hodna, poněwadž lidu hogné almužny rozdával, a Bohu bez přestánj se modlil. Při tom ukázal se angel onomu, w hodinu dewátan modlenj konagjcjnu, a almužnám geho swědectwj dāwage, prawil: Korneli! Modlitby twé a almužny twé wstaupily na pamět před twářj Božj.“ (Skut. 10, 4.) Takowé, záslužnými skutky našimi okřjdlené prosby tudjž k Bohu se powznášegj.

Tak také angel Rafael setrwaloť modljcjo, a dobře řiniti newlewugjcjo Tobiášě zřegmě wychwaluge, řka: „Skutky Božj zgewowati a wyznáwati pociwé gest. Nebo když gsi se modljwal se Sárau, gát gsem obětował modlitbu waši před obliřegem gasnosti Božj. A když gsi pochowáwal mrtwé, neostřchage se; kdyžs neprodléwal wstáti, a oběda swého nechati, i kdyžs odcházal, a mrtwé pohřbowal: gá poslán byl, zkažeti tebe; a nynj poslal mne Pán, abych tebe uzdrawil a Sárú, manželku syna twého. Nebo gá gsem Rafael, geden zo sedmi sprawedliwých angelů, kteřjž před welebnostj Páně stogjme a obcugeme.“ (Tob. 12.)

Podobně Pán skrze proroka Isaiášě napomíná a užj, řka: „Zruš swazky nesprawedliwé, rozwaž uzly nestalečných obchodů, propustť ty, kteřjž potřeni gseau, a wšecy zápisy nesprawedliwé rozmeč. Lámej lačnému chléb swůg, a nuzné bez domůw uweď w dům swůg: když užřš nahého, přioděg ho, a domácjmi semene twého nepohrdey. Tehdáž se wyrazj gako gitro swětlo twé, a oděw rychle zhotowen bude: a předcházeť tebe bude sprawedlnost, a sláwa Božj obkljřj tě. Tehdy wzywati budeš, a Bůh wyslyšj tě; wolati budeš, a řekněť: „Ay, teď gsem.“ (Isai. 58, 6—9.)

Ayhle, slibuget swé přjstogenstwj, připowjdá wyslyšenj i obra-
nu těm, kdož uzly nesprawedlnosti rozrušugj, almužnu dle předpisu

Páně mezi domácj Božj rozdávajce; a když, co koli Báh řinili welel, ochotně slyšj: býwajčt také hodni, aby před Bohem wyslyšáni byli. Blahoslawený apoštol Pawel, w těžkosti a w úúsku u bratřj swých pomoc naleznuw, dobrodęgstwj takowé nazwal obětmi Božjmi. „Naplněti, přj, gsem, přigaw od Epafrodita, což gste poslali, wůni sladkosti, obět wzácnuu, ljbau Bohu.“ (Filip. 4, 18.) A zagistě, kdož se smilowáw nad chudým, tenž Bohu na aurok půgčuge; a kdož dáwá neymenšjmu, tenž Bohu dáwá, i obětuge mu duchownj obět té ueyljbeznęđj wůně.

Ostatně, týkajc se času modlitby společně, nacházjme, že onino u wjře stalečnj, a i w začetj swém wjtěžjczj třj mládenci s Danielem w třetj, šestau a dewátou hodinu se modlili, a to w taguém na Trogici potahu, kterýž w neyposledněgğjch dnech k zgewenj přigjti męla. Hodina prwnj až k třetj dáwá úplný pořet Trogice, a tenýž ukazuge hodina řtwrtá až k šesté, a sedmá až k dewáté, tak že dokonálým řjsem oněch třetic Trogice vycházj. A ti rozdjlowé hodinu byli ode dáwna skrz Božj klanitele urřeni; ode dáwna wzhledem řádného času k modlitbám zůstáwáno při oněch hodinách, řtebas že teprwa pozděgi k rozeznánj přišlo to tagemstwj, pročby za staru-dáwna sprawedliwř lidé w ten čas se byli modljwali.

Neboť w hodinu třetj sstaupil Duch swatý na uřednjky, aby zasljbenj Kristowo naplnil. W hodinu šestau wstaupil Petr na wrchnj ponebj domu, a když strany ořišřenj pohand řřjwe se rozpakowal, dostalř u widěnj a skrze slowo Božjo napomenutj, aby wlečky k spasiitelné milosti přigjmál. A Pán w šestau hodinu ukřižowán gest, a od šesté až do dewáté řřjchy naše křwj swau obmyl; i prostředkem utrpenj swého k wykanpenj a ožiwenj našemu wykonál w tu dobu swé wjtěžstwj.

Než pro nás, br. rozmilj, wedlé řtěch od dáwnnowěkosti zachowáwaných hodin, gakož přibýlo tagemstwj, tak také časów k modlenj pořtem wjce gest. Myř rannjm gitrem modliti se máme, abychem, w ten čas se modljce, wzkrjšenj Páně slawili. Na toř giž zdáwna Duch sw. narážel w řalmjch řěmito slowo: Králi mđg, a Bože mđg! Nebo k tobě modliti se budu, Hospodine; w gitře wyslyšř hlas mđg. Z gitra postavjm se před tebau, a patřiti budu na řě.“ (Řalm 5, 3. 5.) A opět skrze proroka mluwj Pán: „Řáno powstanau ke mně, řkauce: Pogďme, a nawraťme se k Hospodinu Bohu swému.“ (Osea. 6, 1.) Řěž při slunce západu, a na skonánj dne máme se modliti. Neb poneřwadř Kristus to prawé slunce a ten prawý den gest, tedy při slunce západu a na skonánj dne u wěku tomto snažně prosjme, aby snovým swětlem i Kristus opět se nám ukázal, a milostj swěřla wěřného nás obdařil.

Řeť ale Kristus ten prawý den se nazýwá, toř Duch swatý

w žalnjch oznamuge, řka: „Kámen, kterýž zawrhli stawitelé, ten učiněn gest w hlauu uhelnj. Od Hospodina stalo se to: a gest diwné před očima našima. Teutoť gest den, kterýž učinil Hospodin; chodíme, a radngme se w něm.“ (Žalm 117, 22—24.) A že také sluncem se gmonuge, swědčj prorok Malachiáš (4, 2.) řka: „Wám pak, bo-gjcjm se gmuéna Hospodinowa, wzegde slunce sprawedlnosti, a zdra-wj bude w křjdlách geho.“

Gestliže tedy dle swědectwj Pjsma Kristus prawé slunce a prawý den gest, tuť uenj pro křestána žádně hodiny, genžby klaněnjm se Bohu ustawičným stráwena býti neměla. My, což se koli w Kristu, to gest, w slunci a we dni nalezáme, potrweyme celý den s wraucnostj na modlitbách. A když i podle ustanowěného běhu wezdegďjho den s nocj se střjdá: předce ani ty temnosti nočnj nebudťtež w stawu překaziti modlitbám našim, aň pro syny swětla i ty nočnj doby dnem slowau. Anebo-li w nedostatku swětla ten se nalézá, kdož swětlo w srdci nosj? Čili se nedostává slunce a due tomu, pro něhož sám Kristus dnem i sluncem gest? Gelikož pak my w Kristu, to gest w swětle ustawičně chodjme, tedy ani w noci modliti se nepřestaweyme. Taktě Anna wdowa byla ustawičná na modlitbě, bdě-gjc w nj, aby Boha sobě naklonila; gakož sw. ewangelium dokládá: „Newycházela, prý, z chrámu, posty a modlitbami slaužjce duem i nocj.“ (Luk. 2, 37.)

Budši, že geště neoswjcenj pohané, a od swětla odcizenj židé, au we tmách šamagj, také ginát o věci té smeyšlegj: my, br. roz-milj! genž w swětle Páně chodjme, a powždy pamatugemo, kýmž gsme skrze přigetj milosti se stali, my řku gá, i tu noc za den poťjteyme. Wěřme, že bez přestánj w swětle chodjme, a nedeyme sobě temnostmi překážeti, z nichž gsme byli wybředli. Modlitebnjm hodinám nic tu na ugmu nebýwey, ani noc sama: anzi přjčjinau lj-ného poťjuánj to modlitby owoce na zmar přicházeg. My, genž z milosti Božj znouu zrozeni, a w duchu obnoweni gsme, obcnáme, gakobychom předpodobňowali to, co někdy býti máme. My, w krá-lowstwj onom ustawičný den, den wěj noci prázdny čekagjce, bdě-mež w noci tak, gako we dne. My, gsauce na tom, wždycky tam w modlenj-se a w děkowánj Bohu wytrwati, gižť i zde modliti se, a gemu děkowati neustáweyme.

V. O moru.

Připomenutí a obsah.

Za nevyšší vlády Čalla a Volusiana zmáhal se valný mor po řji, a dle wypočtenj Tillemontowa, patnácte let lidstvo hubil. Tudy powstaly při lidech, u wjše nedospělých, ty kormautliwé pochybnosti, zdaž křesťané zvláštnjho řizenj Božjho předmětem gsau, čili negsan. Aby takowé, sličným mrawům nebezpečné rozpaky odklidil, sepsal r. 258 náš sw. Otec přjtomnau knihu, kteráž w sobě zawjrá neunálo toho, cožby ukágelo bolest, gjžto právě ted' wěřjz podpadali. Gakkoli ta wšecka w nj zahrnutá řeč něgaké, ze škol mudrckých pošlé theodicej wrownati se nemůže: činj předce w těžjch swjzeljch každého, kdo gim podléhá, každé tuto přjmlowné, srdečné, i citem býbagcj slovo gemněgjm, a pro útěchu wojmawěgjm.

Sw. biskup neklade tu pro křesťanstwo wůbec nic žádaněgjmho nad neohroženost při nastawagjcjm rozžehnánj-se s tjmto světem a králowánj s Kristem. Ukazuje též, že gsau útrpnosti tohoto wěku židům a pohanům méně záslužná, než křesťanům. Dále mezi potěšnými důwody dotýká i o tom, že se zawdává trpjcm přjležitost k srdnatému plněnj powinností, a k wýborné přjprawě k mučednictw. Konečně ljč o slawném w nebesjch se-uwjtánj dokonalých křesťanů se zástupem wšech blahoslawenců.

A.

O neohroženosti při rozžehnánj-se s tjmto světem, a o plésánj nad tjm, že nás smrt s Kristem spogj.

Rozmilj bratřj! Gakkoli máte, wětšjm počtem swým, wůli pewnau, wjru neuchylnau, a mysl tak bohabognau, žeť při tom, walný zrůst ted' beraucjm moru, se negen ani nezawiklá, nébrž i gako twrdá a nepohnutá skála nad bauřliwé náwaly swětské, i nad násilné časů wlnoliti spjše vyniká, než aby mu podpadala, ba ani pokušenjm se nepřekonává, leč tjm wjce zkušuge: nic méně, anč znamenám, že některj w lidu, buď ze slabosti ducha, buď z málíčké wjry, buď pro elasti tohoto wěku, buď pro změkčilost pohlawj, aneb, což by neyweš na pomyšlenau bylo, pro ewé od prawdy poblauzenj, owšem nepewně stogj, a božskau i nepřemoženau srdnatost na sobě nepronášegj: tuť neslušj s tau wěcj se tagiti, a o nj mlčeti; leč pokudž skrownost moge stačj, horliti potřežno, aby ta bogácná i změkčilá mysl plnostj ducha, a řečj, ze słowa Božjho

wzatau, k potiskánj přišla, a aby ten, co sluhau Božjm i Kristo-
wým giž býti pořal, že gest Boha i Krista hoden, se ukázal.

Kdo u pluku Božjho slauzj, a a wogště nebeském gsa, Bohu
giž swau naděgi chowá, ten, řku gá, sam swé powołánj z paměti
newypauštěg. Nikdo mezi námi se při těch bauřjch a strašných
swěta chumeliejch nelekey, ani nezgormucug. Bůh, předzwjdatel,
genž lid swé cjrkwě we wielikém snášenj budaucjch strastj wy-
cwiřil, poučil, připrawil a zesjlil, předpowěděltě dosti swětle a zře-
tedlně, že powstanau wšudy wálky, hlad, zeměřesenj a rána mo-
rowa. A aby nenadálá i neobyřegná z těch na nás newražných nehod
bázeň námi neudeřila, předzwěstowal také Bůh i hlásil, že w ney-
posledněgájch dnech wjce, než kdy gindy, odpornostj nastane.

Ayhle! naplňuge se, což bylo prorokowáno, a že se to pro-
roctwj naplňuge, naplnj se i ono, což se přisljbenj tře, jakož
Pán předpowjďá, a dj: „A když užjje, ano se wšecky tyto wěci
děgj, wěztež, že bljzko gest kralowstwj Božj.“ (Luk. 21, 31.) Rozmilj
bratřj! Bljzkoř tedy gest kralowstwj Božj. Giž nastáwá na náklon-
ku tohoto swěta odplata žiwota, radost ze spaseň wěčného, nesko-
nalé bezpečnstwj, a wládntwj ondy ztraceného ráge. Giž nastu-
pugj na mjsto zemských nebeské, na mjsto malých weliké, na mj-
sto netrwalých wěčné wěci. I proč by tu tedy kdo tesklil a se sta-
ral? Čemuž by při těch wěcech trnul a truchlil? Ledaby ani na-
děge ani wjry neměl. Strach před smrtj má toliko ten, kdo se ku
Kristu bráti nechce; ku Kristu pak gji nechce ten, gešto nedaufa,
že s Kristem kralowati bude. Neboť psáno gest: „Sprawedliwý z wj-
ry žiw gest.“ (Řjm. 1, 17.) Gsi-li tedy sprawedliw, a z wjry žiw;
w prawdě-li w Krista wěřjś: medle, čemuž by tobě, jakožto s Kri-
stem býti magjcjm, a o zasljhenj Páně ubezpečenímu, neměla ta
hodinka zawjati, co tebe ku Kristu zowe? Proč by tě to netěšilo,
žeš před d'áblem ušel? — Hle, onen wskutku sprawedliwý Simeon,
genž s tau neydokonalegěj wjrau k božským rozkazám stál, gemuž
od Boha sljbeno, že neumře, dokawadž by neuzřel Krista, poznal
geg, gako nemluwnáiko s matkau do chrámu přišedšjho — poznal
geg w duchu giž gako narozeného Spasitele, o němž mu bylo před-
powědjno. Pročež, užřew ho otima swýma, wěděli i to, že tudjž
unře. I oplýwage radostj, a gsa o tom giž nastáwagjcjm odchodu
swém uřičěn, giž umřjii mage, wzalř djťě na lokty swé, a wele-
hil Boha, řka: „Nynj propauštjś služebnjka swého, Pane, podlé slowa
twého w pokogi: nebo widěly oři mé spasenj twé.“ (Luk. 2, 29.)
Tudyť potkáwáme se při něm i s tjm dákazem a swědectwjem, že i
my, gsauce sluhowé Božj, gen tehdaž pokoge, tehdaž swohody, teh-
daž prawého poklidu a odpotinnj zakusjme, když z těchto chumelů
swěta wychwáceni, do přjhodného austupu, i do staniště na wěky

bezpečného se dostaneme, a smrt řasnou přetrpíme, na věčnosti se octneme. Tamť sjdíj ten pravý pokog, tam nezvratitelný poklid, tam trwanliwé, neuchylné a neskonale bezpečenstwj.

A medle, což máme giného na swětě, leč každodennj bog proti d'áblu, leč nstawičné lomozenj a pachtěnj-se s ošijpy a střelami geho? I gestíť nám setkáwati se s lakomstwjm, s necudnostj, s hačewem, se ctižádostj; gestíť nám u stawičně zápasiti a hmožditi se s nefestmi tělesnými a s dráždidly swětskými. Duch lidský oblehnut, a odewšad d'abelským newraženjm, gako náspem, ohražen trwá, i sotwa s gedé strany bezpečný odpor klášti může.

Gestli ge odoláno nesytosem, tu popadá nás chlipnost; potřena-li gest tato, nastupge ctichtiwość; a ta-li pošlapána, tu nás brzo zlost drásá, brzo pýcha nadfymá, brzo ožjrawost laudj, brzo záwist společnau swornost trhá, brzo žárliwost přátelské weselj hubj. Bezděky stáwáš se zlolagcem, ač to zákon Božj zapowjdá. Z přinucenj stáwáš se přísahačem, ač to dopuštěno neuj. Stakowým protiwenstwjm den co den se potkáváme; takowým nebezpečjm zewšad gsme ohklřeni. A mělo by nás těšiti, mezi d'ýkami d'abelskými geště dlauho meškati? Nebylo by lépe, žádati sobě co neytužebněgi, abychme prostředkem brzké smrti ku Kristu přichwátali, geštoť on sám to hlásj, řka: „Amen, amen prawjm wám: že plakati a kwjliti budete wy, ale swět se bude radowati: wy pak se budete rmutiti, ale zármutek wáš obrátj te w radost.“ (Jan 16, 20.)

Nuž tedy, kdožby sobě nežádal, býti bez zármutku? Kdožby w oné radosti octnauti se nepjil? Sám Pán gest toho zase wykladačem, totiž, kdy zármutek náš w radost se obrátj. „A opět, prý, užjm wás, a radowati se bude srdce vaše, a radosti wašj žádný neodegme od wás.“ (Jan 16, 22.) Tedy radowati se, slowe tolik, co widěti Krista, a bez patřenj na něho nenj pro nás nižádné prawé radosti. I gakátě to zaslepenost, gaký to nerozum náš, anť při nátišejch, otrapách a slzách tohoto wěku sobě libugeme, a do oné radosti, kteréž nikdy odňato býti nemůže, nespěcháme?

Rozmilj bratřj! Ted' dotčené wěci děgj se proto, že ani wjry se nedostawá, a že nikdo zasljbenj Boha prawdiwého, a to geko při wěrném lidu trwagjcj wěčné a stálé slowo za prawé uedržj. Ty bys swému slibiteli, gako wážnému a slowotnému muži, na geko slowo uwěřil, aniž by ses bál, oklamáuu neb swedenu býti od toho, při němž by se, dle twého wědomj, slowa i skutky srownáwaly. Gížť pak sám Bůh s tebau mluwj, a ty bys na rozpakugjcjho-se newěrcě měl bráti? Bůh tohě, gsaujcjmu na odchodu z tohoto swěta, slibuge nesmrtnost a wěčnost: a ty bys geště měl býti rozpacitým? — Ó, toť slowe, Boha ani neznáti; toť slowe, Krista, Pána

i Mistra wěřjcyjch, hřjchem newěry urážeti; toť slowe, w lůně cjrkwě a w domě wjry bydleti, a newěrcem zůstáwati.

Sám Kristus, Mistr spásy a všeho blaha našeho, ukázalť na ten prospěch, k gakému nám gest odchod z tohoto swěta. Učednjci geho se zarmautili, že gim o swém bljkém s nimi se rozžehnánj prawil. On však promluwil k nim těmito slowy: „Kdyby gste mne milowali, radowali by gste se owšem, že gdu k Oci.“ (Jan 14, 28.) Toť hle naučný wýklad Páně o tom, že wjce radowati, než rmautiti se náležj, když miláťkové naši swět opaušťěgj. Tohoť smyslu byl také blažený apoštol Pawel, ať we swém psanj dokládá takto: „Mně žiwu býti Kristus gest, a umřjti zisk.“ (Filip. 1, 21.) Tedy spletkami swětskými se nezamotáwati, hřjchům a wýstupkům tělesným nepodpadati, z nátisků a swjzeld se wymykati, z gedowatě tlamy satanowy se wydřjti, a na zawolánj skrze Krista cestau k radosti wěčné se bráti — toť zisk všech zisků w ořjch geho.

B.

Že utrpenj wěku tohoto méně záslužno býwá židům a pohanům, nežli křesťanům.

Negedni však nesau to trpce, že nyněgěj mor zároveň nažince gako pohany popadá. Než medle, zdali křesťan gen proto uwěřil, aby ušetřjn gsa přede všemi psotami nakažliwými, celý wěk swůg zde w rozkoši tráwil? Anebo gen proto, aby beze všech odpornostj tuto k budaucj radosti se dochowal? I rmautjť se mnohý, wida nás wšecky wůbec společně s pohany poumjrati. Wšak ale, cožby nám nebylo obecného wespolek se všemi na swětě lidmi, dokawadž dle zákona zprwu zrozenj swěho geden i druhý w tomto swětě rozhošťěni gsme? Ó, pokudž nás zde na swětě stáwá, dělmeť se pauze duchem, dle těla však gsme lidé gednj gako družj. Dřjwe tedy, než toto porušitedlné oblěkne neporušitedlnost, a smrtedlné toto oblěkne nesmrtedlnost; dřjwe než nás Kristus Bohu Oci představj: gsau nám wšecky tělesné nehody s ostatnjmi lidmi obecně. Tak se nikdo při neúrodách země a gegj hladowitosti z hladu newynjmá. Tak s přitřhnutjm nepřjtele k městu, a wybogowanjm ho, ti, co w něm koli gsau, se zagetjm se potkáwagi. A gasno-li trwá, tak že dešťě nenj, wšickni stýskagi, že sucho gest. Troskotáwá-li se koráb o auskalj, bez wýmjnky wšickni w něm tápagj. Těz bolenj ořj, nápady zimničné, ochrnulost všech audů nás gednostegně sobě podáwagi, dokudž gedni gako družj s křehkým tělem tjmto se nosjme.

K tomu gešťě, chce-li křesťan srozuměti, a se pamatowati,

pod kterau wýmjukau, i s kterau zawázalostj prawowěrcem se stal: nebudeť ho tagno, že nad ostatnj w tomto wěku wjce strádati, že nad giné s ďáblem udatněgi zápasiti musj. O tomť i pjsmo swatě předpomjná těmito slowy: „Synu, přistaupě k službě Božj, stůg w sprawedlnosti a w bázni, a připraw duši swau ku pokušenj.“ (Ekkli. 2, 1.) A opět: „Trp w bolesti, a w ponjženj swém zachoweyž trpěliwost: nebo w ohni zkušowáno býwá zlato, lidé pak wzácny w peci ponjženj.“ (Ekkli. 2, 4. 5.) Taktě Job, při onom statků swých rozchwátanj, až i dětj swých pomřenj, od nežitůw a čerwů náramně zbědowaný, přemožen nebyl, leč zkaušjn toliko. Onť prokázal se při wšeliké klopotě a bolesti swé dlouhotrpěliwým, a z nábožného srdce zwolal, a řekl: „Nahý gsem wyšel z žiwota matky swé, a nahý zase se tam nawrátjm: Hospodin dal, Hospodin wzal: gакž se Hospodinu ljbiło, tak se stalo: budiž gměno Hospodinowo požehnáno.“ (Job 1, 21.) Žena geho dotjrala naň, aby při swé těžkosti na Boha lál, a gako zăwistiwec reptal. On gj ale odpowědel, řka: „Gako gedna z blázniwých žen mluwila gsi. Gestlize dobré věci brali gsme z ruky Páně, zlých proč bychom nepřigj-mali? W tom wšem, co geg potkalo, nezhrěšil Job rty swými před obljřegem Páně.“ (Job 2, 10.) Protož sám Bůh Hospodin swědetwjm mu dal, když prawil: „Spatřil-lis slůžebnjka mého Joba, že nenj gemn rovného na zemi, muže bez anhony, a prawého ctitele Božjho?“ (Job 1, 8.)

Takť byl i bohahogňj Tobiáš oslawowatelem Páně w protiwenstwjch swých, a dalšj chwály přispořitelem i při tom rozpadáwánj těla swého. Byloť to po wykonaných od něho weleslawňých skutcjch, a po mnohých welebných důkazech geho milosrdenstwj, že když naň rána slepoty přišla, i ta manželka geho se na něho osupowala, řkajc: „Kdeže gsau sprawedliwosti twoge? Ayhle, co trpěti musjš!“ (Tob. 2.) On ale w bázni Božj ustawičňj a od nj n-uchylňj, i k přetrpěňj wšeho swým náboženstwjm ozbrogěňj, ani při té swé bolesti, ani při těch wjřjtkách, gež mu nestatná žena geho činila, od Boha neodstaupil, nébrž tjm wjce trpěti uměl, a milosti geho zasluhowal. Proto geg také angel Rafael potom pochwálil, řka: „Skutky Božj zgewowati a wyznáwati, poctiwé gest. Nebo když gsi se modljwal ty a Sára, newěsta twá, gá gsem přinášel památku modlitby wašj před obličeem gasnosti Božj. A když gsi bez rozpaku pochowáwal mrtwé, a neprodlěwage powstati i oběda swého nechati, šel ukrýwati mrtvého: gáť poslán gsem zkusiti tebe. A opět poslal mne Bůh, abych tebe uzdrawil, a Sáru newěstu twau. Gá zagisté gsem Rafael, geden z sedmi angelů swatých, kteříž stojjme před Pánem, a obcugeme před gasností Božj.“ (Tob. 12, 7. 12. násl.)

Takowau hle ustawiřnost měli do sebe sprawedliwji trpitelowé každyho řasu; a tatěz kázeň byla to, které se drželi apořtolé wedlé zákona Páně, aby totiž při swé strasti ani úřt swých neotwřrali, a wřecky nehody swěřské udatně a stále snášeli. Zagisté lid židowský břeřil neywjce proto, že proti Bohu reptáwal, gak o tom w kn. Numeri 20. Bůh Hospodin naswědřuge, když takto dj: „Ať přestane reptánj gich proti mně, a neumrau.“

Rozmilj bratřj! Nerepteymež tedy w řas protiwenřtwj, ale což by nás koli potkalo, snášegme trpěliwě a srdnatě, gakož psáno gest: „Obět Bohu duch zkormaucený, srdcem skrauřeným a pokorným Bůh nezhrzj.“ (Žalm 50, 12.) A tolikěz skrze Mořžžse napomjná Duch swatý, a wece: „Hospodin Bůh twěg saužití tě bude, pošle hlád na tebe, a wřdci twém se bude řjřt, dobře-lis ostřjhal při-kázanj geho, řili nic.“ (Deut. 28, 20.) A opěť dj: „Hospodin Bůh zkuřuge wás, aby známé bylo, milagete li Hospodina Boha swěho z celého srdce, a z celé duře.“ (Deut. 13, 3.) Tak se i Abraham Bohu zljbil. Onť pro zaljbenj se gemu ani wydati syna swěho nemeřkal, ani při tom, konánu býti magcejm mordu djetě swěho nie neodporowal. Ty pak, geřto ani při wřeobecném zákonu skrze mor syna ořeleti w stawu negsi, což by gř pořal, kdybys geg měl dle rozkazu usmrřiti?

Wjra a bázeň Bořj ke wřemu tebe odhodlaným uzpřisobugte! Buď si tu i hned ztráta zbořj, buď si tu ustawiřný nápad nemoci, a až do krwe sařagcej trýzeň audů twých; buď si tu i hned truchliwé a dořiwtotnj odlauřenj od twé choti, od dětj, od milářků twých: na tom na wřem se nie neurářeg, než k bogům tudy se otuřug. Nebudiř při tobě wjra křesřanská umřlena a wysřlena, anobřž progewowána w zápasu srdnatost. Neboť při tom důwěrném buřaucjho zbořj ořeřáwánj třeřa gest, znáti se na přjtomné břemena, i na ty nesnáze při nich. Toliko ten, kdo zwjřžzil, wracj se z boře gako oslawenec, a s korunau wjřžřřtwj se potkáwá. W řas bauře býwá lodnj na moři poznán, a wáleřnj w poli wyřkauřjn. Wychlauhati se, kde nebezpeřenřtwj nenj, toť rozkořřno gest: zápasenj pak s odpornostmi naznařuge rozdjl mezi prawdau a lřj.

Hlnboko wkořeněný strom neastupuge wětrům násilařm. Pewně ustawěná a skljřžená loď ani wlnobitjm k poraučánj nepřichářj. Třjbenjm wypadlé, nehlučé a gařrné obilj wětreu, gako plewa, pryč nezalětá. Takť i apořtol Pawel, ařkoli tápánj na moři, ařkoli mřřskánj, i mnohé a těžké ráuy na swém těle podnikal, předce se prohlásil, že strastmi těmi nie tak zteyrán, gako oprawen, nie tak ztrápen, gako zkuřen gest. „Dán, přj, gest mi ořen do těla mého, angel sařanů, kterýžby mne zařřgkował. Prořž tři-krát gsem Pána prosil, ahy odstáupil ode mne. Ale řekl mi: Dosti

máš na mé milosti: nebo moc w nemoci se dokonává. (2. Kor. 12. 7—9.) Tedy neduhy, churawosti a mornj náказы při tom řádněj swém čtnost naši zdokonalugj, a wjra naše, setrwá-li tu w čas pokušenj, korunowána bude, gakož psáno gest: „Nádoj hrnějšského zkušenge oheň, a lidj sprawedliwých pokušenj zármutku.“ (Ekkli. 27, 6.)

Ostatně nacházj se při nás a při pohanech ten rozdjl, že tito w čas protiwenstwj steyskagj a reptagj: my však ani odpornostmi ee z cesty wjry a čtnosti newychylugeme, nébrž posilňugeme se při bolestech swých. Nebo že teď při té nemoci, genž plynutj dělá, tělo se wysiluge; že wnitřnj, zanětliwj oheň až holawého požeradla se chytá; že od neustalého wrhnutj srdce se házj, že se náběhem krwe oři zapalugj; že někomu hnáty, ginému ginj audowé chylawým neduhem se nakažugj a pryč upadugj, že při uchazenj a ztrátě tělesné síly, i od přjlišné mdloby hned nohy klēsagj, hned uši zaléhagj, hned oři slábnau a pocházegj: toť gest, oč se nadlepěngoge wjra naše ¹⁾. Či to nenj wzácná welikost ducha, tolikerym záhuby a smrti antokům tak neohroženě a srđnatě odporowati? Nenj to wznešenost myslj, mezi takowými rozbitinami plemene našeho pewně státi, a nebýti poraženm s těmi, genž w Bohu nedaufagj? My zagisté, gak dlužno, radugjce se, máme se tjm wíce té přjzniwě doby chopiti, anoť nám teď wjra swau statně pronášeti, lopoty podnikati, ku Kristu aukau geho cestau kráčet, od něho samého, gakožto soudce našeho, odplatu žiwota a wjry bráti, nad mjru přjležito gest. Buď si smrt strašna tomu, kdožkoli, neges znouwu zrozen z wody a Ducha swatého, hrůzy pekelného ohně sobě owlastňuge. Buď si smrt strašna tomu, kdož wedlé kříže a umučenj Kristowa ceněn býti nesmj. Buď si strašna tomu, kdož po této k druhé smrti přestauj. Buď si strašna tomu, genž sešed z tohoto swěta, bez přestánj w plamenu mučen bude. Buď si strašna tomu, gehož hodinkau tak by se poprodlelo, aby aspoň s mukami a úpěnjm tudjž se nepotkal.

I mnozj z našinců na morowau ráno umjragj; to však gest pro ně tolik, co wywáznauti ze swěta tohoto. A gakož přjtomný mor pro

¹⁾ Wedle těch a gínějšch tehdejšjch kromobyčejných strastj a osudů politických se cirkew Božj, gakkoli zweněj stjaněna, náramně zmáhala, a swau duchownj sílu gewila, tak že se při nj w skutku naplnila ta slowa Páně: „Moc w nemoci se dokonává.“ (2. Kor. 12, 9.) Zároveň se swým biskupem dávali křesťané důkazy lásky, a činili takowé pŕgčky, aby z nich u Boha auroků nabyli. Gegich šlépěgemj kráťel za dně podobuě náказы w Miláně, o třinácte set let pozděgi, tamnějšj arcibiskup a kardinal, sw. Karel Boromejskj. († 1584.)

židy, pohany a nepřátely Kristovy pravým morem gest, tak gest pro sluhy Boží přechodem k spasení. Ačkoli tedy bez rozdílu i spravedlivý i nespravedlivý umjrají, přede by se odtud nedobře zavrhalo, že by se na konec rovně tak dobrým, jako zlým zvěsti mělo. Na zavalení ubírá se spravedlivce k odpočinku, nespravedlivce k trápení. Kdo věří, ten k odplatě na bezpečno, kdož pak newěří, ten k trestu chváta.

C.

Že statečná mysl trpícím příležitostí k věrnému plnění povinností zaudává, a že gest výbornou přípravou k mučednictví.

Rozmilý bratři! Při neprotírání sobě očí, a při svěm k Bohu newděšenství, toho, čím nás Bůh naděliti obměšl, ani neuznááme. Ayhle, umjrají se tam slávu svou bezpečné panny, již se vje nestrachující před pohrůzkami, před svody a psinci přicházejícího antikrista. Mládce též, znikající nebezpečí, při kluzkém věku svém wesele dostihají k odplatě zdrželiwosti a newiny své. Autlá matrona nebogí se již mučidel, a urychlená smrt zprostila jí strachu před pronásledováním, i před katanskou rukou popravců její. To lekání se moru, to časné nastávání smrti horliwost wlažných rozněcuje; to na lenochy dotírá, to nesrdnatým srdce dodává, to poběhlce k návratu outká, to pohany k uvěření dohání, to wěkem sešlých křesťanů k odpočinku wyzývá, to nowá a walněgí i silněgí wogska k wálce zbírá; a kdožkoli w čas moru na hoišti setrwá, ten, smrti se nic nehroze, zápasiti bude.

Rozmilý bratři! Zdalíž to není slušno a potřebno, že tatáž moru hlyza a náказа, co se tak broznau i smrtonosnou zdá, sprawedliwost gednotliwců na wýsluní stawí? Že zpytuje rozpoložení srdce lidských? — Onať zagisté pátrá, zdaž od zdravých obsluhujících se nedužiwci, anebo od přibuzných milujících se přibuzní; zdaž od páni s chorau ředějí autrupe se nakládá, aneb se od lékařů stonawým slauží; zdaž surowci hříšníci chut k násilí potiskají, aneb lapežníci od své lakoty pauštegí, a nenasycenost svou, aspoň ze strachu před smrtí, spokogují; zdaž hrdošové swých šijí shýbají, a jinak krotnau-li padauchové při své odwážnosti, aneb po zemření dítek swých boháčové, dědiců nemagjce, wždy někdy k chudým se uštěďují. Nechať by ten mor nic giného nepůsobil, již to postačuje, že my křesťané a sluhové Boží, naučiwše se hleděti smrti wstříc, rádi po mučednictví taužení podjímáme. Toť hle pro nás ten cwitný, a ne plašiwý čas! Toť hle při naší statečnosti nám k sláwě dopomáhá! Toť skrze pohrdání smrtí korunu nám chystá.

Leť někdo by prohodil, a řekl: Co mne při nynějším moru sužuje, záležíť w tom, že gsa k wyznawactwj připrawen, a s celau dušj i srdnatostj k podstaupenj muk odhodlán, teď, tan smrtj předchvácen gsa, o swé mučedluictwj přicházjm. — Než medle, to-liž od moci twé závisj, aneho gest panhý dar Božj, státi se mučedlníkem? Aniž slušj tji, že nepřicházjě wice k tomu, o čemž, bylís toho hoden, wědomosti nemáš. Nad to Bůh, zpytatel ledwj a srdce, pozorowatel a znatel tagných wěcj, tenť widj, tenť tebe chwálj, a s přiswědčowaním tohě tu twau odhodlanost nazjrá, a za tož zmužilost odplatj tohě. Medle, byl Kain bratrowrahem giž tu, když Bohu dar obětowal? Nikoli; a předo tu, od něho srdcem umjñěnou nad bratrem wraždu Bůh giž napřed zatratil. Tedy gako tam zlý aumysl, a gako zárodek wraždy Bůh předwidanej zpozorowal: tak odměňuge také při swých ctiteljch, gako sandre, dohrau wůli. Giná gest wěc, chybuge-li tu wůle k mučedlnictwj, a giná, chyběla-liby té wůli k mučedluictwj přjležitost. Gakého tebo nalezá Pán při zawolani, takowéhoť i sandi. Neboť sám o tom swědectwj dává, řka: „I zwědiť wěckerky cirkwe, že gsem gá zpytatel ledwj a srdcj.“ (Zgew. 2, 23.) Zagisté, nebažjť Bůh po krwi našj, nébrž po wjće našj. Ani s Abrahamem, ani s Isákem, ani s Jakobem nebylo násilně naloženo, a předce při zásluhách wjry a spravedlnosti swé prwnjmi z arcioctá býti zaslaužili. A kdož se koli wynagde, wěren gsa, spravedliw a chwály hoden, tenť bude pozwáu na hody gegich. Pomněmež tedy na to, že ne naše, ale Božj wůle diti se má; gakož i dle rozkazu Páně každodenně modliti se máme. Žadáme-li, aby se wůle Božj dála, 6. zdaliž to nenj wěc nemotorná i přewrácená, že tu, kdež nás Bůh z tohoto swěta wolá, hned k pluňj wůle geho státi nechceme? Myť odporugeme a zpeřugeme se, i gako sluhové twrdotýlnj, zasmošilj a truchliw před obličež Páně předstupugeme, a bezděk, i s wůlj neochotnau odtud se ubjráme. I chceme-liž od toho, k němž tak nerádi chwátáme, nebeskam mzdu dostati? Čemuž se tedy modljme a prosíme, aby přišlo králowstw Božj, těšj-li nás toto zagetj přizemské? Čemuž na modlitbách trwagice, to opádjme, aby hrzo nastal den králowstw toho, gestliže žádaucněgi a wraucněgi bažjme, slaužití zde dāhlu, nežli tam kralowati s Kristem?

Aby ale známky prozřetedlnosti Božj gasněgi vynikaly, wizme, kterak se nám Pán, budaucno předzwidage, při wšem blahu našem propůguge. Kdosi z kollegů a spolukněžů našich těžce se rozstonal; a gsa giž wychřadlý, ze strachu před nastáwagiej smrtj žádal o prodlauženj wěku swého. A ay mládenec ukázal se giž umjragjcinu modliteli, gsa postawy welebué a slawné, krásně urostlý a sliěného wzezfenj, tak že panze tělesné oko, a to genom oko řlowěka, stjmo swětem se giž rozžehnáwagiejho, tu zbljzka náš po-

patřiti mohlo. Ten tedy mrzutým srdcem hlasitě zastonal, řka takto: „Trpěti se bogjte, a umřjti nechcete: i což učinjm wám?“ — Hle, toť gsau slowa domluwná i napomjnowá, kteráž lidem, z ohledu pronásledowánj starostliwým, a ačkoli o swém na ně zawolánj ubezpečení gsau, geště o prodlauženj wěku prosjećm, nic nenadržugj, nébrž aby budaucnosti pilni byli, gim welegj.

Bratr i kollega náš slyšel tedy, giž gsa hljek smrti, toliko to, o čem giné uwědomiti měl; slyšel, aby o tom hlásil, ne k swému, nébrž k našemu lepšjmu. Neboť což měl by se kdo, giž umjrage, k swému lepšjmu geště uřiti? Pro nás owšem z těch slow naučenj wzal, gakožto pro ty, gichž na žiwu stáwá, abychom wědaure, že knězi, o delšj wěk prosjećmu, požehnáno bylo, z toho se naučili, k gakým powinnostem wsickni státi máme.

I mně samému, při neyskrowněgšj a neynepatrněgšj službě, bylo množstwjkřáte zgeweno, a z milosti Božj zřegmě rozkázáno, abych bez přestánj před lidem osvědčowal a hlásal, že nám neslušj lkáti nad bratry swými, anoť Pán, zawolánjm na ně, gich od swěta wywinuge. Wjme také, že nepřicházegj k ztracenj, nébrž k přestěhowánj; že, co po zemi a po moři putugiej lidé, toliko wszech zatjm zpátky zdstáwagjcejch během předstihugj; že máme s tauženjm, a ne s pláčem za nimi hleděti; že neslušj přjčinau gich smutek nositi, gelikož tam w bjlému ranchu chodj ²⁾, ani pohanům napřed dáwati w tom, aby nás zaslauženě a sprawedliwě winiti mohli, kdybychom gako ztracených a docela zničených plakali těch, genž dle důwodů našich u Boha žiwí gsau, a kdyby tak ústy wyznáwaná wjra nepřjměrnými city a výrazy u nás k zmařenj přišla. Urážj-li se naděge a wjra od nás samých, nenese i kterákoli naše řeč podobu ginau, než onu pokrytskau, bágeřnau a klamnau; a dáno-li od strany protiwné upřjmostj o zem, neprospěge řeč o etnosti nic wjce.

Prořež tresce apoštol Pawel a nabjrá ostře těch, kdož se nad aumřjím swogůtek rmanj. Nechcemeť (pjše) bratřj, aby gste newě-

²⁾ Co tuto Cyprian o noženj bjlého rancha při smrti přátel dj, to newěšlo nikdy w cirkwi u všeobecný obyčeg. Aspoň nepřistupowáwalo kněžstwo, leč černě přistrogeno, k oltářj, kdež mělo připomjnati památku krawé oběti, P. Kristem na weliký pátek na dřewě křjže wykonané. Anebo když pozůstalé na žiwu křesťaustwo zde za ztrátou miláčeků swých smutek nosjwá, činjř to z urawného saucitu, a žalostj s nimj, že, ač se znamenjm wjry nás předešli, snad pro některé na wěčnost ssebau wzaté auhony swé, geště w plné mjrě lásky Božj nedošli, a docela očištěni býti musjegj, dřjwe než by před twář Božj předstaupiti směli.

děli o těch, kteříž zesnuli, aby gste se nermantili, gako ginj, kteříž naděge nemagj. Nebo gestliže wěřjme, že Ježjś umřel, a z mrtvých wstal: tak i Bůh ty, kteříž zesnuli skrze Ježjśe, přiwede s njm.“ (1. Theś. 4, 12. 13.) Dle slow apoštolowých rmantj se tedy toliko ti, kteří naděge nemagj nad aumrtjm přátel swých. My pak žigeme w naděgi, my wěřjme w Boha, my wjme, že Kristus za nás trpěl a z mrtvých wstal; my zůstáwáme w Kristu, a skrze něho, i w něm wzkfjšeni budeme. I proč se tedy zdráháme dáti wýhost tomuto swětu? Čemuž kwjljme a željme našich zesnulých, gakoby k ztracenj přislých, gešto i sám Kristus, Pán a Bůh náš, ginak o tom užj, a takto prawj: „Gá gsem wzkfjšenj i žiwot: kdo wěřj we mne, byť pak také umřel, žiw bude; a každý, kdo gest žiw, a wěřj we mne, neumřei na wěky.“ (Jan 11, 25.) Wěřjme-li tedy w Krista, spoléháme-li na prawdu slow a zámľuw geho, budeme-li žiwi na wěky: ó chwátjmež s weselan důwěrau ku Kristu, s kterýmžto na wěky žiti a kralowati budeme.

D.

Že se dokonalý křesťan na rozľautenj-se s tjmto swětem, a na odchod ku Kristu těžj.

Že prozatjm umjráme, aumor ten gest pro nás gen přechozem k nesmrtedlnosti. Žiwot wěrný nám nemůžē nastati, lečbychom se dřjwe odtud wyhostili. Nenjť nám to gako na prawém rozchodu, ale gen gako na přechodu; a prošedše časný wěk tento, přistane-me k břehu wěčnosti. Kdožby se nesháněl po tom, co k geho lepšjmu gest? Kdožby w podobu Kristowu přeginačen, a přeobrazen býti nežádal? Kdož nechtěl-by se w oně přeradostné sláwě nebeské rychlegi octnauti, gakož i apoštol Pawel w tato slowa mľuwj: „Ale naše obcowánj w nebesjch gest: odkudž i Spasitele očekáwáme Pána našeho Ježjśe Krista, kterýž proměnj tělo naše ponjženē, připodobněné k tělu gasnosti geho.“ (Filip. 4, 20. 21.) Takowjto že budeme, i Kristus Pán přislibuge, aň Otce prosj, aby-chom byli s njm, a radowali se s njm w stáncjch nebeských: „Otče, prf, kteréž gsi mi dal, chci, kdež gsem gá, aby oni byli se mnau; aby widěli sláwu, kterauž gsi mi dal před ustanowenjm swěta.“ (Jan 17, 24.) Buď tedy kdo buď, gsa w naděgi, že se k trůnu Kristowu, a k gasnosti řjše nebeské dostane, nesmjť lkáti a kwjliti, ale musj při tak prawdiwých slowjch a slibech Páně, ze swého tam přestěhowánj a přesjdenj plésati.

I onen Henoch, zljhiw se Bohu, byl tak přenešen, gakož w prwnj knize Pjsma Božjho čteme: „I ljbil se Henoch Bohu, a neukázal se: nebo wzal ho Bůh.“ (Gen. 5, 22. 24.) Ljbiti se před obljbegem Božjm, tož znamenalo tehdaž tolik, gako zaslanžiti, z nakazčiwosti swěta býti wzatu. Tolikéž i skrze Šalomauna užj Duch swatý, že kdož se ljbj Bohu, pro to samé spěšněgi wytrženi a wyproštěni hýwagj, aby při delšjm wezdegšjm žiwotě od swěta se nenakwasili. „Wytržen, prý, gest, aby zlost nezměnila rozumu geho. Ljbila se zagisté Bohu duše geho: protož pospjčil wywesti ho z prostředku neprawosti.“ (Maudr. 4, 11. 14.) Pročež i w zalmjch (83, 1. 2) srdečnau wěrau Bohu oddaná duše, chwátajc k Pánu, takto ůpj: „Gak gsau milj stanowě twogi, Hospodine mocnostj; taužj a ondlěwá duše má po sijnjch Hospodinowých.“ — Nechť tedy po swé wůli zde zpátky zůstane ten, kohožkoli swět bawj, kohožkoli luzně a šaliwě swými nástrahami k zemským rozkošem láká. Poněwadž pak swět křesťana nenáwidj, nač bys ty toho swěho nenáwistnjka sobě wšjmal? I proč bys radše nenásledowal Krista, genž i wykaupil i miluge tebe? Jan w listu swém 1, 15—17. wola i nabjzj, abychom se nepřidržowali žádostj tělesných, a nemilowali swěta: „Nemilugte, prý, swěta, ani těch wěcj, kteréž na swětě gsau. Miluge-liž kdo swět, nenj lásky Otcowj w něm. Nebo wšerko, což gest na swětě, gest žádost těla, a žádost ožj, a pýcha žiwota, kteráž nenj z Otce, ale gest z žádosti swěta. A swět pomjzj i žádost geho: ale kdož činj wůli Božj, zůstáwá na wěky, gakož i Bůh na wěky zůstáwá.“

Rozmilj bratřj! Magjce upřjmnau mysl, a pewnau wjru, i auplnau sjlu ducha, stůgmež hotowi ku wšeliké wůli Božj; a odolžiwše bázeň smrti, budme pamětlivi té nesmrtnosti, kteráž nastane. Ukazugme skutky, co wjrau wyznáwáme; nekormuťme se nad smrtj swých miláčků, a když ta řada zawolanj na nás přigde, beřme se ochotně a rádi za Pánem, wlagjcejm nás.

K témuž zagisté powždy powinni byli státi sluhowé Božj; nynj wšak, když tolikerým wichrem newražiwých odporů swět obstaupen, a giž na zwrácenj gest, k čemu máme, tjm dokonalegi stůgme, proto že při nastánj tak těžkých, a při ořekáwánj gestě těžžjch swjzelů, za náramný zisk pokládati dlužno, džjwe-li se ze swěta wymateme. Kdyby stará břewna w sednici twé se powiklávala, střecha nad tebau se ořasala, a wěkem zellelé i strauchniwělé stawenj by giž padalo, medle, zdaliž by gsi z něho nechwátal? Kdyby w čas plawby strašná a wichrowá bauře při náramném wlnobitj se zdwihala, a lodi twé bljkým utonutjm zahrozila, nehleděl by gsi břehu rychle dopadnauti? Ayhle, swět se wiklá, rozpadáwá, a swědkem gest, že i sestárlé wěci geho na obůrenj gsau, i že sám konec běfe. A ty negsi Bohu wděčen, a z toho radosten, že gai

skrže. Žasnějš smrt odtud wywáznoł, a znikl těch zwratů, těch tapánj a nastěwagjících psot? —

Rozmilj bratrj! Měgmež to wždy na paměti, a uwažogme bedliwě, že game se swěta odřekli, a že tu gako cizinci a hosté žigeme. Oblibogme sobě ten čas, kterým se každému přjbytek geho wykáže, a kterým každý, z osidel swěta zhoštěný a wytržený, do rage i do nowé řjše přenesen bude. Kdožby, gako cizinec, do vlasti swé se nawrátiti nechwátal? Kdožby, po moři domů pospjchage, tichého wětru sobě nežádal, aby co neyrychlegi padl do náručj miláčkům swým? — Nuže tedy za vlast swogi klade me rág, a rodiči našimi gsau giž ode dáwna arcjotcowé. I proč nepiljme a chwátánjm, bychom se do vlasti swé dostali, a swých rodičů pozdrawili? Mnohomnožstwj přátel nás tam ořekáwá, tanžehně hledj po nás řetný zástup rodičů, bratrů a djtek, i těch, kteřj s blaženostj se giž potkali, a gen o spasenj naše pěti magj. Gakěť to bude naše i gegich plesánj, když se tam zase shledáme a ohegmeme? Gakať to rozkoš řjše nebeské, gaký swrchowaný stupeň neuwadlé blaženosti tam, kde beze strachu před smrtj na wěky žiwi gsme? Tamť gest slawný kůr apoštolský, tam plesagjcz zbor prorocký, tam bezřetný zástup muředlnjků, pro swé w bogi nabyté wjtězstwj korunowaných. Tam gsau wjtězoslawné panny, které swau silau a zdrželiwostj wělikým žádostem těla odolaly; tam gsau oslaweni ti lidé milosrdnj, genž chudé nasycowali, při swé laskawosti a konanuj sprawedliwých skntků, rozkazy Bužj pluili, a wěcko počasně zbožj w poklady nebeské obrátili.

Rozmilj bratrj! Popilme si, a žádeyme dostihnauti k nim, hledme tudjz býti u nich, tudjz u Krista se octnauti. Kězby Bůh takowé mjněnj, a kězby ten, kteřj budancjm, a horliwěgi po něm tanžejmu i štedřegějm odplatitelem bude, kězby Kristus Pán při srdečném a wěrném aumyslu takowém nás zpozorowal a shledal! —

VI. O činěnj dobrého a o almužně.

Předběžná zpráva a obsah řeči přjtomné.

Může se nenepodobně twrditi, že, když za papežowánj sw. Lucia r. 253. Cyprian, na wykaupenj mnoha w Numidicku zagatých křesťanů almužny zbíral, a tamněgšjm, w té věci prostřednjkugšjm biskupům odesílal, i přjtomná řeč ze wzácného péra geho wyšla, o nžto dle sw. Jeronyma, Augustina, a g., také sněm w Efsu držanj zmjnknu činj. Hned w přjstupu suazj se dowoditi, že gest dobročiněnj při člověku, který po křtu do osjdel hřjchů se zapletl, gednjm z oněch prostředků, gimij ztracené křesťané milosti opět nabyti lze. Pak uwádj staro- i nowozákonnj, k zdjlenj-se s chudými se wztaugjcej texty. Dále porážj wšelikau wýmluwu magitelů wezdegšjho zbožj, při něm samém lecgaks sobě počjnagjcejch. — Whánj též do těsna hohaté neužilce, a za tau přjčinu zwlášť žiwými barwami maluge poslednj Saudce swět saudjcejho wýgew, při němž křesťanským způsobem ohgewowaná dárnost přjstupu wydobýwá ku požehnaným. Otce nebeského, genuž se křesťan skrze blahoděgstwj podobným činj.

A.

Almužna gest prostředek k zjskánj ztracené milosti.

Gsauť to weliká a řetná dobrodinj božská, bratřj rozmilj! w nichžto se nám i Bůh Otec i Kristus štědre a laskawě ku spásě propůgřowali, a bez přestanj se propůgřugi. Takť poslal Otec Syna, aby k zachowánj a ožiwenj našemu napravil pád náš. Wzaw na se Syn ten to poselstwj, synem člověka býti wolil, aby nás syny Božjmi učinil. I sněžil se, aby lid, gjmž prwé o zem bylo dáno, powzwednul; raněn gest, aby rány naše zhogil; způsob sluhy na se wzal, aby nám sluhům swobodu wydohyl; anobř i umřjti ráčil, aby smřtedlnjky nesmřtedlnostj obdařil. Toť hle gsau řetné i weliké milosti Boha slitownjka našeho.

Awsak mimo to gak wznešený to dar neylaskawěgšjho řizenj Božjho, že se opět cesta k spasenj nám otwjrá, a k zachowánj člověka, giž wykaupeného, geště auplněgšj způsob se naskytá! Nebo když Pán, při swém na swět přjchodu, staré Adamowy rány zhogil, a tráweninu starého hada ¹⁾ neškodnau učinil: tuť dal také člověku zákon, i welcl mu, wjce nehřešiti, aby se hřešjcejmu něco hor-

¹⁾ Totiž *dábla*, genž Zgew. 12, 9. i drakem se nazýwá.

žjho nepřihodilo. Tudy byli gsme zauženi, a takowým bezauhonného žij předpisem zřēsñeni. Při křehkosć a mdlobě lidské byli bychom newěděli, co sobě počjti, kdyby milosliwý Bůh opěť w to nebyl wkroutil. Onť nám, prostředkem sprawedliwých a milosrdných skutků, k opatřenj spasy našj znouu na cestu ukázal, bychom těch sobě uho-něných neřestj napotom almužnami shladiti mohli.

Duch sw. mluwj w Pjsmě Božjm takto: „Almužna a wjra oři-šťuge od hřjchu.“²⁾ (Tob. 4, 11.) Neřistj se wšak než hřjchowě, po křtu spáchanj; anoť ginj před tjm skrze krew Kristowu a sw. křest se shlazugj. A zase psáno gest: „Gako oheň hořcej uhažu-ge woda: tak almužna shlazuge hřjchy.“ (Sir. 3, 33.) Odtad pa-trno i průwodno, že gako kaupelem wody spusitelné oheň pekelný se uhažuge: tak také almužnau a dobročiněnjm plamen hřjchů se dusj a ututlává. Gešto pak odpuštěnj hřjchů skrze křest gednau toliko se dociluge: blahoděgstwj tu stálé a wytrwalé podobu křtu nese, a prominutj gich u Boha znouu wymáhá. Sám Kristus o tom w ewangelium naučenj dává, gešto, když na nčedlnjky geho dotj-ráno bylo, že by před gjdlem rukau swých neumýwali, zastával gich, řka: „Kdo uťinil, což wnitř gest, uťinil také i to, což gest zewnitř. Ale dáweyte almužnu: a wšecj věci wám čisté budau.“ (Luk. 11, 40. 41.) Toť hle nám k naučenj předkládá, že spjše srdce, nežli rukau, spjše wnitřku, nežli zewnitřku nmýti a ořistiti náležj; že kdo gest ořistěn wnitř, tenť i zewnitř se ořistil, a že s ořistěnjm duše i ořišťowánj těla se zapořjná. Dále pak n wýkla-du swém i to nawrhuge, odkud bychom ořišťowacjho prostředku bráti měli, a dokládá: že na almužny se wynakládati třeba. Tako-wěť gest učenj slitownjka, milosrdenstw čhtěgcjho; a žei on wyhle-dává spasy těch, gešto drahou cenau wykaužil, ukazugeť také, kte-rak se gim znouu ořistiti lze, pakli se po přigetj křestné milosti opěť zneřistili.

Bratřj rozmilj! Toho blahoděgstwj, genž z Božjho šitowánj při nás se nalezá, nechať zdrawě uznáváme; a poněwadž beze wěj zraněnosći swědomj se tak snadno nenacházjme, ulěťugme rány geho prostředky duchownjmi. Nikdo se za tak čistého a bezauhon-ného nepokládey, aby na swau newinu dausanliwě se spauštěl, a žádnych léků na rány přičinili gakoby nepotřebowal; gelikož psáno gest: „Kdož se může chlubit: čisté gest srdce mé; aneb kdo se může chlubit: čist gsem ode wšeho hřjchu? (Přisl. 20, 9.) A opěť Jan we swém psanj dokládá, řka: „Djme-li, že hřjchu ne-

²⁾ T. g. almužna, při kagjcnosti a polepřenj žiwota řádně udělná. (1. Kor. 13, 3.)

máme, sami se swodjme, a prawdy w nás nenj. Pakli budeme wyznáwati hřjchy swé, wěrnýť gest Pán a sprawedliwý, aby nám odpustil hřjchy naše.“ (1. Jan 1, 8.) Nikdo tedy beze wšeho hřjchu býti s to nenj; a pakli pýchau nebo bláznowstwjm páchue, kdo se za bezhřjšného wydáwá: ó kterak gest nám potřebné to přichylné milosrdenstw Boha našeho, kterýž wěda, že i lid uzdrawený k gj-zwám přicházej, k ošetřenj gich opět a k zhogenj ueylepšj prostředky nařjdl!

B.

Weliká cena a potřebnost almužny texty biblickými se opodstatňuge.

Bratřj rozmilj! Nikdyť se Bůh netagil, nikdy nepřestáwal skrze staro- i nowozákonnj Pjsmo lid swůg na wšech mjstech ke skutkům milosrdným nabjzeti, a kdokoli se k naděgi řjše nebeské naukau Duchu sw. uzpůsobuge, tenť k dáwánj rozkaz dostáwá. Tek Isaiášowi prikazuje Bůh, a wece: „Wolej, co můžeš, a nepřestáwey, gako trauba powyš hlasn swého, a oznam lidu mému nešlechtnosti gegich, a domu Jakobowu hřjchy gegich.“ (Isai. 58, 1.) Gižť pak vypljnil ge prorok na přikaz Božský pro hřjchy gegich, a giž obořil se na ně s hněwiwým nešlechtnostj gegich wyřtánim, i zařekl se, že ani Bohu ani proshau, ani úpěnjm a postem swým za neprawosti dost neučinj, ani hněwu geho, byť by se i w žjni a w popeli wáleli, neukrotj: a přede posléze doložil, že Boha almužnam: toliko ukogiti lze. „Lámey, prý, lačnému chléb swůg, a nnzné pocestné uweď do domu swého: když uzřjš nahého, přioděg ho, a bližnjm swým nepohrzeg. Tehdáž se wyrazj gako gitro swětlo twé, a zdrawj twé³⁾ spjše wzegde, a předcházejti tě bude sprawedlnost, a sláwa Hospodinowa shromáždj tě. Tehdy wzywati budeš, a Hospodin wyslyšj tě: wolati budeš, a řekneť: Ay teď gsem.“ (Isai. 58, 7—9.)

Takť sama řeč Božj k usmjřenj-se s Hospodinem prostředky naskytá, a i wýklad geho ukazuge, co by hřjšanjci řiniti měli: aby totiž dobrými skutky na dostuřiněnj Bohu se wynakládali, a zásluhau milosrdnosti od hřjchů se očičřowali. Též u Šalomauna čteme: „Zawři almužnu w srdce chudého, a onať wyprosť tebe ze wšeho zlého.“ (Sir. 29, 15.) A opět: „Kdo zacpáwá ucho swé ke křiku chudého, i on sám wolati bude ku Pánu, a nebude wysly-

³⁾ Z nedopatřenj četl Cyprian u 70ti tłum., z nichžto překládal: *laquarta* σου, t. g. zdrawj twé, za: *laquarta* σου, t. g. rauhau twoge.

žán.“ (Přisl. 21, 13.) Kdo sám milosrdný není, milosrdenství zagisté nedogde, a ten něhož od dobroty Boží newyprosj, kdo ku prosbě chudého ohlechnul, což také i Duch sw. těmito slovy do-ličuje a twrdj: „Blahoslavený, kterýž rozumj nad nuzným a chudým: w den zlý wyswobodj geg Hospodin.“ (Žalm 40, 2.)

Taktě schwalował Daniel onomu, strašným snem ztrápenému králi Nabuchodonosoru, k odvrácenj nastáwagjčjho zlého a k dosa-ženj pomoci Boží almužnu, gsa pamětiw oněchno naučenj, a řka: „Protož, králi, nechať se tobě ljbj rada má, a hřjchy swé almužna-mi wykupng, a nepravosti swé milosrdenstwjm k chudým; snad od-pustj Bůh hřjchům twým.“ (Dan. 4, 24.) Že však ho král neu-poslechl, zakusilť protiwenstwj, a těch newražných předznamenj enů swých; řehož by se snadno byl uwarował, kdyby byl hřjchy swé almužnau wykupował. Podobně dává i angel Rafael o štědrém a ochotném almužny dáwánj swědectwj takto: „Dobrá gest modlit-ba s postem a s almužnau: nebo almužna od smrti wyswobozuge, a onať gest, gešto řisij hřjchy.“ (Tob. 12, 24.) Toť hle oswěd-čuje, že bez almužny nehrubě čehos modlitbau lze docjliti, a že pauhau proshau k žádnému dobru se nepřicházj, není-li blahoděg-stwjm a almužnau prowázena. Za obgewenj, wyswětlenj a do-swědřenj toho angela potkáwaj se tedy naše modlitby skrz almužnu s dobrým aučinkem. Skrz almužnu wykupuge se žiwot z nebezpečenstwj, skrz almužnu wyswobozuge se duše od smrti.

Awšak kladauce tuto ona slowa angela Rafaele, negsme na tom, br. rozmilj, abychom gich giným prawdy swědectwj neopod-statnili. Skutkové apoštolštj wyprawugj přjběh, z něhož patrně wy-swjtá, že almužna negen ode druhé, ale i od prwnj smrti wyswo-bozuge. Ona Tabitha, cele se oddawšj na prokazowánj dobrých skutkůw a almužen, roznemohla se a umřela. K mrtwole gegj po-wolaný Petr newáhal dle swé apoštolské wldnosti přigjti. I w tom obstaupily geg wdowy s ořima slzawýma úpěgje, a pláště, raucha, i cožkoli gim, dokudž s nimi hyla, Tabithau poskytnuto gest, gemu okazugje, a ne slow swogich, nobřž dobré, od nj řiněné skutky na prosbu za ni kladauce. Wěda Petr, že takowáto prosba snadno bude wyslyšena, a že sám w těch wdowách přioděný Kristus gim, gakožto prositelkynjm swé pomoci neodepře: poklekl na kolena, a modlil se. Když pak, co wěrný zástopce widow a chudých, úpěnj a vzdychánj gegich před Pána přednesl, obrátiw se k tělu mrtwému, giž umytému a na prkně ležjčjmu, zwolal takto: „Tabitho, wstaň we gměnu Jezjše Krista.“ I nebylť Petr oslyšán, ale tndž spomohl Jezjše, kterýžto, začkoli we gměnu gehu prošeno bude, dáti při-sljbil. Tak gest tedy s bezžiwotjm odloženo, duch w mrtwole se na-wrátíl, a ku podiwu i sužasným wšech přjtomných to wzkrjšení

Tabithy k žiwotu wezdegłjmu opět nastalo. Takowauť moc měly zásluby milosrdenstwj a dobročiněnj! Ta, genž na wyžiwenj mazyńch wdow štedře dávala, skrze tytéž wdowy a na prosbu gegich zase ožiwnauť zasluhowala.

Pročež i ten žiwota našeho ředitel, a spasenj wěrného mistr — Pán ten, který swůg wěrjcy lid k žiwotu nawrátíl, a geg giž obžiwený na wěrnost opatříl — při swých napominánjch a předpisech nic tak často w ewangelium na srdce neklade, jako to, abychme almužny štedře dávali neustáwali, na zbožj řasném srdci swými nelpěli, alebrž pokladů w nebi skládati sobě hleděli. „Prodáweyte, prý, řjmž wládnete, a dáweyte almužnu.“ (Luk. 12, 33.) A opět: „Neskládeyte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazj, a zloděgi wykopáwagj a kradau. Ale skládeyte sobě poklady w nebi, kdežto ani rez ani mol nekazj, a kdežto zloděgi newykopáwagj, ani kradau.“ (Mat. 6, 20. násl.) „Nebo kde gest poklad twůg, tuť bude i srdce twé.“ (Mat. 6, 21.)

Když pak měl úmysl, zákon vyplniwšjmu restu k wyššj dokonalestí ukázati, prawil takto: „Chceš-li dokonalým býti, gdiž, a prodey co máš, a rozdey chudým, a budeš mji poklad w nebi, a pagů, následog mne.“ (Mat. 19, 21.) A na jiném mjstě dj, žeby maudrý kupec nebeské milosti, a provozowatel obchodu w blahu wěrném, řjmž koli wládne, z toho se wydati, a za weškerau mohowitost swau tu perlu drahať, t. g. žiwot wěrný, tu cenu krwe Kristowy, sobě zgednati měl. „Podohno, prý, gest králowstwj nebeské řlowěkn kupci, hledagjřjmu dohrých perel. A nalezna gednu, welmi drahať perlu, oděel, a prodal wšerko, což měl, a kaupil gi.“ (Mat. 13, 45. sq.) Ti také, kdož ošetřowánj a krměnjm chudých se objragj, slowau synowé Abrahamowi. Nebo gak mjle se Zacheus prohlásil, řka: „Ay polowici statku swého dáváťm chudým, a oklamal-li gsem w řem koho, nawmrugi řtuwnásob“ — doložilě Jezjš, řka: „Dnes spasenj stalo se domu tomuto: proto, že i on gest syn Abrahamůw.“ (Luk. 19, 8. 9.) Nebo uwěřil-li Abraham Bohu, a to-li gemu pořteno k sprawedlnosti (1. Mogž. 15, 6.): tedy i ten se Bohu důwěřuge, kdo dle rozkazu Božjho almužnu dáwá. Též kdo má prawau w Bohu wjru, teni má i bázeň Božj: a má-li bázeň Božj, tuť při každém ulitowánj chudých i na Boha myslj.

I gestiť takowým dobročinitelem proto, že wjru má, a poznáwá hři prawdu, cožkoli Bůh prawil, a že Pjsmo sw. lhati nemůže, dořřkagje o tom, že neužitečnj stromowé, t. lidé skanpj, buďdan wyřnti, a na oheň uwrženi: milosrdnj ale k řjři powołáni. A řešě ginde nazýwá pjsmo ty konatele dobrých a milosrdných skutků sluhami wěrnými, ty pak, co gsať dobročinů a milosrdnosti prázdni, gmeuuge newěrnými, když takto dj: „Gestiře w mamouě nepra-

wé wěrnj gste nebyli; toho, což prawého gest, kdo wám swěťj? A gestliže w cizjm wěrnj gste nebyli, což wašeho gest, kdo wám dá?“ (Luk. 16, 11. 12.)

C.

Porážej se wýmluwy magitelů wezdegjšho zbožj.

Ale snad se chauljš a se obáwáš, že bys při hogném dobrodiněnj z toho, řjmžkoli wládaeš, snadno se wydal, a tak skrze štědregěj rozdávánj swých statků sám na mizinu přišel? — Ó, otdad nenj se tobě co strachowati. Budiž ubezpečen, že gměnj twého nikdy neuhude. Nenjt to holá přjpowěd moze, ale gistota od Pjsem sw., i od Boha slibitele daná.

Duch sw. mluwj skrze Šalomanna, řka: „Kdo dává chuděmu, nebudři nuzeti: ale kdo nedbá na prosjejh, trpěti bude nedostatek.“ (Přjst. 28, 27.) Tudy ukazuge, že lidé dobročinliwj a milosrdnj nuzeti nemohau, skupcům wšak a nemilosrdným že léta muzná nastanau. Rowněž i apoštol Pawel, milostj Páně nadchnut gsa, prawj takto: „Ten, kterýž dává sjmě rozsjswagjejm: i wám chléb k gedenj dá, a rozmnožj sjmě waše, a přispořj aurody spravedlnosti wašj: abyste we všem zbohaceni byli.“ (Řjm. 9, 10. 11.) A opět: „Služba toho dobrodinj netoliko doplňuje to, což se nedostává swatým, ale také rozhogňuje se skrze mnohá djkůčiněnj w Pánu.“ (1. Kor. 9, 12.) Totiž modlitba chudých, njžto oni almužny a dobročiny odpłacuj, napomáhá djků wzdawánj Bohu při nás, a při ččinliwě odměně božské rozmnožuge se důchod dobře řinjcjh. Zagisté smeyšlenj ta lidj skaupých Pán giž napřed znage, i zručcům i newěrcům odpjrage, gakožto předwědaucj chce tomu w ewangelium, a dj takto: „Nepeřugtež tedy řjkagjce: Co budeme gjsti, anebo co budeme pjti, anebo řjm se budeme odjwati? Nebo toho všeho pohané hledagj. Wjt zagisté Otec wáš, že toho všeho potřebugete. Hledejte neyprw králowstw Božjho a spravedlnosti gehu, a toto vše bude wám přidáno.“ (Mat. 6, 31—33.) Těm tedy, kdož králowstw Božjho a spravedlnosti gehu hledagj, dle slow Páně všeho se dostane; gelikož on i to dokládá, že w dem sandný ty, kdož gsau koli w cjrkwi gehu chudým dobře řinili, do swé řjše přigme.

Ty se wšak bogjš, aby snad štědregějm twáři twé k chuděmu obracowánjm mohowitost twoge se newytratila? — Což, ó bjdněre, nepomejšljš, že gsa úzkostliw, aby zbožj twé k wytracenj nepřišlo, sam ke ztrátě spásy a žiwota přicházjš? Či negsi pamětliv, že při té starosti o neztenčenj-se statků twých, gakožto mlowujk

ne tak duše své, jako mamony, sám se ztenčuješ, a při té aukčnosti, aby gsi swoge gměnj pro sebe neztratil, sám při něm ztrátu (duše) běžeš? — Pročež i přjhodně woláš apoštol, a dj: „Nic gsme nepřinesli na tento svět: bez pochyby že také nic odnesti nemůžeme. Ale magjce pokrm, a řjm bychom se odjwali, mēgmež na tom došti. Nebo ti, kterjž chtějž zhohatnanti, upadaj w pokušenj a w osidlo d'áblowo, a w žádosti mnohé neužitečné a škodlivé, kteréž pohřizugj lidi w zahynutj a zatracenj. Kořen zagisté všeho zlého gest žádost, gjž některj puzeni gsauce, poblandili od wjry, a uwedli se w bolesti mnohé.“ (I. Tim. 6, 7—10.)

Ty se bogjš, a hys, při swém k chudým se nštěďrowánj, snad sám k posledu s nauzy se nepotkal? — Než, medle, kdy pak nalezal se který sprawedliwý při nedostatku potřebné wýživy? Wždyť psáno gest: „Nebude sužowati Hospodin hladem duše sprawedliwého.“ (Přisl. 10, 3.) Eliáše krmili na paušti krkawci. A onomu w gámě zawřenému, a w laupez lwům danému Danielowi Bůh se o oběd postaral. A ty se trudjš, že při twých almužnách a zásluhách o Boha, potřebné wýživy se tobě nedostane? Sám Pán oswěďdžge, k zahanbenj porchybowatelů a malowěrců, we swém ewangelium, a prawj takto: „Hleďte na ptactwo nebeské, žeť nesegj, ani žnu, ani shromažďugj do stodol, a Otec wáš nebeský krmj ge. I zdaliž wy dražšj negste nežli oni?“ (Mat. 6, 26.)

Bůh tedy gest žiwitel ptactwa, i krmitel wrabřat každodeunj; a gestliže těm, ku poznánj geho zcela negemným žiworichům pokrmu i nápoje se nenedostává: tyhy gsi se domnjwal, že křesťanu, že sluhowi, že skutků milosrdných řiniteli, že miláčkowi geho w gakémsi nedostatku žiti a wězeti připadne? Anebo nenakrmj Kristus toho, od něhož sám krměn bývá? Či odepře wezdegějch potřeb tomu, koho nebeským a božským statkem obmyslil? I odkadž pocházj newěra tato? Odkad to neblahé a bezbožné smeyšlenj? Což řiniti gest s newěrcem takovým w domě wjry? Čemuž gmenuge me a nazýwáme křesťanem toho, kdož owšem Kristu newěřj? — Ty bys měl spjše Fariseem slauti. Nebo když Pán w ewangelium o almužně mluwil, a wěrně i spasitelně při udělowánj gj opatrnost kázal, kterak sobě totiž z mamony přátely způsobiti máme, an by nás do wěčných stanů přigali: dokládať tu Pjsmo, a dj: „Slyšeli pak toto fariseowé, kterjž lakomj byli, a posmjwali se gemu.“ (Luk. 16, 14.) A i tuto dobu nalezaj se w cjrkwi lidé, kterj zacpáwagjce uši své, a sami o zrak srdce se připravugjce, těch paprsků duchownj a spasné nanky sněsti nemohau; gjmžto nenj, proť bychom se diwili, když služebnjkem hlásagjcjm pohrdaj, anoť i Pánem samým gsau pohrdli. I řemuž při té nemotornosti, a při tom bláznovstwu srdce swého sám sobě tleskáš, gakoby tě ta budaucně potře-

bná wýžiwa, i ta o ni starost, w tom twém nečiněnj dobra omlauwala? Proč ukrýwáš se pod stjnem a přjkrowem šalebné wýmluwy? Lépeť gest s prawdan wen gji, a proto, že znatelů wěcj oklamati nemůžeš, i ty swé tagnosti a skrytosti srdce odhaliti. Černá i úskořná skrblost zmocnila se mysli twé; ta hluboko wkořenělá lakomost masowé erdce twé, po wymizenj z něho swětla prawdy, zaslonila i zaelepila. Tys wězněm mamony, a otrokem peněz swých; tys řetězy a pauty lakoty sewřjn; tys opět w okowách, ačkoli giž Kristus tebe z nich wyprostil. Ty uschraňuješ zlato, auoť uschráněné tebe neuschraňuje. Ty nahrnuješ zbožj, gehožto tjjž spotiskán ležjš. I což na slowa Páně nepamatuješ, gimíž onoho, nad swým bohatstwjm plesagjcjho, a při tom honosně i bláznowsky sobě wedaucjho bohatce odhyl, řka: „Blázne, této noci požádaj duše twé od tebe, a to, cožs připrawil, řj bude?“ (Luk. 12, 20.) Čemuž zahrabuješ se tak sám do zbožj swého? Čemuž, sám sobě na pomstu, den co den mammonjš? Zdali nechudneš před Bohem, a to tjm wjce, řjm znamenitěgi při té awé zámožnosti pro swět wynikáš? — Ó rozděl se o ten poklad swůg s Bohem, Pánem swým; rozděl se o awau aurodu s Kristem; zůrašťng ho swých pozemských statků, aby i on někdy zůrašťnil tebe dědictwjm nebeského. W tom sám sebe šáljš a swozugeš, kdož se koli w žiwotě tomto za boháče pokládáš.

Poslyš, medle, kterak w apokalypsji mluwj Pán, a gakými sprawedliwými slowy se na takowé lidi osupuge, řka: „Prawjš, bohatý gsem, a zbohatl gsem, a žádného nepotřebuji; a newjš, že gsi ty bjdný, a mizerný i chudý, i slepý, i nahý. Radjm tobě, aby sobě kaupil ode mne zlata ohněm zprubowaného, aby bohatým učiněn byl, a oblečen w raucho bjlé, a neukazowala se hanba nahoty twé; a mastj, genž Kollyrium ⁴⁾ slowe, pomaz ořj swých, aby widěl.“ (Zgew. 3, 17. 18.) Při swé tedy zámožnosti a bohatosti kup sobě od Krista zlata ohněm zprubowaného, abys při té almužně a tom očišćowacjm dobročiněnj, a trusků w popel obrácenj, sám co ryzj zlato wynikal. Kup sobě raucho bjlé, abys, podlé Adama při prwegjš swé nahotě gsa nesličným a škaredým učiněn, w bjlé raucho Kristowo oblečen byl. — Ty pak, w cirkwi Kristowě zámožná a bohatá matrono, pomaz ořj swých, ne ličidlem ďabelským, ale mastj Kristowau, abys k widěnj Boha se dostala, ted' giž dobročiněnjm a šlechtnostj geg k sobě nakloňugjc. Awšak dokudž takowá gsi, almužnu w cirkwi udělowati ani tobě možná nenj, gelikož ta ořadlá, a od dýmu co uhel ořernělá ořiska twoge chudého newidj.

⁴⁾ Gakoby řekl: Snažng se užiti k tomu užitečných prostředků, abys opatrnosti a maudrosti nabyl.

Ty zámožnice a bohačko, gakkoli pokladnice ani si newšjmáš, gakkoli do křesťanského shromážděnj bez ofěry přicházjš, a oběti od chudého přinešené se zúšťastňugeš: ty se předce doneyšljš, že bys tagemstwjm oběti Páně hodně přítomna byla⁵⁾? Ayhle, ona wdowa ewangelická, tať při swých auzkostech a swjzeljch dobročinnau se prokázala, a ty gediné dwa šarty, co gj zbyly, do pokladnice uwrhla. Pán to byl, kterýž tu wěc zpozorowal, a tu wdo-wu užel; a když ne dle velikosti, nobrž dle rozpoložej srdce, z něhož dar gegj pocházel, geg i ocenil, w tato slova zwolal: „W prawdě prawjm wám, že wdowa tato chudá wjce uwrhla, nežli wšickni za dar Bohu. Nebo wšickni tito z toho, což gim zby-walo, dali dary Bohu: tato pak z toho, řehož se gj nedostáwalo, wšecku žiwnost swan, kterauž měla, uwrhla.“ (Luk. 21, 3.)

Ó weleblahá to a přeslawná žena tato, která gjž přede dnem saudným od Saudce pochwálena býti zasluhowala! Nechť se zastydj bohačowé pro skrblost a newěrné hospodařenj swé! Wdowa, osoba to chudičká, na skutky bohatau se nalezá; a gešto které sio koli přjspěwky na sirotky a wdowy se obracegj, ta, cohy sama dostati měla, ráda přispjwá; toť hle k výstraze, kteraká pomsta nastáwá nelaskawému boháři, anoť ani lidé chudj, dle onoho přjkladu, z dobrodinných dáwek wygmuti negsau.

Při tom se nám to naučej dáwá, že takowýchto darů Bohu samému se poskytuje, a že kterýkoli takowý dárce Pána sobě nakłoňuje. Kristus tyto dary Božjmi gmenuge, a prawj, že ona wdowa Bohu na obět dwa šarty uwrhla, aby tudy zřegměgi se spatřowalo, že „kdo se smilowáwá nad chudým, Bohu na aurok págčuge.“ (Prjsl. 19, 17.)

A z toho závazku, by dobré a sprawedliwé skutky řinil, br. rezmilj! nemůže se nikdo platně wytáhnauti pod tau zástěrau, že by dětj swých zaopatřiti měl. Wždyť při té almužně duchownj ku Kristu samému žtetel mjtj slušj, kterýžto se laskawým přigjmatelem té samé býti wyznal; ani nemagj pak spolusluhowé sami dětj swých Panu předkládati, gakož on sám o tom podotýká a dj: „Kdo miluge otce neř matku wjce nežli mne, nenj mne hoden.“ (Mat. 10, 37.) Rowně tak gest, pro naše zesjlenj-se u wjře a w lásce Božj, psáno: (Deut. 33, 9.) „Kterýž řekl otcí swému, aneb matce swé: Neznám tě: a synů twých neznali gsau: ti ostřjhali přiká-

⁵⁾ Wýraz, co se tu naskytá: „Dominicum celebrare“ znamená tolik, co „slawiti společně swatá tagemstw.“ Gindy slowem: „Dominicum“ mjnj se to mjsto, kde se křesťané shromažďuj. Cfr Gloss. lat. Du-Cange, sub voce: Dominicum.

zanj twýrb, a úmlnwu twau zachowali.“ Milugeme-li Boha z celého srdce, nemagjť od nás ani rodičowé, ani djtky Bohu napřed klade- ni býti. To oswědčuje i sw. Jan w listu swém, že lásky nemagj ti, kdož k chudým se nenakloňugj. „Kdoby, prý, měl statek tohoto swěta, a widělhy bratra swého, an nauzi trpť, a zawřelby srdce swé před njm: kterak láska Božj zůstává w něm? (1. Jan 3, 17.)

Gestli tedy almužna u Boha hogné auroky uese, a dává-li se to Kristu samému, co se geduomu z neyменějch poskytuje: tu ne- nj proč ony řasné a lidské věci wěćem nebeským a božským představowati.

Toho máme dřewněgěj příklad na oné wdowě, které při we- likém suchu a hladu nic nepozůstalo, leč maličko mauky a olege. I byloť na tom, aby udělala podpopelný chléb sobě i dětem swým, a snědauce ten, aby hladem zemřjti se odhodlali. W tom se tn uká- zal Eliáš, prose, aby mu prwuj kansek z toho přinesla, ostatnj pak s dětmi swými dogedla. Wdowa ta při swém neywětšjm hladu a nedostatku nerozpařila se, dřjwe obstarati Eliáše, nežli děti swé, ač matkau vlastnj byla. Taktě wykonán před obliřegem Božjm skutek ten neypřjgemněgěj. Ze srdce ráda poskytla wdowa to, zač byl prorok prosil. To swé maličko podává celkem, ne pak žehy z gakehos nadhytku troškau toho přjchozjho odbyla. Krmj geg dřjwe, než hladowé děti swé, a při tak hrozně lačnosti a nauzi nepama- tuge dřjwe na sebe, než na skutek milosrdenstw, aby, při tom ne- powšimnuj sebe dle těla, žiwot dle Ducha spasnan almužnan se zmáhal a zachowal. Tedy Eliášem byl předznamenáu Kristus; a pro- rok, mage ukázati, že Pán za skutky milosrdué každému odplatj, doložjť slowa tato: „Toť prawj Hospodin: Neubudeť mauky w ná- době, aniž olege w labwici té ubude, až do toho dne, kdyžto dá Hospodin déšť na zemi.“ (3. Král. 17, 14.)

Gak byl Bůh sljbil, nalezula se ona wdowa w hognosti, ba w nadhytku, co do wěćj řech takowých, o něžto se prwé byla zdě- lila; a gelikož zásluha dobročiněnj a milosrdenstw gegjho deonně zůstala, zůstávaly i ty nádoby naplaěné maukau a olegem. Co da- la matka Eliášowi, nebyloť wzjti potravu dětem vlastnjm, nohřž poslaženj dětem k lepšjmu při tom, w čemž se koli tam tomu zbo- žně a dobročiněně propůgčila. Onať, při tehdegějnm nedostatku po- znánj Krista a geho zákonů, nebyla skrze smrt ukřižowaného wy- kaupena, a tudy neměla za krew geho pokrmem a nápojem splá- ceti dluh swůg. Ó gak stěžuge ta wěć w cirkwi hrěch toho, kdož sebe a djtky swé weyř, nežli Krista, klade, kdo pokladů swých spo- řj, a o ewé bohatstw s potřebnými a nuznými se nezdjľ!

Ale řekne někdo: „Gest w domě co žiwiti, a při welikém stádn dětj zahaguge se mi průřhod k štědrosti a k prokazowánj lásky “ —

Než právě proto, že gsi otcem mnoha djtek, měl by gsi býti dobrodinnějšjm. Dlužnoť tohě, za wětšj počet se modliti, a wětšjm počtu od hřjchu ge wykupowati, a wjce swědomj ořistitelem býti, a wjce dnšj ochraňowati. Na djtek, počtem hognějšjch, ošetřenj a wyziwenj třeba wětšjho nákladu, a to giž dle těla gegich. Následowně i dle ducha a neheského žitj nejinak, než poměrau dětj četnějšjch, to w lásce se udělowánj do wětšjch útrat gjeti musj.

Tak i Job drahně obětj za děti swé obětowal, a Hospodinn tolik zápalů přinášjwal, co djtek w domě bylo. Anť pak den co den před obliwem Pánu hřjchu nechybělo: býwalyť také oběti, gimizby se hřjchowé očišťowali, každodennj. O tom psáno gest w Pjsemě takto: „Job, muž upřjmy a spravedliwý, měl sedm synů, a tři dcery. A poswěcował gich, a obětowal oběti zápalné za gednoho každého, a za hřjchy gegich telce gednoho.“ (Job. 1.) — Tedy musjš i ty, gsi-li opravdiwým djtek swých milownjkem, magj-li ony twé otcowské lásky auplně požjwati: tjm wjce se nštěďowati, abys spravedliwým a šlechtným gednánjm djtky swé Bohu poraučel. Nenecháwey to wzhledem gich při dořasném a nestateřném otcowstw, nobrž opatř ge ginšjm, na wěky zůstawagjcjm Otcem, Otcem synů duchownjch. U tohoto mjweyž to zbožj, gež swým dědicům chowáš na skladu. Toho gim ustanow za poruěnjka a zástupce; ten budiž zastawatelem gich se swau božskou mocj proti všem úkorům swěta.

Na statky Bohu swěřeně ani stůt (obec) nenapadá, ani fiskus gich newynucge, ani křiwdjř a saudce gich nerozprodává. Podjl, pod Božj ochranu djtkam uloženj, má wšecku gistotu swau. I gest to w skutku tolik, co milárky swé opatřiti, a budaucjm dědicům právě otcowsky poslaužiti. Pjsmo sw. dotýká o tom, když dj: „Mlad gsem byl, a sstaral gsem se: a newiděl gsem spravedliwého opuštěného, ani semeno geho hledati chleba. Celý den slitowáwá se, a púgčuge; a sjmě geho w požehnánj bude.“ (Žalm 36, 25. 26.) A opět: „Spravedliwý, kterýž chodj w sprostnosti swé, blaboslaweně zůstawj po sobě syny.“ (Přjsl. 20, 7.)

Z prawdy tedy wystupugeš, a k djtkám neotcowsky a zrádně se chowáš, gestliže to jinak, než wěrně, s djtkami swými mjnjš, a k budaucjm gich zaopatřenj nábožně a laskawě skrz almužnu nepřispjwáš. Pakli péče twoge wjce k nasřídánj pozemských, nežli nebeských zbožj zaměřuge, a odporaučjš-li swé djtky d'áblu spjše, než Kristu: ó tedy dwogjm způsobem hřejšš, a dwakráte přestupnjkem zákona se řinjš: gednau, anť djtkám swým Boha Otce za spomocnjka nepřidáwáš, a pak, že ge zbožj pořasné wjce nežli Krista náwiděti uějš.

Nu tedy buď radšj takowým otcem, gakým byl Tobiaš w domu

swém. Dáwey dětem swým tak užitečné a spasitelné naučenj, gaké on synu swému dáwal, i schwalug gim to, co i on synu swému těmito slowy schwálil: „A nynj, synu, prikazugi tobě: služ Pánu w prawdě, a čiň před njm, co se ljbj gemu, a synům swým prikaz, aby činili sprawedlnosti a almužny, aby pamatowali na Boha, a dobrořečili gemu po všeckem čas.“ (Tob. 14, 10. 11.) A opět: „Po všecky dny žiwota swého, synu neymilegšj, měg w paměti Boha, a nepomjgeg rozkazu geho. Čiň sprawedlnost po všecky dny žiwota swého, a nechod' po cestách neprawosti: nebo když w prawdě to učinjš, bude se mji žrenj k skutkům twým. Ze statku swého dáwey almužnu, a neodwracug twáře swé od žádného chudého: nebo tak bude, že i od tebe nebude odvrácena twář Páně. Kterak budeš moci, tak dáwey almužnu. Budeš-li mji hogný statek, dáwey z něho mnoho: gestliže málo mji budeš, také i z mála rád udelug; a nebog se dáwage almužnu. Odplatu zagisté dobran skládaš sobě ke dni potřeby. Nebo almužna od smrti wyswobožuge, a nedopustj duši gji do temnostj. Daufánj weliké gest almužna před neyvyššjím Bohem všechněm, kterj gi dáwagj.“ (Tob. 4, 7—12.)

D.

Žiwé wyobrazenj newděčnosti ku Kristu, Saudci swěta, a wýstraha před obmeškáwánjím skutků milosrdných.

Bratřj rozmilj! Kterakěť to blahoděgstwj, gešto Boha, gakožto přiswědčugjeho diwatele k sobě wabj! Při pohanech bylě to wznešený wýgew štedré dárnosti, gestli se tu prokonsulstwo neb cjsarstwo djwalo. A pakliže se činitelé almužen wětšjch útrat a nákladů odwažugj pro zaljhenj se welmožům: čjm wjce stkwělosti a sláwy dochazj ona křesťanská rozdáwka, genž má mezi diwateli swými Boha i Krista? — Čjm do wětšjch útrat a hogněgšjch výdawků dlužno se pauštěti tam, kde všeliká mocnost nebeská, a všickni angelé se shromažďugj; kde štedrodárci nenj činiti o něgaký wůz čtwerospřežný, ani o konsulstwj, ale o zisk žiwota wěčného, a kde se uenalezá baženj po marné přjzni lidské, nobřž za odměnu wěčnanu to králowstwj nebeské se dostává?

Awšak, aby se zahanbili, kdož koli co negapnj, skrbj, a z lakomé žádosti peněz nezpůsobilj gsau, k lepšjmu swému konati sprawedlnost; i aby šerednost a mrzkost swau w útrobě srdce swých pocjtili: předstawte sobě, an d'ábel s holomky swými, to gest, s lidem zawrženým a zatraceným, w tom se tu vyskytuge, a u přjtomnosti saudce Krista lidu křesťanskému swé holomky naproti klade,

i gemu škory činj, řka: Pro tyto, geř po hoku mém widjě, gā ani poličkowān, ani bičowān, ani ukřižowān nebyl, ani gsem krew swau necedil, ani, gako by můg zvláštnj rod, gakausi cenau krowwého utrpenj ge newykaupil: a také gim ani kralowstwj nebeského nepřipowjđám, ani za odměnu nesmrtnosti ani radosti ragské nedávám. A hle, kterak náramné wydawky, kterak nesmjrné wýlohy, kterak drahā a strastně wydobytā gsau to zbořj, w nichž laskawě mi se propůgřugj! Bud' co bud', wše zastawugj a prodawugj, aby štedrostj swau se proslawili. A gestliže wěc swau čestně newywedli, kterak hanau umjtāni, s pohwřždānjm wypuzeni, a od zuřiwé chatry lidu někdy až ukamenowāni býwugj! — Nuř tedy, ty Kriste, pod zákonem twým ukař takowěto rozdawaře, ukař ty, kterj za zbořj pozemské dogđau nebeského; ukař mi takowé bohāře, takowé w hognosti, ba w nadhytku žigjeć služebnjky. Medle, mohau-li se tobě, geřtos hlawau cirkwe gegich, s důkazem takowé štedrosti wytasiti? Zdaliz i twūg lid swě statky do zástawy dal aně rozprodal, anobřž to lepřj zbořj a ty poklady nebeské za ně sobě pořjđil? Při rozdāwānj pauze časnjch a padanejch statků mých nepřichāzj nikdo ani ku pokrmu a oděwu, ani k potěše a k obřerstwenj; wřecko tu hyne, bud'to z náramné šjlenosti rozdawaře, bud'to z hrozně slepoty samého diwaře. Wřecko se tu rozplzuge a nuzj w blāznowskjch rozkořech.

Ty wřak (ó Kriste!) w chudých swých sám krmem a odwān býwāř, i řiwot wěřnj tēm swým rozdawatelům přislibugeř; a přece, při tēch zāmluwāch mzdy bořské a odpłaty nebeské, řiněnjch wšem, kdoř twogi gsau, tito w pořtu swém mým zatracencům sotwa se wrownagj. —

Co pak na to odpowjme, br. rozmilj? Kterak wywětjme tēch prořlukljch neslitownjků, tēch w řjře noci řapagjećch a bludem pogatjch bohāřů? Kterak se wyluwjme my, geřto, upřiownānj k holomstwu dāblowu, pořtem patně menřj gsme? Gak se wyměřjme z toho, ře gsme se Kristu za drahé utrpenj a za krew geho ani w wāle neodměnili?

Onř gest zákonodārce nāř, a naučitel wřeho, cořkoli, gako sluhowé geho, řiniti máme. Onř sljbil slitownjkům odpłatu, a zahrořil pomstau neslitownjkům, i swůg koneřnj nález wynesl, a kterak nās sanditi bude, přepowěđel. I kteraké omluwy nalezne pro sebe newřjmatel toho, a skrbjk kterak obřogj? — Dogista, geřto tu neplnj sluha, coř mu přikāzāno, přikrořřř Pān k wykonānj toho, řjmž pohrořuge, anř wece: „Kdyř přigde Syn řlowěka we welebnosti swě, a wřickni angelé s njm, tedy se posadj na řtrnu welebnosti swě. A řhromāřđěni budau před něg wřickni nārodowé. I rozdělj ge na řůzuo, gako pastřřř odděluje owce od kozlů. A postawj owce na

prawici swé, kozly pak na lewici. Tehdy dj král těm, kteříž na prawici geho budau: Pogďte požehnanj Otce mého, vládujete králowstwjm, wám připraweným od ustanowenj swěta. Nebo gsem laťněl, a dali gste mi gjsti: zjznil gsem, a dali gste mi pjti: hostem gsem byl, a přigali gste mne: nah gsem byl, a přioděli gste mne: nemocen gsem byl, a nawštjwili gste mne: w žaláři gsem hyl, a přišli gste ke mně. Tehdy odpověďj gemu sprawedliwj, řkauce: Pane, kdy gsme tě widěli laťného, a krmili gsme tebe? Zjzniwého, a dávaliř gsme nápoj? Kdy pak gsme tě widěli hostě, a přigali gsme tebe? Aneb kdy gsme tě widěli nemocného, aneb w žaláři, a přichazeli gsme k tobě? A odpowjdage král, dj gim: Amen prawjm wám, pokudž gste řinili gednomu z bratřj těchto mých neymenřjch, mně gste uřinili. Potom dj i těm, kteříž na lewici budau: Odegděte ode mnc zlořečenj do ohně wěřného, kterýž gest připrawen ďáblu a angelům geho. Nebo gsem laťněl, a nedali gste mi gjsti: zjznil gsem, a nedali gste mi pjti: hostem gsem byl, a nepřigali gste mne: nah, a neodjwali gste mne: nemocen a w žaláři, a nenawštjwili gste mne. Tehdy odpověďj gemu i oni řkauce: Pane, kdy gsme tě widěli laťného, neb zjzniwého, aneb hostě, neb nahého, neb nemocného, aneb w žaláři, a neposlauřili gsme tobě? Tehdy odpowj gim, řka: Amen prawjm wám: Pokudž gste neřinili gednomu z neymenřjch těchto, aniř gste mně řinili. I pŕgdan tito do trápenj wěřného: ale sprawedliwj do řiwota wěřného.“ (Mat. 25, 31—46.)

I což wěřřjho mohl nám řjci Kristus? Kterak mocněgi wyzwati nás ke skutkům sprawedlnosti a lásky? Ne-li tak, že dle zřegmých slow geho, což se koli chudým uděluje, gemu se uděluje, a že on za urařenj geho samého klade to, w řemřkoli se nuzným a chudým skrácenj dře? Kdo tedy té nuznosti swěho spolubratra w cirkwi necitliw gest, budiř aspoň wzhledem Krista citliw; a kdo na sluřejnjka swěho, wbjď a nauzi postaweného, nepamatuje, pamatuj alespoň na Pána, kterýž w osobě takowého zewářence se představuje.

E.

Powzbuzenj ku křestánské řtědrosti.

Br. rozmilj! My tedy, bogjce se Boha, a swět tento bez hrubého powřimnutj pomjgegje i znawářjce, srdce swé k nebeským a bořským wěcem pozdwiženě zachoweyme; my při dokonalé wřře, při nábořné mysli, a neyanřinliwěřřj lásce hledmeř sobě nakloniti Boha, a sluřby powinowaté prokazowati gemu. Po-

deymež zde Kristu ranha naše, abychom od něho w nebesjch oblek dostali; podeyme mu zde gjsí a pjí, abychom tam s Abrahamem, Isákem a Jakobem w řjší nebeské stolili; rozsijweyme zde hogně, abychom tam málo nenažali: a dokud čas gest, budme peřliwi o swé bezpečenstwj a spasenj wěčné, gakož apoštol Pawel nabjzj, řka: „Protož dokudž čas máme, řiňme dobre všechněm, zwašťě pak domácjm wjry. Dobré pak řinje, neustáweyme: nebo časem swým žjti budeme.“ (Gal. 6, 9.)

Bratřj rozmilj! Pomyšluge na to, co řinil onen wěřejj lid za Apoštolůw, aň při těch řjrkwe prwotínách gešťě wznešeněgšjmi činostmi rozkwětal, a při swé prwokřesťanské wjře gešťě nowau horliwostj plápolal. Tehdáž prodáwali wěřejj domy a pole swé, rádi a ochotně to, co za ně stržili, před apoštolj kladance, aby rozdělowáno bylo chudým. Zpeněžili swé vlastnj gměnj a statky, i ukládali swé zbožj tam, kdežby jim wěčné auroky přinašelo; wzde-láwali sobě domy tam, kdež by na wěky bydleli započali. Tehdáž přispjwagjej láska bohatě vynikala w tom způsobu, w gakémž sama gednota gegj se pronášela. Zmiňugjť o tom skutkové apoštol-řtj takto: „Toho pak množstwj wěřejcjh bylo gedno srdce a gedna duše: aniž bylo mezi nimi rozdjlj, aniž kdo co swým vlastnjm býti prawil, ale měli všecky věci obecné.“ (Skutk. 4, 32.)

Toť tedy znamená, že kdos w přesněm a duchownjm smyslu synem Božjm gest; toť znamená, že podlé rozkazů nebeských i oně dokonalosti Boha Otre nasleduge. Nebo cožkoli Božjho gest, nám, gakožto zbožj obecné, wespolek se klade. Nikdo se z požívánj darůw a dobrodinj geho nzwylučuge, a weškeré řlowěčenstwo přigjmá gednostegnau měrau z lásky a štědroty Božj. Rowným takhle způsobem máť se ke všem den a slunce paprskugjci, déšť zwažugjci, wjtr wanaucj, spánek obřerstwugjej, a měsje i hwězdy, gedno-mu gak druhému šejjej. Dle tohoto rovnosti přjkladu, kdokoli z magetnjků swé přigjmy a důchody zde na zemi s bratrstwem zdjlij, a při zhůhdarma řiněných zbirkách, obecného rozdawače zastáwa, tenť gest následownjkem Boha Otre.

Bratřj rozmilj! Ó, což to bude za sláwu přátelům chudých, co za welewzácnu i slasti plnu to chwjli pro každého, když Pan, gakožto přehljžitel lidu swého, těch, zasluhám a dobrým skutkům našim přisljbených odměn rozdávati počne! Tu ze štědrosti geho za pozemské nebeských, za dočasné wěčných, za malicherné wele-slawných se nám dostane statků. Tu ten. skrze něhož, co swého osprawedlnitele, k Otci gsme přiwinuti byli, gemu nás představj, řim, obžiwugjej geho krwj dobytým, wěčným a uesmrtdlným žiwo-tem nás podělj, do ráge opět dowede, a dle wěčných i prawdiwých slibů swých bránu nebeskau nám otewře. Ó, lpěgmež tam myslj usta-

wiřnau, a přiwiřime se s auplnau wěrau ke zbožj tomu, pozneyme ge, ge sobě oblibme, ge welikomyslným a stálým se-uštěřowánjm wykupugme.

Nuže, rádi a ochotně bogugme pro tuto wjtěznau palmu lásky blažitelné! Před ořima Božjma i Kristowýma počněme wšickni o sprawedlnost tak w záwod běžeti, abychom, wynikajice nad swět a nad wrtkawý řas tento, nižádnau k němu přilnulostj w běhu swém překážeti si nedávali. A gestliže den buďto pronásledowánj neb odplaty tak bystré, tak hotové, a tak o lásku w záwod běžeti způsobené nás nalezne: ó nebudeť prodlěwati Pán odplatiiti za ty zásluhy naše! Od něho zawjřá nam, co wjtěžitelům, w řas pokoge, za odměnu lásky dobrořinné, ona gasnoblá; co wjtězům wšak, za wedro protiwenstwj wšem utrpgějcm ta purpurowá, a to zdwogená případne koruna.

VII. O žárlivosti a záwisti.

Předběžná zpráva i obsah.

Duchu křesťanstwj a gednotě cirkwe nic odpornějšjho nenj nad liché horlenj, čili nad žárlivost a závist, gelikož při obau dwau různice a rozumjšky se nalezajj; a protož také wšjm právem za ty ohawy se kladan, genž až na kořenu lásky bratrské hlodajj. Čjm gsau, ať tak djm, newyznačnějšjch twářj a potauchlegěj způsobu, tjm záhubnějšj býwajj. — Gak mile náš sw. spisowatel wznečenau widkau o potřebě lásky křesťanské zangat byl, rozwinowal se w něm wje a wjece ten pomysl, aby u prostřed swogat teu tak potřebný swazek dokonlosti zpewnil, a geg oněm ohyzdám rozdrásati nikterak nedopustil. K tomu ejli wydaltě ok. r. 256. přjtomný spis, w němž dokázaw, gak třeba střeci se žárlivosti a záwisti wúher, podotýká o půwodu, o náramné velikosti i o následcích těch nešlechetnostj. Potom naljzj wěřejch pathetickau řečj a zwraucnělau útlostj, aby s kořeny wyřáli to hlozj takové. Konečně z Pjsem swatých wzatými pohnutkami křesťanstwo proti náwalu těch dwau neprawostj zbezpečuge a ztwrzuge.

A.

O potřebném položenj strážu při žárlivosti a záwisti.

Bratřj rozmilj! Řewniiti k dobru, co při lidech shledáno, a mrawowážnějšjm z nich záwiděti, toť zdá se býti toliko wšednj, a

nežrjodka nepatrnau wadnu. Že to ale za wšednost a za nepatrnost klademe, nenjť tu strachu při tom; a gelikož tu strachu nenj, následuge z toho newšjmawost; a gelikož z newšjmawosti ani k wywarowanj snadno se nepřicházj, tuť slepá ona neřest w skrytě se rodj, a w tom, co méně pozorowána gest, aby se kdo před nj bedliwě opatřiti mohl, wkládá se do neopatrných prsau geho.

Gizť ale slušj nám dle wůle a rozkazu Páně, bychom si se wšj opatrnostj, a co neyweyš bedliwě poňjali, aby protiwnjk náš, gsa powždy ostražit, a powždy úkladů stroge, wkradnul-liby se do srdec našich, z giskry oheň nerozdmýchal, aby to, rožkoli maličké gest, nad mjru nezweličil, při tom swém gakoby libým wěťřřkem konejšeu na nás zmalátnělé i neobežřetné s bauřemi a chomoly swými se nepřihrnul, a wěranu náš o zem dáti, a spasenj i blaho naše do wln pohřjžiti se neodwážil. Nu tedy bďěmež, br. rozmilj! snažně se wynakládajce, a co neypilněgi k auplnému odolánj na zuřiwého saupře se chystajce, gesto střlj po auderch našich, kterýchkoli zteyrati a zraniti lze; gakož o tom napsal apořtol Petr w I. listu swém (5, 8.) uře a řka: „Střzliwj buďte a bďěte: nebo protiwnjk wáš ďábel, gako lew řwaucj obcházj, hledage kohoby sežral.“ I obcházjť, a co nepřitel gedněch po druhých, gakoby w městě zawřených, obléhá i obklřuge. Přehljžjť také a šřárá po bařtách, zdaby tu w nich něco nedosti pewného a nedosti ohraženého bylo, kudy by hlaub do wnitř se dostal. Tuť wábiwé formy a luzné rozkoše stawj před oči hledjcejch, aby ge zlaupil ze cti gegich: tu ljezným zpěwem uři lektá, aby při sladkém sanzwnku zmalátnil a změkčil pocit křestřanský: tu opřť úkory řinj, gazyk wyzýwá, i úřtipkami házege, ruku ku proliť krwe lidské wyhřzj. Chceť i k řeydům lid potáhnuati, a nawnazge geg lichým ziskem. I aby ducha swým zbožjm podskočil, klade mu přezlopowážné nástrahy, připowjďá wezdegřj počtu, aby mu wyrwal stránku neheskau. Chodjť se lřj gewně, aby prawdu odňal tagně: a nelze-li mu podtagj řeydu prowesti, tu wyřicuge se s ořitau a zřegmau pohrůžkau, i nahánj strachu před rozbrogným pronásledowanjm. Aby řeled' Bořj obogowal, neustále se hmoždj, neustále newražj, w řas pokoge užjwá lichoty, w řas protiwenřtwj řinj násilj.

Bratřj rozmilj! Buďmež tedy při wšech lřtiwých zálohách i při zgewných hrožách duchowně oděni a ozbrojeni. Stůgmež hotowi k odbogi tak, gakož protiwnjk k bogi proti nám ustawiřně hotow stoj. A protože ty střely, gimiž pokautně po nás házj, gsau tak řasté; i protože ta potagná i úkradná geho střelba, řjm méně se gj řeřřj, řjm hlubřj a množřj rány zasazuje: my k tomu pozor magjce, bedliwě i ty tagné šipy řewniwosti a zřwisti pryř odrážegme. I shledáť gedenkadžý po pilném toho nahlednutj, že ničeho méně straniti,

ani jednomyšlně se střeziti třeba není, nežli závisť a nepřijzně: aby kdo, gima podgat gsa, neocjnuł se w osidlech žemného nepřjtele, aby, co bratr na bratra pro řewniwost newraže, ani newěda, dykau własnj za swé newzal.

K nuplnějšjmu a swětlejšjmu pochopenj a k porozuměnj toho, ohledněme se zpátkem až ku pramenu a počátku, i pozorugme, odkud, kdy a kterak řewniwost se započala. Ugdemeť snáze tak prožluklé neřesti, seznáme-li skutečně i zdroj i náramnost gegj.

B.

Půwod, náramnost a následky žárlivosti a závisťi.

Tedy hned za prvotin swěta stal se d'ábel gak seheswůdrem, tak i prwnjm swůdrem lidj. Ten, gegžto angelský magestát ohléwal, ten, genž býwal Bōhu přjgemný a milý, když spatřil řlowěka k obrazu Božjmu stwořeného, w tom co zlomyslný záwistnjk řewniti se gal. Tau řewniwostj pužen stal se podwracencem prwé, než podwratitelem; zotročencem prwé, než zotrocitelem; sebezhaubcem prwé, než lidozhaubcem. A gak hrzo ze záwisti řlowěku dar nesmrtnosti wyrwal, přišel sám i o to, co hned zprwu měl.

Bratřj rozmilj! Kterakátě to pohroma, genž angela přikwázila, genž tak wznešenau a překrásnau podstatu přelstiti a zwrtnauti mohla, genž s šálenjm na toho se obrátila, by i on napotom šálil! A odtud záwist na swětě zhruba panuge, anť záwistnjk, mage se potkati se zahubenjm, dáwá na mistra záhuby; anť žehrať následuge d'ábła, o němžto psáno gest: „Ale záwistj d'ábelskau přišla smrt na okrálek země: následugj pak ho ti, kteříž gsau s strany geho.“ (Maudr. 2, 24. 25.) Odtud tedy ona nenáwist mezi prvobratroma, odtud propadené bratrobígstwo wzalo swůg počátek. Nesprawedliwý Kain řewnil ke sprawedliwému Abelowi, a z náramné záwisti swé sijhal nezbednjk nábožnjka. Šljená řewniwost dodala wáhy k spáchánj nad bratrem wraždy w tom způsobu, že láska bratrská, že náramná neprawost, že bázeň Božj a pomsta wýstupku ani na mysl uepadla.

Tentě tedy bezpráwně nátisk trpěl, genž, co prawého gest, neyprwé konal. Tentě wešel w nenáwist, genž nenáwiděti neuměl. Tentě nebratrskau rukau zawražďen, genž ani při smrti swé nebyl nepowolen. I ono Esauowo na bratra Jakoba newraženj šlo následkem ze žárlivosti, anť když Jakob od otce požehnánj uchwátíl, bratrowa k němu nepřjzeň a kruté pronásledowanj wybuchlo. Žeť pak synowé Jakobowi úmysl swůg wykonali, a bratra Josefa prodali, by-

la též zosnowala nenávist k němu. Když své blahotné ve snách widěnj bratrům bratrsky a upřímně wyprawował, tu wyrazila se záwist a nebratrstwj gegich. A což medle než žarliwost bodalo krále Saula, že newražil na Dawida, že tohoto newinného, litostného, tichého i trpěliwého muže tak zhusta pronásledował a usmrtiti chtěl? Protože, wkročenjm w to lásky a milosti božské, po zabiti a oblau-penj obra Ğoliaše lid s úžasem gal se wychwalowati a wywýšowati Dawida: tedy Saul záwistj nawřel, a tudy k zášty a k doskořnosti pod-nět wzal.

Awšak, ať šjřiti přestanu o osobách gednotliwých, porozważ-me giž, kterak všecken národ na zahynutj přišel. Židé Kristu spj-še záwiděli, než by byli uwěřili w něho; a zdaž se proto s trestem nepotkali? Oniř weliké skutky Kristowy sobě zlehřowali, a gsauce pro řewniwost oslepeni, nebyli s to, k poznánj wěcj božských du-chownjm zrakem dostihnauti.

Br. rozmilj! Uważugjce ty takowé odpornosti my, gešto gsme se Bohu zaswětili, bděnjm a udatenstwjm ohrad'me srdce své proti wadě tak záhubné. Zmudřeme tjm, řjmž ginj sobě smrt uho-nili. Kázeň od nepatrných budiž přigatá k výstraže, abychom byli obezřelegšjmi.

Neměli bychom však proř domnjwati se, žeby wada ta gedné toliko násoby byla, nebo žeby gen w úzkém okresu, a w těsném po-merj směstnati se mohla. Žarliwost, gakožto znásobený a záhuban těhotný neduh, široce se rozkládá. Totě ten kořen všech hřjchů, totě ten zdroj krwawých porážek, totě to semenišťe zlostnictwj, a ta k zlopášnostem osnowa. Žarliwost gest ploditelka nenávisti, a působitelně prudkého rozhorlenj. Tatěž dáwa podnět k lakomstwj, anoť žarliwý, přizjrage k bohaři, na gměnj swém přestati nechce. Onať gest mamitelkau smyslů i podrobitelnj tagných myšlenj na-šich, tak že bázeň Božj w pohrdánj, že uřenj Kristowo w zane-dbánj, že den sandný w zapomenntj weházj. Onať gest pyšná i nudýmawá, zuřiwá i ukrutná, zrádná i wýstupná, netrpěliwá i pod-wrtliwá, wztekla, rozhrogná i zlostj rozujčená. A tak nehýwá pod tu cizj vládu uведенý člověk moren zuzditi a řjđiti sebe samého.

Z toho pochodj to rozerwánj swazku pokoge Páně, z toho strá-dánj lásky bratrské, zczizoloženj prawdy, trhánj gednoty, a ke kacjř-stwj i k rozkolnictwj se připlichtěnj. Tudyť magj wedlé lehčitelů kněžstwa i biskupowé své záwistnjky, a stáwáť tu člověka bud' stě-žugicjho sobě, že nebyl sám wyswěcen, aneho mrzutého, genž co poddanec před přednostau státi nechce. Takť i zpurnjk ze žarli-wosti pyšně sobě weđe, tak i přewrácenec z nepřjzně se zpauzj, tak z prudkosti a z nepřegnosti nenj tu hrubě newraženo na člo-věka samého, gako na důstogenstwj geho. Než gaký to hryzawý

mol, gaka to churawá mysl, gaka to reziwost srdce, na cizj bud ctnost, bud' blahotu řewniwým okem hleděti, řili leť při zásluhach geho, leť při darech Božjch w něm ho nenáviděti — cizj blaho k swé vlastnj záhubě obracet — při té blahosti swých wrchnjků se muřiti — sláwu cizj klasti za nesláwu swau — sobě gako by poprawce na bok wázati — k trýzuitelům myšlenj a smyslů swých se utjkati, aby útrobu zdrážali, a tagnosti swědomj gako kopyty nepřjzně zdupali? — Lidem takowým ani pokrm, ani nápoj nechutná; při nich trwá vzdychánj, úpěnj a bolestěnj; a protože záwistnj swé sinalosti nikdy se nezhošřuge, trápj se skljičená mysl geho bez přestánj dnem i nořj.

Ginj wýstupkowé w swých mezecch zůstawajj, a hřjch bud' gaky bud', mjwá wýměr a skonřenj swé. Cizoložnj řinj sobě zástawku po té neřesti, gižto byl ztropil. Zbognj, když wraždu spáchal, zatjm si oddechuge, a zбоgstwa ponechává. I drawost lanpežnjkowa s uchwáčenan kořistj se stawuge, a i řeydiřstw ewan přjtrž brává, zwedlo-li se tomu, kdo ge provozuge. Sama toliko žarliwost nemá mezzj, a gest zlořin trwagjej, gest neprawost bezkoneřná; a řjm lépe se dařj tomu, komu záwiděno, řjm dále wyšlehuge ze záwistnjka ten wšezhaubnj plamen sinalosti. Tudy ten hroziwý obliřeg, tudy to zasmušilá twář, ty bledé lje, to drkotánj rtů, to skřjpeňj zubů, ty prechliwé řeři, to bezuzdné haněnj, ta k násilné wražďě hotowá ruka, kterauz mjsto dyky samá uenáwist a rozwzteklená mysl ozbroguge. Protož wolá Duch swatý w žalnjch řka: „Nechřeg záwiděti tomu, gemuž se dařj na cestě.“ A opět: „Šetřiti bude hřjšnjk sprawedliwého, a skřjpěti bude nař zuby swými. Ale Hospodin posmjwati se bude gemu: nebo prohlédá, že přigde den geho.“ (Žalm 36, 7. 12. 13.) Nařez také blažený apořtol Pawel znařně narážj, když wce: „Ged ljtých hadů pod rty gegich. Kterýchžto úřta plná gsau zlořeřenj a hořkosti: nohy gegich rychlé k wyléwánj krwe: řetřenj a neřtěřj na cestách gegich: a cesty pokoge nepoznali: nenj bázně Božj před očima gegich.“ (Řjm. 3, 13—18).

Ořtostj meře zařatě rány gsau mnohem nepatrněgšj a menšj. Nebo snáže gest hogiti ránu zewnřnj, a co se koli ořjm naskytuge, toť lékařstwjm tudž se zaceljwá. Rány wřak žarliwosti gsau tagny a skryty, a ta we skreyšjch swědomj hluboko zawřitá bolest nepřipauřj blahoděgného lékařstw. Tys tedy, záwistnjře a zehrale, bud' si kdo bud', gakožto nenáwistnj, též i ukladař, zhaubce i saupeř giných, gři i swým vlastnjm nepřjtelem. Koho ty pro řewniwost swau řtjháš, teň umknauti, a tobě se uřtřiti mže. Ty wřak sám sobě ugřti nemžeř. Bud' kde bud', wřude protiwnjka po boku mář; sok twřg wniř w tobě domuge; ty to hřjšnau ná-

kazu w sobě uhošŕugeš; ty ležjš w okowách a pantech, z nichžto se dobyti nemůžeš; tys wěznem nad tebau panugjcj řewniwosti, a s potěchau nikde se nepotkáváš. Nebo býti stihačem člověka, genž milosti Božj přinaleží, totě trwalý zločin, a blažence nenáwiděti, totě neduh nezleřitedlný.

C.

Křesťanské pohnutky k wystřihánj-se nelásky vůber, a záwisti zwlašť.

Protož i Kristus, chtěge takowěto zlé odstraniti, aby totiž nikdo pro řewniwost k bratru do osidel smrti se nezapletl, na otázku swých nředlnjků: „Kdoby z nich byl wětj?“ odpověděl, řka: „Kdož gest neymenšj mezi všemi, tenť bude neywětšj.“ (Luk. 9, 46. 48.) Tau odpovědj wytnjá Pán wšelikau žárliwost, tudy ucpáwá zdrog, a zamezuga dalšj průchod hryzawé záwisti. Na muředlnjka Kristowa neslušj žárliwcem, neslušj záwistnjkem býti. O prwotnost mezi nami nesnáze býti nesmj; neboť gen po stupnjch z njzkosti k wrechu postaupáme, a we všem se whod řiniti umjme.

Týmž způsobem uřj a nabjzj nás apoštol Pawel, který, chtěge tomu, abychom swětleu Kristowým oswjceni, a z temnosti nořnjho zde obcowánj wybředše, prawé skutky swětla konali, takto wece: „Noc předešla, ale den se přibljžil. Odwrzmez tedy skutky temnostj, a oblecme se w oděnj swětla. Gakožto we dne poctiwě choďme; ne w hodowanj a w opilstw, ne w smilstwjech a nestydatostech, ne w swáru a záwisti.“ (Řjm. 13, 12. 13.) Gsau-li však rozptýleny temnosti, a zaplašena-li noc se wšj swau mrákotau ze srdce twého; gasný-li den smysly twé ozářil, stal-li gsi se mužem swětla: tedy objrey se s wěcmi Kristowými; neboť Kristus gest swětlo i den.

I proč se tedy řjjš do tmy žárliwosti? Čemuž zahalugeš se mrákotau záwisti? Čemuž slepau swau nepřjznj to swětlo mju a lásky zhasnás? Čemuž zase po ďablu chodjš, gehož gsi se odřekl? A proč chceš Kainu býti rovným? Že se však žarliwec a bratronenáwistnjk pachatelem wraždy stáwá, patrno gest z listu sw. Jana apoštola, genž takto dj: „Kdož nenáwidj bratra swého, wraždělnj gest. A wjte, že žádný wraždělnj nemá žiwota wěčného w sobě zůstawagjcjho.“ (1. Jan 3, 15.) A opět: „Kdo prawj, že gest w swětle, a bratra swého nenáwidj, w temnosti gest až posawad, a we tmách chodj, a newj kam gde: nebo tmy oslepily oči geho.“ (1. Jan 2, 9. 11.)

Kdo tedy bratra swého nenáwidj, ten chodj we tmách, a newj kam gde. Ani newěda kwapj k peklu, a slepě ku pomstě chwátá. Opuštěnoť od něho to swětlo, genž gest Kristus, gako učitel náš

takto řkaucj: „Gá gsem swětlo swěta: kdož mne následuge, nechodj w temnostech, ale budeť mjti swětlo žiwota.“ (Jan 8, 12.) Kristowým wšak následownjkem gest ten, kdo k rozkazům geho pewně stogj, kdo po cestách učenj geho chodj, kdo stezkami a šlépěžemi geho kráťj, a kdo to, cožkoli Kristus i učil i řinil, zachowáwá; gakož řteme u apoštola Petra, takto napomjnujćjcho: „Kristus trpěl za nás, wám pozůstawiw přjklad, aby gste následowali šlépěj gřho.“ (1. Petr. 2, 21.)

Při tom wšak neslušj zapomnauti, kterakým gménem Kristus swůg lid nazywa, a gakým názvem swé stadce nadělugе. Gmcuugěť lid swůg gménem owěj, aby křesťan w newinnosti owěj se wrownal; zowe lid swůg gménem beránek, aby tento krotkost i tichost gegich swau prostosrdečnostj napodobil. — Proč tedy w kóžichu owěj tagj se wlk? Čemuž křesťan licoměrný stádece Kristowo roznášj? Gméno křesťana nositi, a cestau křesťanskau nekráťeti, což medle to znamená, leč gménu Božjmu úkory řinili, a spásné cesty se spaušěili? Takť zugisté sám Pán učil, řka: že toliko ten do žiwota wegde, kdož ostřjhá přikázanj; a že maudrý toliko ten gest, kdož slowa geho slyšj a pluj; gakož pak, že ten toliko neywěťšjm w řjši nebeské mistrem slauti zasluhugе, kdož prwé skutkem koná, čemuž potom wyuřuge, a že dobré i prospěšné kázanj gen tehďáž whod přicházj, když kazatel swé austuj učenj skutkem opodstatňuge.

A co pak Pán swým uřednjkům řastěgi opakowal, a které ze swých blažielných naučenj a nebeských přikázanj pilněgi ostřjhati welel, nežli to, abychom se wespolně milowali tak, gak on sám swé uřednjky milowal? Než medle, při té lásce a při tom pokogi Páně gakěž to poťjánj řlowěka žárliwého, genž ani mjru, ani lásky pilen býti nemůžе? Když apoštol Pawel o owoci pokoge a lásky podotknul, a co učitel řeč swau opodstatnil, řka, že by ani wjra, ani almužna, ani moky wyznawacké a mučednické nic mu neprospěly, gestli žeby aupně a na wlas neplnil zákona lásky — dokládá takto: „Láska welikomyslná gest, láska dobrotiwá gest, láska nezawidj.“ (1. Kor. 13, 4.) Z těch slow průwodno gest, že lásky schopným gest toliko ten, kdo gest welikodušný, dobrotiwý, žárliwosti a zawisti prázdny.

Týmž způsobem připomjá na giném mjstě, žeby řlowěk, Duchem swatým plný, a skrze nebeské znouwuzrozenj synem Božjm učiněný, po wěcech toliko duchownjch a božských taužití měl. Mluwíť slowy těmito, řka: „A gá, bratřj, nemohl gsem wám mluwiti gako duchownjm, ale gako maličkým Kristu. Mléko dal gsem wám ku pitj, ne pokrm: nebo gste gešě nemohli, a i nynj gešě nemůžete: neb gste gešě tělesnj. Nebo poněwadž gest mezi wámi

záwist a swár i rozdwogenj, zdaliž tělesnj negste, a podle řlowěka nechodjte?“ (1. Kor. 3, 1—3.) Br, rozmilj! Musjmeť tedy neřesti a skutky těla zahladiti, musjmeť zpurné a hřjšné tělo swé duchu podřiňowati, k žiwotu dle starěho řlowěka wjc se newraceti, a do osidel smrti se nezapletati; gak nás apořtol opatrně a spasielně wystřjhá těmito slowy, řka: „Bratřj! nebudřne podlé těla žiwi. Nebo budete-li podlé těla žiwi, zemřete: pakli duchem skutky těla mrtwiti budete, žiwi budete. Nebo kterjžkoli duchem Bořjm wedeni bjwagj, tiř gsau synowé Bořj.“ (Řjm. 8, 12—14.)

Giž tedy gsme-li synowé i chrámowé Bořj, a přigawě Du-cha swatěho, obcugem-li duchowně a swatě; gestliže gsme obrátili oři swé wzhůru, a pozdwiugeme-li swé, Boha i Krista plné srdce k wýsostem nebeským: nuže konejme ty wěci, genž Boha i Krista dostogny gsau, ku kterýmž i apořtol horliwě nahjzj, řka: „Powstali-li gste s Kristem, těch wěci, kteréž swrchu gsau, hledecy- te, kdež Kristus gest sedě na prawici Bořj: o wěci, kteréž swrchu gsau, peřugte, ne kteréž gsau na zemi. Neboť zemřeli gste: a žiwot wáš skryt gest s Kristem w Bohu; když se pak ukáže Kristus, žiwot wáš, tehdy i wy ukážete se s njm w sláwě.“ (Kol. 3, 1—4.)

Gakož gsme tedy skrze křest tělesným starěho řlowěka hřj- chům i zemřeli i pohřbeni byli, a pak skrz nebeské znowu naro- zenj s Kristem opět powstali: takř rozhjrejme a konejme, cožkoli Kristowo gest. O tom týž apořtol uřj takto: „Prwnj řlowěk (byl) ze země, druhý řlowěk s nebe. Gakjž ten zemský, takowj i zem- řij. Gakož gsme nesli obraz zemskěho, nesmež obraz i nebeského.“ (1. Kor. 15, 47—49.) Awřak téhož obrazu nebeského nám nésti nelze, leř bychom se připodobnili Kristu w powolánj našem.

Toř zagisté slowe, změniti dřewnj mrawy, toř zapřjti neby- walý u nás žiwot, když tu nowý z Boha porod se naskytuge, když se tu řistá bořská kázeň nacházj, kteráž i Bohem se ořekává; i když řestujm a chwalným obcowánjm Bůh w řlowěku se oslawuge; gelikož on sám to nauřenj dáwá, a těm, kdož ho oslawugj, opět- nau oslawu přislibuge, řka: „Kdožkoli oslawj mne, oslawjmř ho: kdož pak potnpuge mne, budeť potupen. (Mat. 10, 32. 33.) Pán náš, Syn Bořj, chtěge nás k tomu oslawenj nzpřsobiti a připrawiti, wy- gadřuge w ewangelium to naše s Bohem Otcem podobenstwj slowy těmito: „Slyřeli gste, že řeřeno bylo: Milowati budeř bližnjho swě- ho, a nenáwiděti budeř nepřjtele swěho. Ale gůř prawjm wám: Milugte nepřjately swé, a modlete se za ty, kterjž wám protiwenstwj řinj: abv gste byli synowé Otce swěho, genž gest w nebesjch, genž slunci swému welj wcházeti na dobré i na złé, a deřř dáwá na sprawedliwé i na nesprawedliwé.“ (Mat. 5, 43—45.)

Giž tedy gestliže gest lidem negen radostno, ale i řestno, mji

syny sobě podobné, a otec-li tjm wjce plesá, řjm zdařilegěji tahy podoba geho w twaři synowě se obrazuge: i oť wjce zaplesá Otec božský nad takowým duchownjm zrozcem, w gehož chwalném a čestném chowanj ta ušlechtilost rázu božského by se welebila! Ó gakať to mzda sprawedliwému, gaká to čest, uzpůsobiti se tak, aby Bůh o něm neřjkal: „Syny gsem zplodil a wywýšil: oni pak pohrdli mnau;“ (Isai. 1, 2.); ale aby ho i pochwálil, a sám Kristus k odplatě geg pozwal, řka: „Pogdťe požehnanj Otce mého, włádněte králowstwjm wám připraweným od ustanowenj swěta.“ (Mat. 25, 34.)

Rozmilj bratřj! Takowěto wěci nám, w mysli ge rozbjragjcjm, sjly dodáweyte; takowáto cwiřenj řičte nás při wšerch d'ábelských sřfelách srdnatými. Nikdy nedáweyme z rukau řtenj Božjho, nikdy Pána z mysli nespaušřgme. Modlitba naše trweyž ustawičně. Djlo spásy našj děg se nepřestále. Našemu s duchownjmi wěcmi se ohjranj nebud' konce: aby nepřjtel, kolikrát by se koli zhljžil a wegjtj opowázil, wždycky srdce uzawjrané a strážj opatřené shledal. Čas pronásledowanj tenť sám gediný křesřana korunau neobmeysřj: abřž i to přjměřj koruny takowé přinášj, gimiž korunugj se, kdož gsan koli co wjtězowé při mnohých a rozličných bitwách nepřjtele porazili a potřeli.

Když wilnau wašeň potjráme, odtud palma zdrželiwosti; pakli skrocugeme zlost, a promjgme křiwdy, odtud wykwjá koruna trpěliwosti. Pohrdá-li kdo bohatstwjm, tudyť wjtězoslawj nad lakotau; odolawá-li útokům swětským, z dowěry we zbožj budaucj, tuť gegwjra korunuge; a šřěsřjm-li se nenadýmá, sláwau pokory bude počřen. Kdo se k podporowanj chudoby milostně nakłonuげ, wezmeť za odměnu poklady nebeské; kdo žehrawost nepronáši, a swě bratry sworně i sřečně miluge, tenť za lásku a swornost s odplatau se uemine. Totě to záwodišře čtnosti, kdež každodenně běháme; toť gsau ty palny a koruny sprawedlnosti, po kterých taužitj nepřestáwáme. Aby pak se gich dostalo i tobě, ty žarliwě a záwistnjře, dobud' ee z někdegřjch okowů wášnj swých, usmysli sobě, a kráčřeg stezkau k wěrnému žiwotu wedaucj. Wykluř to hłožj a trnj ze srdce swěho, aby sřjmě Božj hogněho užitku wydalo, a abys sám z té božské duchownj setby hognau žnj nadělen byl.

Wydawug ze sebe, a wywracug tu otrawu, tu žluč, a tu gedowatinu swárů; wydišř srdce, gež hadj záwist otráwila, a co máš koli hořkosti w sobě, toť sladkostj Kristowau wen wypuzug. Přigmeš-li k sobě pokrm i nápoj z tagemstwjm křjže, ó budeť tudy, cožkoli hořkého gest w sřdri twém, osladřeno negináč, než gako někdy tam myrrhowým dřewem u řřguře hořkost byla osladěna ¹⁾;

¹⁾ Bez pochyby narážj sw. spisowatel na 2 Mogž. 15, 25, kdež čteme: „Kterýž ukázal mu dřewo: kteréžto gakž wložil do wod, w sladkost obráceny gsau.“

i nehudeš se rozpukowati strany toho, coby tě zhogilo! Gen zapođni hogiti sebe tu, kde twůg neduh kořeny má. Z nelaskawce bud' laskawcem giných. Měg lasku k těm, gichžto gsi byl záwistně se dotýkal a uhaněl. Co možná, krádeg žlépěgemí etnostných; a nenj-li hned snadno dosihnauti gich: ó tedy radug se a plesey s těmi, genž w dobru nad tebe wynikagj! Ó chop se zároveň s nimi toho úwazku milosti, a bratrskau, co neyužžj laskau bud' s nimi spogen.

Odpustjš-li giným, hudaŋ i tobě odpuštěni hřjchowé twogi. Po twém s Bohem se usmjřenj i twá obět u něho oblihy dogde. Obrátj-li se mysl twá po sprawedlnostech a wěcech božských, tedy i smyslem i snažnostj swau k Bohu zaměřjš. Neboť psáno gest: „Srdce člověka přemeyšleg sprawedliwě, aby kroky gegich zprawowány byly od Hospodina.“ (Prjsl. 16, 9.) — Awšak slušj přemeyšleti o wěcech negedněch — přemeyšleti o rági, kamž nenáwistujk a bratrohigec Kain newegde nikdy: přemeyšleti o řjši nebeské, do kteréž Pán wstaupiti nedá leť těm, kdož s njm gsau gedné mysli a gednoho srdce. Přemeyšleti slušj o tom, že synowé Božj slauti nemohau leť ti, kdož pokogni, a z nebeského znown-zrozenj ku podobenstwj Božjmu a Kristowu, zákonem Páně wedeni a sgednoceni gsau; přemeyšleti, že před oblřegem Božjm wšeliká hodina žitj našeho, tu co Bůh ořitým swědkem gest, mizj tatam, a že k widěnj geho ginak se dostati nelze, leťbychom tuto chwalným gednánjm všewidaucnosti geho se zalibili, milosti a prominutj geho zaslaužili, a na této zemi u něho oblřbenj dogjti hleděli, gemužto i w řjši geho powždy zaljbiti se chceme.

VIII. O užitku trpělivosti.

Připomenutj a obsah.

Spis přjtomný gest napodobenj té kuihy, gižto učený Tertullian do patientia složil. Ono, w roce 253 započaté wedenj odporn strany křtin, gimiž od kacířů posluhowáno, platny-li gsau, čili ueplatny, mysl při některých náramně rozgittřilo. Obáwage se Cyprian, aby při té wichrowané otázce gednota cirkwe katolické nestrádala, uabizj tu k trpělivosti a k gednotě wůbec; *neyprwé* pak lječ ten podstatný rozdjl mezi filosofickau a křesťanskau trpělivostj. *Potom* mluwj djlem o prospěchu, djlem o potřebnosti gegj. *Dále* wšeliké smutné následky netrpělivosti wyswětluge. N

omjnjá konečně, abychom se nematili, ale, buď o buď, dni poslednjho saudu zanechali.

A.

Rozdjl mezi panze mudreckau a křesťanskau, čili tau trpělivostj, gjžto z přjkladů biblických se učjme.

Rozmilj bratřj! Čhtěge o trpělivosti mluwiti, a užitek i wýhodu gegj wychwalowati, medle, měl-liž bych s zinan wěcj začjti, než s připomenutjm toho, že i hned k této mé řeči trpělivost waši pokládám býti potřebuan; tak že bez té samé wy, gako posluchači, při tomto wýkladu nic řádného neprowedete. Dozagista, gen tehďáz docilugeme blahosti napomenutjm a vyučowanjm, když trpěliwého ucha k slyšenj nachylugeme. Gsauť sice negedny cesty k onomu nebeskému obcowauj, gimiž naděge i wjra křesťanská k dosaženj božských odměn postanpá: awšak nenacházjme nižádné cesty, na njžto by k wětšjmu pro žiwot užitku, a k wětšj sláwě dostihnauti lze bylo, než na té dráze, která nám ukazuge, kterak bychme my, gešto w duchu bázně a poddanosti na rozkazy Paně se zakladáme, wšjm úsiljm k trpělivosti pewně se přiwimli, k njžto, gako k swé vlastnj, i ti filosofowé se hlasjwagj. A wšak při těchto nenalézá se ani prawé trpělivosti, ani prawé mandrosti. Nebo kterakž by maudrým a trpěliwým byl ten, kdož o maudrosti a trpělivosti Božj nic newj, anť sám Bůh o těch, genž na swětě maudrými se býti domnjwagj, ohlašuge a w tato slowa se pronášj: „Zahladjm mandrost maudrých, a opatrnost opatrných zawrhu.“ (1. Kor. 1, 19.) Též onen blažený, Ducha swatého plný, ku powolánj i wzůdlánj pohanů wyslaný apoštol Pawel oswědčuge a učj, řka: „Hled'tez, at wás žádný neoklamá maudrostj swětskau a marným podwodem, podlé ustanowenj

lidského, podle živelů světa, a ne podle Krista: nebo v něm přebývá všechna plnost Božství.“ (Kolos. 2, 8.) A na jiném místě: „Žádný sám sebe nesoudí: zdá-li se komu z vás, že gest moudrý na tomto světě, buď bláznem, aby byl právě moudrým. Moudrost zagisté tohoto světa bláznovství gest u Boha. Nebo psáno gest: „Polapjm moudré w chytrosti gegich.“ (1 Kor. 3, 18. 19.) A opět: „Hospodin zná myšlenj mudrců, že marná gsau.“ (Žalm 93, 11.)

A nenj-li při nich právě moudrosti, ani právě trpělivosti tam býti nemůže. Wždyť gen pokorný a tichý člověk pravým mudrcem gest; a gesto filosofové, gakž patrnó, pokornj a tišj negsau, ale přjliš sobělibj, až při své pogaosti Bohu ljbiti se přestawagj: tedy na gewě gest, že nenj právě trpělivosti tam, kde přjliš drzá náchyllost k prozvolnosti panuge, a nestaudná vychlaubačnost s odkrytostí a obnažeností se nalézá.

My však, br. rozmilj! genž ne pauhými slowy, ale skutky swými filosofové gsme, genž ne oděwem, ale prawdiwostí swau, cožkoli moudrého gest, pronášjme; my sluhové a klanitelé Božj, gesto wjme spjše o wniterném ctnosti pocitu, nežli o schlaubě, a gesto ne při howoru, ale při skutečjch swých na pány hrageme: prokazugmež při kterýchkoli duchownjch službach tu trpělivost, gižto z pokladu nebeského znáti se uřjme.

I mámeť tu ctnost s Bohem obecnu; tať zagisté swůg půwod, swau důstognost a swau welebnost od Boha héře. Bůh gestit pramen, z něhož ona se preyštj, a k své velikosti přicházj. Člověk milug wěc tu, genž Bohu se ljbj; božskáť welebnost powždy schwaluge to, cožkoli sama miluge. A gestliže Bůh Otcem a Panem našjm gest, buďmež i my následowni trpělivosti, kterauž při Otci a Pánu swém spatřngeme. Wždyť na služebnjky poslanchatí slušj, a na syny nigakž nepřipadá, by po otci swém nezdarami byli.

A cožť to za nesmjrnau trpělivost u Boha, ani na ty, ku poroku cti a welebnosti geho vzdělané pohanské chrámiska, na ty hljněné placaniny a prožluklé žertwy showjwawě patřj, na dobré gako na zlé swjťati, a slunce své wzházeti popřáwá; a když zemi deštěm přjwalným swlažuge, nikoho od dobrodinj newylučuge, nobrž gak ctnostnému, tak i lřjšnému přeti necháwá.

Zagisté, podle stegného snašeliwosti zákona, gakž widjme, na Božj pokynutj winnjkům i newinnjkům, bohabogným i bezbožným, wděčným i newděčným, žiwlówé službu konagj, wětrowé wanan, řeky tekau, z polnj žně nadbýwá aurod, winice dozráwagj, stromowj owocem oplýwá, lesy se zelenagj, lauky kwetau. Anobrž Bůh přečasto, ha bez přestánj, při těch našich auhouách, gimiz uražen býwá, předc své prchliwosti poukrocuge, až do dnc k odplacenj

určitého showjwá, i gsa mocen, pomstan přikročiti, nicméně dlanhořekawý, snašeliwý a prodléwawý gest, aby ta zloba, co se delšj čas protahuge, časeu se změnila, a aby člowěk, genž se w kališti bludůw i neřestj wálel, alespoň později k Bohu se obrátil; kterýžto sám připomíná, řka: „Nechciť smrti umjragcjejho, ale aby se obrátil, a žiw byl.“ (Ezech. 18, 32.) A opět: „Nawraťtež se ke muě, prawj Hospodin.“ (Mal. 3, 7.) A na giném mjstě: „Obráťte se k Hospodinu Bohu swému: nebo dobrotiwý a milosrdný gest, trpěliwý a mnohoého slitowanj, a pozměňugcjej wýroku swého proti zlostem prowozeným.“ (Joel 2, 13.) Podobně i blahoslawený apoštol Pawel, gsa toho pamětiw, a hřišnjka ku pokánj zpátkem wolage, takto dokláda: „Čili bohatswjn dobroty geho a trpěliwosti a dlanhořekání pohrdáš? Newjš-li, že trpěliwost a dobrotiwost Božj ku pokánj tebe wede? Ale podlé twrdosti swé, a nekagcjejho srdce shromáždugeš sobě hněw ke dni hněwu, a zgewenj sprawedliwého hněwu Božjho, kterýž odplatj gednomu každému podlé skutků geho.“ (Řjm. 2, 4. 5.)

Apoštol gmenge saud Božj saudem sprawedliwým, anoť nenj přenáhlený, nébrž prodlený welmi, aby mezi tym dlanhoshowjwánj Božj člowěku k žiwotu poslanžilo. Pak teprwa, když wjce platného ku pokanj času nebude, k bezbožnému a k hřišnjku s trestem se přikroďj.

Abychom pak geště auplněgi nahlédli, br. rozmilj, že showjwawost tau welikan vlastnostj Božj, a že mjrný, trpěliwý a tichý křesťan Boha Otce následownjkem gest: poslyšme samého Pána, co za spasitelné předpisy sám we swém ewangelium dáwá, když dj: „Slyšeli gste, že řečeno bylo: Milowati budeš bližnjho swého, a nenáwiděti budeš nepřjtele swého. Ale gáť prawjm wám: Milugte nepřátely swé, a modlete se za ty, kteříž wám protiwenstwj činj: aby gste byli synowé Otce swého, genž gest w nebesjch: genž slunci swému welj wchazeti na dobré i na zlé, a dešť dáwá na sprawedliwé i na nesprawedliwé. Nebo milugte-li ty, genž wás milugi, gakan odplatu mji budete? zdaliž i publikáni téhož nečinj? A budete-li pozdrawowati toliko bratřj swých, což wjce činjte? zdaž i pohané téhož nečinj? Budťež wy tedy dokonalj, gako i Otec wáš nebeský dokonalý gest.“ (Mat. 5, 43—48.)

Dle těch slow Páně stáwámeš se dokonalými syny Božjmi, a co noworozenci nebeštj, gen tau cestan se wzdláwáme, když božského Otce trpěliwost při nás nstawičně se nalěza, když tahú Božich neginú w twári našj podoba se obrazuge, leč ta, gižto Adam skrze hrěch ztratil, a když ta sama ze skutků našich wyswítá. Cotě to působj za slawn. nésti na sobě obraz Božj! Cotě to za blahost pro člowěka, magj-li geho čtlosti cosi do sebe, anoťhy s dokonalostmi Božjmi pouěkud porownáno, a w poměru býti mohlo!

Br. rozmilj! Jezžs Kristus, Bůh a Pán náš, nebylť mistrem toliko školy, ale i žiwota. Nebo poněwadž, gakkž sám prawil, s nebe sstaupil, aby naplnil wůli Otcowu: tedy wedle ostatnjeh podiwnych skutků swých, gimiž Bohem se býti dokázal, i tu trpěliwost Otcě swého, při ustawiwé snášeliwosti, swětle wygádlil. Při wšem zagi-
míe, cožkoli od prwnjho okamženj přjchodu swého činil, byla ta geho trpěliwost patrna.

Tento Syn Božj, který s wýsosti nebe na zem sstaupil, člověčenstw na se wzlil, a gelikož sám hřjchn nečinil, rizj hřjch nésti se nezdral. Složilť prozatjm sláwu Božskou, ¹⁾ a aby gako newinný pro spasenj winnjkůw umřiti mohl, člověkem býti neodporowal. Onť, Pánem gsa, přigal křest od sluhy; a gakkoli sám odpuštěnj hřjchůw udělití měl, nezjžil sobě, wodau druhého narozenj se obmýti. Ten, skrze něhož wěckni se nasycugj, postil se čtyřidceti dnů, a zlačněl; gen proto, aby těch, kdožby slowa Božjho a milosti nebeské lačněli, chlebem s nebe nasýtil. Zapasil s ďablem, pokušitelem swým, a přestáwage na dobytém nad nepřjtelem wjtězstw, wšecko při gediných slowech pozústawil. K uřednjkům swým, ačť byl sám přednostau gegich, neměl se gako Pán k sluhům; nýbrž dobrotiwě a tiše, gako bratřjm swým, lásku gim prokazowal. Swým pak apoštolům umýwal nohy, aby co mistr takowým zacházenjm přjklad pozústawil, gakkby služebnj k spoluslužebnjku sobě pořjnati měl. A nenj diwu, že s poslušnými uřednjky swými tak wjdně nakládal, geštoť i Jidáše až do konce tak showjwawě snášel. s tímto nepřjtelem swým stolowal, geg co domácjho odpowědnjka znal, a předce newyzradil, anobřž ho, když zradu pronášel, poljbiti se nezpěčowal.

A kterak sworné i welikomyslné bylo geho zacházenj se židy; cotě za welikan trpěliwost obgewil, když newěrcě ku přigetj wjry nakloňowal, když newděrnjky dobročinně pěstowal, pronásledowatům z pokory se vyhýbal, a wrahy prorokůw, i ty ustawiwé

¹⁾ U starých ejrkewných učitelů nalézagj se takowéto přenosy (tropi) nezřjdeka, kteréž w nábožný katolický smysl brány buďtež; gakož i ono Apoštolowo: „Ale samého sebe zmafil, způsob služebnjka přigaw.“ (Filip. 2, 7) — Dle poznamenánj Balnciowa (in scripto S. Cypr.) mluwjwali negedni sw. Otcowé o wtělenj Božjm pozatměle, (Cfr Hermae, l. 3 simil. 5) dokawadž wýrokowě aněmů ejrkewných, (w Efsu (r. 431.) a w Chalcedonu (r. 451) držáných, wůbec prohlášení nebyli; tak že teprwa potom dle přjsné mluwy doğmatické těch a oněch, při čtenj starjch i nowěgšjch Otců se naskytagj-
cjh wýrazů wyhlazowati dlužno bylo. Vide Praef. Petri Constant. in OO. S. Hilarii. §. 17.

odbuče Boží, až i v hodinu svého utrpení a kříže shromážditi usiloval. Mezi mučením a kříže na sebe vzetím, dříve než přišlo k nelidskému usmrcení, a ku prolití krve jeho, což to za úkory a lánj slyšeti, což to za hanlivé řeti a posměchy snášeti musel! S ausměšky byl uplván ten, který málo před tím slepému zrak navrátit; mrskáním zedrán ten, v jehožto gmenu teď od ctitelů jeho satan s holomky svými žvihan bývá; trním korunován ten, který mneďlnjky věčně newadnaucejm kwjtjm korunuge; pěstmi v twář tepán ten, který prawé palmy wjězstwj rozdává; z raucha svého swlářen ten, genž každého nesmrteďnostj odjwá; žluč napágen ten, genž potrawu nebeskau dává; octem řastován ten, který nám kalich spasenij podal.

Eyhle tento newinný, tento sprawedľiwý, abrž ta newinnost a sprawedľnost sama — mezi lotry pošten; ten, genž byl prawda sama, trpěl nátlak swědectwj křiwého; ten, který někdy saudit přigde, byl ortelowán, a ten, gešto byl Slovo Boží, ani slova nemluwě, na poprawu byl wlečen. A když při ukřižowanj Páně swětla se zatměla, když se žiwotné zkormautili, když se země třásla, když se den nocj uzawjral, když slunce, aby na židowské zlosinstwj patřiti nemuselo, zrak swůg i papsky swé zahalilo: onť sám ani úst swých newewřel, ani sebau nehuul, ani při swém utrpenj welehnost swau neodkryl, nýbř w tom až do konce setrwal, řjmž by koli obraz trpěľiwosti co neydokonalegi wystawil. Po tom po wšem geště i ty wrahy swé přigjmá; takowé, cohy se k němu obrátili a zhljžili. Geho showjwawost pro zachowanj gich gest tak s lásкау a s promigenj sdrůžená, že on cjrkwě swé nikomu nezawjrá. Onť i těch protiwniků, těch rauhařů, těch ustawiťných křesťanského gména nepřátel, těch, kdožby po zpáchaném hřjchu geg poznali, a ho litowali, před sebe předpaustij, a prominuw gim, k dědictwj nebeskému gich powolává. I možná-li co dohrotiwěgšjho a trpěľiwěgšjho gmenowati? Krewť Kristowa i tomu, kdo gi prolil, žiwot wraci. Takowáť hle, tak weliká trpěľiwost Kristowa; a kdyby tak weliká nebyla, neměľaťby cjrkwě apoštola Pawla.

Bratřj rozmilj! Gestliže gsme i my Krista oblékli, a on-li gest cestau spasenij našeho, ó, tedy tau spawitelkau cestau za njm kráčegme; a těmi slěpěgemi přjkladu jeho chwatajce, budmež pilni toho napomenutj, gež apoštol Jan dává, řka: „Kdo prawj, že w něm zůstává, máť gakž on chodil, i tento choditi.“ (1. Jan 2, 6.) Též Petr, na němž Pán cjrkwě swau wzdeľati ráčil, dokládá we swém listu, a dj: „Kristus trpěl za nás, wám pozůstawiť přjklad, aby gste následowali slěpěgj jeho. Kterýž hřjchu newdiniť, aniž gest lest nalezena w ústech jeho. Kterýžto když mu zlořečili, ne-

zlořečil, když trpěl, nehrozil, ale vydával se soudjemu ho nespravedlivě.“ (1. Petr. 2, 19—22.)

Podobně i při arciočejch, prorocích a všech spravedlivých, genž Krista předobrazovali, to nalézame, že při swém chwalném w ctnosti se-cwičenj o nic wje neusilowali, gako o statečné i stálé zachowáwanj mjrnosti a trpěliwosti. Takt Abel, prwomučedlnj, a mezi spravedlivými a swatými prwnj trpitel, neodpíral a nezpřel se proti bratru, a tomuto wrahu swému w tichosti a trpěliwosti dal wztáhnauti na sebe rukau wraždělných. Takt byl Abraham, prwnj z těch, co Bohu uwěřili, a základ wjry položili, při swém synu zkaušj, a beze všeho rozpaku a odkladu k vyplněnj rozkazů Božských trpěliwě a ochotně stáli uwykl. I onen Isák, genž obět Páně předobrazował, gsa od otc swého za obět odhodlán, trpěliwě sobě poďnal. Tak též Jakob, ujtk ge před bratrem, opustil domow swůg, a gešič při wětšj trpěliwosti napotom padl k nohau swého, mnohem bezbožnějšjho pronásledownjka, a konečně smjrlivými dary přjstup k swornosti wygednal. Též onen prodaný, a od bratř swých do wyhnanstw gji přinucený Josef negen trpěliwě gim odpustil, ale i přišedšj k němu štědre a laskawě i zdarma potrawu gim poskytl. I Mojžš od newdědného a zrádného lidu mnohdykrátě potupen, a diw že ukamenowan nebyl; a předce, pln gsa tichosti i trpěliwosti, k Hospodinu za něg se modlil. Dawid pak, z gehož rodu podlé těla pochází Kristus, cotě tu za welikau, podiwnau, a oně křesťanské podobnau trpěliwost obgewował, gešto swého protiwnjka, krále totiž Saula, w rukau mjawe, a přjležitost, toho zúmynlného snupeře swého usmrťiti nalézage, geg sobě wydaného i zraděného raděgi při hrdle zachował, a nepřjtelu negen zlým neodplatil. nébrž i té násilné smrti při něm bez důtkliwé pomsty nepomjgel. Ostatně oswědčuj to negedni proroci, genž usmrćeni byli, negedni mučedlnjci, co slawnau smrtj počtěni gsau; tiž všickni skrze trpěliwost k nebeským korunám dostihli. Sic ginak bolestné a mučednické koruny sobě dobýtí nelze, leť při wytrwalém všech muk a bolestj podnikanj.

B.

Trpěliwost i při dopauštěných od Boha strastech, i k základu wszeliké ctnosti potřebna ge-t.

Bratřj rozmilj! K swětlegšjmu a úplnějšjmu seznánj těch wýhod, a té potreby trpěliwosti, rozpomeňte se na ortel Božj, co hned na počátku, a za prwotín lidského pokolenj nad samým, zákona nepamětlivým, a rozkaz přestaupiwšjmu Adamem wyřčen byl. Z toho

poznati můžeme, gak trpěliwi zde býti musjme, anž na tento swět w tom způsobu se dostawáme, že gsme nátisky a pŭtkami odewšad obkljčeni; „že, prý, gsi uposlechl hlasu ženy swé, a gedl gsi z stromu toho, z kteréhož gsem přikázal, aby negedl, zlořečena země w dle twém, w pracech budeš gjsti z nj po wšecky dny žiwota swého. Trnj a hložj tohž ploditi bude, a budeš gjsti bylinu země. W potu twári swé budeš gjsti chléb, dokawadž se nenawratjš do země, z kteréž wzat gsi; a w prach se nawrátjš.“ (1. Mogž. 3, 17—19.) Tjmo výrokem wjžeme a zprawugeme se wšickni, až prostředkem smrti s tjmo swětem se rozžehnáme. Tenť gest los wšech dnů žiwota našeho, abychom rmautili se a lkali; a ne gináč než w potu a w práci chleba gjsti nám dopoštěno gest.

Tudy, buď kdo buď, každý z nás, dostaw se na swět tento, při swém do tohoto hostince wcházenj dává se do pláče, a nerozuměge i newěda o ničem, předce giž w tu hodinu swého narozenj do pláče dáti se unj. Wedeť se tu nárek, gakoby z gakési přirozené předchuti, a ta geště docela nezběhlá duše, tudjž s počátku plakagje a úpěgje, ty smrtelného žitj aukosti, ty swětské pohromy a strasti, s nimiž se potkává, obgewiti hledj. A zagisté, myť gsme w potných pracech, dokud žigeme, a při wšem potu a usilowánj, nenabýwáme odnikud wětšj potěchy, leda od trpěliwosti, kteráž sice wšem pozemšťanům wúbec, nám wšak obzwláštne přiměrna i potřebna gest, gelikož při ďábelském proti nám bogowánj wjce se wrtkáme, a den co den na bogišti stojce, proti starodáwnjmu a chytrému nepřjtelu až do unawenj wálku wedeme. My nad to, w čas protiwenstwj, wedlé rozličných a neustawných pokušení, také statků swých opaušjme, w žalárjch a w okowách se naložáme, hrdel swých nasazugeme, tu meče, tu ljité želmy, tu oheň, tu křjže, wšecky trýzně a muřiwé nástroje wěrně i stále snažeti musjme; gelikož sám Pán poučuge nás i were: „Tyto wěri mluwil gsem wám, aby gste we mně pokog měli. Na swětě nátisk mji budete, ale daufeytež, gát gsem přemohl swět.“ (Jan 16, 33.) Anž tedy, ať ďábla i swěta gsme se odřekli, časté nátisky a prudké útoky trpjme: ož aužegi k trpěliwosti přiwinauti se musjme: abychom, gi za wůdkyni magjce, nápomocenstwjm takowým, při wšech odpornostech setrwali; gakož Pán, Mistr a Spusitel nás to wykládá, a dj takto: „Kdo setrwá až do konce, tenť spasen bude.“ (Mat. 10, 22.)

Rozmilj bratři! Náležjť nám trpěti a setrwati, abychom při té swé naděgi, gegjžto podstatou prawda i swoboda gest, ku prawdě a swobodě samé dostati se mohli; neboť že křesťané gsme, toť wjry a naděge nučinkem gest: wjra pak s naděgj aby w nás owoce wydávala, k tomutě trpěliwosti třeba. Myť nebažjme po wездеšj, nébrž po budaucj sláwě, gakož apoštol Pawel naswědčuge, řka: „Na-

děj spášení game. Naděje pak, kteráž se widí, není naděje: nebo což kdo widí, kterak o tom má naděje? Gesťliže pak řeho newidíme, o tom naděje máme, toho skrze trpělivost očekáváme.“ (Řjm. 8, 24. 25.)

Pročež potřebno gest, postrpěti a posečkati, až bychom započaté dílo dokonali, a u Boha owoce wjry a naděje nashromáždili. A na giném mjestě tentýž apoštol, napomínáge sprawedliwých, dobročinných, a těch, kdož statky své u Boha na lichwu, a k nastřádání sobě pokladů nebeských skladagj, užj a nabjzj ge, aby trpěliwi byli, řka: „Protož dokud čas máme, činme dobře všem, zvláště pak domácím wjry. Dobré pak činje, neustáwejme; nebo řasem svým žiti budeme.“ (Gal. 6, 9. 10.) I chceť tomu apoštol, aby nikdo pro swau w dobrém netrpeřliwost neustáwal, aby nikdo při těžkých pokušenjch, neuchylen gsa a nepřekonán, u prostřed cesty k slawným pochwalám se neunawil, a při gakémsi w dobročinech oblewenj, o to owoce dobrých skutků připrawen nebyl. Pročež psáno gest: „Sprawedlnost sprawedliwého newyswobodj ho, w kterýž koli den žhěšj.“ (Ezech. 33, 12.) A opěť: „Drž co máš, aby žádný newzal koruny twé.“ (Zgew. 3, 11.) Toť hle gest napomenutí, a k stále trpělivosti a sjle wyzvání býti; abychom korunu uchwátiti usilugjce, tu samu, co neydrjwe, chwalně stjhalí, a při ustawitné trpělivosti korunowánu býti zaslawžili.

Rozmilj br.! Trpělivost není toliko ochranitelkyně, ale i zlého odstranitelkyně. Ona, gsau Ducha swatého uřednice, a lpějge k nebeským i božským věcem, stawj ohrady a sjly své proti všelikému náwalu těla, při němž duše obogowána i gjmána býwá. Při takowé hognosti přihledněme jen k něřemu, aby odtud i na to, cožkoli ostatnjho gest, se uzawjratí mohlo. — Cizoložstwj, podwod, wražda, gsau hrjchowé smrtelnj. Než deyme tomu, že gest kdosi w trpělivosti silný a stálý: takí hle neprowede se od něho ani to cizoložstwo, to gest, poškwrněnj poswěceného těla i chrámu Božiho; ani ten podwod se nestane, totiž, to bezuhonného a prawdě oddaného srdce nakwaženj; aniž to přigde skrze dyku a prolitj krwe ku pokátenj těch rukau, co ewcharistii držjwaly. — Láska gestíť wazadlem bratřstwa, zakladatelkau pokoge, požitelkau a pewnitelkau gednotv. Láska gest wětšj než wjra a než naděje; onať wyniká nad kterékoli gednotliwé dobroděgstwj, a nad samo muředlnictwí. Totě ta, co w nebesjch u Boha s námi na wěky trwatí bude. Odřesni ale trpělivost od nj, a ona paustkau ležeti bude. Odřesni od lásky to, řjmž se koli k utrpenj utužuge, a ona bez kořene a bez mjzy bude tatam.

Zagistě, apoštol, mage tu řeť o lásce, sdrnžil s nj také trpělivost a showjwawost, řka: „Láska welikomyslná a dobrotiwá gest; láska nezáwidj, ničínj zle, nenadýmá se, nezpauzj se, nemyslj zlé-

ho. Wšeccko libnge, wšemu wěřj, wšeho se nadžge, wšeccko snášj.“ (1. Kor. 13, 4—7.) Otdad, žei ona wšeccko snašeti umj, zawjra apoštol na newěrwatnost a setrwalost gegj.

Na giném pak mjstě klade on tato slowa: „Snášegte se wespolek w lasce, usilugjce zachowáwati gednotu ducha w swazku pokoge.“ (Efes. 4, 2. 3.) I doličugeť, že ani gednoty ani pokoge zachowati nelze, lečby se bratřj wespolek snášeli, a při swé trpěliwosti swazek gednoty zpewňowali. A cožtě možná, aby přišlo k tomu, a ty wjce neklel, nepřisáhal, odcizeného statku zpět nežádal; abys, dostana poljček w ljce gedno, i druhého tebe tepaucjmu nasadil; abys bratru, hřešjcjmu proti tobě, negen sedmkrat, ale sedmdesátektrat, kteréžkoli chyby odpustil; abys milowal swé nepřátely, za protiwnjky a pronásledownjky se modlil — uenj-li při tobě prawého trpěliwosti základu? —

Přjklad toho dal na sobě Štěpán. Židé kamenowali a usmrtili ho. On však newolal o pomstu, nýbrž auhlawnjm nepřátelům swým odpuštěnj od Boha wygědnáwal, řka: „Pane, nepokládey gim toho za hřjch.“ (Skut. 7, 59.) Taktě ten prwomučedlnjč Kristůw spořádán býti musel, ať smrtj mučedluickau wšem swým nástupcům předešel; taktě stal se chwalořečnjkem utrpenj Páně, a zároveň následownjkem tichosti a trpěliwosti geho.

A což mám řeci o hněwu, o neswáru, o nepřjzni, o tom, čehož křesťanu nigak nepřjsluď. Měgmez trpěliwost w srdci swém, a ty takowé wady ani mjsta w něm mji nebudau; aneb gestliže by se byly do něho wlaudily, otdad rychle wymizeti, a ten pokogný přjbytek, kdež Bůh pokoge bydlel sobě obljbil, opustiti musegj.

Dále uěj a nabjzj apoštol takto: „Nezarmucgte Ducha swatého Božjho, kterýmžto znamenáni gste ke dni wykaupenj. Wšeliká hořkost a huěw, i rozlobenj se, i křik, i rauhánj bud' odgato od was.“ (Efes. 4, 30. 31.) Zagisté. zhostil-li se křesťan diwé zlosti a tělesného swáru, gakoby něgakých na moři wichrů; nacházj-li se wesele i tiše na bezpečném břehu u Krista: gakožto ten, gemuž zljm za zlé odpłaci se zapowjďá, ani hněwu, ani neswornosti přjstupu dáti nesunj!

Podobně také při rozličných těla nesnázech, a zaťastých i těžkých mukách, s nimiž se lidé každodenně potkáwagj, a při teyránj, gehož zakušugj, trpěliwost potřebna gest. Trwanliwost těla s geho nesmrtnostj byla ta tam hued po tom přestaupenj prwotného rozkazu Božjho; a zároveň se smrtelnostj wyrogily se i ty nemore. Gešto pak se té tělesné sily nenabjwá, leč by tělu opět nesmrtnosti se dostalo: musjmeť při takowé swé křehkosti a slabosti ustwěrně zápasiti, a gako polem se seikáwati; ano bez té neysilněgaj trpěliwosti hogownjkům ani wytrwati nelze. Gsauť wěru rozličné těž-

kosti, kteréž nám, ke zkaušce pro nás, se přičiňnj; gsauť mnohotvárná pokušenj, genž nám tu strany ztráty dočasného zboží, tu strany horkých zimnic, tu strany způsobu mučidel, tu zase wzhledem utrpenj miláčeků našich, hořkost způsobugj. Ničeho však není, čjmž by rozděl mezi spravedlivým a nespravedlivým patrněgi se ukázal, než tau cestau, že zlý člověk při odpornostech skuhrá i repre, dobrý pak muž trpělivě zkaušeti se nechává; gakož psano gest: „Trp w bolesti, a w poníženj swém zachoweyž trpělivost: nebo w ohni zkušováno býwá zlato a střjbro.“ (Ekkli. 2, 4.)

Takť i Job zkaušjn byl, a skrze trpělivost až na vrchol sláwy powznešen. Gaké množství šjpů ďábel naň vystřjlel, a kterakým mučenjm ho zteyral! Job utrpel ztrátu všech statků, všech synů a dcer swých. Nad weliké zboží a panstwj vynikala při něm ta bohatost otce, co do potomků geho; a nagednau hle! gakoby nikdy nebyl pánem a otcem býwal. Nad to zohyzďowalo geg ran bez čjsla. I ti hlodawj čerwowé zžjrali schřadlé a rozpadané audy geho. Ke všemu pokušenj, co se naň shrnulo, nechyběla ani geho žena, kteréž ďábel nastrogil, při swé zlobě a staré auskočnosti tak sobě potjnage, gakoby skrze ženn, což bylo z prwopočátku se stalo, všeco člověčenstwo zklamati a osáliti mocen byl. Job ale při všech náramně těžkých zápasech trwal neohrožený w tom způsobu, že na wzdor všem nátiskům a zádwám welebil gméno Páně. Též i Tobjáš po tolika čackých, spravedlivých a milosrdných skutech, oslunětm zkaušjn gest; a pro swau trpělivost rovněž tak vysokých zásluh n Boha sobě dohýl, gak weliká ta ochotnost byla, s kterauž byl to zatměnj zraku swého trpel.

C.

O tom, co z netrpělivosti, a co z trpělivosti následkem gde.

Awšak, br. rozmilj! hledme podlé zlých následků netrpělivosti, ty weliké užitky, co lidem z trpělivosti vyplýwagj, oceniti. Wždyi pak trpělivost tak weliké dobro Kristowo, gako netrpělivost weliké zlé ďáblowo gest; a gako w trpělivém Kristus přebýwá, takť se to nalézá, že srdcem netrpělivého zlý duch wládne. Ohledněmež se, gak to bylo při počátech. Satan na člověka, k obrazu Božjmu stwořeného, newřel gest, a tudyť stal se gak sebeswůdcem, tak i prwnjm swůdcem lidj. Potom octnul se Adam w osidlech smrti, anť při rozkazu Božjm, aby neokaužel smrtného gidla, býti nechťel, anzi pod ochranau trpělivosti, tu Bohem udělenau milost zachowati se snažil. Rowněž i Kain zlé oko nesl na dar a na obět Abelowu, a

tudy vražda nad bratrem zpáchána gest. Tak také Esau s wysoka pořád nžegi se pauštel, a gelikož šocowice, při swé chuti, nad sjlu trpěliwosti gemu wynikala, ztratili swé prworozenstwj. A což o tom šjřiti třeba? Zdali to nešlo za hrjchem netrpěliwosti, že při dobrodinjch Božjch tak zpronevěřilj a newděrnj židé toho, delšj chwjli s Bohem rozmlauwagcejho Mogžjše newrle čekali, bohůw cizjch od něho žadali, a tele slité za wůdce cesty sobě obrali? Aniz při té samé netrpěliwosti swé napotom ginak sobě počjnali, leč ustrnuli na tom, aby, gsauce naprosto neučeliwj, a nad poučenjm od Boha daným promrzalj, negen proroky, ale kterékoli sprawedliwce usmrcowali tak dlanho, až konečně i krew Paně na ktjži prolili. Tatěž netrpěliwost w cjrkwi haeretiky plodj, a gakož při židech činjwala, pokoge a lásky odbůgců k nesmyslné i auhlawnj nenávisti ponauká. Slowem, abych nešřil, cožkoli chwalného trpěliwost wzdeławá, toť netrpěliwost bořj a kácj.

Bratřj rozmilj! Giž gsme tedy gak wýhody trpěliwosti, tak také i złé následky netrpěliwosti šjřegi rozebrali. Nu tedy, w tamté ctnosti, při nž bychom i w Kristu zůstawali, i s Kristem gedenkrátě u Boha se shledali, měgmež se přjsně a stále. Trpěliwost gest hogná i mnohotwárná; ta nezná mezej úzkých, aniz w těsných bradách směstnati se může.

Máť ona také walný obsah swůg; a gakkoli bohatost i plodnost gegj z gednogmenného tuliko pramene se preyštj, předce ten samý při swém wýtoku po wšech sláwy cestách se rozcházj; a při žádném skutku nelzeť nám k sláwě dospěti, gestli skutek ten tam odtad swé auplnosti a dokonalosti neběře. Trpěliwost gest to, co nás Bohu schwaluge, a w milosti geho zachowává; onať to gest, kteráž zunrňuje hněv, krotj gazyk, zprawuge mysl, ochraňuje mjr, řjďj kázeň; onať to gest, kteráž náběhy chlipnosti odrážj, násilnau pýchu potiskává, plamen rozbrogů hasj, vládu bohatých obmezuge, bjdu chudých ulehčuje, při pannách blahau newinu, při wdowách usilownau čistotu, při manželjch lásku nerozlučitelnau střeze a ochraňuje. Trpěliwost činj lid w štěstj pokorný, w neštěstj srdnatý, při wšem přjkořj a potupenj tichý. Ona nřj tudž odpauštěti winnjům, a pakli sami winni gsme, dlauhé i hogné skládati prosby. Onať odolává pokušenjm, snášj protiwenstwj, dokončuje trápenj a mučednictwí, zpewňuje základ wjry našj, napomáhá zrůstu naděge, gest řjditelkyně žiwota, bychom na cestě Kristowě, w trpěliwé showjwawosti ho následugjce, při té samé setrwali, a gešto nás činj následownými showjwawého Boha, tedy i to působj, že napotom syny Božjmi zůstawáme.

D.

Ze wszeliké pomsty Bohu, swěta Saudci, zanechati náležj.

Br. rozmilj! Známj také negedny, genžto bud' při těžkém břemenu křiwd, gim srdce hnětauejch, nebo při swém wnitřnjm bolu, proti těm, kdož se wztekagj a sápagj, s pomstau, ohně a chwatu plnau, se přihrngj: a těchto na konec tohoto spisu bez napomjanky zůstawiti nesmjn; aby při všech wlnobitného swěta chumeljch, a při všech od židů, od pohanů i od haeretiků činěných protiwenstwjch, onen den pomsty trpěliwě čekali, a s chwátánjm o pomstu newolali; ani aby při tak hrozném nářku nad ukřiwděnjm sobě s hněwem nekwapili; gelikož psáno gest: „Čekey mne, prawj Hospodin, w den wzkrjšenj mého, na swědectwj; nebo saud můg gest, abych shromáždil národy, a sebral krále: a wylil na ně hněw swůg.“ (Sofon. 3, 8.) Paně káže, bychom posečkali, a snechylnau trpěliwostj onomu dni budauej pomsty w austrety hleděli. Kterýžto i w apocalypsi wece takto: „Nezapečeřug slow proroctwj knihy této; neboť čas bljzko gest. Kdo škodj, škoděž gešě, a kdo smrdj, surdiž gešě: a kdo gest sprawedliwý, budiž gešě osprawedluěn, a swatý budiž gešě poswěcen. Ay přicházjm brzo, a odplata má se mnau gest, abych odplatil gednomu každému podlé skutků geho.“ (Zgew. 22, 10—12.) Pročež i ti muředlnjci při hlasitém wolánj, a s výrazem newroosti, při tom zbližugj se pomstě naproti hleděnj, k dalšj Žádosti o pomstu se odkazugj, až k skonánj časů, a naplněnj počtu muředlnjků. „A když, prý, otewřel peřeč pátau: widěl gsem před oltářem duše zmordowaných pro slowo Božj, a pro swědectwj, kteréž měli: a wolali hlasem welikým řkaue: Dokawadž, Pane swatý a prawý, nesaudjš, a nemstjš krwe našj nad těmi, kterjž přebýwagj na zemi? A dáno gest gednomu každému z nich raueho bjlé; a powědjno gest gim, aby odporjwali gešě za malý čas, až by se naplnil počet spoluslužebnjků gegich, kterjž zmordowani býti magj, gako i oni.“ (Zgew. 6, 9—12.) Kdy ale Bůh krew sprawedliwan mstjiti bude, o tom Duch swatý skrze ústa proroka Malachiasze zmiňuge, řka: „Ay den Páně přigde zapálený gako pec: a budau všickni přjchozj, a všickni zlopašnj strniště, a zapálj ge den přicházegiej, prawj Hospodin.“ (Mal. 4, 1.)

Totěž čteme i w žalnjch, kdež hrůzy plný přjchod Boha, gakožto saud e, se ohlažuge. „Bůh zgewně přigde: Bůh náš, a nebude mlčeti. Oheň před obljěgem geho roznjij se, a wůkol něho bauře náramná. Zawolá nebes s hůry, i zemi s důly, k rozeznánj tidu swěho. Shromáždě ge mu swaté geho, kterjž řjdj swlauwu geho nad obetmi. A budau wyprawowati nebesa sprawedlnost geho:

nebo sám Bůh soudce zest.“ (Žalm 19, 3—6.) A Isaiáš to samé předpověděl, řka: „Ay Hospodin jako oheň přigde, a jako wicher wozové geho: aby nawrátil w rozhněwánj pomstu. Neboť w ohni Hospodinowu sauzení budou, a w meři geho zranění budou.“ (Isai. 66, 15. 16.) A opět: „Hospodin Bůh mocnostj wygde, a zteněj wálku, a wzbudj bog, a křičeti bude na nepřátele své s udatnostj. Mlčet gsem; zdaliž wždycky mlčeti budu?“ (Isai. 42, 13.) A kdož gest ten, kterýž prawj, že zprwu mlčel, a nawždy mlčeti nebude? Tenť zagisté, gešto jako owce k zabiti weden gest, a ten, kterýž jako beránek před tjm, kterýž ho stráže, oněmj, a neotewře úst swých. (Isai. 50, 6.) Totě ten, který nikdy powyku nedělal, gehož hlas po ulicjch nikdy slyšán nebyl. Totě ten, který, negsa urputen ani odporen, hřbetu swého k hřowánj, a ljei swých k poláckowánj nasadil, a twáři své od hnusných úplwků neodwrátil. Totě ten, genž, gsa od neywyššjch kněžj a staršjch obžalowan, neodpověděl, a až k obdiwenj-se Pilatowu trpěliwě mlčel. Totě ten, kterýž pomlčew za dnů swého utrpenj, w den pomsty mlčeti nebude. Totě Bůh náš, to gest, ne wšechněch, ale swých prawowěrných Bůh, kterýž při druhém přjchodu swém zgewně se ukáže, a mlčeti nebude. Geštoť zprwu w neznámosti a w poujženosti se nalézal, zgewj se někdy s mocj a welebnostj.

Bratřj rozmilj! Ořekáweymež toho soudce a mstitutele, kterýž negen wěřicjch w cirkwi své, ale i wšech sprawedliwých od počátku swěta, gakož i sám sebe bez pomsty nepomijj. Kdožby chwátal, a tudjž pomštěn býti chtěl, tenť uwažug, že pomsty budancj konatel geště ani sebe samého na nikom newymstil. Bůh Otec klaněti se wele Synu swému, a apoštol Pawel, gsa pamětliw toho rozkazu, dokládá takto: „Bůh wywýšil ho, a dal gemu gméno, kteréž gest nad wšeliké gméno, aby we gménu Ježíše každé koleno klekalo nebeských, zemských i pekelnjch.“ (Filip. 2, 9.) A w apocalypsi angel klade odpor Janowi, že se mu tento klaněti chtěl. „Hleď, prý, abys toho nečinil; gsem spoluslužebnj twůg i bratřj twých. Ježíši Pánu se klaněg.“ (Zgew. 19, 10.) Takí hle ten tak weliký a trpěliwý Pan Ježíš, ten, kterémuž se nebesa klaněgj, na zemi dosawade mstěn býti nechce.

Bratřj rozmilj! Přemjteyme w srdeci tuto trpěliwost při protiwenstwjch a utrpenjch našich. Čekeyme přjštj geho, službu dokonalau gemu prokazugje. Nekwapmež, abyhom co slubowé před přjchodem Paně, nenábožným způsobem obranu sebe samých urychlowali. Anobřž na tom ustrňmež a se ustanowme, abyhom i bedlili, i we wěj trpěliwosti, z celého srdce setrwali, přikázanj Paně zachowawali, a tak w den přjštj hněwu a pomsty, ne s bezbožnjky a hřšnjky trestu došli, nebrž s bohabognými a sprawedliwými oslaweni byli.

D o d a t k y.

Z toho, co game potud o wěku a o spisech Cyprianowych předsalali, zvláštnj osobliwost geho snadno gest wyznaciti. Byl to muž, gešto z celé duše swé, i potahů moci biskupské k cjrkwí widitelné, i hlubžjch wýznamů cjrkewnjho uestroj chwalně zaujmál a pagednáwal. Byl geden z těch statných piljřů, gimiž cjrkew se podpjrá. Gakožto muž wtipu zdárného a gemného, rozuměl úkolu, kn kterému geg Pán nrčil. Duch geho, w hlaubjch wjry Kristowy zaswěcený, poznáwal wjce, nežli to gest, w čem žiwot náš se hýbá. Učenost geho ohgewowala se spjše w praktickém, než w theoretickém okresu bohoslownjm. Wšecken způsob křesťanského geho smyslu rozpadá we dvě, nest-gně wydatné stránky. W gedné z nich zahrnuje se ten základnj náhled, který o hlawnjch křesťanstwj prawdách měl; w druhé pak, gakožto bohatsj, wykládagj se zásady o řádu a kázni cjrkewnj, též o mrawaslowj etc. Některé wěci z Cyprianowa bohoslowj klademe tu geště, co dodatky, a sice:

A.

O Bohu troggediném, o Kristu, o Biblj a o Tradicj.

Sauhlasnost přjrody k gedinému anělu, gakož i ta nepřjpustnost, rozdělownati zde řjši gakausi, toť gsau důwody, na kterých sw. spisowatel přestává, chěge učenj o gestosti gednoho Boha wyswětliti. Swár mezi dvěma bratroma Thebanskýma ¹⁾, gako mezi Caesarem a Pompejem, dáwá toho důkaz, že nenj přjpustno, aby dvě pánů wládlo. — „Gednoho gen krále magj wěly, gednoho gen wůdce magj brawowé; též stáda skotů gen gednoho pastýře. Oč tedy wjce musj swět *gen gednoho* wládce mjeti, který pod swým rozkazem wšecko držj, swau maudrostj wšecko zprawuge, a swau mocj božskau wšecko wykonáwá. . . . I ta chatra lidu, we mnoha přjpadnostech, z přjrozené powahy swé Boha wyznáwá, když duch a mysl na swého Twůrce a Wěwodu se rozpomjná. I slýchámeť nezřjodka wolati: Ó Bože! — Bůh to widj! — Bohu poručeno! — Zaplať Pán Bůh! Co Bůh ráčj; dáli Bůh.“ ²⁾ (De idol. vanitate.)

¹⁾ Eteokles a Polynices, synowé Oedipowi, měli se dle smlanwy při wládě a zprávě řjše Thebanské rok co rok střjdati; ale nepohodše se spolu, oba co saubognjci zahynuli.

²⁾ Wjrazy tyto gsau Tertullianu (Apolog. adv. gentes) swědectwj, že gest *duše lidská rozená křesťanka* (Testimonium animae naturaliter christianae): gakoby řekl: Duši gest přistwořena wnjmawost pro

Wedlé oné wjdky o Bohu gediném ukazuge i na tagemstwj o trogosobnosti gehu; ani haeretikům obzwláštně w těch hádkách, gež s nimi wedl, dowodil, že článek o Trogici božské za prawý mji nemohan. „Geslti, prý, kdo u haeretiků poswěcen, a chrámem Boha učiněn: ptám se: Kterého Boha? — Twůrce-liž? To však býti nemohlo, proto že w něho newěřili. — Krista-li? Ani gehu chrámem nemohl býti ten, gež *Krista Bohem* býti zapjrá. — Nebo-li Ducha swatého? — Ani pak ti *třj gedno gsau*, může-liž býti Duch swatý milostiw tomu, gež Synowým neb Otcowým odpowědnkem gest?“ (Ep. ad Juhaj.)

Dále nazýwá Krista *Synem Božjím* etc., o němž wšickni proroci ode dáwna, jakož o oswětiteli a mistru pokolenj lidského prorokowali. „Tenť gest moc, rozum, maudrost a sláwa Božj. Tenť gest Bůh náš, Pomazaný náš, kterýž co prostřednjk mezi dwěma, aby člověka k Otcu uwedl, se wřlowěřil. Chtělť Kristus býti, co člověk gest, aby člověk býti mohl, co Kristus gest.“ (De idolor. vanit.)

Tak také odkazuje k *Biblj*, jakožto k plné studnici Božj, abychom si z nj žiwé wody nahjrali. (Lib. 1. Testim.) W Pjsmjeh *božských* mluwj Duch swatý; skrze Šalomauna mluwj Duch swatý; w Žalmjeh wykládá Duch swatý. (De Unit. Ec.) Úkon, w kterémž Bůh swatým spisatelům bezprostředně i myšlénky i slowce zdjlel, gmenowan inspiratio, *wdechnutj božském*, nenj, co do podstaty swé, swatému biskupu nepowědom. Důkazy proti *Židům* (Testim. adv. Jud.), jakož i celé pogeďnání k *Fortunatowi*, negsau než sestawenj textů obogjho Zákona, kterjž, prý, sami o sobě prawdu giž dosti opodstatňuj.

Při tom nenj pochyby, že Cyprian, čině tu a onde zmjnk u Tradicj Božské, u Tradicj Páně, tjm výrazem rozumj učenj Božj, austně rozhlaďowané, a od wěku apoštolského až na potomnj časy nepřetrženau poslaupnostj přewedené, ať we psaném Slowě Božjím nikdež nezaznamenané. Tak dokládá ep. ad Caecil. mezi ginými řka: „Gesltiže kdo z předků našich, buďto z newědomj, nebo ze sprostoty, nezachowal a neplnil toho, k čemu gsme wedeni přjkladem a naučenjm Páně: nechť Pán takowé sprostnosti gehu suáže promine a odpustj. Při nás však nebyloby odpustitelné, (ani Pánem poučeni a napomenuti gsme,) kdyhychom, ne tak, jakož on sám učinil, gemu na obět kalich s winem smjžený obětowali, aneb i swých kolegů pjsemně nenpomenuli,

tagemstwj Bohogewenj, a pro djlo wykaupenj čili druhého narozenj našeho. Ona ani geště o Bohu se neučje, Boha wyslowuge; ani geště o sandu gehu nic swětle nepřipauštějje, gemu se odpowědaj. (Cfr. Tertull. de Carne Christi. u. 9. ed. Frob. Basil. 1562.)

aby všady k předpisu ewangelickému a k tradicij Páně stáli, a od toho, což on učil a činil, nikterak se neuchylovali.“ Ostatně winj (ibid.) některé biskupy z gegich malátnosti, při kteréž pauhan wodu obětowali, aby z wůně wjna, gako wyznawaři Kristowi, u pohanu w podezřenj newešli, a na smrt wydáni nebyli. I dowodj gim to snáramnau horliwosti, že *wjno a woda w kalichu spolu smjšené*, k obětowanj pokaždékrát brany býti magj; o řemž *Tradicij Páně* swědectwj dává.

B.

Swátost Těla a Krwe Páně. Swatá Obět nowozákonnj.

Co se tkne swátosti Těla a Krwe Páně, užj nás Cyprian (ep. ad Caecil. de sacram.), že Melchisedech a obět gehu předobrazowali Messiaše, a swátost od něho ustanowenau. „Kněžem Melchisedechem, prý, gakž widjme, byla předznamenána ta tagemstwj plná obět Páně; o řemž Pjsmo božské nasvědčugje, dj: „„Ale Melchisedech král Salem wynesl chléb a wjno; nebo byl kněz Boha neywyššjho, a dal požehnánj Abramowi.““ (Gen. 14, 18. 19.) „Melchisedech byl předobrazem (typus) samého Krista: neboť Duch swatý w žalnjch, tam, kdež w osobě Otcowě k Synu mluwj, wece takto: „„Před denicj ga gsem tě zplodil: ty gsi kněz na wěky podlé řadu Melchisedechowa.““ (Žalm 109, 3. 4.) „Gizť pak od toho řadu odwodj a pojtjá se i nyněgšj způsob oběti. Melchisedech byl kněz Boha neywyššjho, ani chléb a wjno obětował, a požehnal Abramowi. *A kdož gest w užšim smyslu kněžem Boha neywyššjho, leč Pán náš Ježjś Kristus. kterýž Bohu Otci obět, a sice tu samu obětował, co Melchisedech, totiž chléb a wjno, to gest, swé tělo a krew swau.*“ . . . „Aby tedy, dle knihy Genesis, to požehnánj pro osobu Abramown, skrze Melchisedecha, náležitě se rozeznámilo, předcházela ta předwyznamenaná obět Kristowa, w chlebě a wjně pozůstawajcj. Potom pak Pán ten ohraz zdokonalil a oskutečnil, obětował chléb a kalich s wjnem smjšený; a ten, kterýž gest pluost prawdy, ogasnil auplný wýznam obrazu nastiněného.“

Dosti swětle mluwj Cyprian (ibid.) o skutečné přjtomnosti Těla i Krwe Páně w ewcharistii, když ty rozmanité aněinky wykládá, gežto neposvěcený, a pak ty, kteréž posvěcený kalich u lidu wětřejho působj, řka: „S tjšto tagemstwjm kalicha Páně netagj se ani w žalnjch Duch swatý, ale zmiňuje se o něm těmito slowy: Gak welmi znamenitý gest kalich twůg opogugjcej! (Žalm 22, 5.) Kalich ale, genž opoguge, musj býti s wjnem smjšen; wodať sama o sobě nikoho neopoguge. Awšak kalich Páně tak opoguge, gako

Noe, wjno pige opil se.“ — Sw. Otec následuge zagisté (při liter-
nijn textu) smyslu duchownjho, gešio džjwe (ibid.) Noema za obraz
trpějho Messiáše beře. Ta opognost od kalicha a krwe Páně nenj
toho způsobu, gakého gest opognost od ohyžegného wjna. Pročež i
Duch swatý ke slowům žalowým: „*Kalich twój opogugjč*.“ —
dokládá, řka: „*Ó gah přewelmi znamenitý!*“ „Kalich totiž Páně,
a to požjwanj z něho, tak opogugj, že k střjzliwému žiwotu wedan,
že k duchownj maudrosti mysl pozdwiugj, že mjsto swěťactwj chut
ku poznánj Boha při každém wzbuzugj; anobřž gako při ohyžeg-
ném wjně mysl uwolněnějšj, rozpoložěnějšj a zármutku prázd-
n-ějšj býwá: tak také i *skrže požjwánj krwe Páně z kalicha poswát-
něho; hyne památka starého člověka, dřewnj mraw swětský
z paměti wychdžj, a zkormaucený, hořem skleslý, a břeme-
nem hřjchů swých na zem poražený člověk nalézá w milosti
Božj rozkoš a oblewu swau.*³⁾ Pijcejmu wšak w cjrkwi Božj
nelze leť tehďáž té rozkoši zakusiti, když ten nápoj s prawdou slo-
wa Páně se srownáwá.“

Patrný rozdl řinj Cyprian mezi aučinky prostého wjna, a
aučinky wjna konsekrowaného při sw. ewcharistii. Tamti gsau pau-
ze tělesnj, tito pak duchownj, žež ta swátost gen tenkráté působj,
když s prawdou Páně se shoduge.

I ti výrazové, gichž od Cypriana (ibid.) použito, oznařugj tu
geho wjrn w skutečnau přítomnost Těla i Krwe Ježšowy w ewcha-
ristii. Neboť dokládá dale, řka: „Kristus-li Ježš, Pán i Bůh náš,
sám neywyššjm knězem gest Boha Otce, a sám-li prwnj Oci swé-
mu se obětowal, a na památku swau totěž řiniti welel: tedy ten
kněz, kterýž to samé koná, co Kristus konal, právě na Kristowo
mjsto nastupuge, a úřad geho zastáwá; a koná-li obět tak, gakož gi
od Krista konanau býti seznał: tu w cjrkwi Bohu Oci prawau i
dokonalau obět obětuje. Naproti tomu, wěrně-li se nezachowáwá,
cožkoli gest duchownjm způsobem rozkázáno, tu zwracj se wšeckem
řád náboženstwj a prawdy.“

„Než snad se při té rannj oběti co oháwati, aby skrže wíni
wjna to požjwánj Krwe Kristowy se nepronoslo. Awšak ze strachu
toho, z něhož křesťanstwo při obětech za krew Kristowu stydětj se
pořjná, býwáť to, že ono w řas pronásledowánj, co do úřastnosti

³⁾ Giž s předu dotčené epištoly naznačuge sw. Otec krew w ewcharistii
gakožto mzdu vykauptj za hřjchy naše, a gakožto prostředek
znovu ožitj našeho; tedy negináč, než gako tu samu krew na křžj
wylitan: „Nec potest videri sanguis ejus, quo redempti et vivificati
sumus, esse in calice, quando vinum desit calici, quo Christi san-
guis ostenditur.“

utrpenj Páně, k zkrácenj přicházj. Pán též mluwj we swém ewangelium, řka: „Kdož by se koli za mne styděl, i Syn člověka stydět se bude za něg.“ (Mar. 8, 38.) I apoštol píše takto: Kdybych se lidem líbil, služebnjkem bych Kristovým nebyl. (Gal. 1, 10.) „*Medle, kterak pro Krista krew swau wycedjme, gestliže se stydjme pjeti krew geho?*“

Wšem těm a jiným textům to nic wáhy neugjní, že Cyprian, wedlé způsobu swatým Otcům obvyklého, hmotky (elementa), gichž-to k ewcharistii třeba, w jiném ohledu allegoricky aneb w duchownjm smyslu wykládá; nebo takowýto wyklad newyzdwihuge smyslu liternjho. I my užjwáme allegorij, newypauštěgjce při nich litery, gakož to lidu křesťanskému wůbec wědomo gest; n. p. chléb, gehož k ewcharistii béřeme, klade se též za obraz křesťanské swornosti, a wjno s troškau wody w kalichu nese podobu lidu s Kristem sgednoceného.

We spisu de lapsis ⁴⁾, a ginde, kdež o oběti podotýká, sahlasugj geho wygádřenj wěrně s učenjm katolickým o Mši swaté. Když, prý, odpadljg gakýsi, wkradnuw se do chrámu, řástečku oběti kněžské s ginými přigal, tu swátost Božj ani k ústům přičinili, ani do druhé ruky přendati nemohl. Potom ruku otwjrage nic krom popela na dlani neměl. — Medle, tato historie, gjžto Cyprian ořitým swědkem byl, nemá-liž býti slyšána na prawau i skutečnou obět Páně? Či dá se z oběti, newlastně takowé, t. z oběti chwały, rtů, etc. částka wzjti? Anebo může takowá zpopeleti? — Co řeknan tomu naši od prawé wjry odtrzenj bratřj, genž slowům: sacrificium, sacrificare, sacerdos, kde se gim u cirkewnjch spisatelů naskytajj, newlastnj smysl podkladajj? A snad má tu na obět teleců, kozlů, etc. ten kterýkoli text Cyprianůw, historického gsa rázu, rozumjn býti? Dogista ne! Což tedy s počátku polowice třetjho stoletj kněžj konali to za obět, nebylo-li w cirkwi nařjzeno, nekrwawan obět nowozákonnj obětowati? (Cfr. §. 23.)

C.

Duchowenstwo nižšjch a wyššjch stupňůw.

Gak dalece, i praktickým wzhledem, prokázal se Cyprian wěrná swé, lib. de unit. ec. a ginde obgewené theorii o primátu Řjmské stolice, tož otázka, gjžto z těch řádkůw, co gich tu potnd sestaweno, nestranný řtenář, k swému, tušjm, upokogenj sám sobě zod-

⁴⁾ Wiz český překlad geho w Čas. p. k. D. r. 1841. sw. 3 str. 431. sq.

powjdati w stawu hude. K nesakromnému pak požadawateli nedolatelných důwodů historických, týkajíc se přednostj biskupa Římského za wěku Cyprianowa, prawjme slovy wážného *Möhlera*, genž takto zuěgj: „Diejenigen, die vor jener Periode, welche wir als diejenige bezeichneten, in welcher die Einheit der Kirche mit dem vollsten Bewusstsein hervortritt (Cyprianůw wěk) unwidersprechliche historische Beweise für einen Primat verlangen, müssen, als etwas Ungebührliches verlangend, abgewiesen werden, weil es nach dem Gesetze einer wahren Entwicklung nicht möglich ist.“ (Einheit der Kirche. Tübingen, 1825. S. 260.)

We swém psánj ad Rogat. de diacono, dotjrage na to, aby přednostům cjrkewnjm powinné šetrnosti se prokazowalo, narážj na wrchnomocnost biskupskau, a dj, že biskupowé bezposředně od Krista zřjzeni gsau; že zwláštnj, a wzuešeněgj moc a důstogust od něho majj, a negn co do gměna a co do stupně, ale i co do podstaty auřadu gegich že od ostatnjho duchowenstwa se lišj. Cyprian tu welj pamatowati gahnům na to, že Pan wywolil apoštoly, t. *biskupy a přednosty cjrkwě* (praepositos); apoštolé pak že zřjdili *gahny*, a to teprwa po na nebe wstaupenj Páně. ¹⁾

Gaké trestánj na zpauru a nepoddanost proti přdstaweným cjrkewnjm dokrořowati mělo, o tom Cyprian dotýká, a biskupu Rogatianu w tato slowa odepisuje: „Gahen, o němžto pjšeš, powinen gest, z opowážliwosti swé se kati, tu knězi dlužnan šetrnost uznawati, a swému biskupu w auplné pokoře dosti uřiniti. Odtud zagisté pocházegj kacířstwa, odtud to usilowánj zlomyslujch rozkolnjků, že si w drzostném pohrdánj přednosty cjrkewnjmi libujj. Paklihy tě twůg gahen geště dale tau tředůtkliwau řeřj popauzel, budiž moej biskupského auřadu twého anebo ssazen, anebo ze społěnosni cjrkwě wyobcowán.“ (Cfr. §. 11. not. 71; item §. 17.)

Gindy a zwlášťe na konec r. 250., když tyran Decius wjru Kristowu obogowati nepřestáwal, až i w Žákowstwu Karthaginském welikan porážku uřinil, bylot na mjsta utrýzněných giné dosadili duchownjky. Prořez byli od Cypriana, před pronásledowati w schráně bljže Karthaginy geště se skřýwagjeiho, gakož i od biskupů, s njm tam meškagjeich. zřjzeni negedni *podgahnowé* a *lektori*, aby wedlé giných auřadujch powinnostj sem a tam poselstw Božj konali, synodnj listy roznašeli, na dotazy, od swých biskupů ginam řiněné, odpowěd opatřowali, etc. Z těch bylě podgahen *Optatus*, gegž Cy-

¹⁾ I dokládá o té moci, genž se gahnům prostředěčně skrze biskupa uděluje, řka: „Quodsi nos aliquid contra Deum possumus, qui episcopos facit, possunt et contra nos diaconi, a quibus fiunt.“

přian učitelem ustanovil, aby těm, kdož se ke křtu, ku přijímání ewcharistie připravovali, hlavnějšj články wjry Kristowy wykládal. (Doctor audientium.) Při takowém výkladu, gakýž i sawěcej katechisté školy Alexandrinské činwali, býwalo swatého křtu ře-kanců zkausenj tjm delšj a tjm ostřegšj, řjm krvawějšj bylo pro-následowánj wěrcjch.

Mezi swé lektory, genž mysl oswěcugcejm, a ducha blažcejm swětlem proniknutí byli, klade Cyprian w těle ostatujch dwa wy-znawaře: Aurelia a Celerina.

Celerin okaušel w Řjmě, na welikém záwodišti, pro wjru w prodlauženém bogi, s hroznými mukami, Deciowa tyranstwj de-watenácte dnj; i gsa kruhy sewjrn, a na skřipec brán, celičký ten čas při hladu a žjzni na žiwě wytrwal. Cyprian o něm, gakozto prwnjm tehdážnjm wogjnu Páně, chwalně dotýká (ep. ad cler. et pleb. de Celer.); a powědew, kterak wjtězný praporec w rukau mage, wšem rekům Kristovým cestu razil, dokladá takto: „Dosa-wad stkwějš se na oslaweném těle geho patrně gizwy. Stáwalo-liby tu něgakého druhého Tomáše, zpráwě této uwěřiti nechitějšj-cho, lzež se mu i očitě o tom přesvědčiti. Rozmilý Celerin náš ne-měl k takowýmto chwalitebným krořegům cestu nowau a neraže-nau. Giž dáwno před tjm byla bába geho, gménem Celerina, muře-dlnictwj korunowána. Též streyc a ugeo geho Laurenc s Igna-ciem, uchwátili při hrdinském utrpenj swém wjtězné palmy a ko-runy před Pánem. Gáš dogista, koho bych spjše blahoslawil, ne-wjm: zda předků pro tak wzácné potomstwo, řili potomka pro tak zkomonilý kmen. Když tedy při tak štědrém od Boha nadělenj Ce-lerin k nám zawjtal, což bylo řiniti, lež u pulpitu postawiti, (t. na lektorstwj zřjdiiti) řili na swjcen ejrkwe geg postawiti, aby z wětšj wýsosti weškerému lidu sliěnými mrawy swými zářil, a ewangeli-um s těmi rozkazy Páně řjtal i zwěstowal, gimiž tak statně a wě-rně swé kroky řjdi.“

„Celerinowi po boku neměl kráčet lida mladíčký zároweň wyznawač *Aurel*, gako spolulektor, anť tento s onjmno měl sta-tečnosti a sláwy přednost gednu.“ U obaudwau bylo widěti poko-ru, tichost a wšecku přjkladnost. „W takowých sluhách ohlibuge sobě Pán, takowými se weleběj wyznawaři; gešto gako geho stau-penci obcugj tak, že negen wšady sláwu geho rozhlašugj, ale k do-bré kázni i ginému nawedenj dáwagj. Proto ge Kristus zde w ejr-kwi déle ponechati rářil, proto ge moej nowého takořka z mrtwých wstánj k žiwotu powolal, aby bratřj gegich, widauce ge tu na wr-chol slawy powýšené, tu hluboko pokořené, wšickni wesměs přj-kladem gegich se zprawowali.“

Aťkoli ti dva lektori w dospělegějšch letech geště nebyli, ginak

ale pro srdnaté wyznánj wjry, gakož i pro swau přjkladnost a do-
brau stráž, w které Biblj swatau měli, vyššjho we swatowladě stu-
puň zasluhowali: předce s wyswěrenjm gich na kužžstwj biskup
prodlěwal, w mezec swatého poslušenstwj ge držel a zkaušel, a
toliko těch přjgmů, co s auřadem kužžským byli spogeni, zároveň
požjwati gim powolil.

Služno tu připomenauti, že s auřadem duchownjm, a s wěle-
njm do, pro pořádek wedeného registru wšech duchownjků, řili do
kanonu, dalo se negu powinnosti, ale i práwa wzloženj na ně;
gmenowitě práwa, žádati wyžiwenj; gelikož duchownjkům, wýhra-
dně službám cirkwe se oddawagjcjm, po wýdělku choditi dowoleno
nebylo: což Pán sám tak sprostředkowal. (1. Kor. 9, 13. 14;
2. Tim. 2, 4; Gal. 6, 6.)

W starém zákoně odváděti desátky, toť šlo za právem nut-
kagjcjm; ale w zákoně nowém gest to vlastně powinnost lásky, a
daň, kteráž z vyššj náboženské wjdky pocházej. Tudyť slugj do-
browolnj darowé dary obětnjmi, k uskutečnění té vyššj idey obě-
towanými, a to, co sluhowé oltáře, při swém powolánj, od wěřj-
ejch berau, slowe: sportula; ti pak, genž z takowých darůw obět-
njch na wyžiwenau dostawagi, gmenugj se sportulantes; gakož řteme,
ep. ad cler. et pleb. Furn.: „Hi, qui in ecclesia Domini ad ordina-
tionem clericam promoventur, in nullo ab administratione divina ar-
ceantur, sed in honore *sportulantium* fratrum, tanquam decimas
ex fructibus accipientes, ab altari et sacrificiis non recedant, sed
die et nocte caelestibus rebus et spiritualibus serviant.“

D.

Pochwaly řiněné wyznawařům a mučedlujkům.

Oněch wěřjcejch, gežto Cyprian k šťastnému do sláwy Božj pře-
chodu žiwau ředj swau nabjel, nebylo málo. Toť ztwrzugj nám ne-
gedna psanj sanwěkkých wyznawařů; potom i weliký biskup Hippo-
nenský, sw. Augustin, (serm. 312.) wýslovně napsal, že byl Cy-
prian *hlasiťau tubau, aby nj rozčilené wogsko wyznawačů Páně
skrže drahau smrt swatých dábla potřeťo.*

Mezi ginými zaslawili geho pochwaly wyznawaři w Řjmě,
Maximus a *Moses*, kteř Decianské ukrutnosti w plně mjře oku-
sili. „Wyť gste co wogjnowé těchto řasů, a co wéwodowé giných,
cestu gim razili; wyť gste to nebeské bogiště otewřeli; wy gste ten
duchownj zápas, wámi s wůle Božj ted' podniknutý, a etnostmi wašimi
zaswěcený, přestáli; wámi začaly ty duchownj palmy wzrůstatí.“

„Mimo wyznánj wjry swé giný geště zászluh o Boha pramen při tom uznáweyte, že negn sami pewnuu setrwalost gewjto, ale i na tom samém zápasišli ty wšerky, kdož proti ewangelium wzpjratí se, a rozkazy Páně opowážliwě zwrátiti chcégj, silau swé wjry odpuznete, a gakož gste zprwa s neohroženau myslj do bohe wešli, tak také i nynj snažně tu k šlechetnosti cestu otwřáte, a magjce na paměti onn řeč Páně (1. Jan 2, 4.) k zachowawanj gj sami giným i na ruku gdete, i tu božskau a nebeskau wůli plujte.“ (Ep. ad Moys. et Max.)

Gindy zase, když wyznawač Římský, Celerin gménem, w měsíci ř gnu, r. 250. do Karthaginy se nawrátíl, a o weliké lásce, w kteréžby Římané Cypriana měli, gemu podotkl: odpisuje tento biskupský wyznawač sám Moysesu, Maximu etc. w tento smysl: „Kždodenně zmáhá se sláwa naše, kždoměsjně roste zászluha naše. Gen gednuu wjtězj, kdo tudjž odprawen gest; kdo však mukám stále podléhá, kdo katanským trýzněnjm ustawídně odolává, tenť každého dne se korunuje.“

Ale ani ta sláwa se wau nemenšj, wy, kdož posawd na bogišli zápasjte; wy, co oslawených saudruhů swých následujete, pořad polem se potkáváte, a co mužowé wjry newtrkawé a neuchylné, nebesům den co den, chwalné diwadlo gste. Wyi také nad hladem wjtězjte, w žjzni swé neklesáte; wyi nade wšerky sloty a hrůzy žaláře swan nuplnau ducha silau wynikáte. (Ep. 15. ed. Wirc.)

W takowéto o stawu prawých wyznawačů chwalozwuky wměšowal Cyprian negedno swé potěšné slovo, k němuž srownáwarj punkty z osobliwého položenj wyznawačů bráti uwyknul. Utěchy plné gest ono psanj k *Nemesianu*, a giným pro wjru do rudnjch hánj odsauzencům Numidickým (Ep. 77. ed. Wirc.). Promlawáť k nim takto: „Ó blažených opantanců těch, genž restau spásy krocěgů swých do ráge naměřugj! Nechať wás, co gen libo, ta nepřjež, a to zlobiwé ukrutenstwj do wazby a do okowů dáwá: tudjž z dolů těchto w řjši nebeské se octnete. W rudnjch wrstwach těch ku pohowenj tělu ani lůžka ani podušky nenalezáte: ale Kristus mu pohowy a odtuchy podává. Tělo zhlomozené na holé zemi spj; awšak s Kristem tu odporčauati trapno nenj. Máte, z nedostatku kaupelj, welmi nepodobné a cele uřmanzené audy swé: ty však nešwary zewnitřnj stjragj se a mizegj při řístém umýwánj ducha. Chleba pomału a skrowně dostáváte; ale ne samým chlebem žiw gest řlowěk, nébrž i každým slowem Božjm. Nenj tu pro wás oděwu pro zahřenj: leč kdo oblékl Krista, dosti odjn a ošacen gest. Tato dořasná trýřeň we slawnau i wědnau odplatu tudjž se obrátj; ge'ikož dle svědectwj apořtolowa „Pán použjené tělo naše proměnj připodobníné tělu gasnosti geho.“ (řilip. 3, 21.) (Ep. 77. ed. Wirc.)

Geště gjuawěgi mluwj Cyprian k mučedlníkům *Karthagin-ským*, a w Bohu swém plésage dj: „Ó gaktě blažená cjrkew naše, kteraužto sláwa zaljbenj Božjho korunnge; kteraužto w ty doby krew mučedlnická při takowých pochwalach ogasňoge! Zprwu bělela se křesťanským dobroděgstwjm co lilie: ted' pak, od krwe mučedlnické, co šarlat se leskne. Ni liliowých, ni růžowých kwětů cjrkwí se nedostává. Geden každý ze dwau gedné ted' bud' wybjzen dopjditi se koruny: aneho té, co lilie hlě, při dobročiněnj, anebo té šarlatowé, při swém utrpenj. W táboru nebeském máš gako mjr, tak i wálka swoge kwjtj, gjmžto, přjčinau sláwy, bogownjk Kristůw owěněn býwá!“ (Ep. 8. ed. Wirc.)

Negsmel na tom, těch takowých wážných a potěšných připowědj wšecken počet zde předložiti; anť na ostatnj snadno uhodj, kdožkoli Cyprianowy spisy pilněgi rozebere. Gedno snad gest, o čemž tu geště podotknanti, od věci nebude, a sice wynasnaženj, s kterým katolická cjrkew od swé kolébky přjběhy swých prworozenných synů shjrala. Peřowáno negen skrze swaté papeže, u p. *Klémenta*, († ok. 90.) a *Anthera*, († 235.) ale i skrze kněžj a laiky, wždycky a wšady obzvláštne o to, aby i z prachu wytrhli, a wěkdům přjštjm zaznamenali akta lidj těch, gichžto smrt drabá byla před očima Páně.

Cyprian, gakož byl i při rozbjránj skutků mučedlnických, co gih před rukama měl, mravného pro sebe wzdělánj hledati uwykl: tak také uatjdil, aby duowé, co wyznawaři w cjrkwí pro lepšj žiwot nowě se zrodili, pjsemně byli zaznamenáni, a náležitě slaweni. „Wyšelfugte, prý, a zaznamenáwejte dnů těch, na které wyznawaři smrt podstupugj. bychom památku gegich zároveň s památkan mučedlnjků slawiti mohli.“ Zmiňugeť také o knězi w *Karthagině*, gménem *Tertullowi*, gakožto o wěrném i nábožném zběrateli těch wyznawařských a mučedlnických paměti. „Tenť, prý, dopisem swým, učiniz wýkaz dnů těch, na kteréž blahoslawenj bratřj naši k nesmrtelné sláwě dostikugj, abychom na den památky gegich obětowali oběti a dary tuto.“ (Ep. ad cler. 37. ed. Wirc.)

Ó, kéžby nebyla umrlala nepřjeň ukrutnická tolikerých samoruňnejch prwopisů, w nichž o poslednj wáli, o průwodu na smrt, a t. d. krwawých swědků Kristowých tak upřjmně psáno bylo! Hlaholům a skutkům, takofka poslednjm wůljm oslawených trpitelů, giž tehdegj tyranowé wálku opowj dali, a zničiti ge hleděli; neboť hanba gjm bylo, nezwtěžiti nad bláznowstwjm, z gakehož winili swaté mučedlnjky. Narjká na tu věc básnjk we Španieljch, *Aurel Prudenc*, řka:

O vetustatis silentis obsoleta oblivio!
 Invidetur ista nobis, fama et ipsa exstinguitur,
 Chartulas blasphemus olim nam satellites abstulit,
 Ne tenacibus libellis erudita secula,
 Ordinem, tempus, modumque passionis proditum,
 Dulcibus linguis per aures posteriorum spargerent.

Hym. de SS. MM. Emether. et Chelidon.

E.

Mjřenj poenitentů.

Gakož Cyprian skoro o všech, k swátosti pokánj potřebných částkách, ve spisu: de lapsis, podotýká, a že gen skrze nowozákonnjho, od biskupa k tomu zplnomocněného kněze, swátostné rozhřešenj poenitentům dáti lze, za článek wjry klade: tak také gahna, pod gistými výmjnkami, uprawněna mji chtěl, aby, co do uwozowanj wylaučených kagjcňků w lúno cirkwe, o usmjřenj gich s cirkwj, zvláštnjm k tomu beslem (ritus) ge ubezpečil. Wěc ta měla se takto:

W čas swrchowané potřeby, tu, kde ani kněze pohotově nebylo, dle wygádřenj se Cyprianowa, (ep. ad cler. de laps. et catech.) na cestu před smrtj gizgiž nastáwagcěj, tēm w kagjcňosti wytrvalým poenitentům směl i gahen, to se wyskytlý, a však gen saukromj a po domácku, wzkládánjm na ně rnkau, mjr s cirkwj (ginak-li toho byli hodni,) z rozkazu biskupského nděliti a ewcharistií gim podati; a to tjm spjše, byli-li w stawu, listy na poručenau (wiz §. 10.) se wykázati. Zřegmě tomu naswědčuje Cyprian (l. c.) řemito slowy: „Occurrendum puto fratribus nostris, ut, qui libellos a martyribus acceperunt, et praerogativa eorum apud Deum adjuvare possunt, si incommodo aliquo et infirmitatis periculo occupati fuerint, non exspectata praesentia nostra, apud presbyterum quemcumque praesentem, vel si presbyter repertus non fuerit, et urgere exitus coeperit, apud diaconum quoque *exomologesi*n facere delicti sui possint, ut manu eis in poenitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace.“ — W takowých případnostech platila upřjmná, dokonalá ljstost, a tanha po swátostném rozhřešenj (gchož prostý gahen nikdy uděliti nemohl,) za skutečné rozhřešenj. Pročež i onen *Serapion*, ok. r. 251. staw se odpadljkem, a potom w žiwotě kagcejm wytr-

waw, na smrtné posteli ewcharistii do úst swých přigal, ať (z nedostatku kněze) rozhrěšen nebyl. ¹⁾

Ostatně ta celá řada kagjcjch, w cjrkwí zachováwaných cwi-
 ženj, i s tjm nadzmjněnou cestau skrze biskupa, skrz kněze aneb
 i skrz gahna poenitentů umjřowánjm, slowy: „exomologesin facere“
 (l. c.) rozuměti se musj; gelikož se ona w takowém spogenj kla-
 dau, že tuto jiný smysl z nich wywodiť nelze; ať jinak se ne-
 přjme, že i u staršjch, i u našeho sw. Otce cjrkewnjho to slowce:
 exomologesis, toliko swátostnou zpowěd wyznamenává. ²⁾

¹⁾ Kuseb. h. ec. l. VII. c. 86.

²⁾ Cfr. lib. de lapsis.

Wyswětlenj některých nepowědomějšich slow.

Auditio, (ακουσις, slyšenj) řádu kagicného stupeň druhý, za prwnějšj doby cjrkwě wykazowaný, gakož katechumenům, tak i kagjcjkům, hned na kragi neb u dweřj w kostele. Tu trwali až se kázanj dokončilo, a pak, dťjwe nežli se Mše katechumenů třetj trjdy začala, s ginými posluchači, gimž bylo powoleno tu u dweřj státi, odstraniti se museli.

Allegorický – ginotagitelný sw. Pjsma smysl gest ten, genž znám-kami takowými se wyznačuge, kteréž předmětům, geg wygádřugjcjm, společné gsau s wěcmi, genž skrz ony předměty tagně se označugj. N. p. skrz Jerusaleń wyznamenává Pjsmo Cjrkew.

Alliteracj, (alliteratio) tak zwaná figura řečnická, w njžto saahlásky téhož zwuku w syllabách nebo w slowejch se wyskytagj. N. p. Tertullian (de anima) dj: Aëri postea insultabit in aquila, aut mari desultabit in anguilla. — Sibyla chybila. —

Anthropiani, kaejři, božstw P. J. Krista zapjragjcj.

Appellatiani, staupenci Apellesa, uředlnjka Marcionowa, s njmžto w bludech ģnostických poněkud se nesrownawali.

Apologeta, odpowjdač učený na neslušné zadanj protiwnjků strany naboženstw. N. p. Tertullian.

Asketika, (ασκεω, cwičjm se) cwičenj se, zwláště w ctnosti; též i ten způsob naučný, gakby se k mravnému zdokonalenj snáze přicházelo.

Barbar, každý cizozemec u Řeků a u Řjmanů; též člověk diwo-ký, newzdělaný, ukrutný.

Bohogewenj. zģewenj Boží, Gottesoffenbarung.

Celsus, mudrc, odpowědnjk wjry Kristowy, člověk nemravný, ha-ģiel pohanstw, ok. r. 140.

Clinici, (z řeč. κλινη, lože, κλινικός, na loži stonawý,) w řas potřeby t. na smrt nemocnj, pokropenjm wodau bez obřadů křestných pokřtěni; kteréž, když z nemoci powstali, při nich se dály, a ģeště pomazánj i wzkládánj rukau biskupských gim přičiněno.

Consistentia (*συστασις* postawenj se), řádu katechomenům a kagj-cjm wykuzaného třjda čtwtřá, kdež sice při řjžánj neb hlásánj slova B., při modlitbách kostelnjch a při Mši swaté přjtomni býti směli, a wšak ani na ofěru dáwati, ani k sw. přigjmánj geště se nepřipauštěli.

Démon (*δαίμων*), dle Platona gakoby *δαίμων* = zkušěný, we věcech zběhlý), duch.

Donatisté, održenci od cirkwe, domnjwagjce se, žeby prawá cirkew žádného zgewného hřjdnjka w lůně swém trpěti nesměla. Náčelnjkem gegich byl africký biskup Donat, kterýž ok. 306 roztržku w osadě Karthaginské způsobil, gižto biskupové katoličtj před 7. stoletjím aupně srownati nemohli.

Epikur, filosof řecký, ok. r. 342. před Kristem P. nřil, že nevyššj rozkoš we spokojenosti duše samé sebau záležj, a že pro tuto rozkoš člověk po ctnosti sauziti má. Učenj to wšak od záků geho k tělesným rozkošem nadužjwáno bylo; a co do poznalostj sobě podobných tak spogěno gsau, by gedua z druhé vyplýwala, a z toho geden celek powstal, Epikurismus slaulo. Gindy **Epikurstwj** slowe to mudrctwj, genž wšecko k rozkošom a k samozjistnosti, gakožto k gedinému auřelu, wzťahuge.

Exorcista, zatehnawař = duchownjck stupně nižšjho, powinnost mago, při častěgšjm se za prwotné cirkwe energumenů = nemocných, vyskytowánj, ruce na ně wzkładati, a o ducha i tělo gegich peřowati.

Fanatický (z lat.), člověk, genž proti zdrawému rozumu co řinj neb wěřj, co smjchu hodno, = třeštěmec. Sápawost fanatická, tolik co nezřjzená při člověku sklonnost, city swé přigjmati za božská zřewenj a prawdu, i Zelezem a ohněm gim prodeławati cestu.

Fantastický (r. *φανταστικός*, widjm), fantastičný = w hlavě utwořený (pol. urojený). Wýtwor fantastický, fantastisches Gebilde, slowe djlo to, w kteréž gakési zvláštnj widěnj, (*φαντασμα*) řili skrytých věcj se zgewenj působil.

Fiscus (z lat.), gměno pokladnice obecne.

Gnosticismus, saustawa učenj, w němž rozličnj haeretikové sobě oblibugjce, wedlé gednoho swrchowaného Boha, spolu i wěřnau gakausi hmotu (materia) co studui wšeho zla pokládali, a s pohanstwjm neb židowstwjm křesťanstwj w sauhlasnost uwesti usilowali.

Gnostický = ke gnostiku náležej. Geštěr gnostický, přenosně = gako geštěr gedowaté nčenj, kterýmž gnostikové wjru a cirkew Kristowu, gako slinami pomazati se odwážili. Poněwadž gnosticismus we mnohé haluze, gako hlavy se rozcházeli; slowe odtud: mnohohlawý.

Hubart = strážnjck tělesný, Scherge.

Haeretik, (*ἀιρετω*, woljm, *ἀιρετικος*, kdo woliti schopen gest), u cirkewnych spisowatelů ten, kdož nepravé a nové smysly u wjře začjná, a ginak gsa křesťanem buď z newědomj, buď zaurmysla po nich gde; kacjř.

Hlawně, hořcej neb obhořelé poleno.

Charakter, samostatnost a stálost w uznánj dobra, následowně, poslauchánj swědomj, zadosťčiněnj sobě, co bytošti rozumné při kterémkoli smýšlenj a gednánj.

Idea (*ἰδέω*, widěti), widka, Vernunftanschauung.

Instancj (z lat.), práwo, saud.

Ironie, opačné mluwenj, pod njmž co se koli k wyrozuměnj nechává, poslauchaři nemilé, to pak, co se pronášj, milé neb lhostegně gest.

Islam (wlastně: Bohu se odewzdánj) = turecké náboženstwj.

Jupiter, neywyššj bůh pohanský, nebem a zemj włádnancj, mocen hromem a bleskem.

Kapitolium, skwostný chrám Jowišůw w Řjmě, na Tarpejském wrchu; i Karthago a giná města měla tomu podobné chrámy čili kapitolia.

Katechumen, plowěk křtu čekagjcj, a k němu se připrawugjcj.

Kolleğa, geden z účasnjků něgaké společnosti.

Lada, slowanská Venuše, bohyně krásy a lásky.

Magie, uměnj čarodějnické, gehož provozowatelé, wedlé obřadů náboženských, i hwězdárstwjm se bawili.

Marcionité, od Marciona tak zwanj kacjři, genž ok. 140. w Řjmě swé bludy rozejwali. Rozeznawali dwa všech wěcj půwodce, pána swěšla, a knjžete temnosti. U prostřed toho i onoho kladli půwoda úmluwy staré, gakožto bytost třetj, skrze nižto swět a lidé učiněni gsau.

Mars, bůh wogny.

Metropolita, biskup ten, který hlawnjmu w kteréši kragině městu předstawen, a tudy negednau wysadau, i negednjm před ostatnjmi biskupy kraginskými práwem nadán gest. Metropolitské powěry, Metropolitanverhältnisse gsau, w nichžto se nalézalo wjce biskupstwj, wzájemně spogených pod swau hlawau, čili pod biskupem přednost držjcjm.

Montanismus, sestawenj blázniwých od Montana domněnj u wjře, a nerozsaudné přichycenj se kich. N. p. žeby křesťan neobyřegným Duchu sw. oswjrcenjm k wyššj dokonalosti přiweden býti mohl skrze Montana, nežli skrze K. P. Oduť

Montanisté, rozdělenci u wjře, genž w 2hém stoletj powstali, a až do páteho se udrželi. Mimo ten nadgmenowaný blud, kterýmž sobě pochlebowali. lidu křesťanskému, z modlůřstwj, z wraždy, aueb

z giného těžkého a zgevuého hřjchu owiněnému, na wždycky dweřj cjrkewnjch zawjrali; též druhé ženěnj neb wdawky zawrhowali, a posty nad mjru tuhé prikazowali. Montanistaké sny, tolik co Montanistům přimětené smyšlěnkj.

Musy, božaké vynalezkyně ušlechtilých uměnj.

Mystický (μυστικός, initio, zasvěceni), utagemněný; n. p. smysl biblj, protože ne ohecným způsobem skrze slova a prostě znamenj se pronášj, ale wznešeněgějho cos zawjrá, nežli to gest, co předmětové, keč označujcjj, w sobě obsahuj.

Názvoslovj, Terminologia.

Natanaelský, co přiměteno gest powaze Natanaele, uředlnjka Jezjášowa, w němž nebylo lsti. (Jan, I, 45.)

Neofyta, nowě na wjru obrácený člověk.

Nowoplatonský, od Platona pocházegjcej, a nowě, asi po 500 letech přečistěný a zešlechtěný. Negedni filosofowé po Kristu Pánu čerpali pravidla náboženské, djlem z knih Platonowých, djlem z biblických, a gedem celek z obogjch způsobiti marně usilowali; a že starého Platona mudrcwj, křesťanskými myšlěnkami zprowjgené we školách za hlawnj pravidlo sobě wystawili, tedy Nowoplatonštj slantli.

Ofité (ὄφις had), kacjři, genž gakéhosi hada ctili, pod gehož záwogem, prý, w rági sám Kristus lidem se zgewil.

Originál, půwodnj spis, půwod.

Pantomim, herec, všeco wyobraziti uměgjcjj.

Papa, gméno někdy biskupů, nynj Řjmského toliko.

Patriarcha, knjže kněžské, prwé u židů, zwlášť po wywrácenj Jerusalema tak nazýwané. Po wyhaslém panowanj patriarchů židowských to gméno přidáwáno biskupům negem u Montanistů, ale i u katoljků, až posléze item, nebo pěti toliko hlawnjch Řjmské řjše měst biskupům wýhradně zůstalo.

Patřipassiani, kacjři, hludně smeyslægjcje, žeby gediný Bůh Otec s Jezjšem se byl spogil, a trpěl; též zapjrali gsaučnost (Daseyn) třj osob w gednom božstwjj.

Politika, co do předmětu, gest schopnost a zběhlost prostředků, k nskutečněnj společenského práwa přiměrených, náležitě wyakladati.

Praktický, výkonný, na wykonáwanj se wztahgjcjj.

Přemyslný, plný přemyslu, speculativus. Pauze přemyslný směr, bloss spekulative Richtung.

Primas, přednosta. W biskupstwjjch afrických nesl to gméno biskup wzhledem ordinacj we kragině neystaršj, a mjesto metropolity zastupgjcjj, tak že důstognost primasská k žádnému biskupstwjj

wýhradně se newázala, nýbrž na bydlišti staršjho w kragi biskupa, ať byl sjdlem kde byl, se přenášela.

Primat, prwotenstw. Ten trogžho druhu biskupa Řjmskému přináležj, totiž primat řádu, wzhlednosti a prawomocnosti. Wúbec klade se za tu přednost, a za to práwo, njmžto papež podrohuje sohě ostatnj biskupy, co do wěcj těch, kteréž se na duchownj blaho weškeré cjrkwě wztaħugi.

Prokonsulský, od prokonsula, t. mjstodržejho konsulowa, genž byl neywyššj zprávce zemský u Řjmanů.

Prostowykladačnj, prostě, podlé litery wykládagjcj. Cesta prostowykladačná (methodus popularis exegetica) gest způsob, při němž ginsjmi. neywjce slownjmi znaky, buď předstawy a pomysly, buď průpowědi nřej sprostějmu lidu se wykládagj.

Prostratio (προστροφῆς), padnutj na kolena; zwlášti slowe tak třjda třetj kagjcjnků, kteřj u prostřed chrámu až po pulpit na kolenu klerjce, když bylo po kázanj, při wzkládánj na ně rukau biskupských se wšj pokorau ty za ně konané modlitby poslančali, a pak dřjwe než se Mše wěřjcej začala, z kostela oddáliti se museli.

Satyra, báseň zlé mrawy káragjcj. Satyra čpěgjcj tolik co štipagjcj gako kauť.

Sauhlasnost, spoluzwuřnost, harmonie.

Saustawa gest spogenj poznalostj sobě podobných (gednoho druhu) by gedna z druhé wplýwagje celek působily.

Sekta, odtřzenstw od cjrkwě, neb hlawnj třjdy kacjřské.

Schisma, odtřzenj od hlavy cjrkwě Kristowj, a gednoty gegj rozerwanj, při zwláštnjch bludech w náboženstwj.

Sibyla, prorokyně.

Soběctw, k sobě láska přjlišná, naháněnj k sobě. Selbstsucht.

Sršín, řlowěk hrozný, neb huěwíwý — až z něho sršj — perhorridus.

Státnj, na weškeru obec (lat. status) se wztaħugjcj.

Stoictw, bezmeznau pýchau páchnaucj uřenj, neb gednánj, slibugje řlowěku, že k netrpnému žiwota způsobu, a k rownosti s Bohem powýšen bude.

Synaĝoĝa, židowská škola; a židowstw wúbec.

Synkretismus (συγκερασμ, smjsjm), blázniwé domněnj, žeby kterékoli náboženstw gednostegně bylo; neb ta snažnost, cohy se w kterémkoli náhoženstw podstatného naležalo, w sauhlasnj celek spogiti.

Synod, sněm, zwlášti duchownj, řili shromážděnj od wrchněgšjch cjrkwenjch zprávců zákonně swolané, a ku pogednánj wěcj weřegných a saukromných, týkagje se náboženstw a cjrkwě, buď weškeré buď řástečné, wedlé řádu držané.

Šerměřský, šermjřský, bitečnj. Hra šerměřská, při které šermjř

(bitec) na to se vydává, gakby mohl mjestněgi svého nepřjtele uhoditi, a zase kterak by se mohl geho ranám uhnaui. (Fechter, gladiator.)

Šilenost, šálenost, bezrozumnost, Verrücktheit.

Theodicea, vědecké poukazánj na spravedlivé i laskavé řjzenj Boží w kterýchkoli přjhodach lidských.

Theoretický, co náležj ke zboru pravidel, z praktiky řeho wyterpaných.

Ukládce, kdo ukládá; n. p. swáry, pře; rozsudj, Schiedsrichter.

Utika, město Afriky prokonsulnj, bljže Karthaginy.

Valentiniani, kacíři, sekta ģnostická, genž mezi ģinými hludy smyslili sobě třicet djlem mužských djlem ženských aconů (duchů), ze swrchowaného Božstwj wyplynulých.

Wůlčkowónj, dáwánj wůle uěkomu, nachgeben.

Wýtržnj, člověk wýtržný. Frewler.

Wzdorobiskup, nepravý biskup.

Wzdoropapež, Antipapa, nepravý papež.

Zakrsalý, w zrůstu swém státi zůstáwagjcj.

Záštítujk (r. šjt), ochránce.

Zbrodně (pol. zbrodnia), neprawost, Laster.

Zlůdážniwě, podle zlé wášně, nach Art der bösen Leidenschaft.

Zkomonilý (r. komon=kůň), přjmý, wytáhlý; fig. wzneřný. Tak w oné pjsni wánočnj: „Wšem věc diwná, neslýchaná,“ etc. sloka 4tá znj takto:

„Jesse kořen nálechtilý
Dal z sebe prut zkomonilý.“

Abecednj obsah gmen a wěcj.

A.

- Adam*, w poměru ku potomkům. Str. 48.
Agrippin, biskup Karthag, 62.
Akta, mučednická, 73. viz Mučednj.
Alexandrie, sjdlo učnosti, 14.
Almužna, prostředek k zjskánj milosti B. 158. násl., že gi udělowati máme, 159. násl.
Angelé, odpadlj, 104.
Antonian, biskup Numidický, 43.
Appellacj, viz odwołánj.
Aspasius, *Paternus*, prokonsul. 73.
Aurelius, wyznawač a lektor w Karthagu. 24.
Autěk, za času pronásledowánj wjry od nepřátel. 22, 38.

B.

- Basilides*, biskup we Španiel. 58.
Břimowánj, swátost od křtu rozdjlná. 67.
Biskup, má od Boha swau moc, 201; střed gednoty w swě cirkwi 56; wjce než geden gedné osadě předstawen býti nemá. 46.
Biskupská důstognost. 36, 55.
Boj swětn proti cirkwi. 111. násl.
Bohádě neuzilost, a wjmluwy při nj. 163, násl.; břemena gegj h. 93.
Bůh, troggediný. 114, 196. násl.

C.

- Cuccil*, kněz Karthag. 16; též biskup z Bilty. 197.
Caldonius, strjdnj sw. h. Cypr. 22.

Canon Missae. 121. not. 29.

- Celerinus*, wyznawač a lektor. 202.
Cjrkew, základ gegj 112. násl. známky gegj: gednota u wjře, 111., kteráž kacjřstw, — w lásce, kteráž rozkolnictwj wylučnge — co neyaužegj slaučená zewožěgj gednotau apoštolstw, a po něm náměstugie jeho biskupstw, 113. násl. — panna i máteř, 113. — samospasitedlná. 114.
Cornel, sw. papež. 42, 44, 48. násl.
Cyprianus, sw. gmenowec biskupa Karth. (předml.)

D.

- Das*, dāhel, wplyw geho na pokoleni lidské. 53. Dasowě ustupugj sjele křesťanské, 53; násl. 88. 104.
Decius, cjsař a ukrutnj. 21.
Demetrian, pohanský auředujk. 52.
Dionys weliký, biskup Alexandr. 37, 69.
Diwadlo, 19, 91, wplyw geho na wjru, ibid.
Domīnicum celebrare, 166. not.
Donatus, biskup. 17.
Donatus, ředujk, sandruh Cypr. 85.
Dostiučinnj, viz Pokánj.
Duchowenstwo, nižšj 200 a wyššj násl. — řjnské, sede vacante. 35. — Karthaginské, 23.
Duše, rozená křesťanka, 196, sama sobě Boha oswědomuge, ibid. — poměr gegj k Duchu božjemu. 95.

E.

- Epictetus*, biskup. 47.

Eucharistie, chléb nebeský t. sám Kristus 185, pokrm k nezvrtnosti, *ibid.* — slyš k bogi 46, 199. Viz *Prigjmánj*.
Exomologesis. 209. Viz *Pokánj*.
Exorcismus, zažehnáváj díblem posedlých. 88.
Exorcista, 33. Cfr. str. 209.

F.

Fabian, sv. papež. 21.
Faustin, biskp Lugdunský. 58.
Feliciissimus, původ roztržky v Karthagu. 40. strana geho 41, násl.
Fidus, biskup. 47.
Felicitas, sv. mučednice. 21.
Fortunat, biskup Tuchaborský. 72.
Fortunat, vzdorobiskup. 44.

G.

Gaius. třetí stupeň swatowlády. 201.
Galerius, Maximus, prokonsul. 75.
Gallus, cjs.ř. 48. násl.
Gednomyslnost, potřebná. 125.

H.

Haeresis, viz *Kacířstwj*.
Hřbitow, wětjrejch 59.
Hřjch, prwotný, 47. surtedlný, 27. wědnj, 98.
Hry, viz *diwadlo*—*herméřské*. 90.

CH.

Cholera, 51. not
Christus, prawj Bůh, 197. a člověk, 23, 197.

I.

Iconium, město w Lykaonii. 62.

K.

Kacířstwj, haeresis, původ, 112. ztráta spásy při něm. 116.
Kázeň, potřebnost gregj wůber, 97. — poenitentů 26, 206. — při obléku panen. 101.
Křest, swátost, 67. — haeretikem posluhowaný, 61. násl. *Křestnj*

formule n ěnostíků, 62. *Křest* mnilických, 47. not. 98.
Křestané, milosrdnj, 50; winěni z pohrom na řjmskau řji přilých, 52. — prawj mudrcowé. 184.
Křestanstwa, staw za Deia 24. — počínánj w strastech záslužněgšj. 146, 151.
Krug, w oděwu, wýstraha 103.
Kurubis, městečko. 73

L.

Láska k spasenj newyhnutedlně potřebua. 119.
Lektor, 201. Viz *Ordinacj*.
Libellatik. 24.
Libelli. 24, 28.
Libellus par. is. 30 násl.
Listů *Cyprianových* obsah a počet. 22, 78. 79.
Lucian, wyznawač neskromný. 33.
Lucius, sv. papež. 49.

M.

Macrian, čaroděgnjk. 72.
Mappalik, wyznawač skromný. 35.
Marcian, biskup Arleský. 58.
Maxim, vzdorobiskp Novatianský. 43.
Milosrdenstwj, obmeškánj ho nenj bez pomsty, 169. násl.
Milost Boží, potřebnosť a účinky gregj. 87, násl.
Minucius Felix, práwnjk, spisowatel apologie. 80.
Modlitba, potřebnosť, 49. vlastnosti, 128. násl. *Modlitby* Páně wýklad, 130. násl.; okolnosti při nj, 140. — stolnj, 96. — za wrchnost. 73.
Mor, (pogednánj) 145. násl.; w Řjmské řji. 48. násl.
Mrtweni těla. 46. not. 95.
Mučednj, 30. — korunowaný, *ibid.* dané pochwalj, 208. násl.; slawné wyznánj. 46; památky. 206.

N.

Netrpělivost, následky gregj. 192. násl.

Novatus, kněz Karthag., rozkolnj. 39. násl.

Novatian, prwnj wzdoropapež. 42. násl.

O.

Obcowánj swatých. 49. not. 98, 208.

Obět nowozákonnj. 75. 200. — za mrtwé. 203. (fr. 121.

Očistec, viz *Purgatorium*.

Odekřtěnj, 62. násl.

Odpadlstwj, (apostasie) hřjch zgewný, 27. not. 52.

Odpustky. 30.

Odwolánj ku práwu papežskému. 41.

Opatrnost biskupská. 36. not. 73, 74.

Optat, podgahen. 202.

Ordinacj, 203.; nepravá. 42. not. 86.

Ospravedlněnj, skrze milost činj nowého člověka. 86. A.

Otec, podoba gcho w tazjch synowých. 180. násl.

P.

Penenstwj, cena vysoká. 108. násl. (fr. Kázeň.

Pawel, paustewnjk. 26. též mučedlnjk. 33.

Petr, apoštol. Viz *Primat*.

Pjsmo swaté. 197.

Poenitent, kagjernjk, mjenje ho s cirkwj. 208. násl.

Pohanstwj nelad čili nepořádek. 89. B.

Pokánj, swátost, k njžto náležj: exomologesis. 209. satisfactio. 46. not. 95. absolutio. 27. 36. 209.

Pontius, jahen. 10.

Presbyter, charakterem i mocj swan od biskupa se ližj, 35. not. 71.

Přijmání sw. každodennj. 48.

Primat stolice Řjmské. 47. 59. 64. not. 119. 113.

Privatus, biskup Lambesitanský. 44.

Pronásledovánj, troge. roku 250, str. 21. 252, str. 48. 257. str. 72.

Pupianus, zlobiwý na cti utrhač. 54.

Purgatorium, očistec, ep. ad Auton; kdež twrdj to, že na onom swětě skrz pokutu časnu nahražnje se, co w tomto wěku nedostatečně, čili z částky toliko bylo očistěno, 48. not. 88. „Aliud est, statim virtutis mercedem accipere, aliud pro peccatis longo dolore cruciatuum emundari, et purgari diu igne.“

R.

Rogatian, kněz. 51.

Rozhřešení, viz *Pokánj*.

Rozkolnictwj těžšj hřjch, než odpadlstwj. 123.

Rukau wzkládánj; giné ku přigetj Duchu sw.; giné na usmjřenau s cirkwj. 44. 67. 69.

Různěnj w cirkwi. 117. wýstraha, 120. násl.

Ř.

Řád při usmiřovánj odpadlků. 27. 200.

Řeunivost, viz *Žárliwost*.

Řjmská cirkew, čelná, 47. bližšj spogenj s nj Cypriána. 22. 37. not. 74. not. 98.

S.

Sacrificati. 24

Scestnost, při wyznawačjch a postrestánj z nj. 46. not. 94.

Serapion. 209.

Sixtus II. sw. papež. 75.

Slib čistoty panické. 16. 20. not. 31. 98.

Smjření se s cirkwj; viz *Rukau* wzkládánj.

Smrt, pro křesťana nestrašná. 143. násl.

Sněmy w Karthagu. 66. 18. 64. 65. 66. — w Řjmě. 44.

Střjdnjk (vicarius), 22.

Swátost. 68. — Těla a Krwe Páně. 198.

Swěta se odřjkánj na křtu. 100.

Š.

Štědrost, powzbuzenj k nj. 171. násl.

Štěpan, sw. papež. 64. násl. we spo-
ru s Cypr., ibid.

T.

Tertullian. 17. 80.

Tertullus, kněz. 208.

Thurificati. 24.

Tradicj božská. 197.

Trogice, wiz Bůh.

*Trpěliwost, (pogednánj) užitek ge-
gj.* 188. násl.

U.

*Usmjřenj se s jrkwj a s Bohem ;
zásady a ohled na okolnosti při
onom* 26, 86. not. 74, potahmo
na haeretiky, 66. — na odpadlé
a kagjcnjky. 209.

W.

Valerian, cjsař. 72.

Wawřincc, sw. gahen. 75.

Wězňů nawštěwowánj. 23. *Wiz Za-
gatj.*

Widěnj (visio) 57. not. 108. 74.

Wjno, potřebné k sw. Oběti. 199.

Wjra w poměru k lásce. 119.

Woda, význam při sw. Oběti. 199.

Wolenj osob k swatowládě. 17.

Wyobcowánj z cirkwe. 41.

*Wyznawač, 23.; péče o wyznawač-
two.* 22, 122. násl. *wýstraha k wy-
znawačům naměřena.* 128.

Wýžiwa ohudých vůbec, 20. —
duchownjků. 209.

Z.

Zagatých wykupovánj. 51.

Zákona starého slaučenost s nowým.
81.

Záwišt, (pogednánj) 173. násl.

*Zbožj, bohatých wýmluwy se porá-
žegj.* 163. násl. 100. násl.

Znowuzrozenj. 86.

Zpověd, swátostnj, 46. not. 95. Cfr.
210.

Zrůst zásluh wyznawačů Páně. 210.

Ž.

Žárliwost, (pogednánj) 173. násl.

Židě, obrana křesťanstwj proti nim.
17.

O b s a h.

Stránka

Sw. Cypriana WĚK.

Uwedenj. Wplyw času na historii o Cyprianu.

§. 1.	Neydawnějšj kronika o něm	9
§. 2.	Padesátiletá doba w potahu na charakter geho	11

Oddjl I. Cyprianowy prwnj začátky u výgewu sw. wjry.

§. 3.	Obrácenj geho	15
§. 4.	Powýšenj na kněžstwj	16
§. 5.	Powýšenj na biskupstwj	17
§. 6.	Neyprwnějšj kroky w biskupowánj	18

Oddjl II. Cyprian w ústupku, r. 251.

§. 7.	Pronásledowánj za Decia	20
§. 8.	Staw křesťanstwa, wzatého po třjdách	24
§. 9.	Řád mjřenj odpadlků s cjrkwj	26
§. 10.	Listy na poručenau, a nadužjwánj gich	29
§. 11.	Sebránj sil k utuženj swatě kázně	34

Oddjl III. Cyprian za papežowánj ss. Kornel. a Lucia, r. 253.

§. 12.	S. biskup wracj se z austupku	38
§. 13.	Dwogi roztržka w Karthaginiě, a gedna w Řjmě	39
§. 14.	Biskupstwo gako úkládce wšeliké roztržky w cjrkwi	43
§. 15.	Křesťanský smysl w postupu, a pobudky k němu	47

Oddjl IV. Cyprian. činnost dvě prwnj léta papežowánj Štěpán.

§. 16.	Obrana křesťanstwj proti pohauům	51
§. 17.	Cyprianu hagitel swé biskupské důstognosti	54
§. 18.	Osobná wzhlednost Cypr. u Francauzů a Španielů	57

Oddjl V. Hádky o platnosti křtiu haeretických.

§. 19.	Domněnky a důwody stran sporujicjch se	61
§. 20.	Spor mezi Cyprianem a Štěpánem	64
§. 21.	Wysvětlenj otázky, a rozporu o nj	67
§. 22.	Popuštěnj od hádky a odporu	69

Oddíl VI. Cyprian za Valerianské w cirkwi bauře, r. 258.

§. 23.	S. biskup gako wyznawač	72
§. 24.	Cyprianowa smrt a sláwa mučednická	75
§. 25.	Přehled a slowůtnost spisů geho	78
§. 26.	Wplyw liter. Tertullian. na Cypr. a známost Pjsem sw.	80

Sw. Cypriana SPISY.

I.	List k Donatowi	85
II.	O kázni panenské	96
III.	O gednotě cirkwe	110
IV.	O modlitbě Páně	127
V.	O moru	145
VI.	O činěnj dobrého a o almužně	158
VII.	O žárlivosti a závisti	173
VIII.	O užitku trpělivosti	183

D o d a t k y.

A.	O Bohu troggediném, o Kristu, o Biblji a Tradicji	196
B.	Swátost Těla a Krwe Páně — Sw. Obět nowozákonnj	198
C.	Duchowenstwo nižšjch a vyššjch stupňů	200
D.	Pochwaly činěné wyznawačům a mučedlnjkům	203
E.	Mjřenj poenitentů	206
	Wyswětlenj některých nepowědomějšjch slow	208
	Abecednj obsah gmen a wěcj	214

O p r a w y.

Strana	řádek	čti	místo
9	23	Pygmaliona	Pigmaliona.
13	18	rozděl	rozděl.
15	28	Caecilium	Carciliem.
16	7	Caecilia	Carcilia.
24	34	pronásledovánj	následovánj.
25	29	bránj	branj
26	28	—	—
32	20	powtali	powtaly.
33	22	na	nad.
35	44	offerre	offere.
41	43	pletich	pletich.
44	38	et ceter. ad Cypr.	et ad cler Carthag. ep. 38 et 39 ed. Wirc.
45	41	post Brzo geg	adde Fortunata.
46	31	post Cornel ad	adde Cypr. de.
54	11	9, 47	9, 34.
57	38	měl	měli.
59	38	dotčené	dotčené.
64	27	catholicam	cahtolicam.
68	20	křtěte	křtjte.
81	8	dušchagj	zawjwagj.
95	8	to býwá s paprskem	s to býwá, paprskem.
—	38	post nechť	adde tedy.
96	25	feminarum	faeminarum.
—	29	Eustochium	Eustachium.
99	18	slyšj	služj.
108	9	matnostj	marnostj.
110	29	ad nepřjtele	adde a
112	27	Božjm	Božj.
124	6	se připravil	připrawil.
128	12	modlití se	modliti.
137	8	semene	semeno
—	17	post na ničem	adde při Bohu.
—	18	— sobě samém	— pro Boha.
—	26	úklady	— swými.
138	3	powinně odprošgeme	odprošugeme.
—	34	Otce, i Syna, i Ducha sw.	Otce i Ducha sw.
140	25	nepřemdlil	nepřemodlil.
141	41	na tebe	n tebe.
175	15	zotročitelem	zotrocitelem.
176	19	neopatrných	nepatrných.
184	20	wýkladu	pokladn.
198	31	nastjnuěného	nastiněného.
